

ΕΚΚΛΟΓΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΙΟΥΛΙΟΣ 1948

ΑΡΙΘΜΟΣ 7

Ἡ ζωὴ τοῦ τύπου εἶναι ἡ ἐλευθερία . . .	Hector McNeil	793
Μάρσαλ καὶ Χόφμαν . . .	Alistair Cooke, «The Observer»	799
Τὰ ὑπερηχητικὰ κύματα πλύνουν τὰ ρούχα σας	E. Larson	806
Σοσιαλιστικαὶ μεταβολαὶ εἰς τὴν Μεγάλην Βρεταννίαν .		818
«New York Times», Νέα Ὑόρκη		811
Ὁ τελευταῖος «γκάουτσο» «Il Messaggero di Roma», Ρώμη		815
«Καταναγκαστικὰ ἔργα στὴ Ρωσία» . . .		
«The Spectator», D. Dallin-B. Nicolaeusky		818
Ἡ ἀναβίωση τῆς Ὀλυμπίας . . .	T. K. Παπαζώνης	831
Ἀνῆκω σὲ δύο κόσμους . . .	Walter White	834
Πόσο κοστίζει ἡ ζωὴ μας . . .	Διεθνεῖς Πηγές	839
Ὁ σύγχρονος σουηδικὸς κινηματογράφος .	H. F. Hardy	842
Ἡ πορεία μιᾶς ἐπιδημίας . . .	Dr. Stephen Taylor	846
Ταξίδι στὴν Ἑλλάδα . . .	Rex Warner	848
Ἡ ἐπίδραση τοῦ Σάμουελ Πάλμερ «The Listeners», Λονδίνο		855
Τὰ χελιδόνια (διήγημα) . . .	C. Ahmed Abbas	862
Στὴ χώρα ποὺ ἡ ὀργάνωση εἶναι συνήθεια .	D. Brass	865
Ὁ Ἰσλαμισμὸς καὶ ὁ ἰδρυτὴς του «The Listeners», Λονδίνο		872
Ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις (ἀποσπ.) . . .	Νικόλ. Δραγούμης	876
Τὸ Κοινοβούλιον καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου . . .	J. Chuter Ede	883
Ἡ μικροφωτογραφία . . .	«Futures», Λονδίνο	890
Συνάντηση μὲ τὸν Μ. Προῦστ «La Revue de Paris», Παρίσι		894
Στὰ τελωνεῖα ξέρουν ὅλα τὰ τεχνάσματα . . .		
«Die Weltwoche», Ζυρίχη		897
Ὁ δραστήριος κάστορας . . .	Frank Smythe	900
Arthur F. Morgan: «Nowhere is Somewhere» . . .		
«Tribune», Λονδίνο		905
Ὁ Χριστὸς σταμάτησε στὸ Ἐμπολὶ . . .	Carlo Levi	909

ΦΩΝΕΣ

Ίδανικὲς φωνὲς κι ἀγαπημένες
ἐκείνων ποὺ πεθάναν, ἢ ἐκείνων ποὺ εἶναι
γιὰ μᾶς χαμένοι σὰν τοὺς πεθαμένους.

Κάποτε μὲς στὰ ὄνειρά μας ὁμιλοῦνε·
κάποτε μὲς στὴν σκέψη τὲς ἀκούει τὸ μυαλό.

Καὶ μὲ τὸν ἦχο των γιὰ μιὰ στιγμή ἐπιστρέφουν
ἦχοι ἀπὸ τὴν πρώτη ποίηση τῆς ζωῆς μας —
σὰ μουσική, τὴν νύχτα, μακρινή, ποὺ σβήνει.

Κ. ΚΑΒΑΦΗΣ

Η «ΕΚΛΟΓΗ»

ἐκδίδεται σὲ συνεργασία
μὲ τὰ παρακάτω περιοδικά:

ÉCHO — Revue Internationale (Γαλλικόν).
INTERNATIONAL ÉCHO (Ὁλλανδία, Βέλγιο).
PARHAAT (Φιλανδία).

NEUE AUSLESE (Γερμανία, Αυστρία).
ECO DEL MONDO (Ἰταλία).

WEN CHIEN: Καθρέπτης (Κίνα). — WITYA: Γνώση (Σιάμ).

ΤΟΜΟΣ Δ'

ΕΚΛΟΓΗ

ΑΡΙΘΜΟΣ 6

Ι Ο Υ Π Ο Χ Ρ Ε Ω Σ 1 9 4 8

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔ
ΔΩΡΕΑ 1. Τόμος
16.8.85
ΗΜΕΡΟΜ. 36005
ΑΡΙΘ...

Ἡ ζωὴ τοῦ τύπου εἶναι ἡ ἐλευθερία

Τοῦ Rt. Hon. HECTOR McNEIL

(Ἀπὸ ὁμιλίαν του εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν τῶν Ἠνωμένων
Ἐθνῶν διὰ τὴν Ἐλευθερίαν τῶν Εἰδήσεων.)

«Ένας ἐλεύθερος τύπος κατευθυνόμενος ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῆς συναισθήσεως τῆς εὐθύνης τὴν ὁποίαν συνεπάγονται τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου εἶναι συγχρόνως τὸ κύριον πρόβλημα καὶ τὸ κυριώτερον προστατευτικὸν μέσον τῆς συγχρόνου δημοκρατίας». Τοὺς λόγους αὐτοὺς ἔγραψεν τὸ 1938 ὁ γνωστός ἀρχισυντάκτης τῶν «Τάϊμς» Οὐίλιαμ Στήντ. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἡ «Ἐκλογή» ἔχει δημοσιεύσει πολλὰ ἄρθρα εἰς τὰ ὁποῖα ἐξετάζεται συστηματικῶς ὁ ρόλος τῶν ὁργάνων τοῦ τύπου εἰς διαφόρους χώρας. Διὰ τὸν ἴδιον λόγον δημοσιεύομεν ἀποσπάσματα τῆς ὁμιλίας τοῦ Ὑπουργοῦ Ἄνευ χαρτοφυλακίου τῆς Μεγάλης Βρετανίας κ. Μὰκ Νήλ κατὰ τὴν τελευταίαν Συνδιάσκεψιν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν διὰ τὴν Ἐλευθερίαν τῶν Εἰδήσεων. Ὁ κ. Μὰκ Νήλ ὁμιλεῖ ὅπως εἶναι φησικὸν ὑπὲρ τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ τάσσεται ἐναντίον τῶν ἀπαθῶν τοῦ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐλεγχόμενου τύπου πιστεύομεν ὅμως διὰ τὴν πίστιν του εἰς τὴν δυνάμιν ἐνὸς ἐλευθέρου τύπου, ὅσον ἀτελὲς καὶ ἂν εἶναι αὐτός, τὴν συμμαρτίζονται αἱ περισσότητες χωραὶ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Ἐχει ἀποδειχθῇ ἱστορικῶς ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ καταστρέψῃ μίαν ἰδέαν καταπιέζων αὐτήν, οὔτε νὰ ἀνατρέψῃ μίαν θεωρίαν ἐὰν ἀπαγορεύσῃ εἰς τοὺς ὑποστηρικτάς της νὰ χρησιμοποιοῦσιν ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ ἐκθέσουν τὰ ἐπιχειρήματά των. Μία ἰδέα δὲν καταστρέφεται ποτέ. Μπορεῖ ἴσως νὰ παραγκωνισθῇ ἀπὸ μίαν ἄλλην περισσότερον ἐλκυστικὴν. Αὐτὸ ὅμως εἶναι δυνατόν μόνον ἐὰν ὑπάρχουν αἱ εὐκαιρίαι πρὸς σύγκρισιν, κριτικὴν καὶ προπαγάνδαν. Ὅθεν ὁ ἐλεγχόμενος τύπος εἶναι κακὸς τύπος. Τὸ ἔργον τῆς ἀληθείας εἶναι πάντοτε τραχὺ καὶ συχνὰ δυσάρεστον. Ἡ ἀλήθεια ἀποδεικνύεται, ὄχι διὰ τοῦ τεχνητοῦ τρόπου τῆς προπαγάνδας, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀτελειῶν δημοσίων συζητήσεων, αἱ

μεν ὅτι καμμία ἰδέα δὲν εἶναι ἀμετάβλητος. Θεωροῦμεν ἐπίσης ὅτι τὸ άτομον, ὃ διαμορφωτὴς ὄλων τῶν ἰδεῶν, εἶναι δυνάμει εὐγενὲς ὃν καὶ δι' αὐτὸ πρέπει πάντοτε νὰ τὸ υπολογίζωμεν. Ἡ θεωρία ἡ ὁποία εἶναι ἀντίθετος πρὸς ἡμᾶς καὶ συγχρόνως ἀπεχθής, στηρίζεται εἰς τὴν ἀπαράδεκτον γνώμην, ὅτι τὸ άτομον δὲν εἶναι τίποτε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἴσος ἀπέναντι τοῦ νόμου, καὶ ὅτι ἡ ἀξίωσις του νὰ ἀκούεται καὶ ἀκόμη νὰ ἐξακολουθῇ νὰ ὑπάρχει, εἶναι δῶρον τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κράτους· ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἐπὶ τέλους ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος, ὅτι μπορεῖ νὰ δαρῇ καὶ νὰ φυλακισθῇ χωρὶς νὰ δικασθῇ, ὅτι μπορεῖ νὰ δολοφονηθῇ ἀπὸ ἰδιοτροπίαν καὶ ὅτι ἡ ἰδέα ἡ ὁποία εἶναι χρήσιμος εἰς τὸ Κράτος πρέπει νὰ προστατεύεται ἀπὸ κάθε κριτικὴν καὶ κάθε ἀντιπρότασιν.

Τὸ συμπέρασμα τοῦ συλλογισμοῦ μου εἶναι ἀπλοῦν. Κάθε παιδί μπορεῖ νὰ τὸ ἀντιληφθῇ. Τοῦτο συμβαίνει διότι θεωροῦμεν τὸν διαμορφωτὴν μιᾶς ἰδέας σημαντικώτερον ἀπὸ τὴν ἰδέαν του. Νομίζομεν ὅτι, ὅταν διαμορφώσῃ μίαν καλὴν ἰδέαν, αὐτὸς ἢ καὶ ὁ υἱὸς του, θὰ δημιουργήσῃ καὶ μίαν καλυτέραν· ἀλλὰ ἐπειδὴ σκεπτόμεθα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μᾶς ἀποκαλοῦν, κακῶς, ἀντιδραστικούς. Οἱ ἔχθροί μας, λαβόντες μίαν ἰδέαν ἀπὸ τὸν Μάρξ, ἢ ἀπὸ τὸν Λένιν ἢ τὸν Στάλιν, φυλακίζουν ἢ ἐπιβάλλουν

σιωπὴν εἰς πάντα ὃ ὁποῖος σκέπτεται ὅτι μπορεῖ νὰ μετατρέψῃ ἢ νὰ βελτιώσῃ αὐτήν. Τὸ σκέπτεσθαι, παρ' ὅλον ὅτι κάποτε ἐχρησίμευεν διὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶχεν γίνοι κατ' ἐλκὸνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ, σήμερα ἀποτελεῖ ἐγκλημα χειρότερον τοῦ φόνου. Καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ὑποστηρίζουν αὐτὴν τὴν ἄποψιν, αὐτοκαλοῦνται κακῶς, «προοδευτικοί». Εἶναι τόσον προοδευτικοὶ ὅσον καὶ ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἔλεγον ὅτι ἡ γῆ εἶναι ἐπιπέδος. Ἡ κοινωνία των εἶναι τόσον φωτισμένη ὅσον καὶ ἡ τοῦ Μεσαίωνα.

Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ὁπωσδήποτε ἔχω δίκαιον. Ἀπλῶς ζητῶ νὰ ἐκτεθῇ ἡ φανερά ἀλήθεια καὶ εἰς τὸν ταπεινότερον ἄνθρωπον ὃ ὁποῖος ἔχει τὸ θράσος ἢ τὴν ἀξιοπρέπειαν νὰ τὴν προσβάλλῃ. Ζητῶ μόνον, ἡ ἀλήθεια, τὰ γεγονότα καὶ αἱ θεωρίαι νὰ ἐκτίθενται πάντοτε εἰς τὸ δυνατόν καὶ λαμπρὸν φῶς τῆς ἀνθρωπίνης κριτικῆς.

Μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ ἀναφέρω ἓνα κυβερνητικὸν ψήφισμα; Εἶναι τὸ ψήφισμα μιᾶς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία κατήργησε τὸν τύπον ὅπως τὸν ἐννοοῦμεν ἡμεῖς εἰς τὴν Μεγάλῃ Βρεταννίαν. Ἡ Κυβέρνησις αὐτὴ γράφει: «Μόνον σήμερα ὁπότε ἡ δημοσιογραφία ἔχει ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰ κεφαλαιοκρατικὰ δεσμὰ τῶν ἀντιδραστικῶν φατριῶν μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς μὲ βεβαιότητα ὅτι μπορεῖ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ ἐλευθερία τοῦ

τύπου—μία ἐλευθερία βασιζομένη εἰς δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις αἱ ὁποῖαι οὐδέποτε μποροῦν νὰ καταλήξουν εἰς δημοκρατικὴν ἀκολασίαν ἱκανὴν νὰ ὑποθάλῃ κριτικὴν τοῦ Κράτους, νὰ συνεργήσῃ ἐναντίον του καὶ νὰ διακηρύξῃ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ψευδοῦς προδοσίας καὶ δυσφημίας εἶναι σύστημα μεθοδικὸν τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσεν τὸ μῖσος τῶν κρυφῶν δυνάμεων διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Κράτους μας.»

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἐγράφθησαν ὑπὸ τοῦ ἀπεχθοῦς ἀνθρώπου ὃ ὁποῖος διὰ τὸν δημοκρατικὸν κόσμον ἴσταται μετὰ τοῦ λαοῦ του καὶ τῆς πραγματικῆς του ἐλευθερίας, τοῦ στρατηγοῦ Φράνκο. Ἐν τούτοις, παρ' ὅλον ὅτι δὲν θέλω νὰ προσβάλλω κανένα, λέγω ὅτι θὰ μπορούσα νὰ εὔρω ἀντιστοίχους ἐκφράσεις ἀπὸ λόγους ἐκφωνηθέντας εἰς τὴν Ρωσίαν, Γιουγκοσλαβίαν, Πολωνίαν, Βουλγαρίαν καὶ Ρουμανίαν. Ἄς μοῦ δείξουν ὁμῶς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐπιτίθενται μίαν παρομοίαν ὁμιλίαν, ἓνα παρόμοιον ψήφισμα ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἢ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ἢ τῶν Ἰνδιῶν ἢ τοῦ Πακιστάν ἢ ἀπὸ οἰανδήποτε χώραν τῆς Βρετανικῆς Συμπολιτείας.

Επομένως οἱ φόβοι τῶν συμπατριωτῶν μου, ἡ προθυμία των νὰ συνταγίσουν τὸν αὐθαίρετον τύπον πρὸς τὰς φασιστικὰς μεθόδους, ἔχει πραγματικὴν βάσιν. Δὲν εἶναι μόνον ὅτι τὸ σκέ-

πτεσθαι γίνεται ἀπόλυτον δικαίωμα τῶν δλίγων, αἵρεσις τὴν ὁποίαν κατηργήσαμεν εἰς τὴν χώραν μου πρὸ 300 ἐτῶν. Δὲν εἶναι μόνον ὅτι φθίρεται καὶ καταπίπτει τὸ πνευματικὸν καὶ πολιτιστικὸν ἐπίπεδον ἑνὸς φυσιολογικῶς ζωτικῶς λαοῦ. Εἶναι ὅτι ἐὰν ὁ διευθυνόμενος τύπος, ἡ λογοκρισία τοῦ ραδιοφώνου καὶ ἡ κακῶς κατευθυνομένη κινηματογραφικὴ παραγωγὴ ὑπάρχουν διὰ νὰ ἀποκρύπτουν ἀπὸ ἓνα λαὸν τὴν κριτικὴν ἑνὸς ἄλλου φιλικῶς λαοῦ διὰ τὴν Κυβερνήσιν του, καὶ τὴν φιλίαν ἀπέναντί του ἄλλων κανονικῶν ἀνθρώπων ἀπὸ ἄλλας χώρας, ἐὰν πρόκειται ἡ παρανόησις νὰ καλύπτεται μὲ παρανόησιν καὶ νὰ δημιουργηθῇ μία μόνιμος προκατάληψις καὶ τάσις πρὸς παραποίησιν τῶν εἰδήσεων, τότε ἡ παρανόησις θὰ ἐτοιμάσῃ τὸν δρόμον πρὸς τὸ μῖσος καὶ τὸν πόλεμον.

Οἱ ψυχολόγοι μᾶς δείχνουν τοὺς κινδύνους τῆς πνευματικῆς καταπίεσεως τοῦ ἀτόμου καὶ οἱ ἱστορικοὶ ἐπιμόνως μᾶς προειδοποιοῦν διὰ τοὺς μεγαλύτερους κινδύνους τῆς καταπίεσεως τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας. Τὸ ἀντίδοτον εἶναι νὰ ἀνοίξωμεν τὰς θύρας αἱ ὁποῖαι εἶναι κλεισταί, νὰ παράσχωμεν εὐκολίας εἰς τὸν ἐξησκημένον ἀνταποκριτὴν ὥστε νὰ στέλλῃ ἀνταποκρίσεις, νὰ δώσωμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὴν εὐκαιρίαν νὰ τὰς δημοσιεύουν, νὰ ἄρωμεν τὴν λογοκρισίαν ἀπὸ τοὺς ραδιοφωνικοὺς σταθμοὺς, νὰ ἀφαιρέσωμεν τὰς παρωπίδας ἀπὸ

τοὺς ἀνθρώπους εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιτρέπομεν νὰ βλέπουν κινηματογραφικὰς ταινίας. Τὸ ἀντίδοτον δὲν εἶναι περιορισμὸς τῶν δημοσιεύσεων ἀλλὰ αὐξήσις των.

Ημεῖς οἱ ὅποιοι τόσον ἀπεχθάνομεθα τὴν αἵματοχυσίαν, ἀγαπῶμεν κάθε ἄλλου εἶδους ἀγῶνα. Εἰς τὰ σχολεῖα μας, εἰς τὰ δικαστήρια μας, εἰς τὰς δύο μας βουλὰς, εἰς τὰς ἐφημερίδας μας, εἰς τὰς ὁδοὺς μας, καὶ εἰς τὰς οἰκογενεῖας μας, ἡ κριτικὴ εἶναι ἡ πνοὴ τῆς ζωῆς μας. Πολλοὶ ἄνθρωποι φοβοῦνται καὶ ἄλλοι ἐλπίζουν ὅτι ἡ χώρα μας, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν καθυστέρησε ὅταν ἐπρόκειτο νὰ προασπίσῃ τὴν ἐλευθερίαν, δὲν ἔχει πλέον σήμερα τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἄλλοτε. Ἴσως αὐτὸ νὰ ἀληθεύῃ. Ἴσως ὅμως καὶ νὰ μὴν ἐξακολουθῇ νὰ εἶναι πάντοτε ἔτσι. Ἐν τούτοις ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐχάσαμεν εἰς δύναμιν νομίζω ὅτι τὸ ἐκερδίσσαμεν εἰς ἐπιρροήν. Ἡ ἱκανότης τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ λαοῦ νὰ ἐπιβάλλεται, νὰ πείθῃ καὶ νὰ ἐπηρεάξῃ εἶναι μεγαλύτερα σήμερα ἀπὸ ὅτι ἦτο ἄλλοτε εἰς τὴν ἱστορίαν του. Πολλοὶ παράγοντες συμβάλλουν εἰς τοῦτο. Κανεῖς ὅμως δὲν εἶναι πε-

ρισσότερον σημαντικὸς ἀπὸ αὐτόν: ὅτι δηλαδή ἡ συζητήσις, τὰ ἐπιχειρήματα, ὁ πνευματικὸς ἀγὼν μεταξὺ ἀνθρώπων ἐχόντων τὰ αὐτὰ δικαιώματα ἀπέναντι τοῦ νόμου, εἶναι πράγματα τὰ ὁποῖα ἐπὶ αἰῶνας ἐνεθαγγύνθησαν εἰς τὴν χώραν μου καὶ εἰς χώρας ὡς ἡ ἰδική μου.

Ἐὰν ἦμουν καλὸς φίλος τοῦ Κράτους καὶ τῶν Σλάβων δορυφόρων του καὶ ἴσως μὲ τὰς συμβουλὰς μου νὰ μπορέσω νὰ γίνωθαι ἔλεγα τὰ ἑξῆς: Ἡ δικτατορία τῆς σκέψεως καὶ τῶν δημοσιεύσεων μπορεῖ νὰ σᾶς ἐξασφαλίσῃ διὰ μίαν στιγμὴν, ἀλλὰ ἀμέσως θὰ σᾶς ἐξασθενήσῃ συστηματικῶς καὶ ἐν καιρῷ θὰ σᾶς καταστρέψῃ τελείως. Ὁ ἰδεολογικὸς ἀγὼν εἶναι ὁ βασικὸς ὁρος τῆς προόδου διὰ τοῦτο ἡμεῖς θὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ προοδεύωμεν ἔφ' ὅσον θὰ ἀγωνιζώμεθα διὰ τὴν διατήρησιν τῆς ἐλευθερίας τῆς σκέψεως, τοῦ λόγου καὶ τῶν εἰδήσεων. Καὶ ἂν, ὅπως πιστεύω, μᾶς ἐνδιαφέρῃ ἡ ζωτικότης ὅλων τῶν λαῶν καὶ ἡ ἱκανότης των νὰ ζοῦν ἁρμονικῶς, τότε πρέπει νὰ ὑποστηρίξωμεν τοὺς ἀγῶνας τοὺς ὁποίους διεξάγουν διὰ νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ δημοσιεύουν ἐλευθέρως καὶ χωρὶς φόβον.

Μάρσαλ καὶ Χόφφμαν

Ἄ ἔχετε νοιώσει τὸ παράξενο συναίσθημα ὅταν ἔτυχε νὰ συναντήσετε κάποιον σὲ δρόμον πού τὸ πρόσωπό του σᾶς εἶναι γνωστὸ ἀλλὰ δὲν μπορεῖτε νὰ θυμηθῆτε ποιὸς εἶναι. Αὐτὴ ἡ φαισιογνωμία πού σᾶς καταδιώκει, συνήθως εἶναι σὲ τέλος ὁ κουρέας σας ἢ τὸ παιδί τοῦ ἀσανσέρ, ἢ ὁ κρεοπώλης σας — ἄνθρωποι πού δὲν ἔτυχε νὰ τυχερῶς ποτὲ μὲ καπέλλο ἢ ἐπανάφορι. Τὸ πιδόφερὸ περιστατικὸ αὐτοῦ τοῦ εἶδους, μοῦ συνέβη κάπου πρὶν ἀπὸ δέκα χρόνια σὲ Φάιτς. Ἀτλαντὶ μὴ μακριὰ λουριδα γῆς, ἄλλο ἄμμο, πού ἀπλώνεται σὰν κυματοθραύστης ἀνάμεσα σὲ τὸν Ἀτλαντικὸ Ὠκεανὸ καὶ σὴν νότια ὁκτὴ τοῦ Λόνγκ Ἀϊλαντ. Ἦταν μὴ μέρα ἀπὸ κείνες πού ξαπλώνεσαι σὴν ζεστὴ ἄμμο, κλείνεις τὰ μάτια καὶ ἀκοῦς τὸ μονότονον θόρυβον πού κάνει τὸ κύμα καθὼς σπάνει

I. ΤΖΩΡΤΖ ΜΑΡΣΑΛ
Τοῦ ALISTAIR COOKE
(Ἀπὸ τὸ «The Listener», Λονδίνο)

(Ἀπὸ τὸ «The New Republic»)

στοὺς βράχους· εἶναι μὴ ὥρα ἡ ἀπασχόληση. Ὡστόσο μ' αὐτὸν τὸν τρόπο δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ κείνεται τὶς ἡμέρες

ψαρέψη καὶ ἐγὼ μάθαινα ψάρεμα. Περιπλανιόμουν νὰ βρῶ ἓνα κα-

τάλληλο μέρος, παρακολουθῶντας πού βουτούσαν οἱ γλάροι καὶ ὕστερα ὑψώνονταν μὲ ἓνα ψάρι σὲ τὸ ῥάμφος τους, ὅταν ξαφνικὰ ἔπεσα πάνω σ' ἓνα ψαρά. Φαινόταν τεχνίτης, ὄχι μόνον γιατί εἶχε ἓνα μακρὺ καλάμι καὶ πετονιὲς δεμένες γύρω σὴν μέση του, ἀλλὰ γιατί εἶχε τὸ κόψιμο τοῦ ψαρά. Φοροῦσε ἓνα παλτὸ πονκάμισο τοῦ πόλο, κοντὰ παντελόνια καὶ δερμάτινες μπότες πού τοῦ ἔφταναν πάνω ἀπὸ τὰ γόνατα. «Γειά σου», τοῦ εἶπα· «γειά σου», μοῦ ἀπάντησε καὶ κείνος καὶ φαντάσθηκα πὺς θὰ ἦταν κανένας ἐπαγγελματίας ψαράς ἢ γοαματέας καμιάς λέσχης γκόλφ πού εἶχε πάει νὰ πε-

ράση εκεί την ημέρα του. Η φυσιογνωμία του κάπως με μπέρεψε. Είχε άσπρα μαλλιά, πλατύ πρόσωπο, μικρά γαλανά μάτια, γυριστή μύτη, μεγάλο στόμα και παχειά χείλια.

Η προφορά του ήταν βαρεία· φαντάστηκε πως θα έπρεπε να ήταν από τις Δυτικές Πολιτείες του Κέντρου με μερικά νότια χαρακτηριστικά. Άνταλλοξαμε τα συνηθισμένα τυπικά λόγια των ψαράδων· κουβέντες ανθρώπων που δέχονταν με κέφι τις κακοτυχίες τους στο ψάρεμα. Τόν χαιρέτησα και τράβηξα το δρόμο μου.

Λίγους μήνες αργότερα είδα τη φωτογραφία του σ' ένα περιοδικό. Φορούσε στολή, αλλά δεν γνώρισα άμέσως. Θα προσπαθήσω να σάς τον περιγράψω γιατί ο ψαράς μου ήταν ό—άλλοτε στρατηγός— και τώρα ά—πλώς κ. Τζώριτζ Κάτλετ Μάρσαλ.

Σας τον έχω περιγράψει κιόλας άπ' όσο ήταν δυνατό πιδ κοντά. Γιατί σε μία χώρα όπου οι άνθρωποι τρελλαίνονται να ξεσκαλίζουν κάθε κρυφή γωνιά τής ιδιωτικής και δημόσιας ζωής των άλλων, ό κ. Μάρσαλ έζησε όλη του τη ζωή σύμφωνα με τις άυστηρές παραδόσεις ενός άξιοματικού τής καριέρας. Οι Άμερικανοί στρατιωτικοί, δέν διαφέρουν πολύ σ' αυτό από τους στρατιωτικούς των άλλων χωρών, και σ' η Στρατιωτική Σχολή του Ουέστ-Πόιντ υπάρχει μία κοσμιότητα που αφήνει κατάπληκτους τους ξένους επισκέπτες που περιμένουν να δουν τους Άμερικανούς γεμάτους με μία ξενιαστή άδιαφορία για όλα. Ο κ. Μάρσαλ δέν μπόρεσε να μπη στο Ουέστ Πόιντ. Δέν ήταν από στρατιωτική οικογένεια και δέν μπόρεσε να έξασφαλίση καμιά θέση με πλάγια μέσα. Ωστόσο πριν από 51 χρόνια, γινός ενός ιδιοκτήτη ορυχείων από την Πενσυλβανία, ό Μάσαλ μπήκε στη Στρατιωτική Σχολή τής Βιργινίας και για 42 χρόνια τό όνομά του δέν άναφερόταν πουθενά στη δημόσια ζωή.

Οί βιογράφοι έχουν τη φρικτή συ-

νήθεια να γυρίζουν χρόνια πίσω, να σκαλίζουν να βρουν παλιά άνέκδοτα και να δείχνουν πως τό είδωλό τους προσοριζόταν να γίνη διάσημο μόλις άφηση την κούνια του. Άν τό όποφασίσετε λοιπόν μπορείτε να βρήτε κάτι τέτοιο και στη ζωή του κ. Μάρσαλ. Στίς Φιλιππίνες γύρω στά 1910—20 ό κ. Μάρσαλ τότε ύπολογαγός του Πεζικού, βρισκόταν εκεί για να επιθεωρήσει τά άμυντικά έργα τής Μανίλας. Ο Άρχηγός του Έπιτελείου άρρώστησε ξαφνικά και κάποιος θυμήθηκε ότι ό Μάρσαλ είχε ειδικότητα στην οργάνωση του άνεφοδιασμού των άμυνομένων δυνάμεων. Ο διουικητής πήγε και τόν βρήκε και του είπε:

—Υπολογαγέ Μάρσαλ, μπορείτε να καταστρώσετε ένα σχέδιο μάχης;

—Νομίζω ναί, άπάντησε ό Μάρσαλ.

—Ωραία, κάμετε λοιπόν ένα.

Ο Μάρσαλ τά κατάφερε. Σχεδίασε τις επιθετικές και άμυντικές θέσεις, μετέφερε έφόδια για τά δικά του τμήματα και άμέσως άρχισε μια άξιοθυσιαστική άντεπίθεση. Ο διοικητής ύποτιθεται ότι είπε: «Προσέξτε τόν Ιζώριτζ Μάρσαλ. Είναι τό μεγαλύτερο στρατιωτικό μυαλό τής Άμερικής ύστερα από τόν Στόουν-ουώλ Τζάκσον».

Δέν πιστεύω να άκουσε κανείς αυτό τό άνέκδοτο ως τό 1942 όταν ό στρατηγός Μάρσαλ είχε άρχίσει πια για καλά να τό έπαληθεύη. Οπασδήποτε όμως δέν χρησιμεύει να κάνη κανείς τό σοφό ύστερα από τά γεγονότα. Και ό στρατηγός Μάρσαλ έχει δίκιο να λήγ' αυτήν την γνώμην όπως και ό δρ. Τζόνσον στον ξενοδόχο του που τόν γέμιζε περιποιήσεις όταν έγινε διάσημος: «άν τό έκανες από πιδ πριν θά ήταν καλύτερα».

Τό γεγονός είναι ότι όταν ό Μάρσαλ μπήκε στη Στρατιωτική Άκαδημία τής Βιργινίας 17 χρόνων, ήταν, όπως τόν έχουν περιγράψει ένας «άδέξιος εύελπις, που δέν ύποσχόταν

πολλά για τό μέλλον και που οι άπαιτητικοί καθηγητές τής πολιάς Άακαδημίας τόν έβλεπαν με κακό μάτι». Έκείνος μ' όλο που ύστερα από 4 χρόνια πήρε τό δίπλωμά του με τόν καλύτερο βαθμό από όλους τους εύέλπιδες και με τόν έπαινο ότι ήταν έξαιρετικός ποδοσφαιριστής, όνομάστηκε άνθυπολοχαγός και, 15 χρόνια αργότερα, ήταν άκόμη ύπολογαγός, σε ηλικία 36 χρόνων. Στόν πρώτο παγκόσμιο πόλεμο πήγε στη Γαλλία ως λοχαγός και έγινε συνταγματάρχης και ταξιαρχος, και ύπασπιστής του στρατηγού Πέρσυκ. Ωστόσο οι προβιβασμοί αυτοί ήταν τιμητικοί, και στά 1919, στά 40 του χρόνια, ξαναγύρισε στο βαθμό του λοχαγού και δέν ξανάγινε ταξιαρχος ώπου έφτασε στά 56. Μ' αυτά δέν θέλω να δώσω την ψεύτικη άλλωστε έντύπωση ότι δέν είχε την έκτιμηση και τους επαίνους των άνωτέρων του. Οι άρχηγοί των συμμαχικών στρατιών άνέφεραν τό όνομά του με μεγάλο σεβασμό για τόν τρόπο που μετακίνησε μισό έκατομμύριο άνδρες στην Άρχκόν μέσα σε 15 μέρες, και ό Πέρσυκ είπε δημοσίως ότι ήταν «ό καλύτερος άξιωματικός του Άμερικανικού στρατού».

Αυτό ήταν τό μεσουράνημα τής σταδιοδρομίας του και του στρατιωτικού του όνόματος ως τά 60 του χρόνια. Γιατί άνάμεσα στους δύο πολέμους, μπήκε στην άγνωστη χορεία των ήλικωμένων άξιωματικών τής καριέρας. Δίδασκε σε στρατιωτικές σχολές, εκπαιδευε έθνοφρουρούς. Έφυγε από την Κίνα και ήρθε στην Ουάσινγκτον, ύστερα πήγε στη Γεωργία, τη Νότιο Καρολίνα και τελικά πάλι γύρισε στην Ουάσινγκτον. Όπου κι άν πήγε ήταν γνωστός σαν ένας άκαμπτος, συγκρατημένος άνδρας, που είχε τη γνώμη ότι στίς Ήνωμένες Πολιτείες έπρεπε να γίνη ύποχρεωτική η στρατιωτική θητεία. Όπου κι άν έφταξε τό σπίτι του, έκανε και λαχανόκηπο. Σηκωνόταν την αύγη και κανόνιζε την ημέρα του με ήρεμη, τρομερή άκρίβεια».

Μισή ώρα έκανε ίππασία, εργαζόταν στο λαχανόκηπο, ύστερα πήγαινε στίς παραδόσεις του, ή στα γυμνάσια· μελετούσε τις μάχες του Έμφυλίου Πολέμου, πονοκεφάλιαζε τους μαθητές του έπαναλαμβάνοντας μονότονα ότι «οί άρχές του πολέμου είναι άμετάβλητες», και ότι τη νίκη την έδωσε πάντα «ή τέλεια οργάνωση των μέσων άνεφοδιασμού μαζί με τό φαντάρο του πεζικού». Δέν είχε έμπιστοσύνη στα σπινθηροβόλα πνεύματα και αισθάνεται άμχανία μπροστά στους έτοιμολόγους ανθρώπους. «Ο συντονισμός όλων των στρατιωτικών κλάδων», είπε κάποτε, «με την έξάσκηση και την πείρα»: αυτή είναι ή άμετάβλητη γνώμη του για τη στρατιωτική έπιτυχία. Έφραμόζει τις ίδιες άρχές και στίς ελεύθερες ώρες του, και όταν δέν διαβάξει στρατιωτική ιστορία και τακτική, παίξει τέννις πολύ καλά και με πείσμα και είναι έξαιρετικός στο πόκερ.

Οί άρθρογράφοι και οι δημοσιογράφοι που χώνουν παντού τη μύτη τους έχουν πάψει από καιρό να προσπαθούν να βρουν τά χαρακτηριστικά σημεία τής ιδιωτικής ζωής του Μάρσαλ. Δέν είναι άνθρωπος εύθυμος ή επιδεικτικός άκόμη και ό Πρόεδρος Ρούζβελτ, που φώναζε δλους με τό μικρό τους όνομα ύστερα από 1-2 ώρες, αυτόν τόν έλεγε «Στρατηγός». Μόνο από τη γυναίκα του ξερούμε ότι θυμώνει. Τότε λέει ή κ. Μάρσαλ «είναι σαν μια άστραπη που ξεσπά σ' ένα γαλανό ουράνό» και μς μιλάει άκόμα για «τά πικρά του λόγια και τό παγερό άτσάλι των ματιών του».

Σχετικά με όρισμένα σημαντικά ζητήματα, επί μια ολόκληρη δεκαετία ήταν ένας άνθρωπος άπογοητευμένος. Ήταν μόνιμος στρατιωτικός σε μια χώρα που δέν ένδιαφέρθηκε ποτε για τους στρατιωτικούς. Σήμερα μπορούμε να ύπερηφανευώμαστε για τό πόσο εργάστηκε για να δημιουργηθή ό Άμερικανικός στρατός

που στα 1939 ήταν 200.000 και στα 1944 7.700.000. «Ωστόσο αυτό δεν ήταν ευχάριστη δουλειά. Γιατί καμιά μεγάλη χώρα δεν είχε τέτοια φυσική απέχθεια για τη στρατιωτική παράδοση. Θυμάμαι ένα πλήθος που συγκεντρώθηκε γύρω από το Λευκό Οίκο ένα πρωί, στις 8 Δεκεμβρίου του 1941. «Ωρμησε εναντίον δύο ανδρών που στέκονταν έξω από την κυρία είσοδο. Ήταν δυο στρατιώτες με έφ' όπλου λόγχη. «Απ' αυτούς τους περιέργους Αμερικανούς που τριγύριζαν εκεί, πολλοί λίγοι — αν όχι κανείς — είχαν δει έφ' όπλου λόγχη. Και εκατομμύρια νεαροί Αμερικανοί έμαθαν να διαμαρτύρονται εναντίον της ιδέας της στρατιωτικής πειθαρχίας και της παραδόσεως σώματος αξιωματικών. Έτσι στα 50 περασμένα χρόνια η Αμερική δεν έδινε ιδιαίτερη σημασία στους επαγγελματίες αξιωματικούς. Η γυναίκα του Στρατηγού Μάρσαλ έχει γράψει ότι ο στρατηγός στενοχωριόταν πολύ γιατί έβλεπε πως αναπόφευκτα ή απεχθαινόταν των Αμερικανών για το στρατό θα έρχόταν σε σύγκρουση με την εξέλιξη της Αμερικής σε παγκόσμια δύναμη.

Είναι σημαντικότερο από κάθε τί άλλο σχετικά μ' αυτόν η τελευταία φράση της εκθέσεώς του στο 'Υπουργείο Πολέμου που λέει: «Προσπαθήσαμε από την αρχή που δημιουργήθηκε το Κράτος μας να προαγάγουμε την αγάπη μας για την ελευθέρια με την επιδείξη αδυναμίας. Η πολιτική μας αυτή απέτυχε εντελώς».

Όπως θα φαντάζεστε, δεν είναι μυστικό ότι ο κ. Μάρσαλ παρακολούθησε ληπνέμενα και αλόγιστα την γρήγορη αποστράτευση του Αμερικανικού στρατού έδω και τρία χρόνια. Κάποιος είπε κάτι που χωρίς αμφιβολία θα του άρσε: «Ένα μόνο στρατιωτικό κατόρθωμα στην

Αμερικανική ιστορία ήταν σημαντικότερο από την ταχύτητα της κινητοποίησης του Αμερικανικού στρατού στον τελευταίο πόλεμο: η ταχύτητα της αποστράτευσής του».

Όταν ο Πρόεδρος Ρούσβελτ έταφηκε στο Χάιντ Πάρκ, ο Στρατηγός Μάρσαλ στεκόταν μαζί με πολλούς άλλους σπουδαίους άντρες δίπλα στον τάφο του. Τόν θυμάμαι τότε σκυθρωπό, άκαμπτο, κουρασμένο, περήφανο, έναν ήλικιωμένο άνθρωπο που είχε τελειώσει τη δουλειά του, που θα αποτραβιόταν στο σπίτι του στη Βιργινία και θα πήγαινε ακόμα λίγα καλοκαίρια για ψάρεμμα στο Φάιερ Άιλαντ. Αμφιβάλλω αν υπήρχαν εκεί άνθρωποι που θα μάντευαν ότι τα μεγαλύτερα χρόνια του Στρατηγού Μάρσαλ ως πολιτικού δεν είχαν ξερθεί ακόμα.

Και τόν περασμένο χρόνο, ξεκίνησε την ημέρα του Ίουνιους στο Χάρβαρντ, όταν στεκόταν κάτω από τις φτελιές, δεν υπήρχαν ειδικοί ανταποκριτές, ούτε έλπιδα να διαλυθώ ή απογοήτευση που είχε δημιουργηθεί σε 44 συνεδριάσεις γύρω από ένα Τραπεζί, στη Μόσχα. Ακόμα και τότε ο κ. Μάρσαλ είπε ξερά και ήρεμα ότι αν οι χώρες της Ευρώπης συναντιόνταν και συμφωνούσαν για τις οικονομικές τους ανάγκες, οι Ηνωμένες Πολιτείες θα τους εξασφάλιζαν την ανασυγκρότησή τους. Λίγοι άνθρωποι στην Αμερική κατάλαβαν πραγματικά ότι ο Τζώτζες Μάρσαλ, ήσυχος, και χωρίς πείσμα, με μια φράση, άνετρεπε 170 χρόνια αμερικανικής πολιτικής. «Ωστόσο οι κατεστραμμένες χώρες της Δυτικής Ευρώπης κατάλαβαν εκείνο που γρήγορα θα όνομαζόταν «Γιγαντιαία πρόταση». Και ο κ. Μπέβιν ύστερα από 24 ώρες είπε: «Άρπαξα την πρόταση αυτή και με τα δυο μου χέρια».

«Πρέπει να γίνει κάθε προσπάθεια για να βρεθεί ο ικανότερος άνθρωπος για τη θέση του Διοικητού.

Για τη θέση αυτή πρέπει να συνδυάζει κανείς διοικητική ικανότητα, καθαρή κρίση και μεγάλη πείρα, πράγματα πολύ σπάνια». Έτσι περιέγραφε τόν περασμένο Ίανουάριο, ο Πάολ Γκραάι Χόφμαν σε μια Συνεδρίαση της Γερουσίας τόν Ιδανικό έκτελεστή του Σχεδίου Μάρσαλ. Τόν Απρίλιο ο Πρόεδρος Τρούμαν του θύμισε αυτά τα λόγια και είπε: «Λοιπόν Πάολ έκανα, όπως έλεες, κάθε προσπάθεια» θέλεις ν' αναλάβεις εσύ αυτό το έργο;» Στην είσοδο του Λευκού Οίκου λίγα λεπτά αργότερα ο Χόφμαν, από τη φύση του μετριώφρων, είπε στους ανταποκριτές που τόν ρωτούσαν: «Δεν ήξερα πως να το ήρνηθώ». Με αυτό το διορισμό του ο Χόφμαν έγινε ένας από τους σημαντικότερους ανθρώπους της Ουάσιγκτον, και το γραφείο του ο σπουδαιότερος συνδετικός κρίκος ανάμεσα στις δύο ήπειρους. Ποιος είναι αυτός ο κοντός, γελαστός και ενεργητικός άντρας που η εργασία του θα έπηρεάσει άμεσα την καθημερινή ζωή όλων των κατοίκων της Δυτικής Ευρώπης;

Γεννήθηκε στα 1892 είναι γυιός ενός μικροκτηματία από τόν Σικάγο, ο πατέρας του, σύγχρονος του Χένρυ Φόρντ, ήταν κάτι σαν έφευρέτης, όχι όμως με μεγάλη επιτυχία. Ο γυιός του Πάολ, μπήκε στη βιομηχανία αυτοκινήτων και όταν έφτασε στην ώριμη ήλικία έγινε γενικός διευθυντής της Εταιρίας Στούντμπαϊκερ.

Η εταιρεία αυτή δεν είναι καμιά γιγαντιαία όργάνωση είναι μάλλον ένα έλπιδοφόρο σύμβολο για τόν βομήχανο της μεσαίας βιομηχανίας, γιατί έχει συναγωνιστή με επιτυχία με τις πραγματικές εταιρείες γίγαντες, Τζένεραλ Μότορς και Φόρντ.

Την εποχή που τὰ αυτοκίνητα ή-

II. ΠΩΛ ΧΟΦΦΜΑΝ

(Από τόν «The Observer», Λονδίνο)

ταν η ιδιοτροπία της μόδας ο Χόφμαν έγινε πωλητής (καίσυγχρονως απέκτησε την τέχνη να μιλά στο κοι-

νό) τότε ξαναοργάνωσε και έσωσε την επιχείρηση από τη χρεωκοπία, τη δύσκολη εποχή που τὰ αυτοκίνητα ήταν σπάνια πολυτέλεια. Στα 1947 η εταιρεία Στούντμπαϊκερ έσπασε ρεκόρ στα κέρδη. Και στις δύσκολες και στίς καλές εποχές είχε τούς εργάτες μαζί του με τόν χιούμορ του (που φαίνεται από τὰ μάτια του) και τη σταθερότητά του (που φαίνεται στο σαγόνι του), τόσο που τόν εργοστάσιο Στούντμπαϊκερ στο Σάουθ Μπέντ της Ίνδιάνας είναι τόν μόνο εργοστάσιο αυτοκινήτων στις Ηνωμένες Πολιτείες που δεν έχει στον πίνακά του καμιά άπεργία.

Τὰ επτά παιδιά του τόν έκαναν να αποκτήσει ζωηρό ενδιαφέρον για την εκπαίδευση. Έστειλε τούς γυιούς του στο Αγγλικανικό Ίδρυμα Κένυον Κόλλετζ, στο Όχάιο. Αργότερα, τόν Πανεπιστήμιο του Σικάγο, όπου έχει σπουδάσει και ο ίδιος, τόν έκανε Σύμβουλό του. Έγινε στενός φίλος με τόν πολύ προσοδευτικό Πρόιανη αυτού του Πανεπιστημίου Ρόμπερτ Χάτσινς. Στα μέσα αυτής της κάπως άργοπορημένης εκπαίδευσης του στον φιλελευθερισμό, ο οικονομολόγος Θεόντορ Ίντεμ, έπεισε τόν Χόφμαν να μελετήσει τη θεωρητική βάση τών προβλημάτων της πρακτικής οργάνωσης μιάς επιχείρησης.

Τότε δημιουργήθηκε η Επιτροπή Οικονομικής Αναπτύξεως. Ο Χόφμαν έγινε πρόεδρος και κυριώτερος τροχός της. Ίδρύθηκε στα 1942 σαν ένα είδος Νιού Νιήλ του Αμερικανού επιχειρηματία, για να εξασφαλίσει ότι η επιχείρηση, και όχι η κυβέρνηση έπρεπε να καταστρώσει σχέδια για να αυξηθεί η ευημερία μετά τόν πόλεμο. Ο Χόφμαν πάν-

τα ξεκαθάρισε το γεγονός ότι η αντίρρησή του για την κυβερνητική οργάνωση είναι ότι το Κράτος καταστρώνει σχέδια που βλέπουν την επιχείρηση αντί να την βοηθήσουν. "Όσο γι' αυτόν ποτέ δεν άμφεβαλλε ότι οι 'Αμερικανοί επιχειρηματίες, όταν τους δώσουμε τη δύναμη, έχουν αρκετό μυαλό ώστε να αποφύγουν τη θλιβερή διαδοχή της απότομης επιτυχίας και της απότομης καταστροφής. 'Ακόμη περισσότερο ήταν βέβαιος, ότι το Νιού Ντρήλ να μπορούσε να μεταστρέψει τη βιομηχανία μετά το τέλος του πολέμου χωρίς να δημιουργηθεί ανεργία, και συγχρόνως να αυξηθεί η παραγωγή κατά 30 % - 40 %. 'Η θεραπεία όλων των κακών είναι η αύξηση της παραγωγικότητας.

Οι προβλέψεις και οι συμβουλές του Χόφφμαν για τη μεταπολεμική 'Αμερική χωρίς να το περιμένει κανείς αποδείχτηκαν σωστές, και μ' αυτήν την πεποίθηση είναι που αντιμετωπίζει τα προβλήματα της Ευρωπαϊκής ανασυγκροτήσεως. 'Αυτό που πρέπει να γίνει στην 'Ευρώπη», λέει, «είναι να επιταχύνουμε την παραγωγή, γιατί αυτή θα τη σώσει». Νομίζει πως η δυτική 'Ευρώπη μπορεί, με την 'Αμερικανική βοήθεια, να αυξήσει την παραγωγή της κατά το 1/3, αλλά υπάρχει «ένα πολύ σπουδαίο σημείο», ότι θα πρέπει να υπάρξει πολύ μεγαλύτερη συνεργασία ανάμεσα στα έθνη και πιο πολύ μια πραγματικά ισχυρή και αποτελεσματική ευρωπαϊκή οργάνωση, για να εξασφαλιστεί ότι κάθε χώρα θα αποδίδει όσο μπορεί.

'Ακόμη όμως και οι στενότεροι φίλοι του, που σέβονται την ικανότητα και την κρίση του, ανησυχούν για την έλλειψη «πείρας» του Χόφφμαν στην κυβερνητική και πολιτική εργασία. Ξέρει κάθε σημαντικότατο επιχειρηματία στις 'Ηνωμένες Πολιτείες, δεν έχει όμως πολλές σχέσεις με πολιτευτές και πολιτικούς. Το

σπίτι του βρίσκεται 1000 μίλια έξω από την Ουάσινγκτον και δεν είναι φτιαγμένο για κοινωνικές συγκεντρώσεις αλλά μόνον για κατοικία.

Μ' όλο που βρίσκεται στην άκρη του λειβαδίου, ο Χόφφμαν το έκτισε για να του θυμίσει τις ημέρες που ήταν πωλητής στην Καλλιφόρνια. Το σχέδιό του μοιάζει με 'Ισπανικό «patio» και προοριζόταν να γίνει το 'Ιδανικό σπίτι για τους πέντε γιουούς και τις δύο κόρες του, όπως και για τους άμετρους φίλους τους. Το αποτέλεσμα της ένοχλητικής και αδιάκοπης παρουσίας τους είναι ότι ο πατέρας τους έχει μάθει να συγκεντρώνεται και έτσι να παίζει μπριτζ, να συζητά οικονομικά ζητήματα ή να διαβάσει ένα βιβλίο, ενώ δίπλα του παίζουν πίνγκ - πόνγκ.

Οι γνώμες του για τις εξωτερικές υποθέσεις είναι περιορισμένες, και άλλοτε το ενδιαφέρον του συγκεντρώνεται στην 'Απω 'Ανατολή. Πιστεύει ότι η παραγωγική δύναμη όχι μονάχα της Γερμανίας αλλά 'Ακόμη και της 'Ιαπωνίας πρέπει να αποκατασταθεί τελείως, 'Αλλιώς «ο κόσμος θα κορματιαστεί και η Ρωσία θα βρεθεί έτοιμη να μαζέψει τα κομμάτια του».

Πολιτικά ο Χόφφμαν ανήκει στους Ρεπουμπλικάνους, και είναι φίλος του γερουσιαστή Βάντεμπεργκ· είναι όμως αρκετά ανορθόδοξος ώστε να ονομαστεί και οπαδός του Μάρξ.

Στην ομιλία που έκανε στη Γερουσία ως μέλος της 'Επιτροπής Χάρριμαν, έδωσε έντελως πρόχειρα το πορτραίτο του 'Εκτελεστού του σχεδίου Μάρσαλ: «Υπάρχουν στιγμές που θα ήταν μεγάλη ευκολία για τον 'Υπουργό των 'Εξωτερικών να πη στους ξένους διπλωμάτες: ο εκτελεστής, ξέρετε, είναι επιχειρηματίας και πρέπει να τον συγχωρήσετε αν είναι λίγο απότομος». Αυτή είναι η εικόνα που δίνει ο Χόφφμαν για το ρόλο του.

'Αν ο επιχειρηματίας αυτός είχε

την πείρα που χρειαζόταν από τις δημόσιες και διεθνείς υποθέσεις για να χειριστεί το Πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής ανασυγκροτήσεως της Κυβερνήσεώς του, είναι κάτι που θα φανεί με τον καιρό. 'Εμείς οι Ευρωπαίοι έχουμε τη γνώμη πως ο Χόφφμαν έχει ένα μεγάλο προσόν. Είναι ο αυθεντικός αντιπρόσωπος

του 'Αμερικανού παραγωγού και από την καλή του θέληση εξαρτάται πολύ κατένας μας. 'Αν ο Χόφφμαν πη ότι θα έπρεπε να έχουμε βοήθεια είναι πολύ πιθανό να την πάρουμε· αλλά δεν φαίνεται πιθανό ότι θα το πη αυτό με πολύ ένθουσιασμό όταν εμείς παράγουμε με μεθόδους που δεν του φαίνονται αρκετά αποδοτικές.

Ξ

«...ΕΞΕΡΡΑΓΗΣΑΝ λοιπόν στάσεις στις διάφορες πόλεις και όσοι άρχισαν να λάβουν μέρος σ' αυτές έμαθαν καλά από τις προηγούμενες να έπιναν και να έπιναν τεχνάσματα στις επιχειρήσεις και καινούριους τρόπους εκδικήσεως... Και την συνηθισμένη εγγόια των λέξεων την άλλαξαν σύμφωνα με τα έργα τους. 'Η ασυλλόγιστη τόλμη έθεωρείτο ανδρεία, η διστακτικότητα δέ δαιλία· η σφαιρόσυνη έθεωρείτο πρόσημα της ανανδρίας και η σύνεση αδράνεια... 'Ο ορμητικός άνθρωπος ήταν άξιος εμπιστοσύνης, εκείνος δέ που τολμούσε να αντίληψη ήταν υποπίτος. 'Οποιος συκοφαντούσε έθεωρείτο συντάς, και εκείνος που ματαίωνε τη συκοφαντία ακόμα πιο έξυπνος. 'Εκείνος όμως που δάν έκανε τίποτα απ' αυτά τα δύο έθεωρείτο διαλυτικό στοιχείο του κόμματος και τρομοκρατημένος από τους έχθρους.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ, Γ, 82

Τὰ υπερηχητικὰ κύματα πλύνουν τὰ ρούχα σας

Του EGON LARSEN

(Από τὸ «Chambers's Journal», Ἑδιμβούργο)

Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ παρακολούθησα μέσα σ' ἕνα γυάλινο σωλήνα γεμάτο νερὸ ἕνα μικρὸ κομμάτι ὑφασμα λεκιασμένο ἀπὸ πετρέλαιο καὶ γραφίτη· εἶδα πὼς ἔχανε σιγά-σιγά τὸ βαθὺ γκριζό του χρῶμα ἐνῶ τὸ νερὸ μέσα στὸ σωλήνα γινόταν ὅλο καὶ πιὸ βρώμικο. Δὲν ὑπῆρχε καμία ὁρατὴ δύναμη στὴν ὁποία θὰ μπορούσα νὰ ἀποδώσω αὐτὸ τὸ ἀποτέλεσμα· ὥστόσο τὸ ὑφασμα ἔτρεμε μὲ τὴν ἐπίδραση κάποιων ἀόρατης δύναμης καὶ κάθε λεκὲς ἐφευγε σιγά-σιγά.

Ὁ παράξενος αὐτὸς τρόπος πλυσίματος βρίσκεται ἀκόμα στὸ πειραματικὸ στάδιο· καὶ τὰ πειράματα γίνονται στὰ ἐργαστήρια τοῦ Τμήματος Ἑρευνῶν τοῦ Συνδέσμου Ἰδιοκτητῶν Πλυντηρίων ποὺ ἐργάζεται ἀπὸ τὴν προέστιά της Κυβερνητικῆς Ὑπηρεσίας Ἐπιστημονικῶν καὶ Βιομηχανικῶν Ἑρευνῶν, στὸ Χέντον, ἕνα προάστιο τοῦ Λονδίνου· ὑπάρχουν πραγματικὰ βέσιμοι λόγοι νὰ πιστεύουμε ὅτι σὲ λίγα χρόνια τὰ ρούχα θὰ πλύνονται μ' αὐτὸν τὸν καινούριο τρόπο. Πρωτοῦ ὅμως μποῦμε σὲ λεπτομέρειες, ἂς ρίξουμε μιὰ ματιὰ σ' αὐτὴν τὴν μυστηριώδη ἐνέργεια ποὺ μιὰ μέρα θὰ καθαρίζει τὰ πονάκια καὶ τίς κλῆτσες μας.

Ἀκριβῶς ὅπως ἡ ἀνακάλυψη τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας, εἶσι καὶ ἡ ἀνακάλυψη τῆς υπερηχητικῆς, εἶναι κλασσικὸ παράδειγμα γιὰ τὸ πόσο ἀπροσδόκητα ἕνας φαινομενικὰ θεωρητικὸς κλάδος «καθαρῆς» ἐρευνας μπορεῖ νὰ βρῇ ἕνα πολὺ πρακτικὸ πεδίο ἐφαρμογῆς. Ἀνάμεσα στὴν ἀτομικὴ καὶ ὑπερηχητικὴ ἐνέργεια

ὑπάρχουν περισσότερα κοινὰ ἀπ' ὅσα μπορούμε νὰ δοῦμε· στὴν πραγματικότητα ἦταν τὸ ἴδιο «ζεύγος ἐπιστημῶν» ποὺ συνετέλεσε σημαντικὰ στὴν ἐξέλιξη καὶ τῶν δύο. Ὁταν ἡ Μαρία Σκλοντόβσκα, μιὰ νεαρὴ Πολωνίδα φυσικὸς, συνάντησε τὸν Πιέρ Κιουρί στὸ Παρίσι, τὴν ἀπασχολοῦσε πολὺ τὸ φαινόμενο τῶν «Ἀκτίνων Μπεκερέλ» ποὺ τῆς φαινόταν ὅτι ἐρχόταν σὲ σύγκρουση μὲ τὴ γνωστὴ θεωρία τοῦ «ἀδιασπάστου τοῦ ατόμου». Ὁ καθηγητὴς Κιουρί πάλι, μελετοῦσε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἡλεκτρικῆς συμπίεσεως τῶν κρυστάλλων. Εἶχε ἀνακαλυφθῇ ὅτι ὀρισμένοι ἀσύμμετροι κρυστάλλοι, ὅταν ὑποβάλλονταν σὲ πίεση, ἀποκτοῦσαν ἐκκενώσεις θετικοῦ καὶ ἀρνητικοῦ ἡλεκτρισμοῦ στίς ἀντίθετες ἄκρες τους. Ὁ καθηγητὴς Κιουρί εἶχε τὴν περιέργεια νὰ μάθῃ τί θὰ συνέβαινε ἂν αὐτοὶ οἱ κρυστάλλοι δέχονταν ἐξωτερικὴ ἡλεκτρικὴ πίεση. Βρῆκε ὅτι παραγόταν ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα· ἀλλάξε τὸ μέγεθος τοῦ κρυστάλλου.

Ὁ Πιέρ Κιουρί πέθανε πολὺ γρήγορα καὶ δὲν μπόρεσε νὰ ἐξερευνήσῃ τίς καταπληκτικὲς δυνατότητες τῆς ἀνακαλύψεώς του· ἕνας ὅμως ἀπὸ τοὺς μαθητὲς του στὴ Σχολὴ Φυσικῆς καὶ Χημείας στὸ Παρίσι, ὁ Πῶλ Λαιζβέν, συνέχισε ἀπὸ κεῖ ὅπου σταμάτησε ὁ δάσκαλός του, ποὺ σκοτώθηκε στὰ 1906 ἀπὸ δυστύχημα στὸ δρόμο. Βρῆκε ὅτι ἂν διοχετεύσουμε ἡλεκτρισμὸ σ' ἕνα κομμάτι πυριτίου αὐτὸ ἀλλάζει μέγεθος τόσο γρήγορα, ὥστε παράγει παλμικὲς δονήσεις μὲ ἐξαιρετικὰ ὕψηλὴ συχνότητα.

Ηχος εἶναι ἡ παλμικὴ δόνηση ἐνδὸς ἀντικειμένου ποὺ μεταδίδεται σὰν ἡχητικὸ κύμα μὲ τὸν ἀέρα. Τὸ αὐτὸ μας μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῇ ἡχους μὲ συχνότητα 16.000 παλμῶν τὸ δευτερόλεπτο. Ὅρισμένα ὅμως ζῶα καὶ πουλιὰ μποροῦν ν' ἀκούσουν ἡχους μὲ μεγαλύτερη συχνότητα. Ὁ ἀμερικανικὸς στρατὸς π.χ. χρησιμοποιοῦν μιὰ ἀθόρυβη σφυρίχρα γιὰ σκύλους, ποὺ τὸν ἡχο τῆς δὲν μποροῦν νὰ τὸν ἀκούσουν οἱ ἄνθρωποι, τὸ αὐτὸ ὅμως τοῦ σκύλου τὴν ἀκούει πολὺ καλὰ γιατί μπορεῖ νὰ ἀντιληφθῇ ἡχους μὲ πολὺ μεγαλύτερη συχνότητα. Ξέρουμε ἀκόμη ὅτι οἱ νυχτερίδες κανονίζουν τίς κινήσεις τους στὸ σκοτάδι· γιατί ἔχουν ἕνα εἶδος ραντάρ ποὺ ἔχει ἀνακαλύψει ἡ φύση πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια χρόνια ἐκπέμπουν διωρκῶς ἡχητικὸς παλμούς μὲ μεγάλη συχνότητα ποὺ ἐαναγυρίζουν σ' αὐτὲς καθὼς ἀντανακλῶνται ἀπὸ τὰ διάφορα ἀντικείμενα ποὺ συναντοῦν στὸ δρόμο τους. Ἡ συχνότητα τῶν παλμῶν αὐτῶν φθάνει τίς 50.000 περίπου δονήσεις στὸ δευτερόλεπτο.

Ὁ καθηγητὴς Λανζεβέν ἄρχισε νὰ μελετᾷ τίς ιδιότητες τοῦ ἡχου μεγάλῃς συχνότητος μὲνα στὴν ἐρευνα ποὺ ὁδήγησε στὴν ἐφεύρεση τοῦ «Ἀσντικ» (Asdic, ἀπὸ τὰ ἀρχικὰ τῆς Allied Submarine Devices Investigation Committee) δηλ. Συμμαχικὴ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν Μελέτη Ὑποβρυχιακῶν (Ὀπλῶν). Τὸ «Ἀσντικ» εἶναι αὐτὸ μὲ τὸ ὁποῖο τὰ ὑποβρύχια μποροῦσαν νὰ ἀνακαλύπτουν τὰ πλοῖα καὶ τὰ πλοῖα, ὑποβρύχια. Τὸ ὄργανο αὐτὸ εἶχε ὡς βάση τὴν ιδιότητα τῶν κρυστάλλων τοῦ πυριτίου ποὺ ἀναφέρουμε παραπάνω.

Παράγωμε ἀθόρυβο, ὕψηλῃς συχνότητος ἡχο ὑποβάλλοντας τὸν κρυστάλλο σὲ ἡλεκτρικὲς ἐπιδράσεις, ὡς τὰ δημιουργούμενα ὑπερηχητικὰ κύματα ἀντανακλῶνται καὶ συγκεντρώνονται μὲ παραβολοειδῆ κάτοπτρα, ὅπως μία ἀκτὴ φωτός. Τὸ «Ἀσντικ» εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία στὸ Δεύτερο

Παγκόσμιον Πόλεμον, καὶ βοήθησε νὰ καταστραφῶν δωδεκάδες ὑποβρύχια τοῦ Χίτλερ.

Ωστόσο μὲ τὴν ὑπερηχητικὴ, ὅπως ὀνομάζεται ὁ νέος αὐτὸς κλάδος τῆς ἐπιστήμης, μπορούμε νὰ ἀνακαλύψουμε ἀκόμη περισσότερα πράγματα. Στὰ χρόνια τῆς εἰρήνης τὴν ἐφαρμόσαμε γιὰ ν' ἀνακαλύπτουμε τὰ κοπάδια τῶν ψαριῶν. Τὸ ὑπερηχητικὸ αὐτὸ μηχανήμα τοποθετεῖται στὰ ἀλιευτικὰ συλλαμβάνει τὴν ἡχώ ποὺ ἀντανακλᾶται ἀπὸ τίς φυσαλίδες ποὺ δημιουργεῖ τὸ κινούμενο κοπάδι τῶν ψαριῶν καὶ εἰδοποιεῖ τοὺς ψαράδες ποὺ βρίσκονται τὰ ψάρια καὶ πόσα περίπου εἶναι.

Σὲ πολλὰ βρεταννικὰ ἐργοστάσια δὲν χρησιμοποιοῦν πιὰ ἀκτίνες Χ ἀλλὰ ὑπερηχητικὰ κύματα γιὰ ν' ἀνακαλύπτουν διάφορα ἐσωτερικὰ ἐλαττώματα, (φυσαλίδες π.χ., ἢ κενὰ σὲ μετάλλινά εἶδη ἢ συνθετικὲς ὕλες, ποὺ δὲν τίς περνοῦν ἀκτίνες Χ)· ἂν τὸ εἶδος ποὺ ἐξετάζουμε δὲν ἔχει ἐλάττωμα, τὰ ὑπερηχητικὰ κύματα ἀντανακλῶνται ἀπὸ τὴν ἀντίθετη ἄκρη τοῦ ἀντικειμένου· ἂν ὅμως ὑπάρχῃ ἐλάττωμα, ὅπως μιὰ μικρὴ διακοπὴ στὸ δρόμο τοῦ ἡχητικοῦ κύματος, τότε τὸ ἡχητικὸ κύμα ἀντανακλᾶται ἀπὸ ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ σημείο, καὶ ἡ διαφορά τοῦ χρόνου τῆς ἀντανακλάσεως δείχνει ποὺ βρίσκεται τὸ ἐλάττωμα — ὅπως στὴν βυθομέτρηση ποὺ γίνεται μὲ βάση τὴν ἡχητικὴ κύματα, τὸ κύμα ποὺ ἐπιστρέφει δείχνει τὴν ἀπόσταση μετὰ ξὺ τοῦ πλοίου καὶ τοῦ βυθοῦ. Πρόκειται ὅμως νὰ ἔχομε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ἡ ταχύτητα τῶν ἡχητικῶν κυμάτων μέσα στὸ νερὸ εἶναι $4\frac{1}{2}$ φορές μεγαλύτερη παρὰ στὸν ἀέρα· τὰ ἡχητικὰ κύματα δηλ. τρέχουν μὲ ταχύτητα περίπου 1600 μ. τὸ δευτερόλεπτο.

Τὰ ὑπερηχητικὰ κύματα μποροῦν μὲ τίς παλμικὲς τους κινήσεις νὰ σκοτώσουν καὶ μικρόβια. Μᾶς βοη-

θοῦν νὰ ἀποστειρώσουμε τὸ γάλα μὲ τὴ μέθοδο τοῦ Παστέρ μέσα σὲ λίγα δευτερόλεπτα, ἐνῶ ἡ ἀποστείρωση μὲ βρασμὸ χρειάζεται 30 - 40 λεπτά. Στὸ νερό, ἡ υπερηχητικὴ ἀκτὶνὰ παράγει λεπτὲς φυσαλίδες ποὺ σχηματίζονται καὶ διαλύονται 960.000 φορές στὸ δευτερόλεπτο. Ἡ βίαιη αὐτὴ κίνηση, ποὺ δὲν εἶναι ἀντιληπτὴ μὲ γυμνὸ ὀφθαλμό, καταστρέφει τὰ βακτηρίδια ποὺ βρῖσκονται στὸ δρόμο τῆς υπερηχητικῆς ἀκτίνος.

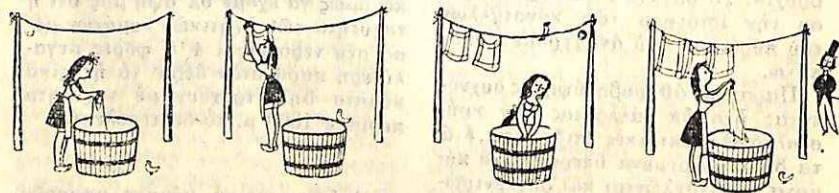
Ὡστόσο ὑπάρχουν καὶ ἄλλα βακτηριδία στὰ ὁποῖα τὰ υπερηχητικὰ κύματα ἐπιδρῶν εὐνοϊκὰ. Τὸ κρασί ζυμώνεται γρηγορώτερα καὶ τὸ τυρὶ «ψήνεται» γρηγορώτερα ὅταν τοῦ διοχετεύσουμε υπερηχητικὰ κύματα ὁρισμένα βακτηρίδια φαίνεται ὅτι ἀναπτύσσονται μ' αὐτὲς τὶς παλμικὲς δονήσεις. Τὰ υπερηχητικὰ κύματα, διασπῶντας τὰ μόρια, κάνουν δυνατὴ τὴν ἀνάμιξη στοιχείων τὰ ὁποῖα δὲν μπορούμε ἄλλοιῶς νὰ ἀναμίξουμε, ὅπως τὸ πετρέλαιο π.χ. καὶ τὸ νερό, ὁ ἀργυρὸς καὶ ὁ χρυσός, τὸ μολύβι καὶ τὸ ἀλومίνιο. Οἱ χειρουργοὶ ἐρευνοῦν ἂν εἶναι δυνατόν νὰ διαλύσουν ἐγκεφαλικούς ὄγκους διοχετεύοντας στὸν ἐγκέφαλο υπερηχητικὲς ἀκτίνες ἀπὸ δύο διαφορετικὲς κατευθύνσεις. Ἐπίσης γίνονται πειράματα γιὰ νὰ κατασκευαστοῦν φορητοὶ υπερηχητικοὶ ταλαντωτὲς γιὰ τοὺς τυφλοὺς. Ὅρισμένοι μετεωρολόγοι μάλιστα ὀνειρεύονται νὰ ἀπομακρύνουν τὴν ὀμίχλη χρησιμοποιώντας υπερηχητικὰ κύματα, γιὰ νὰ ἀνακάλυψαν ὅτι

διαλύουν τὶς συγκεντρώσεις τῶν μορίων τοῦ νεροῦ καὶ τῆς καπνῖδας ποὺ αἰωροῦνται στὸν ἀέρα.

Ὡστόσο ἀπὸ μιὰ ἀποψη πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε μὲ εὐγνωμοσύνη μιὰ χαρακτηριστικὴ διαφορὰ ποὺ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὴν ἐφαρμογὴ τῆς υπερηχητικῆς καὶ τῆς ἀτομικῆς ἐνέργειας: εἶναι πᾶρα πολὺ ἀπίθανο ὅτι ἡ υπερηχητικὴ ἐνέργεια θὰ χρησιμεύσει ποτε στὴν κατασκευὴ ἐπιθετικῶν ὁπλῶν. Ἡ ὀλήθεια εἶναι πῶς ἐγίναν πολλὰ πειράματα. Ὁ Δρ. Ἐτιέν Μωτινέ, μαθητὴς τοῦ καθηγητῆ Λανζεβέν, ἐφέυρε ἕνα «υπερηχητικὸ ὅπλο».

Τὸ μηχανήμα αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς κρυστάλλους πυριτίου, δύο παραβολοειδῆ κάτωτρα, ἕνα λουτρό πετρελαίου καὶ μιὰ ἡλεκτρικὴ γεννήτρια. Ἡ ἡλεκτρικὴ γεννήτρια βάζει σὲ παλμικὴ κίνηση τοὺς κρυστάλλους μὲ 10 ἑκατ. κύκλους τὸ δευτερόλεπτο, οἱ δονήσεις μεταδίδονται στὸ λουτρό πετρελαίου καὶ ἀντανακλῶνται στὸ διάστημα μὲ τὰ παραβολοειδῆ κάτωτρα. Συγκεντρώνοντας τὶς δύο ἀκτίνες σὲ ὁρισμένο σημείο, ὁ Δρ. Μωτινέ κατάρθωσε μέσα σὲ πέντε δευτερόλεπτα νὰ παραλύσει ἕνα κουνέλι ἀπὸ ἀπόσταση 150 μ. Τὸ δυστυχισμένο ζῶο ἔμεινε προσωρινὰ παράλυτο καὶ ἀκίνητο.

Εὐτυχῶς ὁμως, αὐτὸ φαίνεται πῶς εἶναι τὸ ὕψιστο σημεῖο καταστροφῆς ποὺ μπορούν νὰ προσφέρουν τὰ υπερηχητικὰ κύματα ὅταν χρησιμοποιηθοῦν σὰν ἐπιθετικὸ ὅπλο.

Ἡ πλύστρα καὶ ὁ ταχυδακτυλουργός.

Ἄς γυρίσουμε τώρα πάλι στὸ πλῆθος τῶν ρούχων. Βρῆκαν ὅτι ἡ βρώμα συγκρατεῖται στὸ ὑφάσμα μὲ τὴν ἡλεκτρικὴ ἑλξη. Τὸ σπουδαῖο πρόβλημα ποὺ ἀντιμετωπίζουμε εἶναι πῶς θὰ μπορέσουμε νὰ ἐξουδετερώσουμε αὐτὴ τὴν ἡλεκτρικὴ ἑλξη. Ὡς σήμερα αὐτὸ γίνεται μὲ τὸν συνθιτισμένο τρόπο: χρησιμοποιοῦμε διάφορα «διαλυτικὰ μέσα», τὸ κυριώτερο ὁμως εἶναι τὸ σαποῦνι.

Τὸ Τμήμα Ἐρευνῶν τοῦ Συνδέσμου Ἰδιοκτητῶν Πλυντηρίων ποὺ ὀργανώθηκε στὰ 1920, διαθέτει ἕνα μεγάλο ἐργαστήριο καὶ ἕνα πειραματικὸ πλυντήριο ὅπου ἐργάζονται καὶ μαθητευόμενοι ποὺ θὰ διευθύνουν μιὰ μέρα τὰ πλυντήρια. Στὸ ἐργαστήριο αὐτὸ πλύνονται τὰ ρούχα τῶν κατοίκων τοῦ Χέντον. Οἱ περυσότεργοι ὁμως ἀπὸ τοὺς πελάτες του, οἱ νοικοκυρὲς τῶν προαστείων, δὲν ξέρουν ὅτι εἰς βάξουν τὰ ρούχα τους μέσα στὰ μεγάλα χαρτονένια κουνεῖα ποὺ γράφουν ἀπ' ἑξῆς «Πλυντήριο Χέντον», συμβάλλουν στὴν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης. Πραγματικὰ ἡ βρῆθια τους εἶναι μεγάλη, γιὰτί ἔτσι δοκιμάζονται νέα σαπούνια, νέες πλυντικὲς μηχανές, νέα θερμостатικά σίδηρα ἢ νέες οὐσίες γιὰ νὰ μαρκάρωνται τὰ λευκὰ εἶδη χωρὶς νὰ μένῃ σημάδι (τὸ μαρκάρισμα φαίνεται μονάχα μὲ ὑπεριώδεις ἀκτίνες). Ἡ οἰκονομία στὰ καθαίμα, στὸ σαποῦνι, τὴ θερμότητα καὶ τὸ νερό, ἀποτελοῦν ἕνα ἄλλο σημαντικό πεδίο ἐρεύνης στὸ Χέντον. Ἐξε-

τάζονται ἐπίσης ὅλες οἱ βλάβες ποὺ γίνονται πάνω στὰ ὑφάσματα, ἀπὸ ἁπλὰ κοψίματα μὲ μαχαίρι στὰ τραπεζομάνηλα, ὡς τὰ καψίματα ἀπὸ ὄξα. Οἱ διευθυντὲς τῶν ὑφαντουργείων στέλλουν τὰ νέα ὑφάσματα ποὺ φτιάχνουν γιὰ νὰ ἐξεταστοῦν ἐκεῖ προτοῦ τὰ δώσουν στὸ ἐμπόριο· οἱ μολύνσεις ἀπὸ κομβήρες ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὰ νοσοκομεῖα ἦσαν πρόβλημα ποὺ ἡ λύση του ἀπασχολοῦσε τοὺς ἐιδικούς γιὰ πολὺ καιρὸ. Ὡστόσο τὸ πρόβλημα λύθηκε μὲ τὴν ἀνακάλυψη μιᾶς νέας μεθόδου στὴν ὁποία χρησιμοποιεῖται πετρέλαιο. Ὑπάρχουν ὁμως καὶ ἄλλα, φαινομενικὰ θεωρητικὰ, προβλήματα ποὺ συγκεντρώνουν τὴν προσοχὴ τῶν ἀρμοδίων ἐπιστημόνων ὅπως π.χ. ὁ ἡλεκτρισμὸς ποὺ παράγεται ὅταν ἕνα ὑφάσμα περνᾷ μέσα ἀπὸ τὸ νερό.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1946 ὁ διευθυντὴς τῶν ἐρευνῶν αὐτῶν ἀποφάσισε ν' ἀρχίσῃ πειράματα ποὺ μιὰ μέρα ἰσως θὰ φέρουν ἐπανάσταση στὸ πλῆθος τῶν ρούχων. Ἡ ἰδέα αὐτὴ ἀπασχολοῦσε καὶ κεῖνον καὶ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς συνεργάτες του γιὰ πολλὰ χρόνια. Γιὰ τὰ νέα πειράματα εἶχε διατεθῇ ἀποκλειστικὰ ἕνα μικρὸ δωμάτιο ἐφοδιασμένο μὲ τὰ λίγα πράγματα ποὺ ἦσαν ἀπαραίτητα γιὰ τὶς πρώτες ἐρευνες.

Ἡ βασικὴ ἰδέα ἦταν ἀπλή: οἱ ὑπερηχητικὲς δονήσεις θὰ ἀντι-

(Σκίτσο τοῦ Peynet, ἀπὸ τὸ «Les Lettres Françaises», Παρίσι)

καθιστούσαν την ενέργεια των πλυντικών μηχανών και ίσως ακόμη και το σαπούνι. Το πρόβλημα όμως ήταν αν αυτές οι υπερηχητικές δονήσεις θα μπορούσαν να διασπασούν την ηλεκτρική έλξη που συγκρατεί τη βρώμα στα ύφασματά, να τινάξουν τα μόρια της ακαθαρσίας από το ύφασμα και να τα διαλύσουν μέσα στην καθαριστική διάλυση.

Η απάντηση, ύστερα από ένα χρόνο από τότε που άρχισαν τα πειράματα μπορούμε να πούμε ότι είναι καταφατική, τουλάχιστον σχετικά με τα περιορισμένα εργαστηριακά πειράματα. Τα πειράματα αυτά—τά μόνα αυτού του είδους που έγιναν στον κόσμο—αφήνουν εκπληκτικό τον επισκέπτη με την απλότητα της μεθόδου και των μέσων που χρησιμοποιούνται. Αντικαθιστούν πολύ αποτελεσματικά τις ακριβές συσκευές και τις επιβλητικές εγκαταστάσεις των επιστημονικών έρευνών. Το κυριώτερο όργανο είναι ένα μικρό γυάλινο δοχείο με πετρέλαιο. Ο υπερηχητικός ταλαντωτής—ένα κουτί που έχει μέγεθος 8 εκατ. περιέχει τον χρυσόταλλο του πυριτίου, και τροφοδοτείται με ηλεκτρικές επιδράσεις από μια γεννήτρια—εφαρμόζεται στη μία πλευρά του δοχείου και ο αντανάκλαστής (που αρχικά ήταν το σκέπασμα από ένα τενεκεδάριο κουτί) στην αντίθετη πλευρά.

Όταν βάλουμε σε κίνηση τη γεννήτρια και το πυρίτιο πάλλεται με 300.000 κύκλους στο δευτερόλεπτο, ή παρουσία των υπερηχητικών κυμάτων γίνεται ορατή είτε αν ανομίξουμε το πετρέλαιο που βρίσκεται στο γυάλινο δοχείο με αέρα ώστε οι λεπτές φυσαλίδες να δείξουν το δρόμο της ακτίνας, είτε αν βγάλουμε έξω από το πετρέλαιο τον μισό αντανάκλαστήρα, όπως το πετρέλαιο που ξεπηδά απ' αυτόν σχηματίζει ένα μικρό συντριβάνι.

Το ύφασμα που πρόκειται να δο-

κιμαστή το βάζουμε σ' ένα σωλήνα γεμάτο νερό, μαζί με λίγες σταγόνες μιās καθαριστικής διαλύσεως και κρατούμε το σωλήνα σε μικρή απόσταση από τον αντανάκλαστήρα. Το θάσμα είναι παράξενο όταν, ύστερα από λίγα λεπτά, η άορατη και αόρατη υπερηχητική ενέργεια βγάζει τη βρώμα από το ύφασμα. Γρήγορα, το νερό γίνεται σταχτί, το ύφασμα καθαρίζει, το χρώμα του γίνεται ανοικτότερο, κυρίως γύρω στις άκρες. Η βρώμα φεύγει από το ύφασμα και επιπλέει στο νερό.

Στην πραγματικότητα έχουν τεθεί οι βάσεις για το υπερηχητικό πλυντήριο του μέλλοντος. Το άλλο βήμα—αυτό είναι το πρόβλημα που συγκεντρώνει σήμερα μεγάλη προσοχή—είναι να βεβαιωθούμε ότι δεν υπάρχει πιθανότητα να καταστρέψουμε κανένα ύφασμα με τη χρησιμοποίηση αυτών των ακτινοβολιών. Ύστερα θα πρέπει να λύσουμε ένα άλλο πρόβλημα: να δούμε ποιες θα είναι οι ποιοτικές, πιδ κατάλληλες, και οικονομικές εγκαταστάσεις που θα πρέπει να γίνουν σε ένα μεγάλο πλυντήριο.

Τα υπερηχητικά αυτά πειράματα που γίνονται στο Χέντον προκάλεσαν μεγάλο ενδιαφέρον σε όλα τα μέρη του κόσμου και κυρίως στην Αμερική, όπου πολλοί επιχειρηματίες ιδιοκτήτες πλυντηρίων θα έδιναν οτιδήποτε για να μπορούσαν να κάνουν ρεκλάμα και να πούν στους πελάτες τους ότι τους πλύνουν τα ρούχα τους με τον συγχρονισμένο και θαυματουργό αυτό τρόπο. Όσοσο θα πρέπει να περάσουν αρκετά χρόνια ώσπου αυτοί, και όλοι έμεις οι άλλοι, ευεργετηθούμε από τη νέα αυτή εφαρμογή της επιστήμης και ώσπου να αρχίσουν τα ρούχα μας να γυρίζουν από το πλυντήριο ολοκάθαρα από την απαλή επίδραση των υπερηχητικών κυμάτων.

Σοσιαλιστικά μεταβολαί εις την Μεγάλην Βρεταννίαν

ΤΟΥ HERBERT L. MATTHEWS*

(Από το «The New York Times», Νέα Υόρκη)

Η γνωστή σοφιστεία του Ντισράελι ότι η Αγγλία ήτο χωρισμένη εις δύο εθνη, το πλούσιον και το πτωχόν, είναι κάτι το όποιον σήμερα δεν δύναται να ληχθή. Εις τούτο άκριβώς εϋρίσκαται η φανερά απόδειξις ότι η Μεγάλη Βρεταννία, τóσον ως αυτοκρατορία όσον και ως κοινωνία, τóσον οικονομικώς όσον και πολιτικώς, εϋρίσκαται εις το τέλος μιās εποχής.

Η πορεία προς την εποχήν αυτήν άτλως έπειταχύνθη από την Έργατικήν Κυβέρνησιν. Η δικαιοτέρα κατανομή του πλούτου, ή βαρεία φορολόγησις του μεγάλου εισοδήματος, ή υποστήριξις των καλονόμενων εργατικών τάσεων εις βάρος των μεσίων και άνωτέρων, ή επέκτασις των εκπαιδευτικών προνομίων, άκόμη και διά τα άλλοτε άπρόσιτα «κλσσιικά σχολεία», όλα αυτά και άλλα χαρακτηριστικά της κοινωνικής ζωής τείνουν εις την εξίσωσιν των τάσεων.

Το άλλοτε χαρακτηριστικόν της τάσεως, ή όμιλία, έχει ήδη παύσει να είναι άσφαλώς ένδειξις, μετά μίαν δέ ή δύο γενεάς ή διάκρισις αυτή θα έξη κατά το πλείστον έκλείψει.

Οι φόροι κληρονομίας δεν αφήνουν σήμερα πολλά πράγματα εις τους κληρονόμους. Όραίαι παλαιαί οικίαι και κτήματα μετοβιβάζονται από τώ άτομα ή τας οικογενείας εις τας όποιας πολλάκις ανήκον επί αιώνας, εις το Έθνικόν Ταμείον, το

όποιον εκπροσωπεί το κράτος. Αί οικίαι και τα κτήματα αυτά είναι σήμερα πολύ μεγάλα και πολύ δαπανηρά διά να τα διατηρήσουν οι ιδιοκτήται των· το ύπηρετικόν προσωπικόν δεν είναι δυνατόν να έξευρεθί, και οι φόροι κληρονομίας είναι τóσον βαρείς, ώστε να μη μένη πλέον τίποτε άλλο εις τους κληρονόμους παρά να έχωρήςουν τας περιουσίας των εις το έθνος.

Δεν υπάρχει άμφιβολία ότι οι εϋγενείς γαιοκτήμονες είναι έν μέρος προσκεκολλημένοι εις τας γαίας των, διότι ή καλλιέργεια της γής είναι σήμερα έπικερδής· έν τούτοις ή παλαιά διάκρισις της άγροτικής άριστοκρατίας και της αστικής δημοκρατίας έχει κατά πολύ έκλείψει.

Είναι άληθές, ότι ο άγρότης εϋγενής· έξακολουθεί να είναι ένα τιμώμενον και σεβαστόν στοιχείον της άγροτικής ζωής, ο άριστοκράτης όμως έχει τας αϋτάς πιθανότητας να γίνη έπιχειρηματίας ή τραπεζίτης όσας και ένας γαιοκτήμων ο όποιος ζή εις τα κτήματά του.

Η Βρεταννία είναι άνεπανορθώτως έθνος βιομηχανικόν. Λέγεται ότι πρόκειται να επιστρέψη εις την άγροτικήν καλλιέργειαν και να γίνη έκ νέου έθνος γεωργικόν, αλλά έκτός των κοινωνικών και οικονομικών δυσκολιών, υπάρχει ο βασικός παράγων ότι ή Βρεταννία έχει πάντοτε μικράν καλλιεργήσιμον έκτασιν ή όποία δεν δύναται να της προσφέρη τίποτε περισσότερον παρά την διατροφήν του ήμίσεος του πληθυ-

* Ο Χέρμπερτ Μάθιους είναι ο κύριος ανταποκριτής της εφημερίδος «New York Times» εις το Λονδίον.

σμού της. Το ανώτατον όριον εις την έκτασιν της καλλιεργήσιμου γῆς επέτεύχθη εις τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος.

Ἡ Βρεταννία εἶναι χώρα μὲ μικρὰ σχετικῶς ἀγροκτημά- τας. ὁ μέσος ὅρος τῆς ἐκτάσεως τῶν ἀγροκτημάτων αὐτῶν εἶναι περίπου 84 στρέμματα, χωρίς νὰ ὑπολογίσωμεν ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἔχουν μικροτέραν τὴν πέντε στρεμμάτων ἔκτασιν. Ἐκ τῶν τριῶν γεωργῶν οἱ δύο εἶναι ἐνοικιασταὶ καὶ μόνον ἓνος εἶναι ἰδιοκτήτης, πρῶγμα τὸ ὅποιον φανερῶναι μέχρι ποιοῦ σημείου οἱ γαιοκτήμονες προσεκολληθῆσαν εἰς τὰς οἰκονομικὰς τῶν ἰδιοκτησιῶν, ἔστω καὶ ἂν ἔπρεπε νὰ παραιτηθῶν ἀπὸ τὰς μεγάλων οἰκίας καὶ τὰ ἰδιωτικὰ τῶν κτήματα.

Ἡ ἀστικοποίησις τῆς Βρεταννίας ἦτο ἀναπόφευκτος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Βιομηχανικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀναπόφευκτος ἐπίσης ἦτο καὶ ἡ βελτίωσις τῆς τύχης τῶν «κατωτέρων τάξεων» ἐν τούτοις ἡ ἰδιαίτερα σημασία ἡ ὅποια δίδεται εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν εἶναι νέον καὶ ἀναμφιβόλως μόνιμον χαρακτηριστικὸν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς Βρεταννίας. Τὸ Ἑργατικὸν Κόμμα δὲν εἶναι τόσον ἡ ἀφορικὴ τοῦ πράγματος ὅσον τὸ ἀποτέλεσμα. Καμμία Κυβέρνησις δὲν θὰ μπορούσε σήμερα νὰ ἀρνηθῇ εἰς τὸν ἐργάτην μεγαλύτεραν μερίδα ἐκ τοῦ Ἑθνικοῦ πλούτου.

Ἡ ἀνάλογια τοῦ Βρεταντικοῦ λαοῦ τῆς ὁποίας τὸ βιοτικὸν ἐπέπεδον εἶναι σήμερα κατώτερον καὶ τοῦ κατωτέρου, εἶναι μικροτέρα παρὰ ποτε. Χῆρις εἰς τὰ μέτρα τὰ ἐγκαινισθέντα ὑπὸ ἐνὸς συνετηρητικοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, τοῦ P. A. Μτάιλερ εἰς τὴν Κυβέρνησιν Συνασπισμοῦ, καὶ τὰ ὅποια ἐσυνεχίσθησαν ὑπὸ τῶν διαδόχων του τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος, ἡ ἀνάπτυξις ἐκπαιδεύσεως εὐρίσκειται εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τέκνου τοῦ ἐργάτου ὅταν τοῦτο ἔχει τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα.

Ὁ δικαστὴς Ἀλφρεντ Τ. Ντέν-

νινγκ, εἰς πρόσφατον ὁμιλίαν του εἶπε: «Ἡ κοινωνικὴ ἐπαιδάσεις εἰς τὰ τελευταῖα 50 ἔτη, ἔκομε σήμερὰ τὰς λέξεις «ἐργατικοὶ τάξεις» ἐντελῶς ἀκατάλληλους. Τοιαύτη χωριστὴ τάξις ὅπως ἡ ἐργατικὴ, δὲν ὑπάρχει. Ὁ τραπεζιτικὸς ὑπόλληλος, ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ τομίας, ὁ ἔμπορος ἢ ὁ κληρικὸς, δὲν κερδίζουν μισθοὺς ἢ ἡμερομισθία μεγαλύτερα ἀπὸ τὸν μηχανικὸν ἢ τὸν ἡλεκτρολόγον, τὸν ἐφαρμοστὴν ἢ τὸν ἀνθρακωρύχον, τὴν κτίστην ἢ τὸν λιμενεργάτην. Οὐτε ὑπάρχει κοινωνικὴ διάκρισις μετοξὺ τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου. Κανεὶς δὲν ἀνήκει εἰς καλύτεραν ἢ κατωτέραν τάξιν.

Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον δὲν ἐτόνισεν ὁ δικαστὴς Ντέννινγκ εἶναι οἱ ἐπίπεδον τῆς εὐπορίας τῶν μεσίων ἢ τῶν ἀνωτέρων τάξεων ἐμειώθη, ἐνῶ συγχρόνως ἡδύνηθη ὁ μέσος ὅρος τῆς ζωῆς τοῦ ἐργάτου.

Ἐχει ἔλθει ἡ σ στιγμή κατὰ τὴν ὁποίαν ἓνας νέος ἀνταγωνισμὸς εἰσέρχεται εἰς τὴν Βρεταννικὴν κοινωνίαν. Ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὴν Βρεταννίαν ἰσχυρὰ ταξικὴ συνειδήσις ἂν καὶ ὁσημέραι ἐξασθενῇ καὶ αἱ τάξεις χάνουν διαρκῶς τὰ διακριτικὰ τῶν χαρακτηριστικὰ καὶ τὴν ἀποκλειστικότητά των.

Ἐντούτοις, ἐξαιρέσει ὠρισμένων σπανίων περιπτώσεων εἰς τὸ παρελθόν, τὸ αἰσθημα τοῦτο οὐδέποτε ἐξελιχθῆ εἰς ἐχθρότητα μεταξὺ τῶν τάξεων. Ἡ Ἑργατικὴ Κυβέρνησις, διὰ τῆς εὐνοίας τὴν ὁποίαν δεικνύει πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους θεωρεῖ «ἐργατικὰς τάξεις», ἔδωκε νέαν σημασίαν εἰς τὴν τάξιν καὶ ἐδημιούργησε βλαβερὰν μνησικακίαν εἰς τὸ μεσαίον καὶ ἀνώτερον κοινωνικὸν στρώμα. Τοῦτο μᾶλλον νὰ ἔχη νόημα καὶ ἐπιβλαβὴ ἀποτελέσματα, ἂν καὶ ἡ βελτίωσις τοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐργατικῆς τάξεως εἶναι βεβαίως εὐεργετικὴ.

Ὅταν ὁ Ἑρνεστ Μπρίν, Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, εἶπεν εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν τῶν Ἑργατικῶν Σωματείων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, οἱ

ἡ Κυβέρνησις τοῦ προσεπάθει νὰ ἐπιτύχῃ ἰσότητά τῶν θυσίων, ἓνας ἀναγνώσις τοῦ «Μάντσεστερ Γκάουντιον» ὁ ὁποῖος ὑπέγραψε μὲ τὸ ψευδώνυμον «Μεσαία τάξις» ἐγρῶσε εἰς τὴν ἐφημερίδα αὐτὴν ὅτι αὐτὸς ἀκριβῶς ἦτο ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤθελε διότι ἔβλεπε τοὺς ἐργάτας, μὲ πολὺ ἡδυσμένον καθαρὸν εἰσοδήμα, μὲ ὀλιγωτέρας ὥρας ἐργασίας καὶ περισσότερας διακοπὰς μετὰ πλῆθρον ἀποδοχῶν. Τὸ ἰδικὸν τοῦ εἰσοδήματος ἐτόνισεν εἶχεν κατὰ πολὺ ἐλαττωθῇ.

Διὰ τῶν λέξεων μεσαία τάξεις, πρᾶπει νὰ ἐξηγήσῃ, ὅτι δὲν ἐννοῶ μόνον τοὺς μεγαλοεισοδηματίας τῶν ἐπαγγελματικῶν καὶ βιομηχανικῶν ὁμάδων, ἀλλὰ τὴν μεγάλην πλειονότητα ἡ ὁποία ζῇ παρέχουσα τὴν ἐργασίαν τῆς ἀντὶ 7-15 λιγῶν τὴν ἑβδομάδα. Αὕτη ἀποτελεῖ τὸν διοικητικὸν τομέα τῆς χώρας, εἰς αὐτὴν ἀνήκουν οἱ κληρικοὶ, ἱατροί, διδάσκαλοι, δημοσιογράφοι, δημόσιοι ὑπάλληλοι καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ σκληρότερον πληγέντες, τὸσον ἐκ τοῦ πληθωρισμοῦ ὅσον καὶ ἐκ τῶν προσπαθειῶν τὰς ὁποίας ἔκαμε ἡ Ἑργατικὴ Κυβέρνησις διὰ νὰ τὸν περιορίσῃ.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εὐεργετοῦνται ἀπὸ τὴν θετικὴν πολιτικὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἀπὸ τὸν ἔλεγχον δηλ. ἐπὶ τῶν ἐνοικίων, τὴν ἐλευθέραν μέσῃν ἐκπαίδευσιν, ἀπὸ τοὺς Νόμους περὶ Ὑγείας καὶ Ἀσφαλείας, ἀπὸ τὰ ἐπιπλά καὶ νὰ ἐνδύματα τύπου «Utility» καὶ τὸς εὐθηνὸς διὰ τῶν διελίων διανομῆς ἢ ἀσάθμη ὁμοῦς τῆς ζωῆς τῶν ἔχει ὑποβιβασθῇ ἐνῶ ὁ μέσος ὅρος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἐργάτου διετηρήθη ἐκεῖ ὅπου ἦτο ἢ καὶ ἐβελτιώθη.

Ἡ οἰκονόμεια τῆς μεσαίας τάξεως δὲν ἔχει πλέον ὑπέρτερειαν, δὲν μπορεῖ πλέον νὰ ταξιδεύσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, δὲν ἔχει χρήματα διὰ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὸ θέατρον ἢ νὰ διαβάξῃ βιβλία ὅπως ἐσυνήθιζε ἄλλοτε. Ἡ ζωὴ δὲν ἔχει πλέον θέλη-

τρον διὰ τὴν γυναῖκα εἶναι μία ζωὴ ἀνισορροπίας, πλήρης μόχθου καὶ ἀνίας, καθὼς καὶ διὰ τὸν ἄνδρα.

Μία ἀπὸ τὰς ἰδιορρυθμίας τῆς ἀγγλικῆς ἱστορίας ὑπῆρξεν ὅτι ὁ ἀνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐξυπηρετεῖ τὸ κράτος τοπικῶς καὶ ἐθνικῶς, ἦτο συνηθέστερα ὁ ἐκπρόσωπος τῆς μεσαίας τάξεως ἐξῆσκειτο πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν γονέων καὶ τῶν σχολείων του, καὶ τοῦτο ἀπέβη ἓνας πατροπαράδοτος ἱρὸς ἐκφράσεως τῆς ὑποχρεώσεως καὶ τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ εἰς τὴν χώραν του. Ἐθυσίαζε δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνεσιν του, θεωρῶν τὴν θυσίαν αὐτὴν καθήκον τοῦ πολίτου.

Ἡ ἀνάληψις τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Ἑργατικοῦ Κόμματος ἔφερε τὰς ἐργατικὰς τάξεις εἰς τὴν δημοσίαν ζωὴν, πρῶγμα τὸ ὅποιον, ἐκτός τοῦ ὅτι ἡ σημερινὴ τάξις εἶναι νὰ ἀποκλείωνται αἱ ἀνώτεροι καὶ μεσοταί τάξεις ἢ νὰ τοὺς ἀφαιρεῖται ἡ δυνατότης νὰ ἐκτελοῦν τὰ παλαιὰ τῶν λειτουργήματα, ὠφέλησε.

Ἐνῶ ὁ ἐργάτης εἶδε νὰ αὐξάνεται ὁ μισθὸς του, ἀπὸ τοῦ 1939 τουλάχιστον, ἀναλογίως πρὸς τὸ κόστος τῆς ζωῆς, καὶ ἐνῶ οἱ πλούσιοι εἰς ἐσχάτην ἀνάγκην θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποσύρουν ἀπὸ τὰ κεφάλαιά των, αἱ μεσαῖαι τάξεις αἱ ὁποῖαι οὐτε μεγάλη χρηματικὰ ἀπαιτήματα εἶχον καὶ τὰ εἰσοδήματά των οὐτε καὶ συνεβάδιζον μὲ τὴν οὕνησιν τῶν τιμῶν, κατεπιεσθῆσαν ἀνευ οἰκτου.

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ δημιουργία μιᾶς νέας προνομίουχου τάξεως τοῦ ἐργάτου. Ὁ ἐργάτης εἶχε διδαχθῇ ὅτι πρωταρχικὸς σκοπὸς εἰς τὴν ζωὴν εἶναι νὰ νικήσῃ τοὺς ἐργοδοτοὺς του, ὅτι ὁ καπιταλισμὸς εἶναι ὁ ἐχθρὸς. Οἱ δυνάμεις σημαίνει: μεγάλη ἀμοιβή, ὀλιγώτεροι ὥρες ἐργασίας, πλήρης ἀπασχολήσεως, μεγαλύτερα ἐξασφάλισις, περισσότερα προνόμια. Ἡ τρομερὰ ἀλήθεια ὅτι πολιτικὴ δυνάμις σημαίνει: μεγαλύτερα εὐθύνῃ, περισσότερα ἐργασία καὶ καθὼς εἶδους αὐτοπεριορισμὸν, μόνον τώρα ἔχει ἀρχίσει νὰ γίνεταί ἀντιληπτή.

Εύτυχως μεταξύ των εργατών δὲν ὑπάρχει μεγάλη συναίσθησις τῶν προνομιῶν τὰ ὅποια ἔχουν ὡς τάξεις καὶ βεβαίως αὐτοὶ δὲν ἔχουν τὴν ἐχθρότητα ἢ ὅποια τώρα ἐρεθίζει τὰς μεσαίας καὶ ἀνωτέρας τάξεις. Οἱ μαρξιστὰὶ καὶ συνδικαλιστοὶ τῆς ἡτρωτικῆς Εὐρώπης ἐλυπήθησαν διὰ τὴν ἀνικανότητα τῶν Ἀγγλῶν ὁπαδῶν τῶν ἐργατικῶν Συνδικάτων νὰ ἐννοήσουν τὸν ταξικὸν πόλεμον. Ποῦ εἶναι ὁμως ὁ ταξικὸς πόλεμος ὅταν πρόεδρος τῆς Ἐθνικῆς Ἐνώσεως Ἐργατῶν Γενικῶν καὶ Δημοτικῶν Ἐργῶν εἶναι τὴν μίαν ἡμέ-

ραν ὁ Τσάρλη Ντιούκς καὶ τὴν ἄλλην ὁ Λόρδος Ντιούκστουν (πρᾶγμα τὸ ὅποιον συνέβη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος);

Ὁ βρεταννικὸς σοσιαλισμὸς δὲν βασίζεται εἰς τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀπαισιοδοξίαν τοῦ Μαρξιστικοῦ Σοσιαλισμοῦ ἀλλὰ εἰς τὴν ἀνοχήν καὶ τὴν αἰσιοδοξίαν.

«Δι' αὐτὸ εἶναι ἀσθενὴς καὶ δι' αὐτὸ θὰ ἀποτύχη», λέγει ὁ κομμουνιστὴς. Ἀλλὰ ὁ Βρεταννὸς λέγει διὸ καλύτερα νὰ ἀποτύχη, παρὰ νὰ ἐπικρατήσῃ μὲ σιματοχυσίαν καὶ ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας του.

Εἶναι μεγάλο λάθος νὰ διατάξῃ κανεὶς ὅταν δὲν εἶναι βέβαιος διὸ θὰ τὸν ὁρακοῦσουν.

H. G. R. MIRABEAU «Correspondance with Lar Marck»

ΥΠΑΡΧΟΥΝ δύο πράγματα ποὺ πρέπει νὰ ἔχουμε ὅπ' ὅση μας ὅταν ἀνυπομονοῦμε ἢ ἀπελπίζομαστε: Πρῶτα πόσα πράγματα ἔχουν γίνει πρὶν ἀπὸ μᾶς καὶ δεύτερο πόσοι ἄνθρωποι θὰ ἔρθουν ὕστερα ἀπὸ μᾶς γιὰ νὰ κάνουν ὅ,τι ἀπομένει.

RICHARD COLBEN

Ο ΤΣΟΥ - ΚΟΥΝΓΚ ρώτησε: «Ἄν ὁλος ὁ κόσμος ἀγαπᾷ ἕναν ἄνθρωπο, τί σημαίνει αὐτό;»

«Τίποτα», εἶπε ὁ Δάσκαλος.

«Κι' ἂν ὁλος ὁ κόσμος τὸν μισεῖ;»

«Ὅτε κι' αὐτὸ εἶναι τίποτα», εἶπε ὁ Δάσκαλος. «Τὸ σωστὸ εἶναι οἱ καλοὶ ἄνθρωποι νὰ τὸν ἀγαποῦν καὶ οἱ κακοὶ νὰ τὸν μισοῦν».

«THE SAYINGS OF CONFUCIUS»

(Ἀπὸ τὸ «A Book of Quotations» τοῦ Viscount Samuel, ἔκδ. The Cresset Press, Λονδίνον)

ΟΛΑ τὰ πράγματα τὰ ἔχουμε ἤδη πῃ· ἀλλὰ ὅπως κανεὶς δὲν προσέχει, περὶ πάντων ν' ἀρχίζουμε ἀπὸ τὴν ἀρχήν.

ANDRÉ GIDE

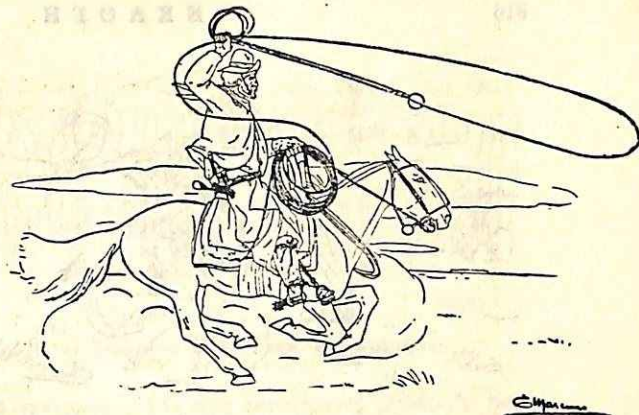
Ἡ ΑΝΟΧΗ δὲν εἶναι πάντα ἀρετὴ. Ἄν πηγάει μάλιστα ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία τότε εἶναι πραγματικὰ ἐπικίνδυνον ἐλάττωμα.

LORD JOWITT

Ὁ τελευταῖος «γκάουτσο»

Τοῦ
MARIO BARENDSON

(Ἀπὸ τὸ
«Il Messagero di Roma»,
Ρώμη)

Ἕνας Ἰταλὸς δημοσιογράφος γράφει γιὰ τὴν ἀπογοήτευσήν ποὺ αἰσθάνθηκε ὅταν εἶδε διὸ ὁ κάου-μπού ἔχει οὐσιαστικὰ εξαφανιστῇ. Πρὶν ὅμως λείψῃ ἐντελῶς, ὁ Γιούστο Π. Σάντιζ, περίφημος ἱπποτρόφος καὶ καβαλλάρης, μᾶς ἔδωσε μιὰ λεπτομερὴ περιγραφή τῆς ἱππευτικῆς τέχνης τοῦ «γκάουτσο»¹ στὸ βιβλίον του «Equitation Gaucha», (ἔκδ. Peuser Ltd, Μπουένος Ἀϊρες). Ἀπ' αὐτὸ τὸ βιβλίον ἀναδημοσιεύουμε σκίτσα τοῦ Γιόργκε Ντ. Κάμπος καὶ τοῦ Ἐλεοντόρο Μαρτίνο ποὺ δίνουν τὴν ταχύτητα καὶ τὴν χαρακτηριστικὴν κινήσει αὐτῶν τῶν γραφικῶν καβαλλάρηδων τῶν πάμπας.

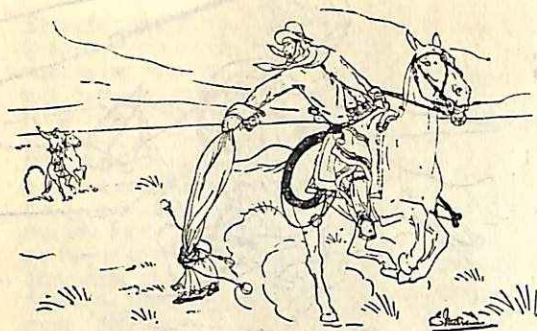
Πήγα στὸ Σάν Λουίς γιὰ νὰ δῶ τὸν γκάουτσο, μὴ δὲν τὸ βρῆκα ἐκεῖ, ὅτε στὸ Χούδατ ὅτε στὸ Σάν Χουάν, ὅτε στὸ Ρίο Νέγκρο—μέρη ὅπου λογικὰ θὰ περίμενε κανεὶς νὰ τὸν βρῇ, γιὰτὶ ὑπάρχουν πολλὰ ζῶα καὶ τὸ τοπίο εἶναι πολὺ χαρακτηριστικόν. Τότε κατάλαβα γιὰτὶ οἱ φίλοι μου στὸ Μπουένος Ἀϊρες εἶχαν γελάσει μαζί μου ὅταν ἐξακολούθησα νὰ τοὺς ρωτῶ ποῦ θὰ μπορούσα νὰ τὸν βρῶ. Γιὰ νὰ ποῦμε τὴν ἀλήθειαν, ὁ πραγματικὸς γκάουτσο, ὅπως τὸν ἀποθανάτισε στὰ βιβλία του ὁ Μάρτιν Φιέρρο, δὲν ὑπάρχει πιά.

1. Οἱ Γκάουτσοι εἶναι βοσκοὶ στὰ μεγάλα λιβάδια τῆς Ἀργεντινῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Οὐρουγουάης, μιάδεκα ἀπὸ Εὐρωπαίους, καὶ Ἐσθονοδέρους. Εἶναι θαναμάσιοι ἱσπανεῖς.

Ἡ ἐποχὴ τοῦ τρακτέρ, τῶν ἡλεκτρικῶν φυγέων καὶ τῆς μηχανῆς, τὸν ἔδιωξε καὶ δὲν μπορεῖ πιά νὰ ξαναγυρίσῃ τὴν ἀκόμα μόνον μέσα στὴ ζωτανὴ φαντασία τοῦ Οὐώλτ Ντίανεϊ ἢ μέσα στὴς θολὰς ἀναμνήσεις τῶν χωρικῶν. Δὲν μπορούμε νὰ τὸν συγκρίνωμε μὲ τὸν ἀνίκανο, κακοπληρωμένον ἄνθρωπο ποὺ περιφέρει ἐδῶ κι' ἐκεῖ τις λίγες ἱκανότητες ποὺ τοῦ ἔχουν ἀπομείνει. Ὁ γκάουτσο, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὀλιγόχρονη ἀλλὰ ἐνδοξη καὶ φωτεινὴ καριέρα πέρασε ὀριστικὰ στὸ βασίλειον τοῦ μύθου.

Ὁ τύπος τοῦ γκάουτσο, ποὺ ξεπήδησε ἀπὸ τὴν ἀνάμιξη τῶν πρώτων κατακτητῶν καὶ τῶν ντόπιων γυναικῶν, πήρε λίγο λίγο ὀρισμένα φυσικὰ χαρακτηριστικά. Τὰ χαρακτηριστικά αὐτὰ διαφέρουν ἀπὸ κείνα ποὺ βρίσκουμε συνήθως σὲ τέτοιες ἐνώσεις, κρατοῦν ὅμως τὴ σφραγίδα τῆς φυλετικῆς ἀρχῆς. Ὁ γκάουτσο εἶχε τὸν ἀτομικισμὸν καὶ τὴν περηφάνειαν τοῦ Ἰσπανοῦ, τὴν ὑποταγὴν χωρὶς διαμαρτυρίαν στὴ μοίρα, τὴν φαντασία τοῦ Ἰνδιάνου. Ταίριαξε ἀμέσως μὲ τὴ γῆ καὶ τὸ περιβάλλον του. Ἐγινε κυρίως καβαλλάρης.

Πεζὸς φαίνεταν ἀδέξιος καὶ στενωχωρημένος σὺν γέρικος παραδόξως ποὺ περπατοῦσε παραξαισιμένως στὴν ἐρηρὰ πάντων στὴ σέλλα ὅμως, ὅταν ἔτρεχε καλπάζοντας δρόκλῃρα μιλία πάντων σὲ ἀπέραντες πεδιάδες καὶ ἀνέμιζε τὸ λάσσο του σὺν ἀέρα, ὅταν ὀδηγοῦσε ἀφοδα καὶ γρήγορα τὰ κο-

Ἐξάσκηση στὸ εἰξιμο τοῦ «μπόλας». Ὁ γυμναστής σέβει μιὰ κουβέρτα καὶ ὁ σύντροφός του ἀπὸ μακριὰ ρίχνει τὸ βαρὺ μπόλας ποὺ πρέπει νὰ τυλιχτῇ γύρω στὴν κουβέρτα, ὅπως πρέπει νὰ γίνῃ γύρω στὰ πόδια τοῦ ζώου.

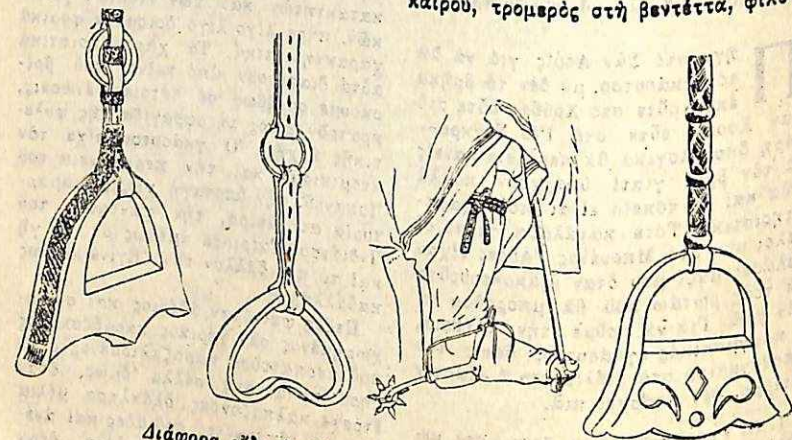
πάδια του δίπλα στὰ ποτάμια, καθελικεύοντας νσαρά ἄλογα ποὺ ποτὲ τους δὲ γνώρισαν σέλλα καὶ χαλινό, ἦταν ἕνα πραγματικὰ καταπληκτικὸ θέαμα θάρρους καὶ ἐπιδειξιότητος.

Τὸ μόνο του ὄπλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ λάσσο καὶ τὰ μπόλας ἦταν ἕνα μεγάλο μαχαίρι μὲ λογιμένη λαβὴ καὶ μ' αὐτὸ μὲ ἀπίστευτὴ ἐπιδειξιότητα ἐγδερνε τὰ ζῶα. Φοροῦσε ἕνα πελώριο μαῖτρο κκοτόρινο καπέλλο τὸ «ταμπέργκκο», γυριστὸ ἐμπρός, μακρὺ παντελόνι μὲ κρόσια ἀπὸ δέρμα στὶς ἄκρες καὶ πελώρια μακριὰ σπιρουνία

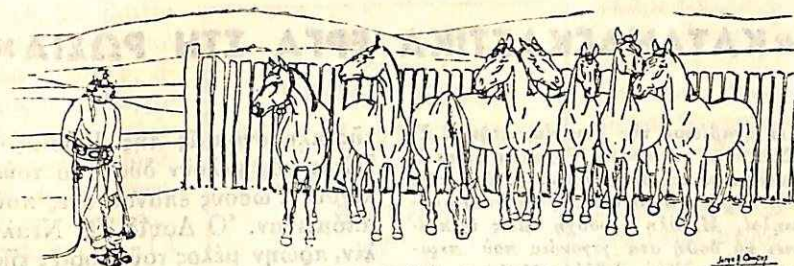
ποὺ λάμπουν ἀπὸ κάτω καὶ κουδουνίζουν.

Ἦταν τὸ παραπέτασμα μιᾶς κοινῆς νίας ποὺ δὲν τοῦ ἔδινε καμία οἰκονομικὴ ὑποστήριξη, ποὺ δὲν φρόντιζε νὰ τὸν μορφώσῃ ποὺ τοῦ ἔπρεπε νὰ τοῦ δώσῃ γιὰ τὸν ἀρρώστια του καὶ θρησκευτικὴ παρηγοριά στὶς ὥρες τῆς λύπης του. Ἦταν ἕνα πλάσμα ἄγριο, ἕνας πλάνης, ἕνα ἀνήσυχο δ, ποὺ δὲν ὑποτασσόταν παρὰ στὶς ὑπαγορεύσεις μιᾶς παραδόσεως ποὺ στηριζόταν μόνο στὴ δύναμη καὶ σὲ ἕνα ἐκτὸς νόμου κώδικα τιμῆς.

Γενναίωφρων καὶ εὐερέθιστος μὲ τὴν εὐγένεια τῶν ἵππων τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, τρομερὸς στὴ βεντέτα, φιλό-

Διάφορα εἶδη ἀναβολέων στὰ ἄλογα τῶν γκάουτσος.

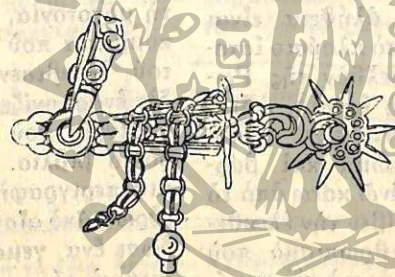

Ἐνας γκάουτσο γυμνάζει τὰ ἄλογα νὰ ὑπακούουν στὶς διαταγές.

ἕνας καὶ συγκρατημένος, ὁ γκάουτσο ἦταν ἀδύνατο νὰ ρυθμίσῃ τὴ ζωὴ του σύμφωνα μὲ ὁρισμένους κανόνες. Κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸν κἀνῃ ὑποτακτικὸ του, κανονικὸ ἐργάτη ποὺ θὰ ἔδινε στὴν κοινωνία αὐτὸ ποὺ τοῦ ἀναλογεῖτο. Ἄν τὸν πίεζαν, γινόταν ὁ «κακὸς γκάουτσο», ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸ ὄνομά του τὸ φιθύριζαν παντοῦ μὲ φόβο παρ' ὅλο ποὺ ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ καταντεῖτο νὰ τὸν διώξουν ὁ σύντροφός του, γιὰ τὴν θὰ εἶχε κλέψει κανένα ζῶο. Τότε πιά ζοῦσε ἀναγκαστικὰ μιὰ κακορίζικη ζωὴ, τριγυρίζοντας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, καὶ σὲ τέλος πῆγαινε ἀπὸ κάποια σφαίρα, ἀποῦ προηγουμένως ἡ πείνα καὶ ἡ ἀπελπίσια τὸν εἶχαν ἀναγκάσῃ νὰ βγῇ ἀπὸ τὸν κρυφὸν του γιὰ καμία ληστεία. Ὡστόσο ἡ ἱστορία του δὲν ἔμεινε ἀτραυούδιση. Τὴν ἔπαιρνε ὁ παῖς-τόν γκάουτσο, ὁ τραβαδεῦρος τῆς ἀποχῆς τῶν ἵππων καὶ αὐτὸς τὴν ἔ-

δινε στὶς ἀπερχόμενες γενεές. Ὁ παῖς-τόν γκάουτσο τὴν κηθάρα ἔφτιαχνε τὰ τραγούδια του. Ἦταν ὁ ραφωδὸς τῶν πάμπας, ποὺ ποτὲ δὲν τοῦ ἀρνιόνταν τίποτε ἀπὸ φαί. Τώρα κι' αὐτὸς ἔχει ἐξαφανιστῇ. Χαμένοι εἶναι πιά καὶ οἱ τελευταῖοι ἐκπρόσωποι ἐκείνων ποὺ κάποτε διήρξαν οἱ πραγματικοὶ βασιλεῖς τῶν πάμπας καὶ ποὺ ὅπως οἱ Μπόερς καὶ οἱ Κοζάκοι ἔγραφαν ἐνδοξες σελίδες.

Μένουν μόνον οἱ πάμπας ἂν καὶ ἡ μαύρη ἀσφαλτος δὲν σταματᾷ νὰ ἀπλώνεται πάνω στὴ γῆ, ἂν καὶ οἱ μαῦροι σκελετοὶ τῶν γερανῶν σπᾶνε τὴν καθαρὴ γραμμὴ τοῦ ὁρίζοντα, ἂν καὶ οἱ λίγοι διασκορπισμένοι κάτοικοι ποὺ συνεχῶς τοῦς τραβάει ἡ ζωὴ τῶν πόλεων δὲν ἔξερουν πιά πῶς ν' ἀγαποῦν τὴν ἄγρια ὁμορφιὰ τῆς αὐγῆς τους, τὴν ἀτελείωτη ἐρημία τῶν δαιλινῶν τους καὶ τὴν ἀνείπωτη γοητεία τῆς νύχτας τους.

Χαλινάρι μὲ στολίδια ἀπὸ καθαρό ἄσημι.

«ΚΑΤΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΗ ΡΩΣΙΑ»

Ἡ ἀναβίωση τῆς δουλείας στὴν Ε.Σ. Σ.Δ. στὰ τελευταῖα 17 χρόνια εἶναι ἀγνωστὴ σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους· ὅσοι πάλι τὴν ξέρουν μένουν ἀδιάφοροι καὶ σιωπηλοί. Μεγάλη προσοχὴ ὅμως θά πρέπει νὰ δοθῇ στὰ γεγονότα ποὺ περιγράφονται στὸ βιβλίο «Nothing But Their Chains» τῶν David J. Dallin καὶ Boris I. Nicolaevsky (πρώτη ἐκδόση Yale University Press, New Haven καὶ μετὰ στὴν Ἀγγλία ἐκδ. Hollis and Carter μὲ τὸν τίτλο «Forced Labour in Soviet Russia»). Ἡ «Ἐκλογὴ» ἔχει ἤδη δημοσιεύσει ἄρθρα γιὰ διάφορες ὀψεις τῆς ζωῆς στὴ Ρωσία καὶ γιὰ τὰ ρωσικὰ οἰκονομικὰ προβλήματα. Ἀπὸ τὰ ἄρθρα αὐτὰ ἄλλα ἦσαν σχόλια ξένων παρατηρητῶν καὶ ἄλλα προέρχονταν ἀπὸ κομμουνιστικὲς πηγές. Σήμερα παρουσιάζουμε ἀπόσπασμα ἀπὸ ἓνα βιβλίο ποὺ ἔγραψαν δύο Ρῶσοι, ἀντίθετοι τοῦ καθιστώτος· καὶ τὸ κάνουμε ὄχι γιὰ νὰ προκαλέσουμε ἀίσθηση, ἀλλὰ γιὰ νὰ δώσουμε ἓνα ἐνδιαφέρον κομμάτι κοντὰ στὰ ἄλλα. Λίγοι ἄνθρωποι ἴσως παραδέχονται ἀπόλυτα τὴν ἀλήθεια αὐτῶν, ἢ ἄλλων πληροφοριῶν γιὰ τὴ σοβιετικὴ ζωὴ, ὅποια κι ἂν εἶναι ἡ πηγὴ τους. Μόνο μελετώντας διάφορες ἀπόψεις τοῦ ἴδιου ζητήματος μπορεῖ κανεὶς νὰ σχηματίσῃ μιὰ ἰδέα γιὰ τὰ ἀληθινὰ γεγονότα.

Η τρομερὴ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἀπὸ τὸ πλούσιο ἱστορικὸ παρελθὸν τῆς Ρωσίας, ἡ σοβιετικὴ ἡγεσία... διάλεξε νὰ ξαναζωντανέψῃ τὰ πιὸ τραχειά, τὰ πιὸ ὠμά καὶ βάρβαρα στοιχεῖα... ἐνῶ κάτω ἀπὸ τὸ πέλημα τῆς συνθλίβει τὴν ἐλευθερία καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸ ποὺ κι αὐτὰ εἶναι—τὰ πιὸ εὐγενικά, τὰ πιὸ παραγωγικά—στοιχεῖα

τῆς κληρονομίας τῆς Ρωσίας». Ἔτσι μᾶς μιλοῦν δύο ἀπὸ τοὺς λίγους Ρώσους ἐπαναστάτες ποὺ ἀπόμειναν. Ὁ Δαυὶδ Τζ. Νταλλίν, πρῶην μέλος τοῦ Σοβιέτ τῆς Μόσχας, καὶ ὁ Μπορίς Νικολάεφσκι, ὁ παλαίμαχος μπολσεβίκος ποὺ γνώρισε τὸ Στάλιν στὴν ἐξορία.

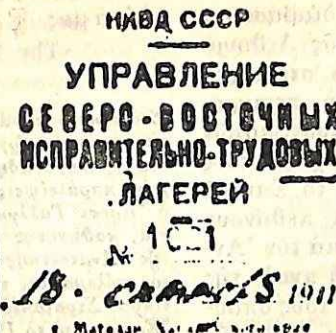
Μέσα στὴ φράση αὐτὴ βλέπουμε τὸ συμπέρασμα στὸ ὁποῖο καταλήγει ὅλη αὐτὴ ἡ συλλογὴ τῶν αὐθεντικῶν πληροφοριῶν γιὰ τὴν ἀναβίωση τῶν στρατοπέδων καταναγκαστικῶν ἔργων στὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση, σύμφωνα μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς Συνελεύσεως τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος τὸ 1927. Οἱ ἀποδείξεις τοὺς εἶναι πειστικές.

Εἶναι ἓνα βιβλίο γραμμένο ἀπὸ Ρώσους ἐξορίστους· γραμμένο μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Σλαβικῆς μοιρολατρίας, καὶ ἀπὸ κυρίως ρωσικὴ ἀποψη. Κατὰ διαστήματα νομίζει κανεὶς πὼς οἱ συγγραφεῖς αἰσθάνονται αὐτὴ τὴ μονοτονία, γιατί μᾶς δίνουν κομμάτια ποὺ θυμίζουν σελίδες τοῦ Κραβτσένκο, πράγμα ποὺ δὲν ἐναρμονίζεται μὲ τὴν παγερὴ δυστυχία ποὺ διατρέχει ὁλόκληρο τὸ βιβλίο. Δὲν ὑπάρχει καμιά περιγραφὴ σύμφωνα μὲ τὸ εὐρωπαϊκὸ αἶσθημα, αὐτὸ ποὺ ἔδωσε ἓνα γεμάτο ἀγωνία προσωπικὸ τόνο στὸ πολωνικὸ ἔργο «Ἡ σκοτεινὴ πλευρὰ τῆς Σελή-

νης». Τὸ βιβλίο εἶναι πάνω ἀπὸ ὅλα ρωσικὸ, ἀνιάρκ, μελαγχολικὸ καὶ πελῶριο, ὅταν ἀπαριθμῇ χωρὶς συνοχὴ τὰ βάσανα τῶν ἀνθρώπων. Οἱ συγγραφεῖς μελέτησαν μὲ προσοχὴ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ συστήματος τῶν καταναγκαστικῶν ἔργων σὰν λογικῆς συνέπειας τῆς πολιτικῆς τῆς ἐκβιομηχανοποιήσεως καὶ τοῦ κολλεκτιβισμοῦ, ποὺ σήμανε τὸ τέλος μιᾶς περιόδου μεταεπαναστατι-

κοῦ φιλελευθερισμοῦ στὴ Ρωσία καὶ συνέπεσε μὲ τὴν αὐξησὴ τῆς δυνάμεως τοῦ Στάλιν. Τὰ γεγονότα ποὺ μᾶς δίνουν, κυρίως ἀπὸ ἄμεση ἀντίληψη, εἶναι στὸ σύνολό τους καταπληκτικὰ πειστικά.

Ἴσως θὰ ἦταν πολὺ, νὰ περιμέναμε αὐτὴ ἡ τελευταία μορ-

Φωτοτυπία ταυτότητας ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα 32 ἀναμορφωτικῶν στρατοπέδων ποὺ δημοσιεύεται στὸ βιβλίο «Καταναγκαστικά ἔργα στὴ Ρωσία»: «Υπουργεῖον Ἑσωτερικῶν Ε.Σ.Σ.Δ., Διοικήσεις Β. Α. Ἀναμορφωτικῶν Ἑργατικῶν Στρατοπέδων, ἀρ. 1021, 18 Σεπτεμβρίου 1947.»

τοὺς μελετητὲς τῆς σύγχρονης Ρωσίας· δείχνει π. χ. πὼς ξαναφανερώνονται τὰ παλιὰ μίσση τῶν Οὐζμπέκων, τῶν Οὐκρανῶν καὶ τῶν Καυκασίων ἐναντίον τῶν Ρώσων ποὺ ταυτίζονται μὲ τὴν καταπίεση τοῦ κομμουνιστικοῦ ζυγοῦ κάτω ἀπὸ τὸν ὁποῖο ζοῦν. Στὸ φῶς τῆς

Ἄλλη φωτοτυπία ἀπὸ τὰ ἴδια ἀρχεῖα: «Τοπικὴ Διοίκησις, Β. Α. Στρατοπέδων, ... Ὑπουργεῖον Ἑσων. Ε.Σ.Σ.Δ., ... Κομισάριος Ντραπονώβ.»

σημερινής πολιτικής της χώρας, ενδιαφέρον είναι να διαβάσουμε το θάνατο μιας γενιάς Λιθουανών Σιωνιστών μέσα στα στρατόπεδα—φυλακές—στην περιγραφή της ομάδας των μυστικιστών που πιστεύουν ότι η χώρα τους έχει κατακτηθεί από το Σατανά και είναι έτοιμοι να πεθάνουν παρά να δουλέψουν για τον Άντιχριστο, βρίσκεται η πνοή της αιώνιας Ρωσίας. Για τους σπουδαστές της σημερινής διεθνούς πολιτικής, τα αποτελέσματα της δολοφονίας του Κίροβ, στα 1934, διαφωτίζουν πάρα πολύ τις ενέργειες του Άντρέι Βισίνσκυ προτού στραφή στα προβλήματα της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής.

Το βιβλίο αυτό είναι διαποτισμένο από την τραγωδία 15 ίσως εκατομμυρίων ψυχών, σκορπισμένων πάνω στα πιο απομονωμένα μέρη της Ρωσίας, με τον ελάχιστο ρουχισμό, τροφή και ανάπαυση που τους δίνει το Μαρξιστικό καθεστώς, τόσο, όσο χρειάζονται για να ζήσουν το Κράτος το κέρδος του από την εργασία της ανθρώπινης μηχανής. Με τα λόγια του ίδιου του συγγραφέα, είναι «η παλιά δουλεία μαζί με ένα νέο σύστημα παρακινήσιμων μέσων, που το πιο δυνατό είναι η επιθυμία να κρατηθούν στη ζωή».

Είναι λιγότερο ένα βιβλίο που τραβάει και περισσότερο ένα άναγνωσμα ενδιαφέρον, αυθεντικό και καλά πληροφορημένο πάνω σε ένα από τα πιο σπου-

δαία κοινωνικά φαινόμενα του αιώνα μας.

Από το
«The Spectator», Λονδίνο

Στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου «Καταναγκαστικά έργα στη Σοβιετική Ρωσία» (που αναδημοσιεύουμε με μικρές μόνο παραλείψεις) είδε συνεργασίες και ο Έρνεστ Τάλλερν, από την Έσθονία, καθηγητής σε ένα Πανεπιστήμιο της Ανατολικής Ευρώπης πριν από τον πόλεμο και πρόεδρος των Σοβιετικών Στρατοπέδων Καταναγκαστικών Έργων από το 1940-1942. Τους χάρτες που συνοδεύουν το κείμενο τους έφτιαξε ο δρ. Νταλλίν, με βάση τις πληροφορίες που κατόρθωσε να πάρει από τις πιο αξιόπιστες πηγές. Με την ίδια βάση υπολογίζει ότι ο αριθμός των κρατουμένων στα στρατόπεδα καταναγκαστικών έργων είναι έφτασε ως δώδεκα εκατομμύρια.

Η ΖΩΗ ΣΤΑ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΑ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ

Τα αναμορφωτικά στρατόπεδα εργασίας στη Σοβιετική Ένωση είναι η τελευταία παραλλαγή ενός στρατοπέδου συγκεντρώσεως, που εφαρμόστηκε έτσι ώστε να ταιριαζή με τις σύγχρονες ιδέες και την πολιτική της Κυβερνήσεως. Είναι συνήθως ένας περίβολος, άλλοτε μεγαλύτερος και άλλοτε μικρότερος, περιτριγυρισμένος με συρματοπλέγματα, με ψηλά φυλάκια στις γωνίες. Από τους πυργίσκους αυτούς μπορεί να επιτηρηθώ κανείς ένα πλήθος από μικρά σπιτάκια και ανάμεσα σ' αυτά μερικά καλύτερα που χρησιμεύουν για γραφεία και στεγάζουν το διοικητι-

κό προσωπικό· τα υπόλοιπα, άθροισμα από πρωτόγονες καλύβες και παράγκες, στεγάζουν χιλιάδες, κάποτε εκατοντάδες χιλιάδες φυλακισμένους.

Πολλά μικρότερα στρατόπεδα είναι σκορπισμένα σε όλη τη χώρα ενώ τα μεγαλύτερα, συνολικισμός στις ανατολικές και στις βόρειες περιοχές της Ρωσίας· πολλά πιάνουν εκατοντάδες τετραγωνικά μίλια.

Κάθε στρατόπεδο συμβάλλει κατά ένα ορισμένο τρόπο στην οικονομία της χώρας. Το στρατόπεδο Σέβιτσελντορ στη δημοκρατία του Κόμι π.χ. έχει αναλάβει την κατασκευή και συντήρηση της σιδηροδρομικής γραμμής Κοτλάς—Βορκούτα. Το γειτονικό στρατόπεδο Ούστβιμ έχει αναλάβει την ξύλευση· κόβουν τα ξύλα και φτιάχνουν τις τραβέρσες για τις γραμμές του σιδηροδρόμου. Το στρατόπεδο Ούκνιτς έχει αναλάβει τα δρυχεία και τις πετρελαιοπηγές. Το στρατόπεδο της Βορκούτα έχει αναλάβει τα ανθρώπινα δρυχεία. Στην περιοχή της Κολύμα γίνεται η εξόρυξη του χρυσού. Η συμβολή των στρατοπέδων καταναγκαστικών έργων στην κατασκευή μεγάλων υπογείων δρόμων και μεγάλων δημοσίων οδών, είναι γνωστή. Σε άλλα στρατόπεδα κατασκευάζονται βιομηχανικά είδη όπως π.χ. αβρύλα για το Σοβιετικό Στρατό. Ένα στρατόπεδο στην περιοχή του Κρασνοντάρ είναι φημισμένο για τη βιομηχα-

νία κονσερβών κρέατος. Οι τρώφιμοι πάλιν άλλων στρατοπέδων εργάζονται για την οικοδόμηση εργοστασίων. Όταν τελειώσουν ένα κτίριο, φεύγουν για να αρχίσουν ένα άλλο κάπου άλλο.

Ο ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ

Τρεις είναι οι ομάδες των κρατουμένων στα στρατόπεδα καταναγκαστικών έργων:

Α.—Έξ επαγγέλματος εγκληματίες: λαποδύτες δολοφόνοι, ληστές κ.τ.λ. μία μειονότητα που αποτελεί και τη μόνη οργανωμένη ομάδα μέσα στα στρατόπεδα. Έπειδή είναι ένωμένοι συνήθως περνούν καλύτερα από τους άλλους κρατούμενους. Τρέφονται καλύτερα και ντύνονται καλύτερα. Επηρεάζουν τη ζωή του στρατοπέδου περισσότερο από όσο θα δικαιολογούσε ο αριθμός τους. Οι περισσότεροι συνεχίζουν την εγκληματική τους δράση, κλέβουν, τιπέσει στα χέρια τους και ιδίως τρόφιμα. Συχνά επιτίθενται στους άλλους κρατούμενους. Το χειμώνα 1941-1942, σε μερικά στρατόπεδα του Βορρά είδα τέτοιους εγκληματίες να αρπάζουν μέσα από τα χέρια των άλλων κρατουμένων το ψωμί και τα άλλα πράγματα που είχαν πάρει με το δελτίο τους.

Β.—«Μπύτοβικ» (έκείνοι θα λέγαμε που προσβάλλουν τον κοινό τρόπο ζωής.) Είναι κυρίως άνθρωποι υπάλληλοι δημοσίων ιδρυμάτων, ένοχοι κατοχικής. Κοθώς στη Σοβιετική Ένωση η ζωή σε όλες της τις εκδηλώσεις ελέγχεται από το Κράτος, ακόμη και ο άνθρωπος που πουλά λεμονάδες σε ένα αναψυκτήριο, είναι κρατικός υπάλληλος. Αυτοί οι κρατικοί υπάλληλοι πληρώνονται πολύ άσχημα και για να μπορέσουν να συντηρήσουν τον εαυτό τους και τις οικογένειές τους καταφεύγουν σε διάφορα μέσα για να

κερδίσουν χρήματα. Σ' αυτή την ομάδα περιλαμβάνονται κι εκείνοι που προσβάλλουν τη δημοσία οιδώ, οι άνθρωποι που κάνουν παράνομες εργασίες, κ. ά.

Γ.—Οι πολιτικοί εγκληματίες που αποτελούν διάφορες μικρότερες ομάδες. 1) Χωρικοί υιοτοί για τάσεις ατομιστικές και έπομένως ανεπιθύμητοι μέσα στα συλλεκτικιστικά άγροκτηματα. Οι πιο πολλοί απ' αυτούς είναι Ούκρανοι άγρότες. Οι Ρώσοι έρχονται δεύτεροι, και ύστερα ακολουθούν οι διάφορες μειονότητες: Κοζάκοι, Ουζβέκοι, Κιργίσι, Καυκάσιοι κ.τ.λ. Συνήθως αυτοί δεν έχουν πολιτικές πεποιθήσεις, αλλά μόνο μίσος για το σοβιετικό σύστημα. Καθώς είναι συνηθισμένοι στις βαριές δουλειές, αποτελούν τον κύριο όγκο στα τάγματα εργασίας.

2) Πρόσωπα που έβησαν έξω από τη Ρωσία, ή επικοινωνούν με τις οικογένειές τους που ζούν στο έξωτερικό. Έδώ οι Έβραίοι είναι παρά πολλοί, γιατί σχεδόν κάθε έβραϊκή οικογένεια είχε συγγενείς στην Πολωνία ή τη Ρουμανία. Σ' αυτή την ομάδα περιλαμβάνονται και οι κομμουνιστές του έξωτερικού: Γερμανοί, Αυστριακοί, Ούγγροι κ.τ.λ. που έφυγαν από την καταδίωξη των Κυβερνήσεών τους. Σχεδόν όλους αυτούς τους έβρισαν στα 1937, όταν Υπουργός των Έσωτερικών ήταν ο Γκέισωφ, με την κατηγορία ότι έκαναν κατασκοπεία. Σήμερα οι κρατούμενοι αυτοί είναι γνωστοί στα στρατόπεδα με το όνομα «Η κλήση του 1937». Όπως οι χωρικοί, έτσι και οι περισσότεροι απ' αυτούς δεν καταδικάστηκαν από το δικαστήριο αλλά από κάποιο τμήμα της μυστικής αστυνομίας.

3) Πρώην κάτοικοι των συνοριακών περιοχών. Αυτοί είναι κυρίως Ρώσοι-Πολωνοί που ζούσαν στα δυτικά σύνορα της Σοβιετικής Ένώσεως, και Κινέζοι και Κορεάτες από τα ανατολικά. Πολλοί απ' αυτούς μεταφέρθηκαν στο έξωτερικό πριν από το 1937, και όταν έγιναν οι ομάδες

κός συλλήψεις τους έστειλαν στα στρατόπεδα.

4) Άνθρωποι που καταδικάστηκαν γιατί πίστευαν στη θρησκεία, Καθολικοί, Βαπτιστές, όταδοί της Όρθόδοξης Ούκρανικής Έκκλησίας, και άλλοι. Όλοι αυτοί ξεχωρίζουν για την ήθική τους και την σεαυτοβία των πεποιθήσεών τους. Μέσα στην άνηθικότητα και στην έχθρότητα που κυριαρχεί στα στρατόπεδα, οι άνθρωποι αυτοί λάμπουν σαν φάροι στο σκοτάδι.

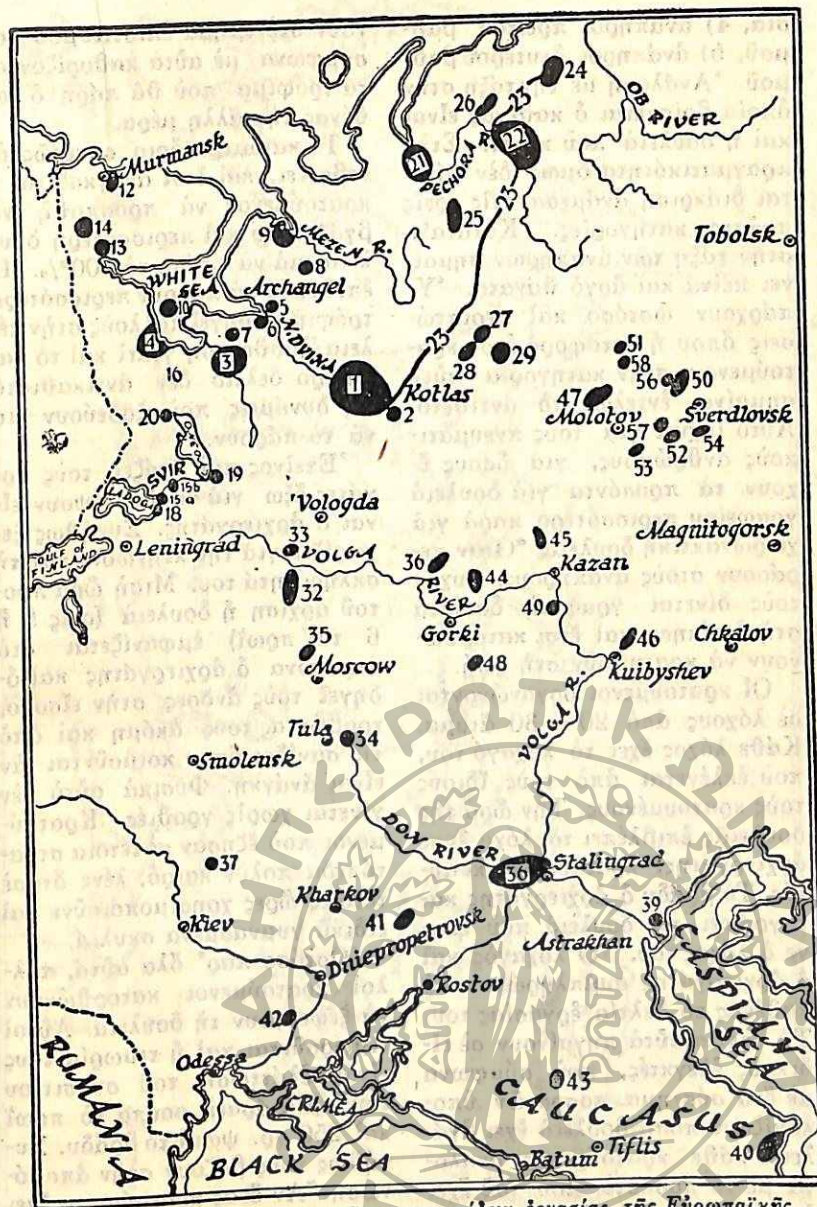
5) Κατώτεροι ή άνωτεροι κρατικοί υπάλληλοι που έχουν καταδικαστεί για διάφορα πολιτικά αδικήματα. Πολλοί ανήκουν στο Κομμουνιστικό Κόμμα. Ανάμεσά τους υπάρχουν πολιτικοί μηχανικοί και τεχνικοί που έχουν καταδικαστεί κυρίως ως ύποπτοι για σαμποτάζ. Η ομάδα αυτή ζει λίγο καλύτερα από τους άλλους πολιτικούς καταδίκους. Συνήθως προσπαθούν να πάρουν μέσα στα στρατόπεδα διοικητικές θέσεις ώστε να ζούν κάπως πιο άνετα.

6) Άνθρωποι που καταδικάστηκαν για ειδικά πολεμικά εγκλήματα: για συνεργασία με τον έχθρο την έποχή της κατοχής' αλχημάτοι πολέμου, άνδρες και γυναίκες που μεταφέρθηκαν στη Γερμανία και βρέθηκαν ένοχοι θεληματικής συνεργασίας με τον έχθρο' άκόμη έθνικιστές από χώρες που κατέλαβαν οι Ρώσοι όταν τελείωσε ο πόλεμος.

ΥΛΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Εργασία. Κάθε κρατούμενος είναι υποχρεωμένος να εργάζεται. Η δουλειά του εξαρτάται από τα προσόντα του και τη φυσική του ικανότητα.

Οι κρατούμενοι κατατάσσονται έτσι: 1) κατάλληλοι για κάθε εργασία, 2) κατάλληλοι για εργασία που απαιτεί μικρή προσπάθεια, 3) για έλαφριά εργα-

Χάρτης των αναμορφωτικών στρατοπέδων εργασίας της Ευρωπαϊκής Ρωσίας (1947).

νήσεις εργασίας», τότε η περίπτωση του αναφέρεται σε ένα δικαστήριο και η ποινή είναι συνήθως θάνατος. Η εκτέλεση της αποφάσεως γνωστοποιείται στο στρατόπεδο. Ακόμη αν η δουλειά κάθε κρατούμενου κατέβη κάτω από το 30%, κι αυτό θεωρείται «άρνηση εργασίας» και τιμωρείται με τον ίδιο τρόπο.

Όσοι αυτοί που αρνιούνται να δουλέψουν είναι πολλοί, και μάλιστα το χειμώνα. Ο πιο συνηθισμένος τύπος είναι ο τύπος του έντελως εξασθενημένου ανθρώπου που αδιαφορεί για όλα. Μία επιθυμία έχει: να κάθεται ήσυχα στη σανίδα του, σε μια σχετικά ζεστή γωνιά, έτσι ώστε να αισθάνεται, όσο γίνεται λιγότερο, την απώλεια των δυνάμεών του και της ζωής του.

Στη θεωρία, η εργασία πληρώνεται. Ω; πριν από λίγο καιρό αυτό ίσχυε και υπήρχαν κρατούμενοι που οικονομούσαν λίγα χρήματα. Τώρα όμως η αμοιβή είναι τόσο μικρή, ώστε οι καλύτεροι εργάτες δεν παίρνουν περισσότερα από όσα χρειάζονται για να αγοράσουν 2-4 λίβρες ψωμί από τη μαύρη αγορά του στρατοπέδου. Οι κρατούμενοι που ανήκουν στο τεχνικό προσωπικό του στρατοπέδου πληρώνονται καλύτερα.

(Εδώ παραλείπουμε το τμήμα που περιέχει λεπτομέρειες για την κίνηση και τη διατροφή των κρατούμενων. Το συμπέρασμα των σελιδών αυτών είναι ότι τα δελτία εξαρτώνται από την αποδοτικότητα του καθενός στη δουλειά του. Το κανονικό

δελτίο αποτελείται από μία σούπα δύο φορές την ημέρα, 700 γρ. ψωμί, και το βράδυ σήκαλη. Κατά κανόνα στις 12 ώρες της δουλειάς δεν τρώνε τίποτα και γι' αυτό γρήγορα εξαντλούνται. Μόνο όταν η αποδοτικότητα τους ελαττωθή σοβαρά και η θνησιμότητα αρχίση να γίνεται επικίνδυνη, τότε βελτιώνεται κάπως για λίγο καιρό το διαιτολόγιό τους.)

Ρούχα και παπούτσια. Τα παπούτσια και τα γάντια είναι ένα μεγάλο πρόβλημα. Δερμάτινα παπούτσια σχεδόν δεν υπάρχουν· αυτά που υπάρχουν είναι κακής ποιότητας, από χοιρόδερμα που δεν είναι αδιάβροχο και εύκολα καταστρέφεται (το ίδιο ακατάλληλα είναι και άλλα παπούτσια από προβιές, βιδέλο, και δέρμα αλόγων). Αντί λοιπόν γι' αυτά τα παπούτσια παίρνουν μπότες λαστιχένιες, βαρειές, σκληρές στο πόδι και ανυπόφορα ζεστές το καλοκαίρι, ενώ το χειμώνα δεν κρατούν ζεστή. Γι' αυτό συχνά είναι τα κρυοπαγήματα και οι ακρωτηριασμοί.

Τα ρούχα είναι παλιά και φθαρμένα. Κάθε κρατούμενος έχει ένα μακρύ σακκάκι φοδραρισμένο με βάττες. Το χειμώνα παίρνουν επι πλέον και παντελόνια φοδραρισμένα με βάτες. Μέσα σε λίγες εβδομάδες, όλα αυτά τα ρούχα μεταβάλλονται σε πραγματικά κουρέλια.

Κατοικία. Μέσα στην περιοχή του στρατοπέδου οι κρατούμενοι ζουν σε ξύλινα παραπήγματα και σκηνές, και κοιμούνται σε διπλές ξύλινες κουκέττες, συνήθως χωρίς άλλο σκέπασμα

από τα ρούχα τους. Οι καλοί εργάτες έχουν άχυρένια στρώματα και κουβέρτες, τότε- τότε μάλιστα και σεντόνια.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα είναι η θέρμανση. Κάθε οικία έχει σιδερένιες θερμάστρες, αυτές όμως δεν θερμαίνουν παρά μια μικρή απόσταση γύρω τους, αφήνοντας κρύο τον υπόλοιπο χώρο. Στα βόρεια μέρη αυτό είναι τρομερά δδυνηρό και γίνεται ακόμη δδυνηρότερο με την έλλειψη των καυσίμων. Ακόμη και στα στρατόπεδα που βρίσκονται κοντά σε δάση γεμάτα ξερόκλαδα, οι άνθρωποι τρέμουν από το κρύο—από τα παράδοξα και αυτό της Σοβιετ. Ενώσεως.

Ο λόγος είναι ότι τα στρατόπεδα πρέπει να πραγματοποιήσουν ένα ορισμένο παραγωγικό σχέδιο. Όλες οι προσπάθειες συγκεντρώνονται σ' αυτό το σκοπό και η προμήθεια καυσίμων ύλης παραμελείται. Ακόμη, η στρατιωτική φρουρά αρνείται να δώση άνδρες για να συνοδέψουν τους κρατούμενους στο δάσος. Έτσι, κάθε σανίδι που έρχεται στο στρατόπεδο γίνεται αντικείμενο μάχης ανάμεσα στις διάφορες διυάδες.

Συνθήκες υγιεινής και ιατρική περίθαλψη. Συνήθως το έργο αυτό ανατίθεται σε ένα τμήμα με επικεφαλής έναν ελεύθερο άνθρωπο. Γιατροί, βοηθοί και κατώτερο υγιονομικό προσωπικό είναι υπεύθυνοι απέναντι σ' αυτόν. Η αλήθεια είναι ότι πραγματικά θέλουν να δια-

τηρήσουν υγιεινές συνθήκες μέσα στα στρατόπεδα, ή φοβερή όμως κατάσταση που βασιλεύει στα οικήματα το κάνει αδύνατο. Από τον εαυτό μου ξέρω πως στα στρατόπεδα, στα βόρεια της χώρας, δεν υπάρχει σαπουνί ούτε για τους ανθρώπους ούτε για τα ρούχα.

Οι γιατροί είναι συνήθως κι αυτοί κρατούμενοι. Τους αναθέτουν το φαρμακείο και το νοσοκομείο. Ο γιατρός έχει συνήθως αρκετή εξουσία, γιατί μπορεί να βγάλει ένα κρατούμενο ελεύθερο εργασίας. Γενικά οι γιατροί χρησιμοποιούν τη δύναμή τους για να κάνουν ευκολώρη τη ζωή για τους φυλακισμένους. Όσοι οι ευκαιρίες που τους δίνονται είναι περιορισμένες. Πρώτα γιατί βρίσκονται και αυτοί κάτω από το συνεχή έλεγχο των αρχών του στρατοπέδου και δεύτερο γιατί δεν έχουν τα απαραίτητα ιατρικά μέσα.

Πολλές αρρώστιες τις προκαλεί αποκλειστικά το κλίμα των διαφόρων στρατοπέδων. Η έλλειψη βιταμινών στο βορρά προκαλεί σκορβούτο και πελλάγρα. Η αντίσταση του οργανισμού των κρατουμένων στις αρρώστιες δεν είναι μεγάλη. Το χειμώνα του 1941-42, σε μια επιδημία πνευμονίας, στα 100 κρούσματα τα 90 ήταν θανατηφόρα. Ο υλοσιτισμός προκαλεί πρηξίματα στα πόδια και στο πρόσωπο, και τελικά στην κοιλιακή χώρα. Οι γυναίκες δείχνουν μεγαλύτερη αντοχή από τους άνδρες· η θνησιμότη-

τητα ανάμεσά τους σὲ ἐποχές κακῆς διατροφῆς εἶναι μικρότερη ἀπὸ ὅτι στοὺς ἄντρες.

Γιὰ νὰ παρεμποδίσουν τὶς ἀρρώστειες πού προκαλοῦνται ἀπὸ τὴν ἔλλειψη βιταμινῶν, οἱ γιατροὶ συνιστοῦν γιὰ ἀντισκορβονικὸ τὸ σουκρούτ, ποτὸ πού κάνουν μὲ φύλλα πεύκων καὶ ὑποτίθεται πὼς περιέχει βιταμίνες C. Αὐτὸ μποροῦν νὰ τὸ παίρνουν ὅλοι οἱ κρατούμενοι. Οἱ γιατροὶ ἰσχυρίζονται πὼς ἂν ἀποθήκευαν στὰ στρατόπεδα βατόμουρα θὰ ἔπανε νὰ ὑπάρχῃ ζήτημα βιταμινῶν. Τὰ βατόμουρα εἶναι ἄφθονα στὰ δάση στὴ βόρεια Ρωσία. Οὔτε γι' αὐτὸ ὅμως οἱ ἀρχές τοῦ στρατοπέδου δὲν θέλουν νὰ στερήσουν ἄνδρες ἀπὸ τὴν κανονικὴ δουλειά. Αὐτὸ φυσικὰ σημαίνει περισσότερες ἀπώλειες στὴν παραγωγὴ καὶ ἰδίως τὸν χειμῶνα, μόνο καὶ μόνο γιατί λείπουν οἱ βιταμίνες.

Πολιτιστικὸ καὶ μορφωτικὸ Τμήμα (K. V. Ch.). Τὸ τμήμα αὐτὸ τὸ διευθύνει συνήθως ἓνα μέλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος μὲ τὴ βοήθεια προσωπικοῦ πού ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐλεύθερους καὶ φυλακισμένους. Τὸ K.V.Ch. ἔχει βιβλιοθήκη καὶ ἀναγνωστήριον· δίνει ἐφημερίδες στὰ διάφορα οἰκήματα, ὀργανώνει παραστάσεις, προβάλλει κινηματογραφικὰταινίες, δίνει κονσέρτα, κ.λ.π. Ἀλλὰ οἱ ἐργάτες εἶναι τόσο ἐξασθενημένοι πού δὲν σκέπτονται τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ φαῖ καὶ τὸν ὕπνο.

Ὁ στενότερος βοηθὸς τοῦ διευθυντῆ τοῦ K.V.Ch. εἶναι ὁ ἐπιθεωρητὴς καὶ ὁ διαφωτιστής. Αὐτὲς τὶς θέσεις τὶς ἔχουν ἐλεύθεροὶ ἄνθρωποι, συνήθως νέοι, ἀπὸ 18-20 χρονῶν. Κάνουν ὁμιλίες καὶ φροντίζουν γιὰ τὴν ψυχαγωγία πού σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ κάμῃ τοὺς ἐργάτες νὰ δουλέψουν ἐντατικότερα. Ὅλοι οἱ διαφωτιστὲς πού συνάντησα στὰ διάφορα στρατόπεδα ἦταν σχεδὸν ἀγράμματοι.

Γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ χρησιμοποιοῦνται καὶ ὀρχήστρες γιὰ νὰ κάνουν τοὺς κρατούμενους νὰ ἐργάζονται μὲ περισσότερο ἐνθουσιασμό. Τὰ μουσικὰ προγράμματα ἐκτελοῦνται σὲ ὥρεμάλλον ἀκατάλληλες. Φανταστῆτε π.χ. σὲ μιὰ σκοτεινὴ φθινοπωριάτικὴ ἡμέρα στίς 5 τὸ πρωῒ ἓναν ἀρχηγὸ νὰ ὀδηγῇ τοὺς πεινασμένους ἀνθρώπους, μουσκεμένους καὶ ἀγανακτισμένους, ντυμένους μὲ κουρέλια καὶ μὲ τρύπια παπούτσια, πού πολλοὶ δὲν μποροῦν οὔτε τὰ πόδια τους νὰ σῦρουν ἀπὸ τὴν ἐξάντληση, καὶ λίγο πὶὸ κεῖ κοντὰ στὴν εἴσοδο, μιὰ μπάντα νὰ παίξῃ ἓνα ζωηρὸ ἐμβατήριον.

Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς MVD. Κάθε στρατόπεδον ἔχει τὸν ἀντιπρόσωπο τῆς MVD,¹ πού πάν-

1. Τὸ 1934, ἡ δουλειὰ τῆς Γκεπεοῦ ἀνατέθηκε στὸ νέο Κομμισσαριάτο Ἑσωτερικῶν Ὑποθέσεων, τὸ N.K.V.D. Τὸ 1941 ἡ δρᾶση του μοιράστηκε μὲ τὸ Κομμισσαριάτο Ἀσφαλείας. Μὲ τὴν κήρυξη τοῦ πολέ-

τα εἶναι ἄνθρωπος ἐμπιστοσύνης τοῦ Κόμματος. Ἡ δουλειὰ του εἶναι νὰ φροντίξῃ τὰ συμφέροντα τοῦ σοβιετικοῦ καθεστώτος, νὰ εἶναι αὐτὸς τὰ μάτια του καὶ τ' αὐτιά του. Βρίσκεται παντοῦ καὶ ἐλέγχει τὰ πάντα καὶ ὅλοι τὸν φοβοῦνται.

Γιὰ νὰ μπορῇ νὰ ἐργάζεται ὅπως πρέπει ἔχει ἓνα ὀλόκληρο συνεργεῖο ἀπὸ πράκτορες, πού ξεφυτρώνουν ἀνάμεσα στοὺς κρατούμενους. Οἱ ἀναφορὲς τους συχνὰ καταλήγουν σὲ δίκες γιὰ ἀντικυβερνητικὰ πράξεις καὶ σαμποτάζ. Οἱ δίκες αὐτές, εἰδικὰ μάλιστα στὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου μὲ τὴ Γερμανία, συνήθως τελειῶναν μὲ τὴν καταδίκη τῶν ὑποδίκων σὲ θάνατο. Οἱ κρατούμενοι πού ἔχουν καταδικαστῇ γιὰ σοβαρὰ πολιτικὰ ἀδικήματα φρουροῦνται περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κι ἐκεῖνοι πού τὸ ξέρουν αὐτὸ ζοῦν μὲ τὸν ἀδιάκοπο φόβο μὴν τύχῃ καὶ ποῦν τίποτε πού θὰ μπορούσε νὰ θεωρηθῇ ἀπόδειξη πὼς ἀντιπαθοῦν τὴν Κυβέρνηση.

ΣΧΕΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΚΡΑΤΟΥΜΕΝΩΝ
ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

Οἱ σχέσεις τῶν κρατουμένων μεταξύ τους εἶναι κάτι λυπηρὸ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα. Οὔτε

μου ἔγιναν πάλι ἓνα γιὰ νὰ ξαναχωριστοῦν στὰ 1945. Τελικὰ τὸ 1946 τὰ δύο Κομμισσαριάτα ἔγιναν Ὑπουργεῖα — M. V. D. καὶ M. G. D.

ἀδελφωσύνη, οὔτε συντροφικότητα ὑπάρχει ἀνάμεσά τους. Κάθε κρατούμενος μπορεῖ νὰ ὑπολογίξῃ περισσότερο στὴ συμπαθεία τῶν ἀρχῶν τοῦ στρατοπέδου παρὰ τῶν συναδέλφων του.

Ἡ ἔλλειψη συμπάθειας ἀνάμεσα τους εἶναι μία ἀπόδειξη τῆς νοστιροπίας πού κυριαρχεῖ σήμερα σὲ ὅλη τὴ Ρωσία. Ὅπως ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ὁμαδικῆς ψυχολογίας, ἔτσι κι αὐτὴ δύσκολα μπορούμε νὰ τὴν ἀναλύσουμε. Ὡστόσο δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι καὶ αὐτῆς οἱ ρίζες βρίσκονται στὴν καταπίεση πού ἄσκει ἡ Κυβέρνηση μὲ τὴν πολιτικὴ τῆς σὲ ὅλες τὶς ὁμαδικὰς πράξεις ἢ σκέψεις πού βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸν κύκλο πού αὐτὴ ἔχει ὀρίσει. Ἡ M. V. D. ἔτσι ὅπως μεταχειρίζεται τοὺς κρατούμενους, ἔξωθνεί αὐτὴν τὴν πολιτικὴν στὰ ἄκρα. Ἀν ἓνα ἀνδρόγυνον καταδικαστῇ, ποτε ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα δὲν στέλνονται στὸ ἴδιο στρατόπεδον ἢ στὴν ἴδια ἐπαρχία, ὅπου θὰ εἶχαν πότε-πότε καὶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ βλέπωνται. Ὁ ἴδιος νόμος ἰσχύει καὶ γιὰ τοὺς γονεῖς μὲ τὰ παιδιά τους, γιὰ τοὺς φίλους καὶ γενικὰ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πού καταδικάζονται γιὰ τὸ ἴδιο ἀδίκημα.

Στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ὑπάρχει ἓνα τερατῶδες δίκτυο ἀπὸ μυστικούς πράκτορες καὶ καταδότες πού τὴ σκεπάζει ὀλόκληρη. Στὴν ἐποχὴ τῶν Τσάρων ἡ καταδόση ἦταν γιὰ ὅλους τοὺς Ρώσους μιὰ πράξη ἀξιοκαταφρόνητη. Ἀκόμη κι ἐκεῖνοι πού ὁ-

ποστήριζαν τον Τσάρο ποτέ δεν έδιναν το χέρι σε έναν πράκτορά του.

Σήμερα όμως η σοβιετική νεολαία έχει διδαχτή να σέβεται τους πράκτορες και τους καταδότες. Σε κάθε καυγά ή απειλή είναι η κατάδοση στην Μ. V. D. Υπάρχουν άνθρωποι στα στρατόπεδα που προδόθηκαν από τα ίδια τα παιδιά τους, από συγγενείς, από φίλους, από ανθρώπους που είχαν βοηθήσει. Γι' αυτό δεν είναι εκπληκτικό ότι εκείνο που χαρακτηρίζει τις σχέσεις των ανθρώπων σε όλη τη χώρα και πιο πολύ στα στρατόπεδα, είναι η δυσπιστία.

Όστόσο σε κάθε έθνική ομάδα αναπτύσσεται και κάποια συμπάθεια και προθυμία για βοήθεια. Ανάμεσα στους κρατούμενους που έχουν άλλη εθνικότητα, χαρακτηριστική είναι η έχθρα για τους Ρώσους — συχνά καθαρό μίσος.

Ρώσοι και Κομμουνιστικοί καθεστώς ταυτίζονται σαν ένα και το αυτό πράγμα. Σ' αυτό το ζήτημα τα στρατόπεδα δείχνουν ένα αίσθημα, που κυριαρχεί σε μεγάλη έκταση και έξω απ' αυτά. Και οι εθνικιστικές τάσεις είναι ένα στοιχείο αποκεντρωτικό μέσα στη Σοβιετική Ένωση.

Ανάμεσα στους κρατούμενους οι γυναίκες είναι σχετικά λίγες — γενικά δεν φτάνουν τα 10% και οι περισσότερες ανήκουν στις δμάδες εγκληματιών.

Γενικά κάθε γυναίκα μέσα στο στρατόπεδο εκπορνεύεται. Σημαντικό ρόλο σ' αυτό παίζει το φαί. Μόνο φυλακισμένος με θέση και επιροή τέτοια ώστε να παίρνει περισσότερο φαί μπορεί να συντηρήσει μια γυναίκα. Στη συζήτηση οι γυναίκες είναι το ίδιο κυνικές όσο και οι άνδρες και το ίδιο απρεπείς στη γλώσσα τους.

Είναι πολύ απογοητευτικό ότι μέσα στις δυσκολίες της ζωής του στρατοπέδου δεν κατορθώνουν να επιζήσουν παρά μόνο όσοι είναι αρκετά άπατεωνες για τα τό σκάνε από τη δουλειά, να παίρνουν κάποια θέση, να βρίσκουν τρόπο να παίρνουν περισσότερο φαί κλπ. Κάθε μέρα είναι και ένας αγώνας για την ύπαρξη και οι κερδισμένοι είναι εκείνοι που έχουν λιγότερη ηθική. Αυτό δημιουργεί ανάμεσα στους κρατούμενους τη γνώμη πως τόπος στη ζωή υπάρχει μόνο για κείνους που δεν σκοτίζονται για την αρετή.

Τα στρατόπεδα εργασίας είναι τόποι απεριορίστου ψυχικού και ηθικού πόνου. Έκατοντάδες χιλιάδες και εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν εκεί μέσα από την πείνα, το κρύο και την εξάντληση. Αποτελούν ένα σύστημα όπου λείπει ο σεβασμός για την ατομικότητα του ανθρώπου, ένα σύστημα διαποτισμένο από την απόλυτη περιφρόνηση για την ανθρώπινη ζωή.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Ένα ελληνικό σχέδιο ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΒΙΩΣΗ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Του κ. Τ. Κ. ΠΑΠΑΤΩΝΗ

Με την ευκαιρία των 'Ολυμπιακών Αγώνων που προμηνύονται μεγολοπηρείς στο Λονδίνο δεν είναι άσκοπο να δοθεί πλατύτερη δημοσιότητα σε μιά ωραία ελληνική πρωτοβουλία, που οφείλεται στην εμπνευση ενός ένθυσου δούλου Έλληνα του κ. Πλάτωνος Δελίδα, διευθυντού της 'Εθνικής Τραπέζης, και που αρχικά χρονολογείται από το 1937, το χρόνο δηλαδή του θανάτου του άνοβιωτή των 'Αγώνων, βαρβάρου Κουμπερτέν. Την πρωτοβουλία ού ή, που ήταν στη γέννησή της μιά απλή ωραία ιδέα, την προπαγάνδισε ο πνευματικός της πατέρας στο μεταξύ με τόση πίστη και με τόση αγάπη, ώστε σήμερα πήρε πιά τη μορφή επίσημης ελληνικής προτάσεως, που την υιοθέτησε με όλη τη θερμότητα τον διακρίνει ο φίλος Βασίλειος Παύλος και η 'Ολυμπιακή Επιτροπή και πρόκειται στο Λονδίνο να τεθεί στην κρίση του 'Ολυμπιακού Συνεδρίου εκ μέρους των 'Ελλήνων Αντιπροσώπων κατά τη διάρκεια των 'Αγώνων.

Οι αναγνώστες της «Εκλογής», που ενημερώθηκαν στο ιστορικό μέρος και στη σημερινή διεθνή σημασία των 'Ολυμπιακών Αγώνων, από το ευγλωττο άρθρο του κ. Χά-

ρολντ Άμπραμς το δημοσιευμένο στο τεύχος του 'Ιουνίου, θα πάρουν σήμερα μίαν ακριβή ιδέα για την ελληνική πρόταση. Ένα καλοτυπωμένο υπόμνημα του κ. Δελίδα, που κυκλοφόρησε τον περασμένο Μάιο ελληνικά, δείχνει κιόλας την συμπληρωμένη απήχηση που ήβρε η πρότασή του και ανάμεσα σε φίλους και φιλέλληνες, έξω από τον στενό ελληνικό κύκλο, και τέτοιοι είναι οι πασίγνωστοι γηραιός αρχαιολόγος Δαϊρπελδ που πρόφτασε να εκφράσει την απόλυτη συμπάθειά του, ο γάλλος διπλωμάτης και συγγραφέας κόμης ντ' Ορμεσσόν και ο 'Αμερικανός αρχαιολόγος κ. Όσκαρ Μπρονόρ.

Σχέδιο 'Ανοβιώσεως της 'Ολυμπίας δια της δημιουργίας Νέας 'Αλτεως, είναι ο τίτλος του υπομνήματος. 'Ας προσπαθήσουμε να ιδούμε τι συγκεκριμένο περιεχόμενο κλείνει. Για το ότι η ένδοξη ούτη και ποιητικώτατη γωνιά της ελληνικής γης ούτε μιά στιγμή δεν έπαυσε να είναι το ψυχικό κέντρο της κάθε διαθινής ιδέας της σχετιζόμενης με ολυμπιακούς αγώνες, δεν γεννιέται εύτυχως ή παρομοιχή αμφιβολία. Παγκόσμιος και όμορφος είναι ο σε-

βασμός που εμπνέει, σαν άκένωτος μαγνήτης, ή απαράμιλλη αυτή γεωγραφική τοποθεσία, που εκπροσωπεί τη λατρεία της ευγενούς ανιδιοτέλειας στην άμιλλα που πλάθει τους ήρωες. 'Αλλά και την πράξη αν έξετάσωμε, πάλι θα βεβαιωθούμε για τη γενική τούτη κατάφαση, αφού μόλις αποφασίσθηκε ή άνοβίωσι των αγώνων στο 1896, ή πρωτεύουσα της 'Ολυμπίας ή 'Αθήνα ωρίσθη για τόπος των πρώτων αγώνων και το όνομα «όλυμπιακοί» διατηρήθηκε σαν όνομα ιερό και όργότερο, ή φλόγα των μαραθωνοδρόμων από την 'Ολυμπία ξεκινά συμβολικά, και ή καρδιά του άνοβιωτή γάλλου βερώνου, στην 'Ολυμπία έχει τοφή. Τώρα προστίθεται ή επίσημη έλληνική πρόταση, που δεν επιζητεί τίποτε άλλο, παρά, προεξοφλώντας κάπως την ολοφάνερη τούτη διεθνή προσήλωση στην ιερή και πανάρχαια άφειρηρία των ευγενικών αυτών άθλημάτων, να δημιουργήση κάποιο μονιμώτερο κέντρο, σύμφωνα με την σεβάσμια παράδοση και μαζί συγχρονισμένο στη διεθνή μορφή που έχουν σήμερα οι αγώνες. Σε χώρους γειτονικούς των αρχαίων 'Ιερών και του Σταδίου, άιχετα έντελώς προς τις αρχαιολογικές εργασίες, θα άνεγερθή με τον καιρό και με τη διεθνή συνεισφορά των οργανωμένων φιλάθλων του κόσμου ένα μνημειακό συγκρότημα που θ' αποτελέση τον πυρήνα της νεώτερης 'Ιερής: 'Αλτεως στη μαγευτική τοποθεσία που την περιβρέχει ο δοξασμένος από την αρχιούτητα παραπόταμος του 'Αλφειού, ο Κλάδεος και που την επισκοπεί ο πευκόφυτος Ιερός λοφίσκος του Κρονείου. 'Εκεί θα στηνονται, σύμφωνα με την αρχαία παράδοση, οι διάφοροι θησαυροί, με τα όνοματά των ολυμπιονικών, ο κάθε θησαυρός παρουσιάζοντας την έθνική του ιδιότητα και στολισμένος κομψοτεχνικά σύμφωνα με την καλλιτεχνική αντίληψη του κάθε τιμώμενου έθνους, συντονισμένη βέβαια στο πε-

ριβάλλον. 'Εκεί όπου άμιλλώντο σε άθλητές και σε θησαυρούς οι διάφορες μικροσκοπικές έλληνίδες Πόλεις, τώρα πιά θ' άμιλλώνται για τον ίδιο κότινο όλες οι έθνότητες της γής. 'Εκεί λίγο-λίγο θα στηθούν μνημεία, προτομές και αγάλματα όλων όσος μόχθησαν με αγάπη για την ολυμπιακή ιδέα στη σύγχρονη της φάση με κεντρικό μνημείο το Μνημείο της 'Ανοβίωσης των 'Αγώνων που στην κορυφή του θα τοποθετήσωμε εύλοβικά την καρδιά του πρώτου έμψυχωτή της ιδέας βαρώνου Κουμπερτέν. Το Πρυτανείο εύρισκόμενο στο βάθος θα περικλείη άσβεστη την ιερή φλόγα, δηλαδή αυτήν άκρ' βώς που συμπωματικά έχει όριοθή, σε κάθε έποχή αγώνων να ξεκινά από την 'Ολυμπία.

Μέσα σ' αυτό το Πρυτανείο, θα έχουν οι νέοι νικητές, όπως και οι παλαιοί, να σιτίζονται δωρεάν και να γυμνάζωνται στους νέους στίβους. Τέλος προβλέπεται να σιτηθή και ένας ιδιαίτερος έπιβλητικός χώρος, όπου θα γίνωνται τα συνέδρια και οι τελετές της Διεθνούς 'Ολυμπιακής 'Επιτροπής όταν θα συνάζονται στην 'Ελλάδα.

Βέβαια, το σχέδιο τούτο για να εφαρμοσθή σε όλη την έκταση θέλει καιρό, ιερόνη, ένθουσιασμό και καλή θέληση. 'Εκείνο όμως που ζητείται από τώρα είναι ή έγκρισή του, ή κατ' αρχήν άποδοχή του και κάποια πρώτη έπίσημη διεθνή έκδήλωση που θάρθη να βάλη το πρώτο θεμέλιο της ιδέας. 'Αν και έφ' όσον γίνη το πρώτο τούτο βήμα είμαι βέβαιος πως τα υπόλοιπα θα συμπληρωθούν άβαστα και μόνα τους, λίγο-λίγο.

'Η έλληνική αυτή πρόταση έχει τούτο το μέγιστο προτέρημα, ότι δεν τοποθετείται στα σύννεφα της άφηνόσεως, κείται μέσα στα όρια μιας προσπάθειας που μπορεί καλλιεργούμενη να πραγματοποιηθή, είναι

ώραία και μαζί πρακτική, έχει κιόλας εύρει συμπαθή διεθνή απήχηση πριν ακόμα καλά-καλά διατυωθή επισήμως και άναποκρίνεται σ' ένα θεσμό καθιερωμένον πιά επί μισόν αιώνα, όπου έρχεται να προστεθή σαν έξιλγωτική συμπλήρωση και τελειοποίηση.

Για το καλό της 'Ολυμπιακής διε-

θνούς ιδέας, εύχομαι να γίνη δεκτή από όλους τους άθλητικούς κύκλους όπου άπευθύνεται και κάνω έκκληση προς όσους αγαπούν τις ευγενείς και άφιλοκερδείς ιδέες, να την προπαγανδίσουν με την ίδια αγάπη, με την όποια κι έγώ μόλις έπληροφορήθηκα τη σημασία της, έσπευσα να την έγκολπωθώ.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ ΥΜΝΟΣ

'Αρχαίο Πνεύμ' άθάνατον, άγνέ πατέρα
Του ωραίου, του μεγάλου και τ' αληθινού,
Κατέβα, φανερώσου κι' άστραψε έδω πέρα,
Στη δόξα της δικής σου γής και τ' ουρανού.

Στο δρόμο και στο πάλεμα και στο λιθάρι,
Στων ευγενών 'Αγώνων λάμψε την όρμη,
Και με τ' άμάραντο στεφάνωσε κλωνάρι
Και σιδερένιο πλάσε κι' αξιο το κορμί.

Κάμποι, βουνά και πέλαγα φέγγουν μαζί σου
Σαν ένας λευκοπόρφυρος μέγας ναός,
Και τρέχει στο ναό έδω προσκυνητής σου,
'Αρχαίο Πνεύμ' άθάνατο, κάθε λαός.

Κ. Παλαμάς

Ανίκευ οὐδὲ φύο κφούου

Τοῦ WALTER WHITE

(Ἀπὸ τὸ «The Saturday Review of Literature», Νέα Ὑόρκη)

«Εἰμαι λευκὸς καὶ εἰμαι μαῦρος καὶ ξέρω πὼς διαφορὰ δὲν ὑπάρχει». Ὁ Οὐάιτερ Χουάιτ θὰ μπορούσε νὰ περάσῃ στὴς Ἠνωμένους Πολιτεῖες γιὰ λευκός, ἀλλὰ ὅλη του τὴ ζωὴ τὴν πέρασε πολεμώντας γιὰ τὰ δικαιώματα τῶν Νέγρων. Τὸ λεπτὸ καὶ συγκινητικὸ του πιστεύω ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση ὅταν δημοσιεύτηκε τελευταῖα σ' ἓνα σημαντικὸ ἑβδομαδιαῖο φύλλο τῆς Ἀμερικῆς.

Η σκιερὴ διαδραματίζεται μέσα σὲ ἓνα διαμερίσμα στὴ Ν. Ὑόρκη. Οἱ ἄνθρωποι εἶναι φιλελεύθεροι καὶ ἀρκετὰ πλούσιοι, οικονομικὰ καὶ πνευματικὰ. Συζητοῦν τὸ φυλετικὸ ζήτημα. Μὲ εἶχαν καλέσει γιὰ νὰ μιλήσω καὶ γώ.

Μία ἀπὸ τίς γυναῖκες, καθὼς ἀκούγε, φαινόταν πὼς εἶχε ἐνοχληθῇ ἀπὸ καὶ πού εἶχα πῆ. Κάτι σημείωσε σ' ἓνα χορτί καὶ τὸ ἔδωσε σὲ μιὰ ἄλλη γυναῖκα; μιὰ γυναῖκα μὲ πολὺ σκούρο δέρμα, μιὰ γυναῖκα ἀσφαλῶς ὄχι λευκή. «Ὁ κ. Χουάιτ εἶναι λευκὸς ἢ ὄχι;» ρωτοῦσε τὸ σημείωμα. Ἡ ἄλλη ἔγραψε μιὰ ἀπάντηση καὶ τῆς τὸ ἔδωσε πάλι. «Εἰμαι ἢ κ. Χουάιτ», ἔλεγε ἡ ἀπάντηση. Ἡ λευκὴ μόλις τὸ διάβασε ἀνοστατώθηκε. Βιασικὰ ἔγραψε ἀπὸ κάτω: «Τί ὥρατι ὀμιλία! Εἶναι ἡ πρώτη φορὰ πού μου δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ τὸν ἀκούσω.»

Εἰμαι νέγρος. Τὸ δέρμα μου εἶναι λευκὸ, τὰ μάτια μου γαλανὰ, τὰ μολλῖα μου ξανθὰ. Τὰ σημάδια τῆς ράτσας δὲν φαίνονται πούθενά ἀπ' αὐτὸν. Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς πού τοῦ ὑπόγειου σιδηροδρόμου τοῦ Χάρλεμ. Καθὼς ἔφτανε τὸ τραῖνο τραβήχτηκα γιὰ περισσότερη ἀσφάλεια. Κάποιον πάτησα πίσω μου. Γύρισα καὶ τοῦ ζήτησα συγγνώμη.

Ἦταν ἓνας Νέγρος καὶ τὸ πρόσωπό του καθὼς μὲ κοίταζε ἦταν σκληρό, γεμάτο ἀπὸ τὴν πίκρα πού τοῦ εἶχαν ἀφήσει χιλιάδες κακοποιήσεις, ἑκατομύρια νύχτες σὲ κολίβρι καὶ σὲ «πόλεις νέγρων»... «Γιατί δὲν βλέπεις πού παιᾶς;» εἶπε μούτραμένος. «Ἔσεῖς οἱ λευκοὶ γιὰ νὰ προχωρήσετε πάντα πατάτε πάνω στοὺς μαύρους.»

Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴ στιγμή μὲ πλησίασε ἓνας φίλος μου καὶ ἀρχίσανε νὰ κουβεντιάζουμε ἓνα τελευταῖο πρόβλημα πού εἶχε παρουσιαστῇ στὸν ἀγώνα μας γιὰ τὰ δίκαια τῶν Νέγρων. Ὁ ἄνθρωπος πού εἶχα πατήσῃ ἀκούγε: σὲ τέλος μοῦ εἶπε μετανοιωμένος. «Εἰστε ὁ Οὐάιτερ Χουάιτ τῆς Ν.Α.Α.С.Р. ὁ λυπούμαι πολὺ πού σὰς μίλησα ἔτσι. Νόμισα ὅτι ἦσασταν λευκός.»

Δ ἐν εἰμαι λευκός. Δὲν ὑπάρχει τίποτε μέσα στὴν καρδιά μου πού νὰ μὲ κάνη νὰ σκεφτῶ ὅτι εἰμαι. Καὶ ὕστερα καταλοβαίνω πάρα πολὺ ἔντονα πὼς τὸ μόνο χαρακτηριστικὸ πού ἔχει σημασία, εἴτε γιὰ λευκοὺς πρόκειται εἴτε ὄχι, τὸ λευκὸ δέρμα δηλ., αὐτὸ τὸ ἔχω. Σὲ ἓνα λευκὸ δέρμα ὑπάρχει καὶ μαγικό. Στὸ μαῦρο ὑπάρχει ἡ τραγωδία, ἡ μοναξιά, ἡ ἔξορία. Γιατί λοιπὸν νὰ ἐπιμένω πὼς εἰμαι Νέγρος, ἀφοῦ τίποτε δὲν μὲ ἀναγκάζει νὰ τὸ κάνω παρὰ μόνο ὁ ἑαυτός μου;

Γιατί ἐκείνη ἡ λευκὴ ταράχτηκε ὅταν ἡ γυναῖκα πού διάλεξε γιὰ νὰ κάνη τὴν ἐρώτηση ἔρχε νὰ εἶναι

γυναῖκα μου; Ἦταν τὸ αἶνιγμα ἐνὸς μαύρου μὲ λευκὸ σῶμα, ἡ αἰσθητοποίηση μᾶς θεωρίας πού ἐκατομύρια ἄνθρωποι δὲν τὴν παραδέχονται, γιατί ποτε δὲν πιστεύουν πὼς κάτω ἀπὸ τὸ δέρμα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ὁδελφία.

Ἀς υποθέσουμε πὼς ἔσονται τὸ δέρμα ὅλων τῶν Νέγρων τῆς Ἀμερικῆς ἀσπρίζε. Τί θὰ γίνονταν ὅλες οἱ παρατηρήσεις σχετικὰ μὲ τοὺς Νέγρους, τὰ εἰδῶλα πάνω στὰ ὁποῖα στηρίχτηκαν ὅλες οἱ φυλετικὲς προκαταλήψεις καὶ τὰ φυλετικὰ μίσση; Τί θὰ γίνονταν ἡ ὑποτιθέμενη βραδυκινία τους, ἡ δειλία τους, ἡ αἰτιμία, ἡ ἡλιθιότητά τους, ἡ μυρωδιά τους; Δὲν θὰ κρίνονταν τότε ὅλα αὐτὰ ἀνάλογα μὲ τίς ὁρχές τῆς ἱκανότητος, τῆς τιμιότητος, τῆς καθαριότητος ὅπως καὶ στοὺς λευκοὺς; Πὼς ἀλλοιῶς θὰ μπορούσαν νὰ κριθοῦν;

Πολλοὶ Νέγροι περνοῦν γιὰ λευκοί. Κάθε χρόνο, 12,000 λευκοὶ Νέγροι ἐξαφανίζονται καὶ ἡ ἐξαφάνισή τους δὲν μπορεῖ νὰ δικαιολογηθῇ μὲ θάνατο ἢ ἀποδημία. Σχεδὸν καθένας ἀπὸ τὰ 14 ἑκατομύρια Νέγρων στὴς Ἠνωμένους Πολιτεῖες, ἔξερει τουλάχιστον ἓνα πού «περνάει» — αὐτὴ εἶναι ἡ μαγικὴ λέξη πού σημαίνει ὅτι ἓνας Νέγρος μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ λευκός.

Συνὰ αὐτοὶ οἱ λίγοι πετυχαίνουν στὴ δουλειά ἢ στὸ ἐπάγγελμα τους, στὴν τέχνη ἢ στὴν ἐπιστήμη. Πολλοὶ παντρεύτηκαν ἄσπρες, ἔζησαν εὐτυχισμένοι καὶ ἔκαναν οἰκονομείες. Κάποτε ὁμολογοῦν στὴς γυναῖκες ἡ τοὺς ἄντρες τους πὼς ἔχουν αἶμα Νέγρου· κάποτε ὄχι. Μερικοὶ γίνονται διδάσκαλοι, προσωπικοὶ, φθάσανε ὡς τὸ Κογκρέσσον, ἄλλοι γίνονται συγγραφεῖς καὶ ἄλλοι οργανώνουν κινήματα γιὰ νὰ «κρατήσουν τοὺς Νέγρους καὶ ἄλλες μειονότητες ἐκεῖ πού βρίσκονται». Πολλοὶ ἀπὸ κείνους πού μισοῦν τοὺς Νέγρους εἶναι οἱ ἴδιοι Νέγροι, μὰ τὸ κρατοῦν μυστικῶς.

Δὲν παρουσιάζουν τὴ διαφορὰ τοῦ

χρώματος. Ἐγὼ μὲ τὴν ἐπιμονή μου, μέρα μὲ τὴν ἡμέρα, ὅτι εἰμαι ἓνας Νέγρος, πού προκαλῶ τίς ἀντιδράσεις στὴς ὁποῖες πιά συνήθισα: τὸ ξαφνικὸ σταμάτημα τῆς ἀναπνοῆς, τὴν κατάπληκτη ἐκφραση, τὴν ταραχὴ τῶν ματιῶν. Ὅταν μάθουν πὼς εἰμαι Νέγρος τοὺς φαίνεται ἀδύνατο νὰ μοῦ δώσουν τὸ δέρμα, τὴ μυρωδιά, τὴ διάλεκτο, τὴν ἀπάτη, τὴ βλακώδη καλωσύνη. Ζητοῦν νὰ βοῦν τίς θετικὰς ἀξίες τῆς φυλῆς, — τὴν ἰδιοφυΐα στὸ τραγούδι, τὸ εὐκολο γέλιο, τὴ σωματικὴ δύναμη, τὴν ταπεινοφροσύνη, τοὺς καλοὺς τρόπους· καὶ ἀφοῦ ἀπογοητευθοῦν ξεσπᾶνε, «Μὰ εἰστε βέβαιοι;»

Β έβαιοι εἰμαι. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Ἐγὼ δὲ Νέγρους, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, νὰ τοὺς σκοτῶν ὁ κόσμος στοὺς δρόμους τῆς Ἀτλάντας. Στεκόμουν διπλά στὸν πατέρα μου πού ἦταν ταχυδρόμος καὶ τοὺς κοιτοῦσα πού πέθαιναν. Τὸ ἄλλο βράδυ ὁ κόσμος, κάπου πέντε χιλιάδες, μαζεύτηκε στὴ συνοικία τῶν Νέγρων. Τὸ σπίτι μας ἦταν ἐκεῖ κοντά, ἀκριβῶς ἀπὸ πάνω, στὴν ὁδὸ Χούστον. Ἦταν ἓνα καθαρὸ, ταπεινὸ σπίτι καὶ σ' αὐτὸ ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μητέρα μου εἶχαν ἀναστήσει πέντε παιδιά. Οἱ λευκοὶ μᾶς μισοῦσαν πού ζούσαμε ἄνετα τὸ ἴδιο πάλαι ποτὲς ἔκαναν καὶ οἱ Νέγροι. Οἱ Νέγροι μᾶς φθονοῦσαν γιὰ τὸ ἄσπρο μας δέρμα καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ζούσαν οἱ γονεῖς μου καὶ ἀπαυτοῦσαν καὶ ἀπὸ τὰ παιδιά τους. Ἐκείνη τὴ σκοτεινὴ νύχτα ἦταν στὸ σπίτι ὁ πατέρας καὶ ἡ μητέρα μου, οἱ τέσσερις ἀδελφές μου καὶ ἐγώ. Ποτε δὲν μπήκε ὄλο στὸ σπίτι μας μὰ ἐκείνο τὸ βράδυ, ἀφοῦ ἐπέμειναν πολὺ οἱ φίλοι μας, ὅπλισήκαμε. Ὁ πατέρας μου ἦταν πολὺ φοβημένος καὶ ἀνέθετος στὴ βία. Καθὼς παρακολουθοῦσαμε τὸν ὄχλον πού περνοῦσε καὶ οἱ ἀνομώμενοι δαυλοὶ ἔκαναν τὰ πρόσωπά τους σὰν τῶν μάγων, χοντροκομμένα καὶ

1. National Association for the Advancement of Coloured People = Ἐθνικὸς Σύνδεσμος γιὰ τὴν προοδὸ τῶν μὴ λευκῶν ἀνθρώπων.

σφιγμένα από το μίσος, ο πατέρας μου είπε: «Δεν θα πυροβολήσετε προτού ένας απ' αυτούς πατήσσει στον κήπο μας» και τότε μην άστειοχέστε».

«Ακουσα μία φωνή, μία φωνή γνωστή» ήταν ο γιός του μπακάλη της γειτονιάς: «Νά βάλουμε φωτιά στο σπίτι του Νέγρου ταχυδρομού! πάει πολύ για ένα Νέγρο να ζή σέ τέτοιο σπίτι!»

Μέσα στο τρεμουλιαστό φως το πλήθος κυμάτιζε, σταματούσε και άρχιζε να έρχεται κατά πάνω μας. Έκείνη τη στιγμή κάτι ξύπνησε μέσα μου, κατάλαβα ποιός ήμουν. Ήμουν ένας μαύρος, ένας άνθρωπος με ένα άορατο στίγμα και έξ αιτίας του ήμουν και ένα δν που έπρεπε να το κατατρέχουν, να το κρεμούν, να το καταχρώνται, να έγκληματούν εις βάρος του, να το κρατούν στη δυστυχία και στην άγνοια, μόνο και μόνο γιατί εκείνοι που έχουν λευκό δέρμα έχουν θάρρος και μία έτοιμη απόδειξη της υπεροχής τους.

Δεν είχε καμιά σημασία πόση έξυπνάδα και άλλα χαρίσματα είχα εγώ και τα έκατομύρια άδέλφια μου, ή πόσο έναρετα ζούσαμε. Μία κατάρτα βάραινε επάνω μας. Υπήρχαν λευκοί που έλεγαν πώς οι Νέγροι δεν είχαν ψυχή και το άποδείκνυαν με τη Βίβλο. Μερικοί απ' αυτούς τώρα έρχονταν κοντά μας με την πρόθεση να κάψουν το σπίτι μας. Ήσαν μία πράξη βίαιη που δεν μπορούσαμε να την αποφύγουμε. Ο πόλεμος για τους λευκούς, ήταν κι αυτός μία δουλειά: πόλεμος και λεηλασία, κατάκτηση και έκμετάλλευση άποικισμός και έκχριστιανισμός.

Αργότερα, πιδ μεγάλος, άρχισα να καταλαβαίνω γιατί ο κόσμος τους ήταν γεμάτος άνιχνάσεις: άνώτεροι και κατώτεροι, κέρδη και ζημιές συνεργασία και άναγωνισμός, πολιτισμένοι και πρωτόγονοι, μοϋροι και άσπροι. Άν βρισκόσουν στο μέρος της πλάσιγγας που βάραινε λιγότερο, ήσουν σημειωμένος και προωρισμένος να καταστραφής. Εγώ ή-

μουν Νέγρος, βρισκόμουν λοιπόν με το μέρος που σεκόταν αντίθετο στο καλό, στο δίκαιο, στο προοδευτικό. Ήμουν ο Πέρσης που έπεφτα έμπρός στο στρατό του Μεγ. Άλεξάνδρου. Ήμουν ο Καρχηδόνιος ο έξουθενωμένος από τις Ρωμαϊκές λεγεώνες. Ήμουν ο Γάλλος του Βατερλώ, ο Άγγλοσάων του Άσινγξ, ο Νότιος στόν Άμερικανικό έμφύλιο πόλεμο, ο Πολωνός στη μάχη της Βαρσοβίας. Ήμουν ο ήττημένος, παντοϋ και πάντα όταν έπρεπε κάποιος να ήττηθί.

Παιδί τότε μέσα στο σκοτάδι, έβλεπα ότι το δέρμα μου ήταν τόσο άσπρο όσο κι εκείνων που έρχονταν έναντίον μου. Ξαφνικά άκούστηκε μία όμοβροντία. Το πλήθος δειλίασε, σταμάτησε. Μερικοί φίλοι του πατέρα μου είχαν όχυρωθί σ' ένα δίπατο σπίτι άκριβώς πιδ κάτω από το δικό μας. Βλέποντας τον κόσμο που σταμάτησε έρριξαν άλλη μία όμοβροντία. Τότε το πλήθος διαλύθηκε και όπισθοχώρησε στην όδο Χούστον.

Στην ήσυχία που άκολούθησε παράτησα το όπλο μου και προσπάθησα ν' άφήσω τα νεύρα μου να χαλαρώσουν. Είχα άρρωστήσει από την άηδία που ένιωθα για το μίσος αυτό που ήρθε τόσο κοντά μου εκείνο το βράδυ και με είχε κάνει φονηρά· χαιρόμουν όμως γιατί δεν ήμουν εγώ που μισούσα. Χαιρόμουν γιατί δεν ήμουν απ' αυτούς που γίνονται φονιάδες από όπερηφάνεια. Χαιρόμουν γιατί ο νοΐς και το πνεύμα μου άνηκε και στις δύο φυλές που δεν είχαν έντελως ξυπνήσει και που γι' αυτό θά τους δινόταν ή ευκαιρία να γράψουν σελίδες τιμής.

Τότε αυτό ήταν μόνο ένα αίσθημα. Ύστερα από χρόνια όμως, όταν ο πατέρας μου βρισκόταν σ' ένα βρωμερό, γεμάτο κασσιόδες κρεβάτι του νοσοκομείου της Άτλάντας, το διατύπωσε με λόγια για μένα και για τον άδελφό μου.

«Η καλωσύνη του ανθρώπου, ή αξιοπρέπεια, ή αγάπη ή όπως άλλοις θέλετε πείτε το», μάς είπε, «είναι το μόνο άληθινό πράγμα που υπάρχει στον κόσμο. Είναι ένα αίσθημα δυναμικό, όχι παθητικό. Από σάς τους δυο και τους άλλους που είναι όμοιοι με σάς έξοριτάι να μωρέσετε να χρησιμοποιήσετε τη μόρφωση και την έξυπνάδα σας και να προσπαθήσετε να κάνετε την αγάπη αίσθημα τόσο θετικό, όσο είναι σήμερα το μίσος και ή προκατάληψη. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να σωθί ο κόσμος».

Ύστερα πέθανε. Τόν είχε χτυπήσει ένα αυτοκίνητο που το όδηγούσε άπρόσεκτα ένας γιατρός του νοσοκομείου.

Αυτό θυμόμουν όταν, καθισμένος στην οίθουσα του Κογκρέσσου ή της Γερουσίας άκουα τα διαφορά μέλη να έξυβρίζουν τους Νέγρους. Το θυμόμουν όταν καταδίκάζαν τοίς Νέγρους σάν τους χειρότερους στρατιώτες· όταν την έποχή που ήμουν πολεμικός άναπακοχήτης στόν Είρηνηκό ένος λευκός αξιοματικός από τις Νότιες Πολιτείες μου είπε πώς ή 93η Μεραρχία Νέγων που είχε πάρη τη διαταγή να καταλάβη ένα εύκολο σημείο στη Μπουγκαινβίλ, διαλύθηκε και το έβαλε στο πόδια μόλις άρχισε ή μάχη. (Μόζεψα όλα τα στοιχεία ύστερα και του τα έδωσα. Ή έπιδρομή στη Μπουγκαινβίλ είχε γίνει το Νέμβριο του 1943. Ή 93η Μεραρχία έφθασε εκεί τον Άπρίλιο του 1944.

Το θυμόμουν όταν για τελευταία φορά μιλούσα στόν άνηψιό μου κοθώς ήταν ξαπλωμένος με ένα τρομερό κρύο, σέ ένα μουσνεμένο αντίσκηνο κοντά στη Νέαπολη. Κι εκείνος όπως κι εγώ μπορούσε να περνά ή για λευκός, είχε όμως καταστροφή στην αεροπορία ως Νέγρος και είχε πάει στο ειδικό αεροδρόμιο της Άλαμπάμα.

Το άεροπλάνο του έτεσε στο Άντισοι άλλα αυτός άρνήθηκε να γυρίση στόν τόπο του. Αργότερα το άε-

ροπλάνο του κάηκε σέ μία άποστολή στη Γερμανία.

Μισούσε τον πόλεμο, άλλα πίστευε πώς ο Χίτλερ και ο Μουσολίνι έκπροσωπούσαν το μίσος που είχε δη στην Κού. Κλούξ Κλάν στη Γεωργία και σούς ξεπεσμένους πολιτικούς δημαγωγούς. Πίστευε πώς ο πόλεμος μπορούσε να δώση τέλος σ' αυτό το μίσος. Με λύπη φέρνω στόν νοϋ μου τη μορφή ενός άλλου Νέγου όταν μου έλεγε μία μέρα στόν Είρηνηκό: «ο άγώνας μας για την έλευθερία θ' άρχισή την ήμέρα που θά φθάσουμε στόν Άγιο Φραγκίσκο».

Με τρόπο πολλές φορές νοιώθω πώς ή ύπομονή των μαύρων πλησιάζει στο τέλος της. Θυμώμαι την τρομακτική σιωπή και τον άνοβρασμό μία μέρα στη Γεωργία, όταν μία ομάδα από μαύρες προχωρούσαν κρατώντας τενεκέδες με πετρέλαιο πρds το μαγαζί απ' όπου ψώνιζε όλο το χωριό με μία τρομερή άταροξία στα πρόσωπά τους, με μία φορική ήσυχία στο άθόρυβο περπάτημά τους, για να έμπούτσουν ένα λυνεσάρισμα. Θυμάμαι τι ένιωσα κοθώς στεκόμουν δίπλα στόν πατέρα μου και ήξερα πώς οι λευκοί δεν θά με άφηναν να ζήσω, πώς έπρεπε πρώτα να τους σκοτώσω και ύστερα να σκοτωθώ.

Όσοσσο το ξέρω, το ξέρω, πώς όλο αυτό το μίσος, όλος αυτός ο σκοτωμός δεν έχει κανένα λόγο. Ο μαύρος είναι λευκός και ο λευκός μαύρος.

Όταν ο ένας χτυπάει τον άλλο, σκοτώνει τον όμοιο του. Μόνο ή αγάπη, θετική δύναμη, μπορεί να τους ένωση. Με το χρώμα μου άνήκω σέ μία φυλή, με το πνεύμα και την ψυχή μου σέ μιάν άλλη. Άγαπώ τη μία για τις άμαρτίες της και για τόν άγώνα που έκαμε για να τις δαμάση—και τις δάμασε μάλιστα πολύ. Άγαπώ την άλλη για την ύπομονή της και για τις πίκρες της, για τόν άπαλό ήχο της φωνής της,

για τη μεγάλη αύγη που ξημερώνει γι' αυτήν, την αύγη όπου η δύναμη και η πίστη της θα προσφέρει τις υπηρεσίες της στον κόσμο.

Πολλοί από τη μαύρη φυλή περνούν στη λευκή. Ίσως να είμαι ένας απ' αυτούς. Ίσως να είμαι ένας από την έμπροσθοφυλακή που θα μεταφυτεύσει τις μεγάλες δυνατότητες της μαύρης φυλής στους πολιτισμούς που θα έρθουν.

Έχω την αίσθηση πως η ζωή είναι μια δύναμη όρμητική, σίγουρη

για την πορεία και για τη μοίρα της. Τα σώματά μας είναι τα μέσα που χρησιμοποιεί, και τα φτιάχνει όπως της χρειάζονται. Όσο αναπτύσσεται κοινωνικά ο Νέγρος, θα αλλάξει άραγε και το χρώμα του; Αλλάζει από τώρα; Δεν το ξέρουμε. Και εγώ για ένα πράγμα είμαι βέβαιος: ότι δεν έχει σημασία. Είμαι λευκός και είμαι μαύρος και ξέρω πως δεν έχει καμιά σημασία. Ο καθένας μας ρίχνει μια σκιά, και όλες οι σκιές είναι μαύρες.

Ο εκδότης του «Saturday Review of Literature» στο οποίο δημοσιεύτηκε το παραπάνω άρθρο του Ουώλτερ Ουάιτ έλαβε πολλά γράμματα και απ' αυτά δημοσιεύουμε τέσσερα:

Κύριε,

Διαβάζοντας το άρθρο του Ουώλτερ Ουάιτ μάς κάνει εντύπωση πόσο αληθινή και βαθειά σημασία έχει η ακόλουθη σκέψη: μόνο ένας δρόμος υπάρχει για το αληθινό μεγαλείο: ο δρόμος του πόνου. Αν ο πόνος πηγάζει από την τύφλωση και τη νωθροτητα μια κοινωνίας που την περιορίζει η αυστηρή παράδοση, τότε ο πόνος αυτός γεννά στους αδύνατους ένα τυφλό μίσος αλλά εξυψώνει τους δυνατούς σε μια ήθικη ανωτερότητα και γενναιοψυχία.

Αλ. Αϊνστάϊν Πρίνστον, Νιού Τζέρσεϊ

Κύριε,

Το λαμπρό άρθρο του Ουώλτερ Ουάιτ είναι μια μομφή για όποιον άντικρύζει την ανθρωπότητα με τα μάτια της προκαταλήψεως, όσο ελαφρός κι αν είναι, ο αστειγτισμός του αυτός. Είναι μια έκκληση για επίεξη που αγγίζει την καρδιά.

Ντάρεντ Φ. Ζάνουκ, Δέσ. Αντίελες

Κύριε,

Το άρθρο του Ουώλτερ Ουάιτ άγγιξε το μυαλό μου σαν ένα καυτό σίδερο· αν και νόμιζα πως είχα ελευθερωθῇ από τη φυλετική προκατάληψη, με βοήθησε να γίνω ακόμα πιο καθαρός. Εύγνωμονώ και εκείνον και εσάς.

Ραϊήμον Γκράμ Σούνγκ, Σικάγο, Ίλλ.

Κύριε,

...Θι ήθελα πραγματικά τὰ παιδιά του λαού μου, με τις ένδοξες παραδόσεις τους, να έχουν την αλύγιστη υπερηφάνεια και αξιοπρέπεια που χαρακτηρίζει την τραγική αυτή Ιστορία... Το πιστεύω του Ουώλτερ Ουάιτ είναι ένα κλασσικό κείμενο που θα έπρεπε να γίνη υπόδειγμα για όλους τους λαούς και τις φυλές. Ραββίνος Σίηβεν Σ. Γουάιτ, Νέα Υόρκη

Πόσο κοστίζει η ζωή μας

Είναι δύσκολο να συγκριθούν οι τιμές των πραγμάτων στις διάφορες χώρες γιατί οι μισθοί όπως και οι τιμές ποικίλλουν πάρα πολύ. Στο άρθρο αυτό προσπαθούμε να παρουσιάσουμε μια καλύτερη σύγκριση του κόστους της ζωής, με βάση τον αριθμό των ωρών που δέ μέσος όρος των μισθωτών πρέπει να εργασθῇ για να μπορεί να αγοράσει τα κυριώτερα τρόφιμα και μερικά άλλα απαραίτητα πράγματα για την καθημερινή ζωή.

Η σύγκριση μεταξύ Σοβιετικών και Αμερικανικών τιμών δημοσιεύτηκε στους «Τίμης της Νέας Υόρκης» και είχε γίνει σύμφωνα με τα στοιχεία που χορηγήθηκαν από την Υπηρεσία Στατιστικής του Υπουργείου Εργασίας των Ηνωμένων Πολιτειών. Μια παρόμοια σύγκριση, αν και εκάλυπτε λιγότερα είδη πρώτης ανάγκης, έγινε μεταξύ του Σοβιετικού και του Σουηδικού κόστους ζωής και δημοσιεύτηκε στην ήμερησία «Dagens Nyheter» της Στοκχόλμης.

Για να γίνη μια τέτοια σύγκριση πρέπει βέβαια να υπολογισθούν και πολλά άλλα στοιχεία. Αν και ο Αμερικανός εργάτης μπορεί ν' αγοράσει πολύ περισσότερα με δ.τι κερδίζει, δεν έχει όμως την ευκαιρία ν' απολαύση φτηνή κατοικία, συσσίτια στο εργοστάσιο και κοινωνικές ασφαλίσσεις όπως οι συνάδελφοί του στη Σουηδία και τη Ρωσία.

Ενα διάγραμμα από το «Le Monde Illustré» (Παρίσι), κάνει μια παρόμοια, αν και όχι απάραλλη σύγκριση. Ενώ δηλ. δείχνει πόσα πράγματα μπορεί ο μέσος εργάτης ν' αγοράσει με το ημερομισθό του στη Γαλλία, συγχρόνως συγκρίνει τη δυνατότητα αυτή με την αγοραστική δύναμη ενός πολύ πιο χαμηλού ημερομισθίου του 1938.

Όλ' αυτά τα γεγονότα και οι αριθμοί μπορούν βέβαια ν' αλλάξουν. Οι πίνακες και τα διαγράμματα που δίνονται έδω στηρίζονται στο κόστος της ζωής όπως ήταν στο τέλος του 1947 και στις αρχές του 1948.

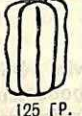
Η ήμερησία της Σαγκάης «Shanghai Evening Post» δημοσίευσε ένα πίνακα που δείχνει α μεταβολές έγιναν στο Κινεζικό νόμισμα στη δεκαετία 1937-1947. Στα 1937 με ένα Κινεζικό νόμισμα 100 δολ., αγόραζες δύο αγελάδες. Με το ίδιο ποσό στα χρόνια που ακολούθησαν μπορούσε να αγοράσει κανείς τὰ εξής:

1938	μία αγελάδα και ένα μοσχάρι	1943	μία κότα
1939	μία αγελάδα	1944	λίγο ρύζι
1940	ένα μοσχάρι	1945	ένα ψάρι
1941	ένα χοίρο	1946	ένα αόγδο
1942	ένα χοιρομέρι	1947	το τρίτο ενός κουτιού σπέρτων

ΕΙΔΗ	ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ	ΣΟΥΔΑΙΑ
	Κόστος σε έργασία *Ωρ. Λεπτά	Κόστος σε έργασία *Ωρ. Λεπτά	Κόστος σε έργασία *Ωρ. Λεπτά
Ψωμί από σήκαλη 1 χλγρ.	1.08'	—	—10'
Ψωμί από σιτάρι 1 »	2.34'	—16 1/2'	—31'
*Αλεύρι από σήκαλη 1 »	1.50'	—	—12'
*Αλεύρι από σιτάρι 1 »	2.54'	—17 1/2'	—17'
Μακαρόνια 1 »	3.43'	—17 1/2'	—27'
Ζάχαρη 1 »	5.40'	—11'	—23'
Μοσχάρι 1 »	11.30'	1.15'	—
Βούτυρο 1 »	23.36'	2.46'	2.26'
Ψάρια 1 »	4.22'	—	—53'
*Αλάτι 1 »	—40'	—06'	—06'
Τσάι 1 »	24.15'	1.26'	6.11'
Καφές 1 »	31.05'	—49'	2.34'
Σπίρτα 1 »	—05'	—1 1/4'	—
Σαπούνι 1 πλάκα	1.39'	—05 1/2'	—
Κλωστή 1 κουβ.	—43'	—02 1/2'	—
Βαμβακερό γυναικείο φόρεμα	31.51'	2.22'	—
*Ανδρικό κοστούμι κακής ποιό- τητας	580.13'	25.20'	—
*Ανδρικά παπούτσια	104.30'	7.15'	—
*Ανδρικά παπούτσια	107.30'	5.32'	—
Βαμβακερές γυναικείες . . κάλτσες	2.34'	—19 1/2'	—

1938 *Αγοραστική δύναμη 8 ώρων
εργασίας προς 6 φρ. την ώ-
ρα, δηλ. 48 φρ.

1948 *Αγοραστική δύναμη 8 ώρων
εργασίας προς 52,50 φρ. την
ώρα, δηλ. 420 φρ.

ΨΩΜΙ	ΚΡΕΑΣ	ΚΡΑΣΙ	ΦΑΣΟΛΙΑ
			
500 ΓΡ.	200 ΓΡ.	1 ΛΙΤΡΑ	500 ΓΡ.
ΑΥΓΑ	ΤΥΡΙ	ΠΑΤΑΤΕΣ	ΤΣΙΓΑΡΑ
			
5	1	2 ΧΛΓ.	1 ΠΑΚΕΤΟ
ΣΟΚΟΛΑΤΑ	ΒΟΥΤΥΡΟ	ΚΑΦΕΣ	ΓΑΛΑ
			
125 ΓΡ.	250 ΓΡ.	125 ΓΡ.	1 ΛΙΤΡΑ
ΡΥΖΙ	ΣΑΡΔΕΛΛΕΣ		
			
250 ΓΡ.	1 ΚΟΥΤΙ		

ΨΩΜΙ	ΚΡΕΑΣ	ΚΡΑΣΙ	ΦΑΣΟΛΙΑ
			
200 ΓΡ.	200 ΓΡ.	1 ΛΙΤΡΑ	400 ΓΡ.
ΑΥΓΑ	ΤΥΡΙ	ΠΑΤΑΤΕΣ	ΤΣΙΓΑΡΑ
			
5	1	2 ΧΛΓ.	ΔΙΑΓΡΑΦ.
ΣΟΚΟΛΑΤΑ	ΒΟΥΤΥΡΟ	ΚΑΦΕΣ	ΓΑΛΑ
			
ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ	ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ	ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ	ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ
ΡΥΖΙ	ΣΑΡΔΕΛΛΕΣ		
			
ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ	ΔΙΑΓΡΑΦΕΤΑΙ		

Όπως φαίνεται από την εικό-
να που δημοσιεύουμε, το 1938
ένας εργάτης με το ημερομίσθιο
του δηλ. 48 φρ. μπορούσε ν' α-
γοράσει τα προϊόντα που εικονί-
ζονται στην αριστερή στήλη. Με
το σημερινό του ημερομίσθιο

δηλ. 420 φρ. δεν μπορεί ν' αγο-
ράσει παρά ένα μέρος αυτών των
προϊόντων. Θα έπρεπε να κερδί-
ζη 700 φρ. την ημέρα για να ξανα-
φτάσει το βιοτικό επίπεδο του 1938.
και ακόμη μόνο αν δεν θά υπήρ-
χαν οι σημερινοί περιορισμοί.

Ο σύγχρονος σουηδικός κινηματογράφος

Του H. FORSYTH HARDY

(Από το «Sight and Sound», Λονδίνο)

Η «Εκλογή» έχει σκοπό να δημοσιεύσει τακτικά άρθρα σχετικά με τον κινηματογράφο. Σήμερα δημοσιεύουμε ένα άρθρο από την εφημερίδα του Βρετανικού Κινηματογραφικού Ίνστιτούτου γραμμένο από ένα Σκωτσέζο συγγραφέα, τον Σ. Φόρσντ Χάρντν, που έχει κάνει πολλά για να βοηθήσει την παραγωγή μορφωτικών ταινιών και την κυκλοφορία καλών Ευρωπαϊκών ταινιών στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο Χάρντν έχει εκδόσει ένα τόμο με κριτικά άρθρα του Τζών Γκρήρσον, ενός Σκωτσέζου παραγωγού ταινιών, με τον τίτλο: «Ο Γκρήρσον μιλάει για τις μορφωτικές ταινίες».

Από την εποχή που πρωτοάνθισε στο τέλος του πρώτου μεγάλου πολέμου, ο σουηδικός κινηματογράφος είχε δύο προσόντα που τον έκαναν να ξεχωρίζει: την άμεση χρησιμοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος και τη δυνατή ήθικη πνοή των θεμάτων του. Τα στοιχεία αυτά, μαζί με την τέλεια τεχνική, είναι ακόμη τα διακριτικά χαρακτηριστικά των σουηδικών ταινιών. Αναπόφευκτα έχει κάπως μετατεθεί το κεντρικό τους σημείο και το ήθικό στοιχείο παίρνει κάποτε απροσδόκητες μορφές. Μπορούμε όμως ακόμη να βρούμε στο σουηδικό κινηματογράφο, όπως ο Μπαρντς και ο Μπραξιλιάκ, την επίδραση της Σέλαμα Λάγκερλεφ: ένα περίεργο κρώμα φλογερού πουριτανισμού μαζί με τη θερμή αγάπη της φύσης και τις απηχήσεις παλιών ιστοριών, τη μορφή του Ίησου ανακατωμένη με νέους και νεράιδες.

Ένα εξαιρετικό τελευταίο φιλμ είναι «Ο Λόγος», μία δυνατή ται-

νία με θρησκευτική υπόθεση, από ένα έργο του Δανού ποιητή και κληρικού Κάγι Μούνκ. Αξίζει να το προσέξει κανείς για τη ζωντανή φυσικότητα του παραθαλάσσιου χωριού (σκηνοθέτης είναι ο Μολάντερ) και για το δυνατό παίξιμο του Βίκτωρα Σγιέστρεμ που υποδύεται το ρόλο του τυραννικού άρχηγου μιας οικογένειας, και του Ρούν Λίντστερμ στο ρόλο του μισοπάλαβου Ιεροκήρυκα γιού του που με τη φανατική πίστη του ξαναφέρει στη ζωή τη γυναίκα του αδελφού του. Δεν πιστεύω σε κανένα άλλο στούντιο του κόσμου να καταπιάνονται σήμερα με τέτοια υπόθεση και με τόση σοβαρότητα.

Η ταινία «Φρεντίς» είναι πιο αντιπροσωπευτικός τύπος της ήθικης κατευθύνσεως που παίρνει σήμερα ο σουηδικός κινηματογράφος. Όταν πρώτη φορά είδαν αυτή την ταινία έξω από τη Σουηδία, πολλοί την θεώρησαν σπουδαία ανάκληση.

Ήταν μία ταινία (ή ανάλυση της προσωπικότητας ενός σαδιστή δασκάλου) που σε υπόθεση και εμφάνιση μπορούσε να συγκριθεί με το καλύτερο κινηματογραφικό έργο.

Τό έχει γράψει ο Ίγκμαρ Μπέργκμαν με βάση, κατά ένα μεγάλο μέρος, τη νεανική του ζωή: ο λαμπρός αυτός νεαρός συγγραφέας ύστερα απ' αυτό έγραψε ένα άλλο έργο με ακόμη πιο προκλητικό θέμα, το «Γυναίκα δίχως πρόσωπο».

Το έργο είναι πραγματική μελέτη μιας νυμφονομίας, (Γκούν Βόαλγκρεν) και του νέου άνδρός της («Αλφ

Κγέλλιν) που η ζωή του επηρεάζεται πολύ απ' αυτή τη γυναίκα. Είναι δύσκολο να φαντασθούμε τον άγγλο-σαξωνικό κινηματογράφο να προσπαθή να δώσει μια ταινία σαν το «Γυναίκα χωρίς πρόσωπο» και εδώ όμως υπάρχει η σοβαρότητα της προηγούμενης ταινίας. Η εικόνα της σεξουαλικής ακρότητας κοπέλλας, δίνεται με ελκρινεία, η αρχή του κακού εξετάζεται με συμπάθεια και γενικά ο χειρισμός του θέματος γίνεται χωρίς κανένα αίσθησις. Από κινηματογραφική άποψη, το έργο «Γυναίκα χωρίς πρόσωπο» είναι λιγότερο προκλητικό από το «Φρεντίς»—ή διεύθυνση του Γκούσταφ Μολάντερ είναι πιο συμβατική από του Άλφ Σγιέπεργκ στο προηγούμενο φιλμ—και είναι φανερό πως το έργο παίρνει τον χαρακτήρα του κυρίως από το συγγραφέα.

Με κάποια έκπληξη βρήκα την ίδια υπόθεση σε μια άλλη ταινία που εμφανίστηκε στη Στοκχόλμη σχεδόν συγχρόνως με το «Γυναίκα χωρίς πρόσωπο». Ήταν «Το όμορφότερο πράγμα του κόσμου». Το κύριο πρόσωπο είναι η νέα γυναίκα ενός πλοιάρχου (Ίγκερ Γιούελ) που νοικιάζει ένα καινούριο διαμέρισμα σ' ένα προάστιο της Στοκχόλμης και φέρνει την τραγωδία στην ζωή της ανθρώπων. Στο τέλος αφού την διώχνει ο άντρας της φεύγει από το σπίτι με την καθαρή κυνική πρόθεση να συνεχίσει την ίδια ζωή.

Στο έργο αυτό δε φαίνεται να υπάρχει λιγότερο σοβαρός κοινωνικός σκοπός ούτε περιορισμός στο χειρισμό του θέματος. Ο διευθυντής «Αντερς Χένρικσον» παίζει κι αυτός ένα πρωτεύοντα ρόλο και υπάρχει άλλο ένα πρόσωπο, ο Στίγκ Γαίρρελ, που παίζει θαυμάσια το ρόλο ενός μικρού συμπληρωτικού καπονοπώλη.

Η Ίνγκερ Γιούελ, μία σκυθρωπή όμορφη προορίζεται πραγματικά για να σταδιοδρομήσει σαν κινηματογραφικό άστέρι στη χώρα της ή αλλού.

Οι ταινίες αυτές και άλλες παρόμοιες που προσπαθούν να αναλύσουν τις περίπλοκες σεξουαλικές σχέσεις είναι έξω από τον κύκλο των θεμάτων του αμερικανικού και του αγγλικού κινηματογράφου. Η λογοκρισία, και ιδίως η αμερικανική, τα κρατάει μακριά. Πολλά εξαρτώνται από το κίνητρο που κρύβεται πίσω από την κινηματογραφική παραγωγή. Είναι εύκολο να δούμε πως η δραματοποίηση της σεξουαλικής κακής προσαρμογής, πορεύει να εκφυλιστεί σε χυδαίο αίσθησις.

Συζητήσα για αυτό το ζήτημα με τον Γιάν Γκούνναρ Λίντστερμ, διευθυντή της σουηδικής λογοκρισίας, και βρήκα πως είχε τη διάθεση να υπερασπιστεί ταινίες σαν τη «Γυναίκα χωρίς πρόσωπο». Δεν είχε αντίρρηση, είπε, όσο τα θέματα αυτά τα χειρίζονται με σοβαρότητα. Τα έβλεπε σαν ένδειξη της ώριμότητας του σουηδικού κινηματογράφου. Το κείμενο των έργων δεν το βλέπει από πριν, γιατί νομίζει πως η μέθοδος αυτή της λογοκρισίας δεν είναι καθόλου ασφαλής. Παίρνει τη φωτισμένη άποψη ότι αυτό που έχει σημασία είναι ο χειρισμός του θέματος, και προτιμάει να λογοκρίνει τις ταινίες όταν έχουν πια κυριστεί. Είναι έτοιμος να δεχτεί ότι υπάρχει κάτι σ' αυτήν την τάση της σύγχρονης παραγωγής του σουηδικού κινηματογράφου, αν και αυτός δεν το συμμερίζεται.

Οι πιο χαρακτηριστικές Σουηδικές ταινίες είναι εκείνες που ανέλουν τη δύναμή τους από την υπαίτιο και το λαό. Μία ταινία όπως «Το κορίτσι από το Στόρμ» με διευθυντή τον Γκούστοφ Έντγκερ, διασκευη από ένα μυθιστόρημα της Σέλαμα Λάγκερλεφ, έχει τις ρίζες της βαθιά μέσα στη Σουηδική ζωή. Αν βγάλω τη γλώσσα, ή φιλολογική καταγωγή του έργου, βρήκα πως βράινει κάπως πολύ στην ταινία παρ' όλο που

Ἡ πορεία μιᾶς ἐπιδημίας

Τοῦ Dr. STEPHEN TAYLOR, M.P.
(Ἀπὸ τὸ «The Daily Herald», Λονδίνον)

Η ἐπιδημία τῆς παιδικῆς παραλύσεως ἡ ὁποία ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Βρετανίαν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1947 ἔδωσε εἰς τοὺς λατροὺς νέα μαθήματα καὶ ἐπεβεβαίωσε μερικὰ παλαιότερα. Τὸ σημαντικώτερον τῶν νεῶν διδαγμάτων εἶναι τὸ ἑξῆς: ἡ σοβαρότης τῆς προσβολῆς φαίνεται ὅτι ἐξαργατίζεται ἐντελῶς ἐκ τῆς σωματικῆς κοπώσεως τοῦ ἀσθενοῦς κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς νόσου. Ὅσοι προσεβλήθησαν ἀλλὰ ἐξηκολούθησαν νὰ ἐργάζωνται ἐντατικῶς ἢ νὰ κάνουν σπορ ὑπέφερον πολὺ. Ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἔμειναν κλινήρεις ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην ἐκδήλωσιν τῆς νόσου, ἀνέγκρισαν τελείως.

Ἐτερον διδάγμα: ἡ ἐπιδημία τῆς παιδικῆς παραλύσεως εἶναι σοβαρώτερα ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι θερμὸς καὶ ξηρὸς. Ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀποκτηθεῖσα πείρα ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀνωτέρω παρατήρησιν. Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἀπ' ἑτέρου παρετηρήθη ὅτι αἱ μεγάλαι ἐπιδημιαὶ τῆς ἀσθενείας παρουσιάσθησαν εἰς ἐποχὰς εὐθυμερίας, καλῆς διατροφῆς καὶ ἀρίστων ὁρῶν ὑγεινῆς.

Τρίτη παρατήρησις τὴν ὁποίαν ἐπεβεβαίωσεν ἡ πρόσφατος ἐπιδημία εἶναι ὅτι μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν πρώτων ἐβδομάδων, εἶναι δυνατόν νὰ προκαθορισθῇ ἡ πιθανὴ ἔκτασις τῆς ἐπιδημίας. Τοιοῦτοτρόπως αἱ ἀρμόδιαι ἀρχαὶ μποροῦν νὰ προεικτασθοῦν.

Κατὰ τὰ μέσα Αὐγούστου ἐσχεδίασα ἕνα παραστατικὸν πίνακα δεικνύοντα τὴν κατὰ τὴν γνώμην μου πορείαν τῆς νόσου (ἡ διακεκομμένη γραμμὴ τοῦ πίνακος). Ἐάν συγκρίνωμεν τὴν γραμμὴν αὐτὴν μὲ τὴν συνεχῇ γραμμὴν ἡ ὁποία δεικνύει τὴν

ἀκριβῶς συνέβη, παρατηροῦμεν ὅτι ὡς ἀπλὴ ὑπόθεσις, ἡ πρόγνωσίς μου δὲν ἦτο λανθασμένη.

Τὰ γεγονότα τὰ ὁποία μὲ ὠδήγησαν εἰς τὴν πρόγνωσιν τῆς πορείας τῆς ἐπιδημίας εἶναι τὰ ἑξῆς: Τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1866 ὁ Σερ Ρόμπερτ Λόου ἐξεφώνησε ἕνα τρομερὸν λόγον εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Κατὰ τὸ φθινόπωρον, εἶχε παρουσιασθῇ μιὰ φοβερὰ ἐπιδημία πανώλους τῶν ζώων εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Κατὰ τὰς τέσσαρας τελευταίας ἐβδομάδας πρὸ τῆς 4ης Νοεμβρίου εἶχαν σημειωθῇ 9.597 κρούσματα. Τὰς ἐπομένας τέσσαρας ἐβδομάδας ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἔγινε 18.817 καὶ κατόπιν 33.835. Τὴν 27ην Ἰανουαρίου τὰ κρούσματα τῶν τελευταίων τεσσάρων ἐβδομάδων ἦσαν 47.191. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ Λόου ἦτο τρομοκρατημένος.

Ἐάν δὲν περιωρίσωμεν τὴν ἐπιδημίαν μέχρι τῶν μέσων Ἀπριλίου» εἶπεν, «θὰ ἀντιμετωπίσωμεν συμφορὰν ἀνυπολόγιστον».

Ἐνας γενναῖος δημόσιος ὑπάλληλος ἔγραψε τότε μίαν ἐπιστολὴν εἰς τὴν ἡφμερίδα «Νταϊλνὺ Νιούς» τοῦ νίζων ὅτι ὁ Λόου ἔλεγε ἀνοησίας. Παρατήρει ὅτι κάθε μῆνα ἡ αὐξήσις τῶν κρουσμάτων ἦτο κατ' ἀναλογίαν μικρότερα. Συντόμως ἡ ἐπιδημία θὰ ἔχανε τὴν δυνάμιν της καὶ οἱ ἀριθμοὶ θὰ ἐγίνοντο μικρότεροι.

Ὁ ἀδιάκριτος αὐτὸς δημόσιος ὑπάλληλος ἦτο ὁ Δρ. Οὐίλλισμ Φάρρ τοῦ Ληξιαρχικοῦ Γραφείου. Διὰ τῆς ἐπιστολῆς του αὐτῆς προανήγγειλε, πράγματι, τὸν Νόμον περὶ ἐπιδημιῶν τοῦ Φάρρ μίαν ἀπὸ τὰς μεγάλας ἀνακαλύψεις τῆς λατρικῆς. Ὁ νόμος του δὲν ἀληθεύει 100%. Εἰς τὴν περίπτωσιν τῆς πανώλους τῶν ζώων εἶχε δίκαιον, μὲ διαφορὰν μόνον μερικῶν ἐβδομάδων.

Ὁ νόμος τοῦ Φάρρ ἐντούτοις, ὡς γενικὸς κανὼν, εἶναι ἐπιτυχής.

Ὅταν κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστὸν ἤρχισα τὸν πίνακά μου ἡ παιδικὴ παραλύσις ἐξηπλοῦτο. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὠρισμένοι ἄνθρωποι μὲ τὴν νοστοροπίαν τοῦ Ρόμπερτ Λόου θὰ ἐσκέπτοντο ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἐθνικῆς συμφορᾶς. Ταχέως ὁμως ἡ αὐξήσις ἔπαυσε καὶ τὰ κρούσματα ἀπὸ 150 καθ' ἐβδομάδα ἔγιναν 120 καὶ κατόπιν 75).

Ἡ ἐπιδημία ἔχανε τὴν δυνάμιν της. Συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον τοῦ Λόου ἔπρεπε ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς νὰ εἶναι 700 κρούσματα τὴν ἐβδομάδα (καὶ ἦτο 670) καὶ αὐτὰ νὰ παρουσιασθοῦν μετὰ τῆς πρώτης καὶ τρίτης ἐβδομάδος τοῦ Σεπτεμβρίου (ἐπαρουσιάσθησαν κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης).

Ἡ γενικὴ πτώσις ἤρχισεν ἐνωρίτερον ἀπὸ ὅσον ὑπελόγιζα καὶ διήρκεσεν ὀλίγον περισσότερον. Ἀλλὰ,

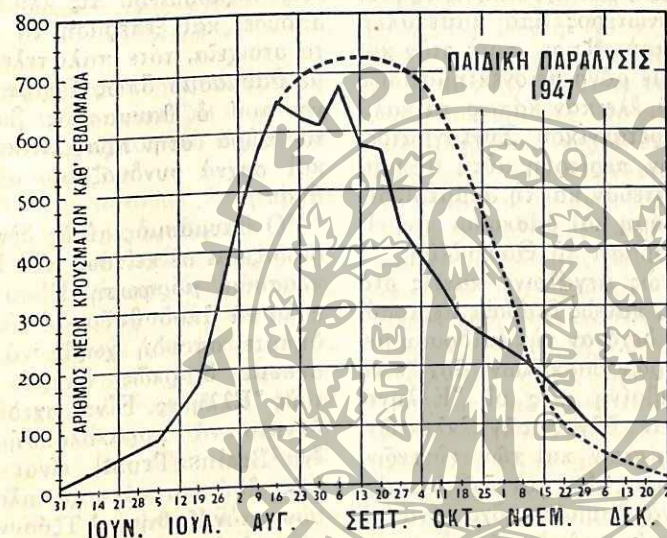
ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Φάρρ εἶναι κατὰ προσέγγισιν μόνον ὑπολογισμὸς, λέγομεν ὅτι ἡ ἐπιδημία τῆς παιδικῆς παραλύσεως τοῦ 1947 ἀπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ὁ Φάρρ εἶχε δίκαιον.

Ἐπὶ τοῦτον δὲν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Φάρρ εἶναι κατὰ προσέγγισιν μόνον ὑπολογισμὸς, λέγομεν ὅτι ἡ ἐπιδημία τῆς παιδικῆς παραλύσεως τοῦ 1947 ἀπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ὁ Φάρρ εἶχε δίκαιον.

Ἐπὶ τοῦτον δὲν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Φάρρ εἶναι κατὰ προσέγγισιν μόνον ὑπολογισμὸς, λέγομεν ὅτι ἡ ἐπιδημία τῆς παιδικῆς παραλύσεως τοῦ 1947 ἀπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ὁ Φάρρ εἶχε δίκαιον.

Ἐπὶ τοῦτον δὲν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Φάρρ εἶναι κατὰ προσέγγισιν μόνον ὑπολογισμὸς, λέγομεν ὅτι ἡ ἐπιδημία τῆς παιδικῆς παραλύσεως τοῦ 1947 ἀπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ὁ Φάρρ εἶχε δίκαιον.

Ἐπὶ τοῦτον δὲν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Νόμος τοῦ Φάρρ εἶναι κατὰ προσέγγισιν μόνον ὑπολογισμὸς, λέγομεν ὅτι ἡ ἐπιδημία τῆς παιδικῆς παραλύσεως τοῦ 1947 ἀπέδειξε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ὅτι ὁ Φάρρ εἶχε δίκαιον.

Ἡ μαύρη γραμμὴ τῆς γραφικῆς παραστάσεως δείχνει τὴν πορείαν τῆς νόσου, ἡ διακεκομμένη τὴν πρόγνωσιν τοῦ συγγραφέως βάσει τοῦ Νόμου τοῦ Φάρρ.

Ταξίδι στην Ελλάδα

Του REX WARNER

(Από το «Horizon», Λονδίνο)

Η Ελλάδα είναι από τις χώρες που θα περίμενε κανείς να τον απογοητεύσει. Έτσι τον έκαναν να πιστεύει στα πρώτα του σχολικά χρόνια οι δάσκαλοί του, που κουνούσαν θλιβερά το κεφάλι τους καθώς ολοκάθαρα έβλεπαν τους «Νεοέλληνες» σαν κατώτερη ράτσα. Όσο για τους «Αρχαίους Έλληνες» ή και πιο απλά για τους «Έλληνες», αυτοί παρουσιάζονταν σαν ένας λαός με καταπληκτικές πνευματικές ικανότητες και φυσική όμορφιά, πολύ ανώτερος από κάθε άλλη φυλή που έζησε ποτέ στον κόσμο, με μόνο μειονέκτημα ίσως ότι του έλειπαν κάπως τα καλά του Βρετανικού Συντάγματος. Και την περιέργη αυτή θεωρία την πίστευαν και τη συµμερίζονταν ακόμη και δάσκαλοι που είχαν διαβάσει το Θουκυδίδη.

Καθώς μεγάλωνε κανείς στα χρόνια, καθώς διάβαζε περισσότερα και δεχόταν την επίδραση μεγαλύτερων δασκάλων, άρχιζε να καταλαβαίνει πως οι «Έλληνες» δεν ήταν έθνος των εκλεκτών, των άριστων και των ευγενών. Τότε όμως είχε πιο πολλά πράγματα να θαυμάσει, όχι μόνο τη φιλολογία που άρχιζε να καταλαβαίνει, μα την τάση προς το συγκεκριμένο, μια λαμπρή κα-

θαρότητα στη σκέψη και στον τρόπο της ζωής τους, ακόμη και όταν, όπως και αν τα έκρινες, ζωή και σκέψη ήταν ανήθικα. Δεν μπορώ π.χ. να σκεφθώ πρόδοτη τόσο μεγάλο και τόσο συµπαθητικό σαν τον Αλκιβιάδη. Γύρω από τα έλαττώματα και τις αρετές του αρχαίου Έλληνα υπάρχει ένα είδος καθαρότητας που δίνει ακόμη και στην ιστορία του τη μορφή, το περίγραµµα και την επιβλητικότητα της τέχνης. Έτσι, αν συνεχίσω κανείς περισσότερο τις κλασικές σπουδές και ξεπεράσει τα πρώτα στοιχεία, τότε πάλι τελειώνει με θαυμασμό όπως άρχισε. Μόνο που ο θαυμασμός βασίζεται τώρα στην πραγματικότητα και συχνά συνδυάζεται με την αγάπη.

Ο θαυμασμός αυτός δεν περιορίζεται σε κείνους που έχουν κλασική μόρφωση. Είναι δύσκολο να αποδυθούμε σε όποιονδήποτε σπουδή χωρίς να βρίσκουμε διαρκώς έµπρός μας τους Έλληνες. Είναι σχεδόν αδύνατο να παρακολουθήσουμε ένα Brains Trust, είναι έντελώς αδύνατο να παρακολουθήσουμε τον Καθηγητή Τζούντχωρίς να ακούσουμε ονόματα και θεωρίες φιλοσόφων που πέθαναν 2000 χρόνια πριν, και που

ακόμη συγκεντρώνουν το σεβασµό των ανθρώπων του πνεύματος. Πραγματικά κανείς στην Αγγλία δεν μπορεί να αποφύγει ή ένα αίσθηµα βαθιάς τρυφερότητας ή ένα θαυµασµό, γνήσιο ή φθονερό γι' αυτόν τον λαµπρό και αρχαίο λαό.

Έτσι, υπάρχει κάθε λόγος να περιµένουμε ότι θα έχωµε απογοητεύσεις από τη σηµερινή πραγµατικότητα. Ο Βύρων βέβαια µας προειδοµάζει σ' αυτό.

*Σέρνετε ως τα τώρα ακόμα τον
[Πυρρίχιο το χορό
Των Πυρριχιστών ή φάλαγγ' έµως
[τώρα τί έχει γίνει;
'Απ' τις δυο διδασκαλίες πού αλη-
[σόννητη, θαρρώ,
Θά 'πρεπε η πλέον αντρίκεια κ' η
[ευνεέστερη να μέινει.*

Στίχοι καταπληκτικά έπαρµενοι, και, θα φανταζόταν κανείς, πολύ αταίριαστοι από στρατιωτική άποψη.

Ας φανταστούµε λοιπόν ότι ένας άνθρωπος έρχεται στην Ελλάδα για πρώτη φορά, και περιµένει να τη βρει όµορφη, αν και όρεινή, και περιµένει, εκτός από τις μεγάλες ζέστες του καλοκαιριού, ένα κλίµα εύχαριστο, και αγωνιά να δει τα µνηµεία και να γνωρίσει το λαό, αν και στα δύο αυτά σηµεία είναι έτοιµασµένος ν' απογοητευθεί. Τί συµβαίνει; Το πρώτο και το σπουδαιότερο είναι πως

δεν υπάρχει απογοήτευση. Η Ελλάδα είναι καλύτερη από ό,τι την περίμενε. Η χώρα είναι πιο όµορφη από ό,τι μπορούσε να φαντασθώ. Από τις φωτογραφίες της Ακρόπολης, των Δελφών, του Λαφνιού, των Μυκηνών δεν µπορεί να σχηµατίσει σωστή ιδέα. Όσο για το λαό, εκτός από το ότι είναι πραγµατικά αρχαίος, είναι µε όλοφάνερες και φυσικές διαφορές, όµοιος µε το λαό του Αριστοφάνη και του Θουκυδίδη. Έχει «ακόµη» τους χορούς του, και τους χορευτές του τους σκέπασε ή δόξα στον Αλβανικό Πόλεµο. Μια εξαιρετικά ζωντανή πνευµατική ζωή υπάρχει σε όλες τις τάξεις. Υπάρχει η φιλοξενία, η χάρη, η φιλία και μαζί µε όλα αυτά μια εξαιρετικά ξυπνή εκτίµηση προσώπων και ιδεών. Υπάρχει αυτό το δυνατό αίσθηµα του αυτοσεβασµού και της ανεξαρτησίας και, αυτά ίσως περισσότερο από οτιδήποτε άλλο κάνουν δυνατή τη συνεργασία ανάµεσα στους Έλληνες και τους Άγγλους: υπάρχει το ένστικτο του ατοµικισµού, µε όλα τα καλά και τα άσχημά του, κάτι που στις περισσότερες χώρες ή έχει χαθεί ή χάνεται. Και στους δρόµους των Αθηνών, σε κανονικά διαστήµατα, υπάρχουν πινακίδες µε τη λέξη ΣΤΑΣΙΣ, μια λέξη πολύ γνωστή σε όσους έχουν µελετήσει Θουκυδίδη ότι σηµαίνει διχόνοια, «εµφύλιο σπαραγµός». Σήµερα σηµαίνει απλώς «στάση αυτοκινητών» ή παλιά ωστόσο

1) Δόν Ζουάν, άσμα III, µετ. Στ. Μυρτά (Στ. Σεφεριάδη).

σημασία εξακολουθεί, δυστυχώς, να είναι πάντα το ίδιο αληθινή.

Υπάρχουν πολλές άλλες δμοιότητες ανάμεσα στη σημερινή Ελλάδα και στην Ελλάδα που γνωρίσαμε στο σχολείο. Μία από τις πιο χτυπητές είναι η απομόνωσή της. Πέρα από τα σύνορά της βρίσκονται βέβαια χώρες με έντελως διαφορετικές ράτσες και διαφορετικό τρόπο του σκέπτεσθαι. Θά ήταν άγενεια και απειρισκεψία να ονομάση κανείς τους κατοίκους όλων αυτών των χωρών «Βαρβάρους», ή αλήθεια όμως είναι ότι ο Έλληνας αισθάνεται σήμερα, όπως αισθανόταν και 2000 χρόνια πριν, σαν εκπρόσωπος ενός πολιτισμού και ενός τρόπου ζωής διαφορετικού από εκείνον που τον περιβάλλει από όλες τις μεριές.

Η απομόνωση αυτή είναι βέβαια σήμερα πολύ πιο απόλυτη από ότι ήταν πριν από τον πόλεμο, όταν μπορούσε κανείς χωρίς δυσκολία να μπη στην Ελλάδα είτε από τη θάλασσα είτε από την ξηρά. Σήμερα κανονική συγκοινωνία από την ξηρά με την υπόλοιπη Ευρώπη δεν υπάρχει· ακόμη και η συγκοινωνία Αθηνών-Θεσσαλονίκης είναι αρκετά δύσκολη από την ξηρά. Από τη θάλασσα υπάρχει κανονική συγκοινωνία από τη Μασσαλία ως τον Πειραιά, με ένα κατάγεμο από κβσμο Έλληνικό καράβι με καλή τροφή· τα περισσότερα όμως Έλληνικά καράβια βυθίστηκαν στον πόλεμο. Ο ταξιδιώτης που έρχεται

σήμερα από την Αγγλία, σχεδόν πάντα, και είτε το θέλει είτε όχι, θά ταξιδέψη με αεροπλάνο.

Αν βρῇ θέση σ' ένα από τα καινούργια αεροπλάνα Βίκινγκ, θά ταξιδέψη σχετικά άνετα και με υπερβολική, κατά τη γνώμη μου, ταχύτητα παίρνοντας το πρωινό του στην Αγγλία και το δείπνο μέσα στην ίδια μέρα στην Αθήνα. Εκείνοι που πιστεύουν πως ο χρόνος είναι χρήμα δεν υπάρχουν άμφιβολία πως θά είναι πολύ ευχαριστημένοι. Εγώ προσωπικά προτιμώ τις αβεβαιότητες και κάποτε την ταλαιπωρία των αεροπλάνων της Ρ. Α. Φ. που ταξιδεύουν πιο αργά και χαρίζουν στους ταξιδιώτες τους τουλάχιστον μια νύχτα στη Ρώμη ή στη Νεάπολη. Έτσι μπορεί να φθάση κανείς στην Ελλάδα με την αψή και η Ελλάδα είναι από τις λίγες χώρες που να πετάς πάνω της είναι μια ευχαρίστηση.

Ακόμη δεν ξέρω τί είναι εκείνο που δίνει στο Έλληνικό τοπείο, ακόμη και από τον αέρα, κάτι που είναι μοναδικό. Τα βουνά και οι κοιλάδες της Ιταλίας σου κάνουν αρκετή εντύπωση. Γιατί, όταν κανείς τα έχει αφήσει αυτά πίσω του και έχει περάσει τη θάλασσα και βλέπει τα πρώτα άγονα νησιά της Ελλάδας, καστανούς όγκους από βράχους, συχνά ακατοίκητα και αδύνατο να κατοικηθούν, με τις απόκρημνες πλαγιές τους να

βυθίζονται μέσα στην άσπρη και πράσινη γραμμή μιας θάλασσας που ξαφνικά τη βλέπεις να γίνεται πιο γαλανή, γιατί τότε το όμορφο τοπείο της Ιταλίας φαίνεται, τόσο αντίθετα, σά σκηνικό θεάτρου, και μέσα σ' αυτό το καθαρό διαυγές φως που απλώνεται πάνω στους βράχους μπαίνει κανείς στον πειρασμό να πιστέψη πως μόνο η Ελλάδα είναι αληθινός τόπος; «Κάτι υπάρχει στο φως», λέει ο κόσμος και φαίνεται αλήθεια, αν και δεν μπορώ να φαντασθώ γιατί το φως στην Ελλάδα μπορεί να είναι αλλοιώτικο από το φως στην Ιταλία ή στην Αίγυπτο.

Η μήπως όλη μαζί η Ελλάδα είναι κάτι διαφορετικό; Δεν ξέρω τοπείο που να προκαλή τόσο πολύ ένα είδος φωτεινού μυστικισμού, δεν ξέρω τοπείο που, με όλη τη διαύγειά του, να φαίνεται να έβη και κάτι «διάχυτο πολύ βαθεία μέσα του», να είναι συγχρόνως ποτισμένο και διαπερασμένο από το ήρωικό, το μυθικό, το θείο στοιχείο. Περγώντας την Κέρκυρα με το αεροπλάνο, το μάτι σου σταματάει στο βράχο μέσα στο λιμάνι, που λένε πως είναι το καράβι του Όδυσσέα που το χτύπησε ο Ποσειδώνας με την τριαιά του. Και ύστερα το ένα νησί ακολουθεί το άλλο. Κάπου εδώ, σκέπτεται κανείς, θά έγινε η πρώτη σύγκρουση του Πελοποννησιακού πολέμου. Γρήγορα έρχεται το επίπεδο τοπείο που συνδέεται με το Βύρωνα και τους

ήρωες του αγώνα του 1821. Στο τέλος βρίσκεται πάνω στον Κορινθιακό. Κάπου αριστερά έγινε η ναυμαχία της Ναυπάκτου· πιο πέρα είναι ο Παρνασσός και ο Έλικώνας· ύστερα ο Ισθμός και η διώρυγα κλεισμένη στις δυο άκρες από βουλιαγμένα πλοία, και πάνω δεξιά το κάστρο του Ακροκορίνθου. Μετά, τα Μέγαρα, η Σαλαμίνα, η Αίγινα και μια καστανωπή πόλη, τριγυρισμένη από βουνά, η Αθήνα. Είμαι βέβαιος πως και κείνος ακόμη που αυτά τα ονόματα και η ιστορία τους δεν του λένε τίποτα, και κείνος ακόμη θά αισθάνεται να τον παίρνει ένας ένθουσιασμός καθώς περνάει αυτή τη θάλασσα.

Ας έρθουμε όμως στη γή. Όταν φθάση πια στην Αθήνα ο υποθετικός ταξιδιώτης μας, πως θά ζήσει; Για να απαντήσουμε σ' αυτό πρώτα-πρώτα πρέπει να μάθουμε περισσότερα πράγματα γι' αυτόν. Αν έχη καλή δουλειά ή πολλά χρήματα ή κάποιο φίλο που να έχη σπίτι εκεί, θά ζήσει πολύ άνετα. Αν δεν τα έχη όλα αυτά, θά βρῇ τη ζωή ακριβή. Κατοικία, ρούχα και φαί, όλα (μάλιστα τα δύο πρώτα) είναι πολύ πιο ακριβά απ' ότι στην Αγγλία. Τα ποτά είναι πολύ φθηνά. Σχετικά με τα τρόφιμα θά μπορούσε να πῇ κανείς ότι ενώ στα μαγαζιά είναι ακριβά, στα εστιατόρια βρίσκεται να φάη πολύ περισσότερο απ' ότι θά εύρισκε σε οποιοδήποτε εστιατόριο του Λονδίνου.

Τὸ θέμα γενικά τοῦ φαγητοῦ καὶ τῶν ποτῶν στὴν Ἑλλάδα θὰ χρειάζοιαν νὰ τοῦ ἀφιερῶση κανεὶς πολλὰ περισσότερα ἀπὸ ὅτι μπορεῖ ἐδῶ. Πρῶτα-πρῶτα ὁ Ἀγγλος μὲ κατάπληξη θὰ προσέξῃ τὸν ἀριθμὸ τῶν κέντρων ποὺ ὑπάρχουν γι' αὐτὰ τὰ δύο πράγματα. Τὰ καφενεῖα εἶναι ἀνοιχτά ὅλη τὴν ἡμέρα καὶ τὶς περισσότερες ὥρες τῆς νύχτας. Στὴν Ἀθήνα ὑπάρχουν ἐστιατόρια καὶ ταβέρνες γιὰ ὅλα τὰ γούστα καὶ γιὰ ὅλα τὰ βαλάντια καὶ βρίσκονται σκορπισμένες σὲ ὅλη τὴν πόλη. Κάθε χωριό, κάθε μικροσυννοικισμὸς ἔχει τὴν ταβέρνα του· καὶ στὶς ἀκρογιαλιές καὶ στοὺς πιδὲ ἀπόκεντρους δρόμους θὰ δῇ πρόχειρες σκιᾶδες ἀπὸ ξερὰ κλαδιά πεύκων ἢ πιδὲ φιλόδοξα οἰκοδομήματα ὅπου μπορεῖ νὰ πιτὴ οὖζο καὶ ρετσίνα μὲ ἐλιές, τυρί ἢ ψάρια. Οἱ Ἕλληνες εἶναι λαὸς κοινωνικὸς καὶ ἀπασχολοῦνται πολλὰς ὥρες μὲ τὸ φαῖ, τὸ πιετὸ καὶ τὴ συζήτηση περισσότερο ἀπ' ὅτι ὁ κοινὸς Ἑγγλέζος. Μετὰ τὸ φαῖ τοὺς τραγουδᾶνε καὶ χορεύουν. Τὰ τραγούδια τοὺς, καὶ μάλιστα τὰ δημοτικὰ εἶναι ἀπερίγραπτα ὁμορφα. Οἱ χοροὶ τοὺς, ὅπως τόσα ἄλλα στὴ χώρα, ἔχουν τὴ φρεσκάδα καὶ τὴ ζωὴ ποὺ τὴ βλέπεις ἀκόμη νὰ ξεπηδά ἀπὸ τὴν παράδοση μιᾶς μεγάλης ἀρχαιότητος. Ὁ χορὸς εἶναι κάτι φυσικὸ, σχεδὸν ἀναπόφευκτο σὲ κάθε γιορτή, ἢ ἀκόμη καὶ ὅστερα ἀπὸ τὴ δουλειὰ τῆς ἡμέρας. Σὲ καφενεῖα καὶ ταβέρνες τὰ

βράδευα, συντροφικὰ ἀπὸ δύο καὶ τρεῖς νέους θὰ περιμένουν τὴ σειρά τοὺς νὰ σηκωθοῦν καὶ νὰ χορέψουν ἀνάμεσα στὰ τραπέζια σέρνοντας ὁ καθένας μὲ τὴ σειρά του τὸ χορὸ, ἐνῶ ὁ διπλανὸς του τὸν βοηθᾷ κρατώντας ἕνα μαντήλι. Οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὰ τραπέζια τοὺς κοιτάζουν καὶ τοὺς κρίνουν ἐνῶ οἱ χορευτὲς προσέχουν ὅσο μποροῦν περισσότερο τὶς κινήσεις τοὺς. Εἶδα μιὰ φορὰ ἕναν Ἕλληνα στρατιώτη· ἦταν τόσο μεθυσμένος ποὺ μόλις μποροῦσε νὰ περπατᾷ· ξαφνικὰ ὅταν ἤρθε ἡ σειρά του, τόσο πολὺ κατώρθωσε νὰ συγκεντρωθῇ, ποὺ ἐνῶ τοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ κινηθῇ κανονικά, ἔκανε τὰ βήματα τοῦ χοροῦ μὲ σταθερότητα καὶ ἀκρίβεια. Μιὰ καὶ γίνεται λόγος, πρέπει νὰ ποῦμε πὼς οἱ Ἀγγλοὶ μεθοῦνε περισσότερο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Αὐτὸ νομίζω ὅτι δὲν ὀφείλεται σὲ ἡθικὴ ὑπεροχὴ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ στὸ ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι ἀρκετὰ πολιτισμένοι ὥστε νὰ μὴν περιορίζουν τὶς ἀπολαύσεις τοὺς σὲ ὥρες ὁρισμένες καὶ περιορισμένες. Ξαναγυρίζοντας πάλι στὸν Ἑλληνικὸ χορὸ, θέλω νὰ πῶ ὅτι ἡ μελέτη τῶν βημάτων καὶ τοῦ ρυθμοῦ ἴσως θὰ ἀντάμειβε αὐτοὺς ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὰ ἀρχαῖα μέτρα. Καθὼς παρατηρεῖ κανεὶς τὸν ἀργὸ φροντισμένον τόνον, τὶς ἀνάπαιλες, τὴ γρήγορη πειθαρχημένη κίνηση τοῦ ποδιοῦ, λέξεις καὶ φράσεις ποὺ ἔχει δῆ στὰ βιβλία ὅπως «ἀνάκρουσις» ἢ «κύκλειος δάκτυλος» καὶ διάφορες ἄλλες

ἀρχίζουν νὰ σημαίνουν κάτι παραπάνω ἀπὸ ὅ,τι σήμαιναν πρὶν.

Χορὸς, μουσικὴ, κρασί καὶ τραγούδι, εἶναι κοινὰ σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμη παντοῦ θὰ βρῆτε ἕνα γρήγορο ἐρευνητικὸ πνεῦμα, φιλοξενία, θάρρος, δυνατὰ καὶ συγκρουόμενα αἰσθήματα. Κατὰ τὰ ἄλλα, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τῆς χώρας στὸ ἄλλο ὑπάρχουν μεγάλες διαφορές. Πραγματικά ἢ ποικιλία αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη δυσκολία στὴν περιγραφή. Ὑπάρχουν πολλὰς Ἑλλάδες — ἱστορικὰ, πνευματικά, γεωγραφικά — καὶ παρ' ὅλο ὅτι ὅλες εἶναι «Ἑλλάδα» εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὲς ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη. Πὼς μπορεῖ νὰ μιλήσῃ κανεὶς ἀκόμα καὶ γιὰ «τὰ νησιά» ὅταν κάθε νησί ἔχῃ τὴν δική του ἀτομικότητα; Πολλὰ πράγματα εἶναι βέβαια τὰ ἴδια παντοῦ — τὸ φῶς, ἡ ἐλιά, οἱ συκιές. Κόσμος ὁλόκληρος ὅμως ἀπὸ διαφορὰς χωρίζει τὴν πολυτέλεια τῆς Κέρκυρας π. χ. ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα τῆς Αἴγινας. Τὰ νησιά ἀκόμα, ἔχουν τὸ κάθε ἕνα τὸ δικό του ἄρωμα. Ὅταν βρίσκεσαι ἔξω στὴν θάλασσα καὶ πλησιάζεις σὲ κάποια ἀκτὴ κάποτε θὰ σοῦ ἔρθῃ ἡ μυρωδιά τοῦ πεύκου, κάποτε τὸ θυμάρι καὶ τὰ ἀρωματικὰ φυτὰ θὰ ξαφνιασούν τὴν αἴσθησίν σου.

Ἀράξαμε σ' ἀκρογιαλιές γεμάτες
[ἀρώματα νυχτερινὰ
Μὲ κελαϊδίσματα πουλιῶν, νερὰ
[ποὺ ἀφήνανε στὰ χεῖρα
Τὴ μνήμη μιᾶς μεγάλης εὐτυχίας.

Ἔτσι γράφει ὁ ποιητὴς Σεφέρης. Αὐτὸς περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο συγγραφεὺς ποὺ γνώρισα κατώρθωσε νὰ δώσῃ ὅχι μόνο τὴ λεπτομέρεια καὶ τὴν αὐγία τοῦ Ἑλληνικοῦ τοπίου, μὰ καὶ τὴν αἴσθηση τῆς ἔκτασης τοῦ μέσα στὸ χρόνο καὶ στὸ διάστημα τῆς ἱστορίας. Ὅταν ἔρχεσαι ἀπὸ τὴν Ἀγγλία σοῦ φαίνεται πὼς ὁ ἥλιος πάντα λάμπει, πὼς οὐρανὸς καὶ θάλασσα εἶναι πάντα γαλανὰ, πὼς βουνὰ καὶ θάλασσα εἶναι πάντα μπροστά σου ὅπου κι ἂν πᾶς. Ὅστερα ἂν ἔχῃ κανεὶς ἔστω καὶ λίγη παρατηρητικότητα, θὰ προσέξῃ πὼς κάθε λεπτὸ τὸ τοπίο ἀλλάζει, πὼς πίσω ἀπὸ κάθε γωνιά βρίσκεται πάντα κάτι καινούργιο, πὼς τὸν ἀφήνει ἐκπληκτο ἐκεῖνο ποὺ φανταζόταν γνωστό. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι τυχερὴ σήμερα ποὺ ἔχει ποιητὲς σὰν τὸν Σικελιανό, τὸ Σεφέρη, τὸν Ἐλύτη, ζωγράφους σὰν τὸν Γκίκα, γιὰ νὰ ἐκφράσουν αὐτὴ τὴν ποικιλία καὶ κάτι ἐξ ἴσου σπουδαῖο, νὰ δώσουν τὸ αἶσθημα ἐκεῖνου, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῇ.

Τί ἄλλη συμβουλή θὰ μπορούσα νὰ δώσω στὸν ἐπισκέπτη; Ὡς τώρα, φοβάμαι, θὰ ἔχω δημιουργήσει τὴν ὑποψία πὼς ἔ ζωγράφισα τὰ πράγματα μὲ πολὺ φωτεινὰ χρώματα. Ἄν θέλῃ νὰ ἀκούσῃ καὶ τὸ χειρότερο μπορῶ νὰ προσθέσω τὴν πληροφορία ὅτι οἱ πιδὲ πολλοὶ δρόμοι ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, σύμφωνα μὲ ὅ,τι ἔχουν συνηθίσει οἱ Ἀγγλοὶ, εἶναι φρικτοί, ὅπως καὶ οἱ του-

αλλέτες σὲ ὅλα τὰ ξενοδοχεῖα ἐκτός ἀπὸ τὰ πολὺ καλὰ. Πολλοὶ Ἕλληνες νομίζεις πὼς δὲν τοὺς νοιάζει ἂν τὸ φαί τους εἶναι ζεστό ἢ χλιαρό. Πολλοὶ ἔχουν προκατάληψη ἐναντίον τῶν Βουλγάρων, πού τὴν καταλαβαίνει κανεὶς δὲν ξέρω ὅπως ἂν εἶναι καὶ ἐντελῶς δικαιολογημένη. Ὅλοι, γιὰ τὸν Ἀγγλο, εἶναι πολὺ ἐμπαθεῖς στὶς πολιτικές τους πεποιθήσεις. Ἐκτός ἀπ' αὐτὰ ὅμως, ὅσο κι ἂν βασανίζω τὸ νοῦ μου, δὲν μπορῶ νὰ βρῶ ἄλλα κακά.

Ὁ ἀναγνώστης μου θὰ προσέξῃ ἀκόμη πὼς δὲν περιγράφω μὲ λεπτομέρειες. Δὲν περιέγραψα τὴν Ἀθήνα, τοὺς Δελφούς ἢ τὶς Μυκῆνες, τὰ νησιά ἢ τὰ μεσόγεια. Θὰ ἔχῃ δῆ φωτογραφίες. Αὐτὲς ὅμως, περισσότερο ἀπὸ ὅλες τὶς φωτογραφίες, θὰ τὸν παραπλάνησαν. Χρέος αὐτοῦ πού συμβουλευεῖ εἶναι νὰ τονίσῃ καὶ νὰ φωνάξῃ

δυνατὰ ἀπὸ προσωπικὴ του πείρα πὼς τὰ μέρη αὐτὰ καὶ ὁ κόσμος αὐτός εἶναι στὴν πραγματικότητα πολὺ καλύτερος ἀπὸ ὅσο μπορούμε νὰ φανταστοῦμε ἀπὸ τὶς φωτογραφίες ἢ τὰ ἄρθρα πού διαβάζουμε στὶς ἐφημερίδες. Ὑπάρχει ἓνα πνεῦμα στὸν τόπο καὶ στὸ λαὸ καὶ πρέπει νὰ τὸ ζήσης γιὰ νὰ τὸ καταλάβῃς.

Τελειώνοντας θὰ ἔλεγα στὸ φανταστικὸ ταξιδιώτη: «Πήγαινε στὴν Ἑλλάδα ὅπωςδήποτε. Δὲν θὰ σοῦ φανῇ τόπος πολὺ πλούσιος ἐκτός ἂν ἔχῃς πολλὰ χρήματα. Κοντὰ στὴν εὐθυμία καὶ τὴ λαμπρότητά του, θὰ νοιώσης τὴν πίκρα καὶ τὴν ἀπογοήτευση γιὰ τὸ μεταπολεμικὸ κόσμο. Αὐτὸ θὰ τὸ βρῇς παντοῦ, σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη. Δὲν μπορῶ ὅμως νὰ σκεφθῶ τίποτα πιὸ θαυμάσιο στὸν κόσμο ἀπὸ τὴ γῆ καὶ τὸ λαὸ τῆς Ἑλλάδας. Ἄν δὲν ἀγαπήσης αὐτὸν δὲν μπορεῖς ν' ἀγαπήσης τίποτα».

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΑΜΟΥΕΛ ΠΑΛΜΕΡ

Τοῦ GEOFFREY GRIGSON

(Ἀπὸ τὸ «The Listener», Λονδίνο)

Εἰδειχνα τελευταῖα σὲ ἓνα φίλο μου κάτι φωτογραφίες μὲ σχέδια τοῦ Πάλμερ, σχέδια μὲ σινικὴ μελάνη, γεμάτα ἀπὸ σκιά καὶ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ· ὁ φίλος μου ἔκανε μιὰ πολὺ καλὴ παρατήρηση λέγοντας πὼς ἔμοιαζαν μὲ ὁράματα ἐνὸς κόσμου πού ἦταν πάντα νέος καὶ ἀκόμα δημιουργόταν. Ὁ φίλος αὐτός ἦταν ζωγράφος, ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς καλοὺς ζωγράφους πού δέχονται τὴ γοητεία τοῦ Σάμουελ Πάλμερ, ὅστερα ἀπὸ 60 περίπου χρόνια ἀπὸ τότε πού πέθανε. Νομίζω ὅτι σήμερα κανένας ἄλλος Ἀγγλος ζωγράφος δὲν ἔχει τόση ἐπιδρομή.

Ὁ Πάλμερ—σὰν τὸν Κῆις—δὲν πέθανε πολὺ νέος· ἔφθασε ὅμως ξαφνικὰ καὶ γρήγορα στὴν ὀριμότητα. Τριάντα χρονῶν εἶχε κάμει τὸ σπουδαιότερο μέρος τῆς δουλειᾶς του. Γεννήθηκε στὰ 1805. Ὁ πατέρας του ἦταν μορφωμένος ἄνθρωπος, ὑπερβολικὰ θρησκόληπτος, ἀκοινώνητος, ἕνας ἀποτυχημένος βιβλιοπώλης τοῦ Λονδίνου, πού τὸν παρώτρυνε νὰ γίνῃ καλλιτέχνης. Πολὺ νωρὶς ἔδωσε δείγματα τοῦ ταλέντου του· 15 χρονῶν ἔξέθεσε ἔργα του στὴν Ἀκαδημία.

Δὲν ἦταν ὅμως φτιαγμένος γιὰ νὰ γίνῃ ἀκαδημαϊκὸς καλλιτέ-

χνης καὶ νὰ ζωγραφίζῃ μὲ φωτεινὰ καὶ δυνατὰ χρώματα αἰσθηματικὰ θέματα. Δεκαεννέα χρόνων ἔβλεπε ὁράματα καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὰ ζωγραφίσῃ. «Γλυκὲς ὀπτασίες» γράφει στὸ σημειωματάριό του «πού εἶναι ἡ μόνη χαρὰ τῆς ζωῆς μου—ὀπτασίες ὅπως ὁ Χριστὸς εἰς Ἑμμαούς, ὁ ληστής στὸ σταυρό, ἡ ὑπόσχεση στὸν Ἀβραάμ καὶ ὕστερα ὁράματα τῶν ἱποτικῶν αἰώνων πού χρωματίζονται μὲ σκοῦρο χρυσὸ γιὰ νὰ ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸ ἐπιπόλαιο καὶ ἀνόητο παρόν». Καὶ πραγματικὰ ἡ ἐποχὴ ὅπου μεγάλωσε ὁ Πάλμερ ἦταν μιὰ ἐποχὴ συγκεχυμένη πού ὑπέφερε, ὅπως καὶ ἡ δική μας, ἀπὸ τὰ ἐπακόλουθα τοῦ πολέμου. Ἐνα χρόνο ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἔγραφε αὐτὰ γιὰ τὰ ὁράματά του, ὁ Πάλμερ, σχεδὸν εἴκοσι χρονῶν, συνάντησε τὸν πιὸ μεγάλο δραματιστὴ τοῦ αἰῶνα του. Τὸν παρουσίασαν στὸν Οὐίλλιαμ Μπλέηκ¹.

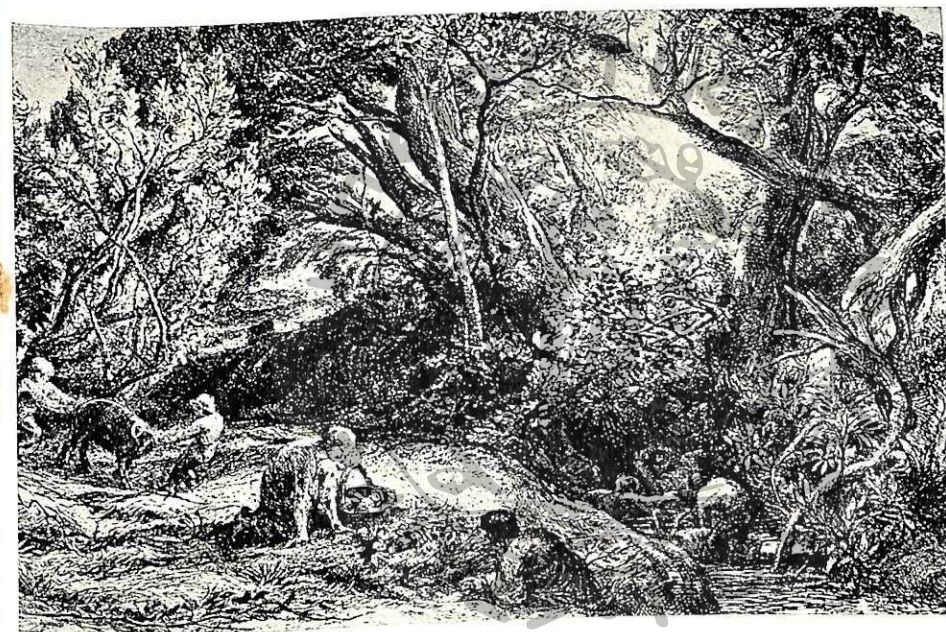
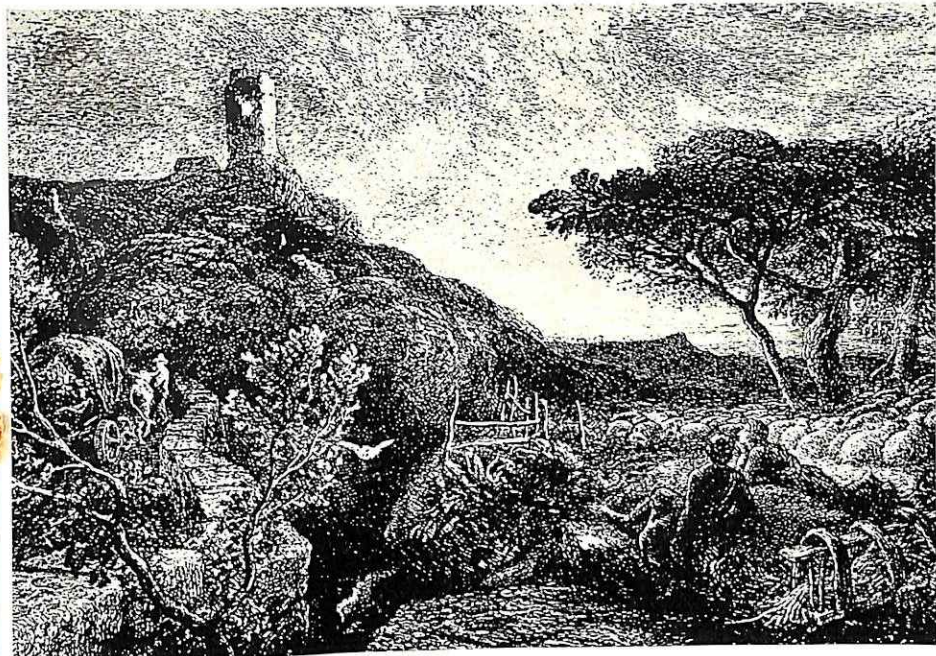
Ἡ γνωριμία τοῦ Μπλέηκ ἦταν ἀσφαλῶς ἡ μεγαλύτερη καὶ μοναδικὴ μεγάλη στιγμή στὴ ζωὴ τοῦ Πάλμερ. Ὁ Μπλέηκ ἔδωσε θάρρος σ' αὐτὸ τὸ ἀγόρι

1. Βλ. «Ἐκλογὴ», 4/1948 «Ὁ Μπλέηκ καὶ ὁ κύκλος του».

τῶν 19 χρόνων, γιατί ὅπως καὶ κεῖνος, εἶχε κι αὐτὸ τὶς ὀπτασίες του. Τοῦ μιλοῦσε π. χ. γιὰ τοὺς μεγάλους μυστικούς. Ὁ Πάλμερ ὅμως ἦταν μυστικός προτοῦ συναντήσῃ τὸν Μπλέηκ. Παρ' ὅλο πὺν λάτρευε τὸν Μπλέηκ, παρ' ὅλο πὺν σὰν καὶ κείνον πίστευε κι αὐτὸς «πὼς ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ ποίηση καὶ ἡ μουσικὴ ὑπάρχουν καὶ ἀνυψώνονται σὲ ἀθάνατες σκέψεις», παρ' πὺν ὁ Μπλέηκ τοῦ ἐνίσχυε τὴ μυστικὴ του φύση, ποτὲ δὲν ὑπῆρξε, σὰν καλλιτέχνης, ἀπλὸς μιμητὴς τοῦ Μπλέηκ. Πραγματικά, ἓνα χρόνο ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Μπλέηκ, ὁ Πάλμερ προχώρησε πολὺ στὸ δρόμο πὺν τοῦ ἀνοίγε ἡ φύση. Ὁ Μπλέηκ ἦταν γέρος ὅταν τὸν γνώρισε ὁ Πάλμερ — καὶ εἶχε περάσει στὸ στάδιο τοῦ μυστικισμοῦ ὅταν πιά ὁ ὁρατὸς κόσμος τοῦ φαινόταν τελείως ἀσήμαντος.

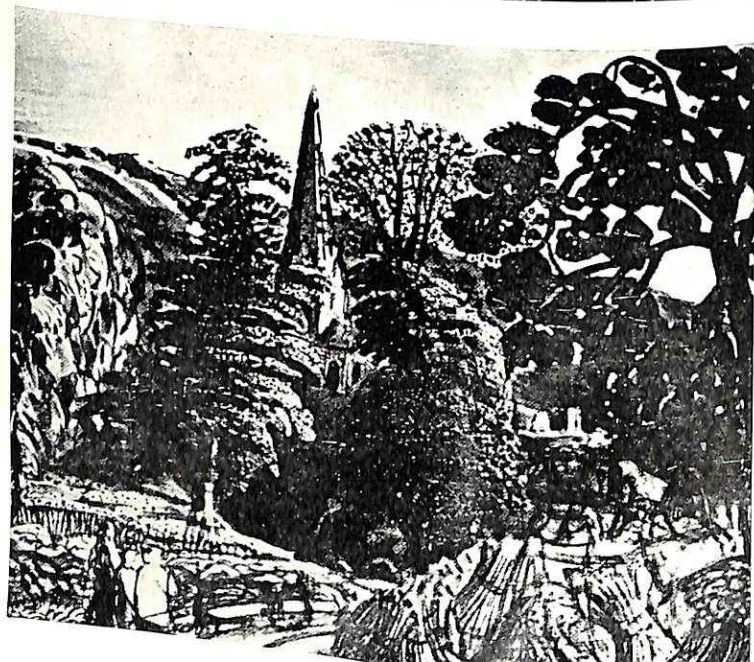
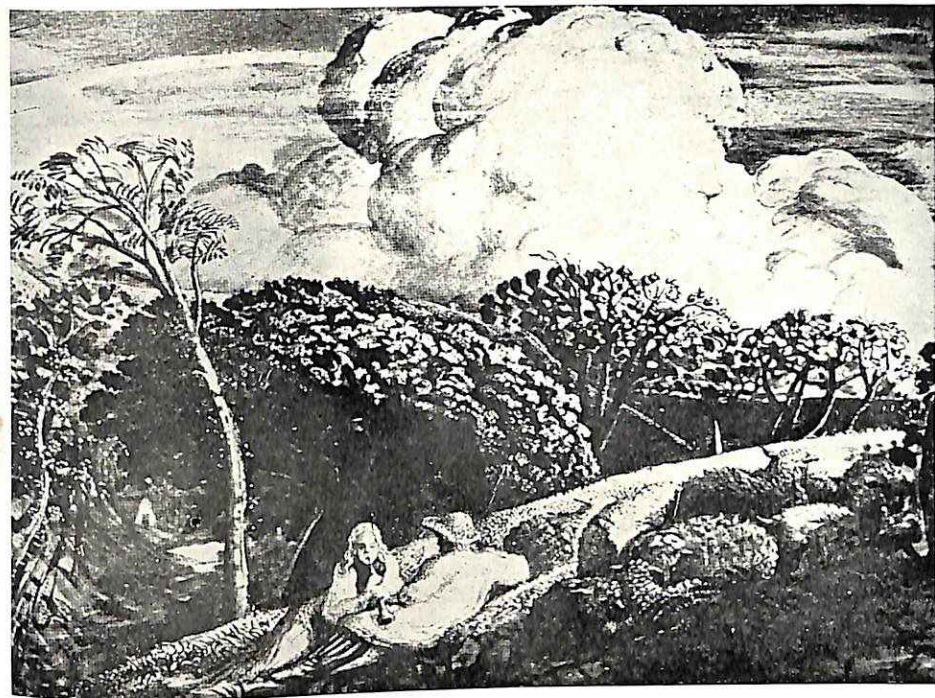
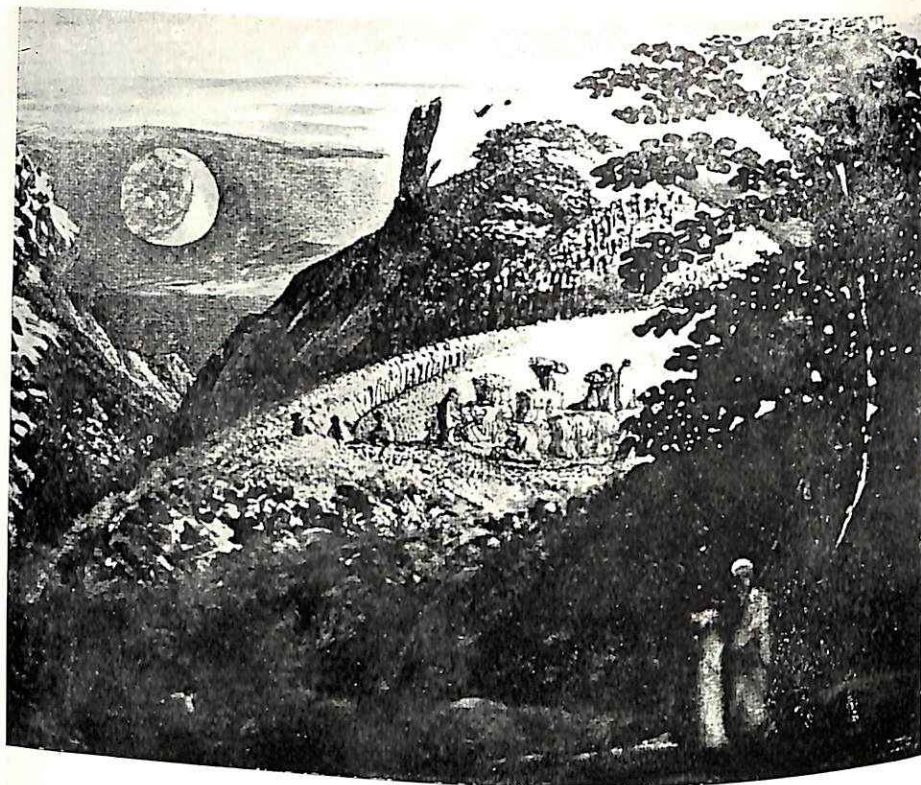
Ὁ Πάλμερ παιδὶ εἴκοσι χρόνων πῆγαινε κατευθεῖαν πρὸς τὴν ἴδια κατεύθυνση. Ὅταν πέθανε ὁ Μπλέηκ τὸ 1817, ὁ Πάλμερ καὶ ὁ πατέρας του ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Λονδίνο καὶ ἐγκατεστάθηκαν σ' ἓνα σπίτι στὸ Σόαρχαμ, στὸ Κέντ. Ὁ Πάλμερ ἦταν ἄρρωστος. Τὸ βιβλιοπωλεῖο τοῦ πατέρα του δὲν πῆγαινε καλά· ὁ παπποῦς του, τραπεζίτης, εἶχε πεθάνει καὶ τοῦ εἶχε ἀφήσει κάπου 3.000 λίρες. Ἐτσι μετακόμισε στὴν πιὸ ἀριστοκρατικὴ καὶ γραφικὴ ἐξοχὴ πὺν ἤξερε καὶ ἀποφάσισε ἐκεῖ νὰ ἀφιερωθῇ στὰ ὁράματά του καὶ στὴ μυστικὴ ζω-

γραφικὴ. Μελέτησε ἄμεσα καὶ μὲ λεπτομέρεια τὴ φύση γιατί πίστευε πὼς ὁ ὁρατὸς κόσμος εἶναι μία εἰκόνα, ἓνα ἀτελὲς ἀντίτυπο τοῦ τελείου κόσμου τῶν Οὐρανῶν — πὼς καὶ τὰ δύο μαζὺ ἦταν μία ἐνότητα. Ἡ φύση, ἔλεγε ὁ Πάλμερ ὅταν ἦταν στὸ Σόαρχαμ, δὲν ἦταν παρὰ «τὸ πέπλο τοῦ Οὐρανοῦ καὶ μέσα ἀπ' αὐτὸ βλέπεις τὸ ἀμυδρὸ χαμόγελο τῶν θεῶν μορφῶν της». Ὡστόσο καὶ στὴν «ὁρατὴ δημιουργία ὑπάρχουν θαύματα». Καὶ σ' ἓνα ἄλλο γράμμα πὺν δὲν δημοσιεύτηκε ποτέ, ἔγραφε ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ὅτι «ἂν ἡ φιλοδοξία μου εἶναι μεγάλη καὶ ἡ ἀπογοήτευση μου εἶναι πολὺ βαθειά, ὥστόσο τὰ φτερά μου θέλουν νὰ πετᾶνε πάντα ψηλά· ναι, θὰ ὑποχωρήσω καὶ θὰ δεχθῶ νὰ μὲ κλείσουν μὲ τοὺς νεκρούς ἢ στὴν Κόλαση, γιατί ἔτσι μπορεῖ καμμιά φορὰ νὰ ξεφύγω, νὰ τρυπήσω τὰ σύννεφα, νὰ δῶ μέσα ἀπὸ τὶς θύρες τῆς εὐδαιμονίας». Ἄν θυμώμαστε αὐτὰ τὰ δύο χωρία ὅταν βλέπουμε τοὺς πίνακες τοῦ Πάλμερ, θὰ καταλάβουμε γιατί ἡ δουλειά του φαίνεται τόσο φρέσκια, τόσο τολμηρὴ καὶ τόσο καινούρια, γιατί ὁ κόσμος του φαίνεται σὰν νὰ δημιουργήθηκε μόλις τώρα, γιατί ἡ φύση του εἶναι τόσο εὐφορη, γιατί τὰ στάχυα του εἶναι τόσο μεγάλα καὶ τόσο χρυσά, γιατί τὰ σύννεφα του εἶναι τόσο πυκνά καὶ βαρειά, γιατί τὰ φεγγάρια καὶ τ' ἄστρα του εἶναι τόσο πελώρια καὶ τόσο λαμπερά. Μὲ λίγα λόγια πίστευε στὴ θεϊκό-

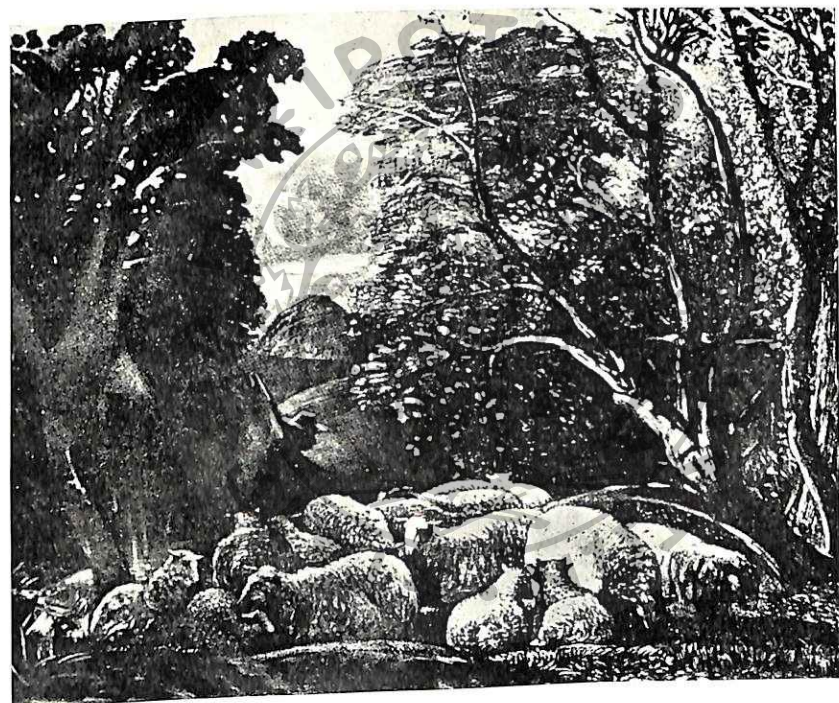
ΕΠΑΝΩ: Ὁ μοναχικὸς πύργος.

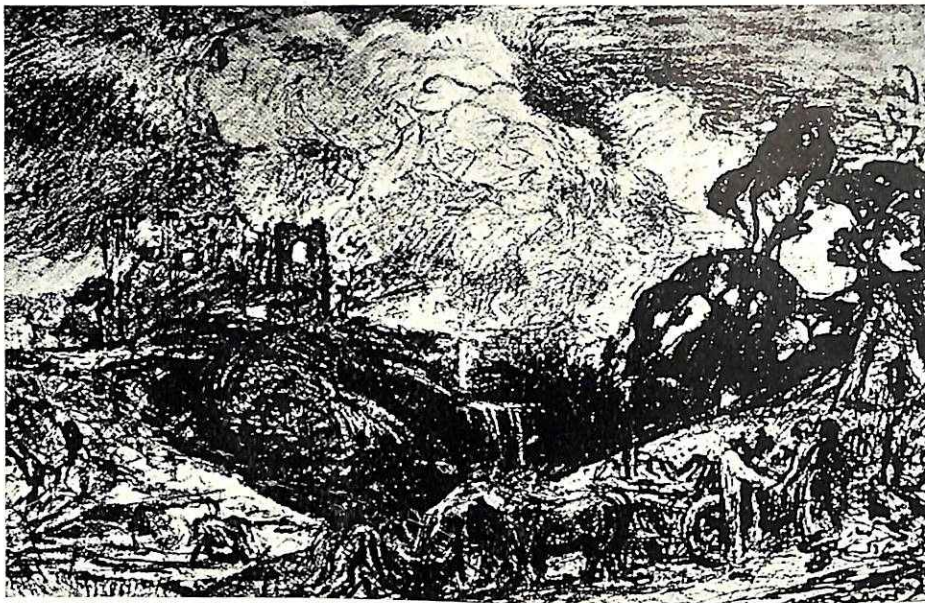
ΚΑΤΩ: Προϊνὸ.

ΕΠΑΝΩ
 ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Τὸ φεγγάρι
 τοῦ θερισμοῦ.
 ΔΕΞΙΑ: Ἡ τρυφὴ
 κοπέλλου.

ΚΑΤΩ
 ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ἐκκλησιὰ
 ἀνάμεσα στὰ δέντρα.
 ΔΕΞΙΑ: Ὁ βοσκὸς μὲ
 τὸ κοπάδι του.

ΕΠΑΝΩ

Σπουδή
για εικονογράφηση
των «Εκλογών»
του Βιργιλίου.

ΚΑΤΩ

Το καλύβι του
βοσκού.

τητα τῶν πραγμάτων πού ἔβλεπε· καί, κυριολεκτικά, πίστευε ὅτι ἦταν ἐμπνευσμένος. «Οἱ εἰκόνες τῆς φύσης», εἶχε πῆ λίγα χρόνια πρίν, «γίνονται πιδ ὁμορφες ὅταν τῖς νοιώσῃ ἡ ψυχή».

Ὅλα αὐτὰ ἐξηγοῦν γιατί ὁ Πάλμερ σχεδίαζε καί ζωγράφιζε τόσα παλλὰ σεληνόφωτα. Ἐγώ πιστεύω ὅτι ἐπηρεαζόταν στοῦ νά ζωγραφίξῃ τὰ σεληνοφώτιστα τοπία του ἀπό τὸν Μπλέηκ καί τὸν Μπάνυαν. Στὸ «Pilgrim's Progress», ἡ χώρα Μπιούλα εἶναι ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας — «σ' αὐτὴ τῇ χώρᾳ πηγαινάν οἱ Ἑκλεκτοί, γιατί βρισκόταν κοντὰ στοῦν Οὐρανό». Στὰ ποιήματα τοῦ Μπλέηκ, ἡ Μπιούλα εἶναι ἡ γλυκεῖα φανταστικὴ χώρα μὲ τὸ σεληνόφωτο, ἡ χώρα τῶν ὀνείρων, πολὺ κοντὰ στὴν ὀπτασία τῆς Ἑδέμ ἢ τῆς Αἰωνιότητος. Καί τὰ σεληνόφωτα τοῦ Πάλμερ εἶναι σεληνόφωτα αὐτῆς τῆς μυστικῆς χώρας. Ὡστόσο, ὁ νεαρὸς ἐκστατικὸς καί γεμάτος μυστικισμὸ ζωγράφος δὲν ἦταν μὲ κανένα τρόπο ἕνας νοσηρὸς ἐκκεντρικός. Εἶχε ζωηρὸ χιούμορ, μεγάλη μιμικὴ τέχνη, θαυμάσια φωνὴ τενόρου, ἀγαποῦσε τῖς συντροφικὲς καί τὰ καλὰ φαγητὰ — κυρίως χίνα παραγεμιστὴ σβυσμένη μὲ κρασί. Δὲν ἦταν οὔτε μελαγχολικός, οὔτε σοβαρός, οὔτε φαντασμένος.

Ὁ Πάλμερ ἔζησε ἑπτὰ χρόνια σὲ κείνο πού αὐτὸς ὀνόμαζε «κοιλιάδα τῆς φαντασίας του» καί ὅταν τελείωσε αὐτὴ ἡ ἐποχὴ, χάθηκε καί ἡ δύναμη καί ἡ ἐνεργητικότητά τῆς φαντασίας του. Ὁ μικρὸς κύκλος τῶν καλλιτεχνῶν γύρω του ἄρχισε νά διαλύεται. Τότε ὁ Πάλμερ ἀπομονώθηκε καί ἔμεινε χωρὶς ἡθικὴ ὑποστήριξη, παντρεύτηκε μιὰ γυναῖκα πού δὲν τὸν κατάλαβε ποτέ, καί εἶχε ἕναν πεθερὸ πού κι αὐτὸς ποτέ δὲν τὸν κατάλαβε καί τὸν μισοῦσε. Ἐξῆσε στοῦν ἀξιοπρεπῆ ὕλιστικὸ κόσμον τοῦ 19ου αἰῶνα κλεισμένος σὲ μιὰ βίλλα στοῦ Σάρρεντ μὲ μεπεγγόνιες καί πεύκα, γεμάτος ἐννοιες γιὰ νά ἐξασφαλίσῃ τὴ ζωὴ τῆς οἰκογενείας του. Ζωγράφιζε μὲ εὐαισθησία καί τέχνη ἀλλὰ χωρὶς θέρη, καί πάντα λαχταροῦσε τὴ λάμπη, τὴ φλόγα καί τὴ γονιμότητα τῶν χρόνων πού ζοῦσε μὲ τὴ φαντασία του, ὅταν ζωγράφιζε ἐκεῖνα πού λίγοι καταλάβαιναν καί σχεδὸν κανένας δὲν ἤθελε ν' ἀγοράσῃ.

Ἡ ἐπίδραση πού ἔχει ὁ Πάλμερ σήμερα, μοιάζει μ' ἐκείνη πού εἶχε στοὺς ποιητὲς ἡ ἀνακάλυψη τοῦ Τζέραλντ Μάνλεϋ Χόπκινς· καί οἱ δύο εἶχαν ἕνα ζωτανό, προσωπικὸ τρόπο νά ἀντικρύξουν τὸν κόσμον — ἕνα τρόπο πού συνδεόταν μὲ τῖς θρησκευτικὰς τους πεποιθήσεις. Κι ὅταν βλέπη κανεὶς ἀγγλικὴ ζωγραφικὴ (ἢ γλυπτικὴ) ἢ διαβάξῃ ἀγγλικὴ ποίηση, θὰ βοῇ ὅτι ἕνας μυστικὸς λυρισμὸς αὐτοῦ τοῦ εἶδους παρουσιάζεται διαρκῶς. Θὰ ἔλεγα μάλιστα ὅτι σήμερᾳ εἶναι πολὺ φανερὸς στὰ ἀγάλματα τοῦ Χένρυ Μοῦρ καί στὰ τελευταῖα ποιήματα τοῦ Β. Χ. Ὠντεν.

Τ Ο Δ Ι Η Γ Η Μ Α Μ Α Σ

Τὰ χελιδόνια

Του CHWADSCHA ACHMED ABBAS

(Από τὰ «Ἰνδικὰ Διηγήματα»*,

ἐκδ. New Indian Publishing Company, Λονδίνο)

Παρ' ὅλο πού τὸ ὄνομά του ἦταν Ραχίμ δηλ. «συμπονετικός», πολλοὶ λίγοι ἄνθρωποι ἦταν τόσο σκληροὶ σὰν κι αὐτόν. Ὅλο τὸ χωριὸ τὸν φοβόταν. Δὲν εἰσχενε συμπόνοια οὔτε σὲ ἄνθρωπο οὔτε σὲ ζῶο. Ὅταν μιὰ μέρα ὁ γιὸς τοῦ σιδερέϊ κρέμασε ἀγκάθια

στὴν οὐρὰ τοῦ γαϊδάρου του, ὁ Ραχίμ ἔδρισε τὸ παιδί, ὥσπου τὸ σῶμα του μάρτωσε. Ὁ κόσμος εἶπε ὅτι δὲν φοβόταν Θεό: δὲν συμπονοῦσε οὔτε τὰ ἄθῳα παιδιά, οὔτε τὰ ἄφωνα ζῶα καὶ δὲν ὀπῆρχε ἀμφιβολία ὅτι θὰ πῆ- γαινε στὴν Κόλαση. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ ἔλεγαν πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη του· μπροστά του κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του. Μιὰ μέρα ὁ

Μπουντοῦ ἔκανε τὸ λάθος νὰ πῇ:
— Γιατί χτυπᾷς ἔτσι τὰ παιδιά, Ραχίμ;

Αὐτὸ ἔκανε τὸ Ραχίμ ν' ἀρπάξῃ τὸ κακόμοιρο τὸ παιδί καὶ νὰ τὸ δειρῇ τόσο, πὺ δλοὶ στὸ χωριὸ βουδάρθηκαν ἀπὸ τὸν τρόμο τους καὶ κανέννας δὲν τοῦ ἔλεγε τίποτα γιὰ νὰ μὴν τὸν ἐρεθίσῃ. Πολλοὶ εἶπαν πὼς εἶχε χάσει τὸ μυαλό του καὶ ἔλεγαν νὰ τὸ κλεί- σουν σ' ἓνα φρενοκομεῖο· ἀλλὰ κανέ- νας δὲν εἶχε θάρρος νὰ τὸ πῇ φανερά.

Ὅλο τὸ χωριὸ ἔπαψε νὰ τοῦ μιλά, μὰ αὐτὸς ἔμεινε ἀδιάφορος. Κάθε πρωτὴ πῆγαινε στὸ χωράφι του μὲ τὸ ἄλῃτρι στὸν ὄμο. Στὸ ὄρομο δὲν χαιρετοῦσε κανέναν. Ὅταν ἔφθανε ἐκεῖ κουβέν- τιαζε μὲ τὰ βόδια πού τὰ ἔλεγε τὸ ἓνα Νατοῦ καὶ τὸ ἄλλο Ταιντοῦ. Καὶ τοὺς φώναζε τὴν ὥρα πὺ ὀργωνε:

— Νατοῦ, γιατί δὲν ἀνοίγεις ἴσια τ' αὐλάκια; Μήπως νομίζεις πὺς θὰ ἔρθῃ ὁ κύριός σου νὰ ὀργώσῃ γιὰ σένα; Καὶ οὐ, Ταιντοῦ, τί διάβολο ἔπαθες;

Καὶ ἀρχίσε νὰ τὰ χτυπᾷ μὲ τὸ καμ- τοῖκι ὥσπου πλήγιαζαν οἱ πλάτες τους ἀπὸ τὰ χτυπήματα.

Ὅταν γύριζε τὸ βράδυ στὸ σπίτι, μάλλωνε μὲ τὴ γυναῖκα καὶ τὰ παι- διὰ του. Ἄν ἡ φακὴ ἢ τὰ χόρτα δὲν ἦταν ὅσο ἔπρεπε ἀλατισμένα, ἔδερνε τὴ γυναῖκα του· καὶ ἂν κανένα παιδί ἀτακτοῦσε, τὸ κρεμοῦσε ἀνάποδα καὶ τὸ ἔδερνε μὲ τὸ ἴδιο καμτοῖκι πὺ τὸ ἔδερνε μὲ τὰ βόδια. Ἐτοί μιὰ μέρα ἔγινε κάτι τρομερό, καὶ οἱ γείτονες ἄκουγαν ὅλη τὴ νύχτα τὸ Ραχίμ Χὰν νὰ δέρνῃ τὴ γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά του πὺ ὀρλιαζαν καὶ φώναζαν ἀπὸ τὸν πόνο, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ τοὺς βοηθήσουν. Κανέννας τοὺς δὲν τόλμησε ν' ἀνακατωθῇ γιατί φοβήθηκαν μήπως τοὺς δειρῇ κι αὐτοὺς.

Ἡ γυναῖκα του μ' ὅλο πὺ δὲν ἤ- ταν παραπάνω ἀπὸ σαράντα χρονῶν, φαίνονταν σὰν ἐξήντα. Τὰ παιδιά, ὅσο ἦταν μικρά, ἀνέχονταν τὴν ὀργὴν τοῦ πατέρα τους, μόλις ὅμως ὁ μεγάλος γιὸς ἔγινε 12 χρονῶν, ὅτερα ἀπὸ ἓνα φοβερό ἐξόλο πὺ τοῦ ἔδωσε ὁ πατέρας του ἔφυγε γιὰ νὰ μὴν ξαναγυρίσῃ. Τὸν πῆρε ἓνας θεῖος του πὺ ἔμεινε σ' ἓνα

γειτονικὸ χωριό. Μιὰ φορὰ ἡ γυναῖκα τοῦ Ραχίμ τόλμησε νὰ πῇ:

— Ἄν πᾶς καμιά φορὰ στοῦ Χιλα- σπούρ, φέρε πίσω τὸν Νουρού. Ὁ Ρα- χίμ φούντωσε σὰ νὰ μῆγχε ὁ διάβο- λος μέσα του. «Τί εἶπες; νὰ φέρω πίσω αὐτὸν τὸν πρόστυχο; μούγκρισε βράζοντας ἀπὸ ὀργή. «Σοῦ τὸ λέω μιὰ καὶ καλὴ φωνὴ ἂν γυρίσῃ θὰ τὸν σκο- τώσω! Ὁ μικρὸς βέβαια δὲν σκόπευε νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ πῆσῃ στὰ νύχια τοῦ θανάτου. Δυὸ χρόνια ἀργότερα ἔφυγε κι ὁ μικρότερος γιὸς τοῦ Ραχίμ καὶ κατέφυγε στὸ μεγάλο του ἀδελφό. Ἐτοί ἔμεινε μόνο ἡ γυναῖκα του καὶ ἔπρεπε νὰ τραβᾷ μόνη της ὅλη τὴν ὀργὴν του. Μιὰ μέρα ὅμως τὴν ἔ- δρισε τόσο σκληρὰ, πὺ καὶ καίνη ἀ- κόμῃ δὲν μπόρεσε νὰ τὸ ὑποφέρῃ. Ὅ- ταν ἔφυγε ὁ Ραχίμ Χὰν γιὰ τὸ χωρά- φι, φώναξε τὸν ἀδελφό της καὶ γύρισε μαζί του στὸ σπίτι τῆς μητέρας της.

Ὅταν ὁ Ραχίμ γύρισε τὸ βράδυ στὸ σπίτι, ἡ γειτόνισσα πῆρε θάρρος καὶ τοῦ εἶπε τὰ νέα. Ἀντιπατα ἀπ' ἐπὶ περίμενε, ἐκεῖνος δέχτηκε τὴν εἰδηση χωρὶς νὰ πῇ τίποτα· ὅτερα πῆγε στὴν αὐλὴ καὶ ἔδωσε τὰ βόδια γιὰ τὴ νύ- χτα. Ἦταν βέβαιος πὺς ἡ γυναῖκα του δὲ θὰ ξαναγύριζε πίσω ποτέ.

Ἡ καλύδα ἦταν ἄδεια, μόνο μιὰ γά- τα νικοῦριζε παραπονετικά. Τὴν ἀρπάξε ἀπὸ τὴν οὐρὰ καὶ τὴν πέταξε ἔξω. Ὅτερα πῆγε στὸ τζάκι, ἀλλὰ ἦταν οὐδαμό. Βαρυόταν πολλὸ ν' ἀνάψῃ φωτιά καὶ νὰ φτιάξῃ τὸ φαί του. Χω- ρὶς νὰ φάῃ, ἔπρεπε καὶ κοιμηθῆκε.

Ὁ ἥλιος ἦταν ψηλὰ ὅταν ἐπῆνεσε τὸ ἄλλο πρωτὶ. Δὲν βιαζόταν ὅμως νὰ πάῃ στὴ δουλειά του. Ἀρμεῖς τίς κα- τοίκες καὶ ἦπτε τὸ γάλα. Ὅτερα γέ- μισε τὸν ναργιλέ του καὶ κάθισε στὸ κρεβάτι. Ἡ καλύδα τώρα ἦταν γεμά- τη ἥλιο. Σὲ μιὰ γωνιά εἶδε κάτι ἀρά- χνες καὶ ἀποφάσισε νὰ τίς καθαρίσῃ. Τόλιξε ἓνα κουρέλι σ' ἓνα καλάμι ἀπὸ μπαμποῦ καὶ ἀρχισε τὴ δουλειά. Τότε ἔπρεπε στὰ μάτια του μιὰ χελιδονοφω- λιὰ στὸ ταβάνι. Δυὸ χελιδόνια πετοῦ- σαν γύρω της. Τὸ πρῶτο του αἰσθημα ἦταν νὰ τὴ χαλαρῇ, ὅτερα ὅμως

* Δημοσιεύεται μὲ τὴν ἀδεια τῆς «New Indian Publishing Company», Λονδίνο.

κάτι τὸν κράτησε. Πῆρε ἓνα σκαμνί, ἀνέθηκε καὶ κοίταξε μέσα. Δυὸ μικρὰ χελιδονάκια τιτίδισαν, καὶ οἱ γονεῖς τοὺς πατοῦσαν γύρω τους γιὰ νὰ τὰ προστατέψουν. «Ἀπλῶς τὸ χέρι του πρὸς τὴ φωλιά ἀλλὰ ἡ χελιδόνα ὤρμησε νὰ τὸν τσιμπήσει.

— Μπᾶ!, φώναξε καὶ ἔσπασε σ' ἓνα νευρικό γέλοιο, θέλεις νὰ μοῦ βγάλῃς τὰ μάτια; Κατέθηκε ἀπὸ τὸ σκαμνί καὶ ἡ φωλιά ἔμεινε ἀπείραχτη.

Τὴν ἄλλῃ μέρα ξαναπῆγε στὴ δουλειά του. Κανένας ἀνθρώπος στὸ χωριὸ δὲν τοῦ μιλοῦσε. «Ὅλη τὴν ἡμέρα ἦταν ἀπασχολημένος νὰ ὀργῶνῃ τὸ χωράφι του, νὰ ποτίζῃ ἢ νὰ θερίζῃ» τὸ βράδυ ὅμως προτοῦ σκοτειναῖσιν γύριζε στὸ σπίτι. Τότε γέμιζε τὸν ναργιλέ του, ξάπλωνε στὸ κρεβάτι καὶ περνοῦσε τὴν ὥρα του κοιτάζοντας τὰ παιχνίδια τῶν χελιδονιών. Τὰ δυὸ μικρὰ χελιδονάκια τώρα πιά μπορούσαν νὰ πατοῦν. Τοὺς εἶχε δώσει τὰ ὀνόματα τῶν γυναικῶν του, Νουρού καὶ Μπουντού. Τὰ τέσσερα χελιδονάκια ἦταν πιά οἱ μόνοι φίλοι πού τοῦ εἶχαν μείνει στὸν κόσμο. Οἱ συγχωριανοὶ του ἐξακολουθοῦσαν νὰ τὸν ἀποφεύγουν, ἀλλὰ ἀπορροῦσαν πού δὲν χτυποῦσε πιά τὰ βόδια. Ὁ Νατοῦ καὶ ὁ Τσιντοῦ ἦταν εὐχαριστημένοι ἄκόμα κι οἱ παλιές τους πληγές εἶχαν γιатреуτή.

Μιά μέρα ὁ Ραχίμ Χὰν γύρισε νωρὶς ἀπὸ τὸ χωράφι. Στὸ δρόμο συνάντησε μερικὰ παιδιὰ πού παίζανε στὸ δρόμο. Ἀμέσως μόλις τὸν εἶδαν, ἔτρεξαν καὶ ἔφυγαν τόσο γρήγορα πού τοὺς ἔφυγαν τὰ παπούτσιά τους.

— Γιατί φεύγετε; τοὺς φώναξε, δὲν θὰ σᾶς δειρῶ.

«Ἄδικα ὅμως. Ὁ οὐρανὸς ἦταν γαμάτος σύννεφα καὶ βιάστηκε νὰ γυρίσῃ στὸ σπίτι του. Μόλις ἔδωσε τὰ βόδια, ἡ θύελλα ἔσπασε.

Μπῆκε στὴν καλύβα, ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ ἀναψε τὴ λάμπα. Κι ὅπως

κάθε μέρα ἔρριξε λίγα ψίχουλα σὲ μιὰ γωνιά κοντὰ στὰ χελιδόνια καὶ ἄρχισε νὰ τοὺς φωνάζῃ χαϊδευτικά:

— Ἐ! Νουρού, Ἐ! Μπουντού! Ἀλλὰ αὐτὰ δὲν ἤρθαν. «Ὅταν κοίταξε μέσα στὴ φωλιά, τὰ εἶδε νὰ κάθονται ὅλα μαζί, μὲ τὰ καφάλια κρυμμένα κάτω ἀπὸ τὰ φτερά τους. Ἀπὸ ἓνα ἀνοιγμα τῆς σκεπῆς ἔσταξε νερό. «Ἄν ἐξακολουθῶ νὰ στάζῃ ἔτσι μέσα στὴ φωλιά, εἶπε μέσα του, ἡ φωλιά θὰ χαλάσῃ καὶ τὰ κακόμοιρα τὰ χελιδόνια θὰ μείνουν χωρὶς σπίτι». Βγῆκε ἔξω στὴ βροχή, ἔβαλε μιὰ σκάλα στὸν τοῖχο καὶ ἀνέθηκε στὴ σκεπή. Προτοῦ κλείσῃ τὸ ἀνοιγμα ἂν δῶν ἔμπαινε τὸ νερό, εἶχε βραχὴ ὥς τὸ κόκκαλο καὶ ὅταν ξανάπασε στὸ κρεβάτι ἄρχισε νὰ φτερνίζεται δυνατά. Δὲν ἔβωσε ὅμως σημασία. «Ὅταν ξύπνησε τὸ ἄλλο πρωί, εἶχε πυρετό. Δὲν ὑπῆρχε κανένας νὰ τοῦ φέρῃ ἓνα γιαντικό. Ἐμείνει ἔτσι δυὸ δλόκληρες ἡμέρες.

Οἱ συγχωριανοὶ του ὅταν πρόσεξαν πὼς εἶχε δυὸ μέρες νὰ πᾶν στὸ χωράφι ἄρχισαν νὰ παραξενεύονται καὶ ὁ Καλοῦ, ὁ κοινοτικὸς ὑπάλληλος, πῆγε μὲ λίγους χωρικοὺς στὴν καλύβα τοῦ Ραχίμ. Ρίξανε μιὰ ματιὰ, τὸν εἶδαν ξαπλωμένο στὸ κρεβάτι καὶ τὸν ἄκουσαν νὰ λέῃ:

— Ἄ! Μπουντού, Νουρού, πού πατάξατε καὶ φύγατε; Ποιὸς θὰ σᾶς δινῇ νὰ φᾶτε; Τὰ τέσσερα χελιδόνια πατοῦσαν φοβισμένα γύρω στὸ ταβάνι.

— Φαίνεται πὼς τρελλάθηκε, εἶπε μὲ πασιφύση ὁ Καλοῦ. Πρέπει αὖριο νὰ εἰδοποιήσουμε τὸ νοσοκομεῖο γιὰ νὰ φροντίσουν νὰ τὸν βάλουν στὸ φρενοκομεῖο.

«Ὅταν τὴν ἄλλῃ μέρα οἱ χωρικοὶ μαζὺ μ' ἓναν ἀνθρώπο τοῦ νοσοκομεῖου πῆγαν στὴν καλύβα τοῦ Ραχίμ, τὸν βρῆκαν νεκρό. Γύρω του πατοῦσαν τὰ τέσσερα χελιδόνια.

Στὴ χώρα πού ἡ ὀργάνωση εἶναι συνήθεια

Τοῦ DOUGLAS BRASS

(Ἀπὸ τὸ «Future», Λονδίνο)

Τρεῖς φιλοδοξίες πάνω ἀπ' ὅλα ἔχει ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς ζωῆς τοῦ ὁ νεαρὸς Νεοζηλανδός. Ὀνειρεύεται νὰ παίξῃ καλὰ βιάρινο καταθέσεων καὶ νοσταλγεῖ, προτοῦ δεσμευτῇ ἀπὸ τὶς εὐθύνες τῆς καθημερινῆς ἐργασίας, νὰ δῇ τὸ Ἡνωμένο Βασίλειο. Ἐνθουσιασμός γιὰ τὸν ἀθλητισμό, αὐτοπεποίθηση, ἓνα ἔμφυτο οἰκονομολογικὸ πνεῦμα καὶ ἓνα βαθειὰ ριζωμένο ἐνστικτο νοσταλγίας γιὰ τὴν πατρίδα εἶναι οἱ ἰδιότητες πού χαρακτηρίζουν τὸ Νεοζηλανδό.

Οἱ Νεοζηλανδοὶ ἔχουν προχωρήσει πολὺ στὸ δρόμο τῆς κρατικῆς ὀργανώσεως. Ἀντίθετα μὲ τοὺς Καναδοὺς, ἔχουν σχεδὸν ἐντελῶς ὁμοιογενὴ πληθυσμό· αὐτὸ τοὺς τὸ ἐξασφάλισαν οἱ πρόγονοί τους.

Ἀντίθετα μὲ τοὺς Νοτιοαφρικανοὺς δὲν ἀντιμετωπίζουν σοβαρὰ φυλετικὸ πρόβλημα. Καὶ ἀντίθετα μὲ τοὺς γείτονές τους, τοὺς Ἀυστραλοὺς, οἱ κρατικὸς τους μηχανισμὸς εἶναι ὁ κρατικὸς τους μηχανισμὸς εἶναι ἐπηρεάζεται λιγότερο ἀπὸ τὴν ταρσική πού προκαλοῦν οἱ αὐθενόμενες φυσικὰ ἔχουν καὶ αὐτοὶ τὶς δυσκολίες καὶ τὰ τραπὰ τους σημεῖα, γενικὰ ὅμως ἡ ζωτάνια τῆς φυλῆς τους, ἡ πεπιθαρχία πού δείχνουν στὴν ἐπιδίωξη ἐνὸς κοιντοῦ ἰδανικοῦ μαζί μὲ τὴ βοήθεια πού τοὺς δίνουν οἱ ἀπεριόριστοι φυσικοὶ πόροι τῆς χώρας τους, τοὺς βοηθοῦσαν νὰ πραγματοποιήσουν θαύματα μέσα στὰ 107 χρόνια τῆς ἀποικιακῆς τους ζωῆς. Ἐκᾶναν τὸ ὠροῖο, εὐκρατο καὶ εὐφορο νησί τους τὸ πῶς ὑγιεινὸ μένος τοῦ κόσμου· κατόρθωσαν νὰ ἔχουν μεγαλύτερη παραγωγή καὶ ἐμπό-

ριο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ χώρα· διαμόρφωσαν ἓνα ἀνυπέρβλητο βιοτικὸ ἐπίπεδο, τουλάχιστον ἀπὸ ὕλική ἀποψη· ἐγκαταστήσανε ἓνα «πατρικό» Κρατικὸ Σοσιαλισμό, πού ἔχει ξεπεράσει ἀπὸ καιρὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ πειραματισμοῦ καὶ ἔχει διαμορφώσει προσωπικότητες σὺν τὸν Ράδεφφοντ καὶ τὴν Κάθριν Μάνσφελντ.

ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ

Τὸ χαρακτηριστικὸ πού διακρίνει φανερά τὴ Νέα Ζηλανδία, εἶναι ἡ προοδευτικότητά της πῶς πολὺ παρὰ ἡ παραγωγικότητά της.

Ὅπως ἡ Σουηδία, πού βρίσκεται στὴν ἄλλη ἀκρὴ τοῦ κόσμου, ἔτσι καὶ αὕτη ἀφιερώθηκε, πολλοὶ λένε ἀπερίσκεπτα, στὸ νὰ βελτίωσῃ συστηματικὰ τὶς συνθῆκες κάτω ἀπὸ τὶς ὁποῖες ζεῖ καὶ ἐργάζεται ὁ λαὸς της. Ἀπὸ καιρὸ ἔχει γίνῃ παρὰ δόση ἡ φωτισμένη κοινωνικὴ καὶ βιομηχανικὴ νομοθεσία, γιὰ τὴν ὁποία συνετέλεσαν τόσο οἱ Δεξιοὶ ὅσο καὶ οἱ Ἀριστεροὶ (οἱ συντάξεις γῆρατος π.χ. ὑπάρχουν στὴ Νέα Ζηλανδία ἀπὸ τὰ 1898, καὶ ὁ Νόμος περὶ Συνδιαλλαγῆς καὶ Διαιτησίας στὶς σχέσεις ἐργατῶν καὶ ἐργοδοτῶν βιομηχανίας, ἀπὸ τὰ 1894). Ἦταν ὅμως γραμμένο ἀπὸ τὴ μοῖρα οἱ Σκωτσέζοι καὶ Ἰρλανδοὶ λιμενεργάτες καὶ ἀνθρακωρύχοι, πού στὰ 1935, ἔχοντας γιὰ ἀρχηγὸ τοὺς τὸν ἐργατικὸ ἡγέτη Μάικαλ Τζόζεφ πῆραν τὴν ἀρχὴ ἀπὸ τοὺς Συνετηρητικοὺς πού θεωροῦνταν ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν κρίση, νὰ παρουσιάσουν ἓνα πλήρες σχέδιο κοινωνικῶν ἀσφαλίσεων μὲ βάση τὶς εἰσφορὲς τῶν ἀσφαλιζομένων.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ, δὲν εἶναι

θεωρητικοί στα ζητήματα της πολιτικής είναι μάλλον θετικιστές και ζητούν την εξίσωση των τάξεων, άμέσως και με μεγάλη ταχύτητα, αρχισαν να φτιάχνουν πολλούς νέους κοινωνικούς νόμους. Μέσα σε 10 χρόνια, χωρίς παράτολμες ενέργειες και χωρίς να δυσραρστήσουν φανερά τους τραπεζίτες του Λονδίνου, που κάποτε προσπάθησαν να τους εμποδίσουν, έκαναν τη Νέα Ζηλανδία ένα έντελως Σοσιαλιστικό Κράτος. Από την άλλη μεριά πάλι το πολιτικό πρόγραμμα των Συντηρητικών τείνει στην πραγματικότητα να τροποποιηθεί τις μεταρρυθμίσεις παρά να τις καταργήσει. Και αυτοί ακόμη δεν κοιτάζουν πίσω.

Ο βασικός Νόμος, ενώ μεγάλωνε όλες τις προηγούμενες κρατικές παροχές προς το άτομο, αντικαθιστούσε το παλιό σύστημα των συντάξεων που δεν προέβλεπε εισφορές των ασφαλιζομένων, με ένα κοινό και λογικότερο σχέδιο και εγκαινιάζει νέες λατρικές υπηρεσίες και δωρεάν νοσοκομειακή περίθαλψη.

Η κυριότερη πρόσδοος των κοινωνικών ασφαλίσεων είναι ένας φόρος από 1 σελ. και 6 πέννες που—όπως καθορίζει ο νόμος αυτός—κρατιέται από κάθε λίρα όλων των μισθών, των ημερομισθίων και των άλλων εισοδημάτων, που ξεπερνούν τη μία λίρα. (Στα τελευταία 4 χρόνια υπάρχει σχεδόν ισοζύγιο στα έξοδα και τα έσοδα). Τα επιδόματα ασθενείας, γήρατος και οικογενείας, που μπορεί να φτάσουν τις 104 λίρες το χρόνο, είναι η κυριότερη δαπάνη του σχεδίου, ενώ ο τελευταίος νεωτερισμός είναι ένα γενικό έτήσιο επίδομα που έχει το δικαίωμα να πάρει καθένας άρκει να έχει συμπληρώσει τα 65, χωρίς να εξετάζεται η οικονομική του κατάσταση. Η καταβολή αυτού του επιδόματος άρχισε στα 1940 με 10 λίρ. το χρόνο και κάθε χρόνο αυξάνεται κατά 2 λίρες και 10 σελ. ώσπου να φθάσει, στα 1978, το ανώτατό του όριο, δηλ. τις 105 λίρες. Τον Απρίλιο του

1947, 60.000 περίπου άνθρωποι, σε πληθυσμό 1.700.000, έπαιρναν ο καθένας 27 λίρες 10 σελ. απ' αυτή την πηγή· ακόμη και ηλικιωμένοι άνθρωποι με προσωπικά εισοδήματα, που είχαν πολεμήσει σκληρά αυτή την «τρελλα» των εργατικών, περιμένουν με ευγνωμοσύνη το μηνιαίο Κυβερνητικό επίδομα.

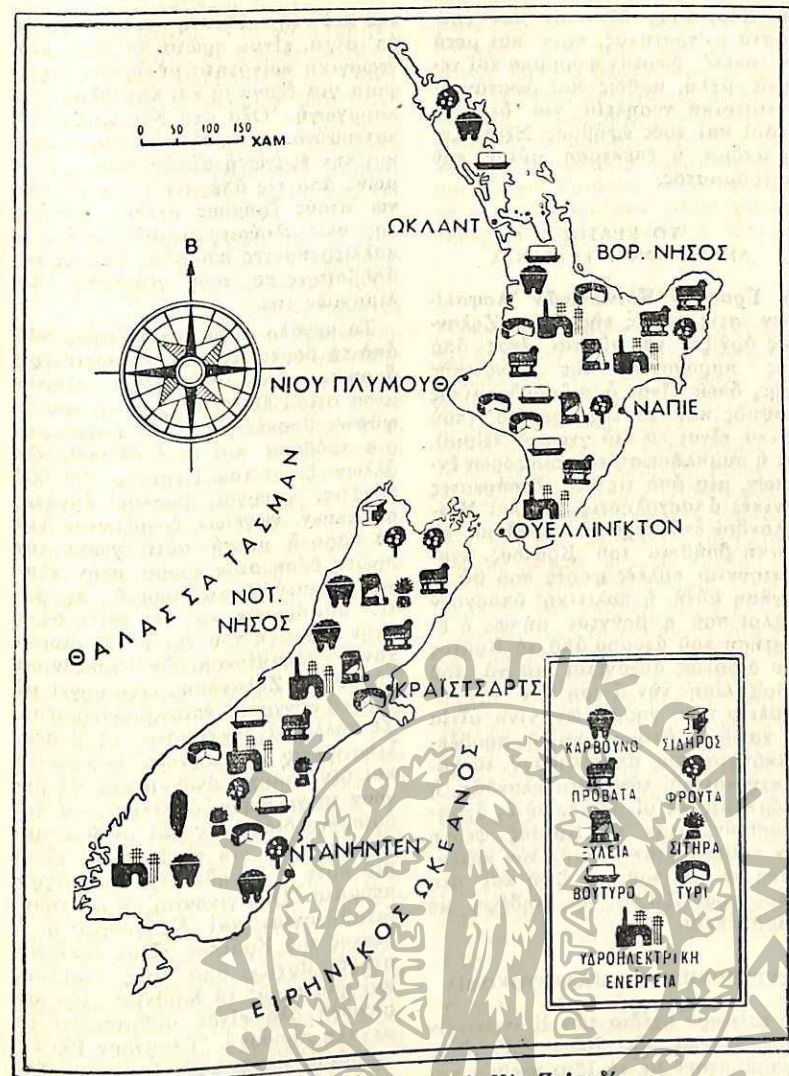
ΔΩΡΕΑΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗ

Σύμφωνα με τα ευεργετήματα που προβλέπει το σχέδιο για τη νοσοκομειακή περίθαλψη, τα νοσήλεια των ασθενών πληρώνονται από τα κεφάλαια των κοινωνικών ασφαλίσεων. Σε κάθε άτομο αναλογούν 9 σελ. την ημέρα, ενώ προηγουμένως τα δημόσια νοσοκομεία δεν μπορούσαν να διαθέσουν περισσότερα από 3 σελ. την ημέρα κατά μέσο όρο. Τα ιδιωτικά νοσοκομεία και οι κλινικές υπολογίζουν στο λογαριασμό των ασθενών τους τα 9 σελ. την ημέρα που πληρώνουν οι κοινωνικές ασφαλίσεις.

Το μέτρο της κοινωνικής ασφαλίσεως που συζητήθηκε περισσότερο, ήταν η κρατικοποίηση του λατρικού κλάδου, ή καλύτερα, η έπιμονή της Κυβερνήσεως να πληρώνονται οι γιατροί από το κράτος.

Κανένας Νεοζηλανδός δεν είναι πια υποχρεωμένος να πληρώσει το λογαριασμό ενός γιατρού. Ο γιατρός παίρνει από τις Κοινωνικές Ασφαλίσεις 7 σελ. και 6 πέν. για κάθε λατρική συμβουλή ή επίσκεψη. Στην αρχή η αντίδραση σ' αυτό το μέτρο ήταν μεγάλη και πολύ καλά οργανωμένη, γενικά όμως οι γιατροί φαίνεται ότι συμμορφώθηκαν άρκετά πρόθυμα με το μέτρο που τους επέβαλε το Κράτος.

Το σπουδαιότερο και αιώνιο παράπονό τους είναι ότι τώρα κουράζονται περισσότερο από κάθε άλλη φορά, ότι το Κρατικό αυτό σύστημα δεν χρησιμοποιεί όσο πρέπει τους ειδικούς και ότι τείνει να εξαλείψει

Η γεωργική και βιομηχανική Νέα Ζηλανδία.

κάθε πρωτοτυπία και να αποθαρρύνει τις λατρικές έρευνες. Φοβούνται μήπως η λατρική γίνη έμπόριο μάλλον παρά έπαγγελμα.

Σύμφωνα με το σύστημα των Κοινωνικών Ασφαλίσεων έναντι των ασθενειών που εγκαινιάσαν στη Νέα Ζηλανδία οι πολιτικοί του Έργατι-

κοῦ Κόμματος, δίνονται καὶ ἐπιδόματα μητρότητας, πρὶν καὶ μετὰ τὸν τοκετὸ· δωρεὰν φάρμακα καὶ τεχνητὰ μέλη, καθὼς καὶ δωρεὰν ὀδοντιατρικὴ νοσηλεία γιὰ ὅλα τὰ παιδιά καὶ τοὺς ἐφήβους. Σχεδιάζεται ἀκόμα ἡ ἐπέκταση αὐτοῦ τοῦ προγράμματος.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΑ ΠΑΝΤΑ

Τὸ Γραφεῖο Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων στὶς πόλεις τῆς Νέας Ζηλανδίας ἀρχίζει νὰ γίνεται ἓνας ἀπὸ τοὺς παραγοντες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς καὶ τὸ ταχυδρομεῖο (ποῦ γενικὰ εἶναι τὰ πιὸ γνωστὰ κτίρια), καὶ ἡ συμπλήρωση τῶν διαφορῶν ἐντύπων, μία ἀπὸ τίς πιὸ δυσάρεστες ἐθνικὲς ἀπασχολήσεις. Πολλοὶ Νεοζηλανδοὶ ἐνῶ δέχονται πρόθυμα τὴ γενικὴ βοήθεια τοῦ Κράτους, ἀναρωτιοῦνται πολλὰς φορὲς πού θὰ ὀδηγήσῃ αὐτὴ ἡ πολιτικὴ ὑπάρχουν πολλοὶ πού φοβοῦνται μήπως ἡ ἐξάρτηση τοῦ ἀτόμου ἀπὸ τὸ Κράτος πού διαρκῶς αὐξάνεται γιὰ νὰ τοῦ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἀνεση καὶ τὴν ἀσφάλεια τῶν γηραιῶν, γίνῃ αἰτία νὰ χαθῇ ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ προβλεπτικότητα πού ἀποτελοῦσαν τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν Νεοζηλανδῶν, ἢ ἀκόμη μήπως οἱ ἀρετὲς αὐτὲς ἀχρηστευθῶν, ὅταν τὸ Κράτος φέρῃ τὸν καθένα στὸν κόσμον, τὸν κατευθύνῃ σὲ ὅλην του τὴ ζωὴ καὶ σὲ τέλος φροντίζῃ νὰ τὸν κηδέψῃ μὲ ἀξιοπρέπεια.

ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΕΝΗ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑ

Τὸ τολμηρὸ σχέδιο τῶν Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων τῆς Νέας Ζηλανδίας ἐφαρμόστηκε μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα καὶ στὴν τυποποίηση καὶ ἐμπορικοποίηση τῆς βιομηχανίας γαλακτοκομικῶν προϊόντων, πού εἶναι ὁ κυριότερος πλοῦτος τῆς χώρας. Ἡ Νέα Ζηλανδία, παρ' ὅλην τὴ μικρὴ αὐξησὶν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργοστασίων

τῆς καὶ τὴν ἰδρυση πόλεων γύρω ἀπ' αὐτά, εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα μία γεωργικὴ κοινότητα, μὲ ἀφθονα τρόφιμα γιὰ ἐξαγωγή καὶ καταπληκτικὴ παραγωγή. Ὅλα στὴ Νέα Ζηλανδία κατευθύνονται πρὸς τὴν παραγωγή καὶ τὴν ἐξαγωγή αὐτῶν τῶν τροφίμων: ἀπὸ τίς ἀπέραντες βοσκὰς πᾶνω στοὺς ἔρημους σχεδὸν λάφους τῆς, στὶς πλούσιες πεδιάδες καὶ στὶς καλλιεργημένες κοιλάδες τῆς, ὡς τίς ἀποβαθρες καὶ τοὺς γερανούς τῶν λιμανιῶν τῆς.

Τὸ μεγάλο αὐτὸ ἀρχιπέλαγος πού ἀπὸ τὴ βορειότερη ὡς τὴ νοτιότερη ἄκρη του εἶναι 1000 μίλια, κλείνει μέσα στὶς 100.000 τετρ. μίλια του ἀφθονες βοσκὰς γιὰ τὰ 33 ἑκατομμύρια πρόβατα καὶ τὰ 4.500.000 τῶν ἄλλων ζώων του. Περίπου 150.000 ἐργάτες, γεωργοί, βοσκοί, ἐργάτες σφαγείων, ψυγείων, ἐργάζονται γιὰ νὰ πάρῃ ἡ μικρὴ αὐτὴ χώρα τὴν πρώτη θέση στὸν κόσμον στὴν ἐξαγωγή βοείου καὶ τυριοῦ, προβάτων καὶ ἀρνιῶν, καὶ τὴν τρίτη θέση στὴν ἐξαγωγή τοῦ ἐρίου. Ἡ βιομηχανία γαλακτοκομικῶν προϊόντων τῆς Νέας Ζηλανδίας, λειτουργεῖ μὲ ὅλα τὰ σύγχρονα ἐπιστημονικὰ μέσα. Σὲ πολλὰ ἀγροκτήματα οἱ βοσκὰς λιπαίνονται μὲ τεχνητὰ λιπάσματα καὶ δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη πιά νὰ μένουν τὰ χωράφια ἀκαλλιεργητὰ γιὰ ὀρισμένο διάστημα· καὶ οἱ ἡλεκτρικὲς μηχανεὲς γιὰ τὸ ἄρμεγμα εἶναι πιά κάτω τὸ συνηθισμένο σὰ ἀγροκτήματα. Ὅλα γίνονται μὲ σύστημα, διευθύνονται καὶ ἐλέγχονται· ὁ ἐλεγχὸς τοῦ Κράτους εἶναι πολὺ αὐστηρὸς· ἀρχίζει ἀπὸ τοὺς σταύλους καὶ φτάνει ὡς τὰ λιμάνια· στὴν παραγωγή ὅλα εἶναι ρυθμισμένα μὲ μεγάλῃ προσοχῇ. Ὑπάρχουν 105 ἐργοστάσια κατασκευῆς βούτυρου, 245 τυριοῦ καὶ 50 ἢ περισσότερα ἐργοστάσια πού παράγουν μαζὶ βούτυρο καὶ τυρί. Εἶναι καλὰ ἐφοδιασμένα ὥστε τὰ προϊόντα τους νὰ εἶναι καλῆς ποιότητος ἀν' ὅχι ἐξαιρετικῆς, καὶ νὰ φθάνουν στὶς μεγάλες ἐγκαταστάσεις ψυγείων πού τὰ περιμένουν

στὰ λιμάνια ἀπ' ὅπου θὰ φορτωθοῦν γιὰ τὸ ἐξωτερικόν. Γιὰ νὰ βοηθηθῇ ἡ γαλακτοκομία, οἱ βοσκὰς χωρίζονται σὲ ζῶνες καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐργοστάσια εἶναι ἰδιοκτησία τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, ὁ γεωργὸς παίρνει τὰ 81% ἀπὸ τὴ χονδρικὴ πώληση τοῦ βούτυρου πού παράγει καὶ τὰ 70% ἀπὸ τὴν ἀξία τοῦ τυριοῦ του.

Δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸ ὅτι τὸ Κράτος πῆρε στὰ χέρια του καὶ τὴ χονδρικὴ πώληση τῶν προϊόντων γαλακτοκομίας. Ὑστερα μάλιστα ἀπὸ τὸ 1936 πού ἐφαρμόστηκε ἡ διατίμηση, τὸ Κράτος ἀγοράζει ὅλα τὰ γαλακτοκομικὰ προϊόντα πού προσορίζονται γιὰ ἐξαγωγή, σὲ τιμὴ πού ἔχει καθορισθῇ ἀπὸ πρὶν καὶ ὑπολογιστῇ ἔτσι, ὥστε νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν ἀγρότη «ἓνα λογικὸ ἐπίπεδο εὐημερίας» χωρὶς ν' ἀνακατευεῖται ὁ ἴδιος στὴν πώλησίν τους· μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸ Κράτος ἐλπίζει ὅτι θὰ μὴ μωρέσῃ νὰ φέρῃ ἓνα ἰσοζύγιο ἀνάμεσα στὰ πλούσια καὶ στὰ φτωχὰ χρόνια.

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΟΙ

Τὸ σύστημα τῆς διατιμῆσεως δὲν ἀπλώθηκε στὴ βιομηχανία κρέατος καὶ δὲν φαίνεται πιθανὸ ὅτι οἱ κτηνοτρόφοι, ἀνθρωποὶ πολὺ ἀτομικοί, στές, πού ἀποτελοῦν οἰκονομικὰ τὴ μέση τάξη τῆς Νέας Ζηλανδίας θὰ δεχθοῦν μὲ τὴ θέλησίν τους τὸν κρατικὸ ἐλεγχὸ σὲ μαλλὶ καὶ στὰ πόδια τῶν τους. Στὴ Νέα Ζηλανδία ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ὅπως στὴν Αὐστραλία μὲγάλῃ ἐπιχείρησιν· γιὰ τὴν Νέα Ζηλανδία τὸ μέτρο τῆς ἐπιτυχίας μιᾶς γεωργικῆς ἐπιχειρήσεως δὲν εἶναι ὁ ἀριθμὸς, ἀλλὰ ἡ ποιότης τῶν ζώων. Ἐνὰ ἀπὸ τὰ σοβαρότερα προβλήματα τῆς κτηνοτροφίας τῆς Νέας Ζηλανδίας εἶναι ὅτι τὸ ἔδαφος τῶν λόφων τῆς χώρας καταστρέφεται ἀπὸ τὴ συνεχὴ βοσκὴ καὶ ἓνα φεται ἀπὸ τὴ συνεχὴ βοσκὴ· ἡ ἀπέχθεια ἄλλο πρόβλημα εἶναι ἡ ἀπέχθεια πού δείχνουν οἱ Νεοζηλανδοὶ γιὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ βοσκού· ἡ ἀπέχθεια γίνεται κάθε μέρα μεγαλύτερη κυ-

ρίως στὶς ὀρεινὲς βοσκὰς. Τὰ ψυγεῖα ὅπου βάζουν τὰ σφαγία πρὸ τοῦ φύγουν γιὰ τὴ Μεγάλη Βρεταννία εἶναι ἡ μεγαλύτερη βιομηχανία τῆς Νέας Ζηλανδίας· οἱ ἐγκαταστάσεις εἶναι συγχρονισμένες καὶ καλὰ ὁργανωμένες, ἀκριβῶς ὅπως καὶ στὰ ἐργοστάσια γαλακτοκομικῶν προϊόντων. Τριάντα πέντε ἀπ' αὐτὰ τὰ σφαγεῖα βγάζουν 6.000.000 σφαγίτες κρέας τὸ χρόνο γιὰ ἐξαγωγή.

ΥΛΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ

Ἐνας στοὺς πέντε Νεοζηλανδοὺς ἔχει δικό του αὐτοκίνητο, καὶ γι' αὐτὸ μὴ μπορεῖ νὰ πηγαίνει εὐκολα, χάρις στοὺς καλοὺς δρόμους, στὶς πολλὰς ἀκρογιαλιές, στὶς λίμνες, τὰ φιδῶν καὶ στὰ ἀμέτρητα ἱπποδρόμια πού ἔχουν αὐτὰ τὰ νησιά· 85 στοὺς 100 Νεοζηλανδοὺς ἔχουν ραδιόφωνο. Οἱ εὐκολίες τῆς ζωῆς, τόσο τῆς δημόσιας ὅσο καὶ τῆς ἰδιωτικῆς, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ πάρκα ὡς τὰ λουτρά τῶν σπιτιῶν εἶναι ἐξαιρετικῆς. Περίπου τὰ 93% τῶν σπιτιῶν ἔχουν ἡλεκτρισμὸ, καὶ αὐτὸ τὸ χρονοστῆμα στὰ νερὰ τῶν βουνῶν τους. Οἱ μισθοὶ εἶναι σχετικὰ μεγάλοι (ἓνας ἐργάτης πού κάνει χειρωνακτικὴ δουλειὰ παίρνει τὸ κατώτερο ὅριο 5 λίρες καὶ 5 σελ. τὴν ἐβδομάδα) καὶ τὸ κόστος τῆς ζωῆς δὲν αὐξήθηκε περισσότερο ἀπὸ 50% τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου. Οἱ ἐργάσιμες ὥρες εἶναι λίγες (40 ὥρες τὴν ἐβδομάδα ἀπὸ τὸ 1936), τὸ καλοκαίρι τους κρατᾷ πολὺ καὶ οἱ ἐξοχὲς τους εἶναι πολλές. Στὴ Νέα Ζηλανδία ὑπάρχει ἡ μικρότερη θνησιμότητα ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον, 9,70‰.

Ἡ θνησιμότητα τῶν παιδιῶν, 25,36‰ εἶναι ἡ μικρότερη στὸν κόσμον, καὶ ὀφείλεται κυρίως στὴ θεωρία τοῦ δρ. Τράμπν Κινγκ πού δίνει μεγάλῃ σημασίαν στὴ φροντίδα πού πρέπει νὰ καταβάλλῃ τὸ Κράτος γιὰ τίς μητέρες καὶ τὰ παιδιά.

Ἡ ἱατρικὴ παρακολούθηση ἐκτείνεται στὰ 70% τοῦ Νεοζηλανδικοῦ πληθυσμοῦ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΦΤΩΧΕΙΑ

Στη Νέα Ζηλανδία ή καλλιέργεια του πνεύματος ύστερεί σχετικά με τη σωματική καλλιέργεια και αυτό όφείλεται στο ότι ή Νέα Ζηλανδία είναι γεωγραφικά απομονωμένη και ό αριθμός των κατοίκων της μικρός. Ο Νεοζηλανδός στερείται κάθε είδους πνευματική άσκηση και άναψυχή, έκτός ίσως από τη λογοτεχνία και τόν «πανταχού παρόντα» άγγλο-άμερικανικό κινηματογράφο. Στη Νέα Ζηλανδία έχουν πάρει τη συνήθεια να κοροϊδεύουν τους συγγραφείς που γράφουν για ευχάριστα και αισθηματικά θέματα και τα χρωματίζουν νοσταλγικά με τις αποχρώσεις των θαμνολούλων προτιμούν τους ζωντανούς θερμοίς σίχους ανθρώπων σάν τόν Φάισμπερν (τό δηκτικό τραγουδιστή της μιζέριας) και τόν "Άλαν Κάροου. Η τεχνική τών Νεοζηλανδών συγγραφέων είναι πάντα ενδιαφέρουσα. Άνάμεσα στους πεζογράφους, κανένας δέν είναι πιό εύκολος και πιό αυθεντικός από τόν Φράνκ Σάργκεζον. Γράφει μικρά και δυνατά διηγήματα που θυμίζουν τόν τρόπο του Σαρόγιαν. Κανένας δέν περιέγραψε καλύτερα τις ανώμαλες και σκονισμένες μικροπόλεις της Νεοζηλανδίας, με τά άκομψα ξύλινα σπίτια τους, τις ταβέρνες και τη φοβερή ασκήμια τους.*

Η ζωγραφική στη Νέα Ζηλανδία τείνει κυρίως να έρμηνεύη με χάρη τις γραφικές γωνιές της χώρας και να φτιάχνη κολακευτικές προσωπογραφίες κατά τόν όρθόδοξο τρόπο. Καί στις δύο αυτές κατευθύνσεις πολλά είναι τά ώραια έργα. Ωστόσο ανάμεσα στους καλλιτέχνες που έχουν απαιτήσεις πολύ λίγοι είναι οι καλοί που ξεχωρίζουν. Όπως και οι άλλες τέχνες, έτσι και ή ζωγρα-

* Η βελτίωση τών σπιτιών στα τελευταία δεκα χρόνια όφείλεται κατά μεγάλο μέρος σέ αρχιτέκτονες πρόσφυγες από την Κεντρική Εύρώπη. Τό Κράτος ελέγχει τήν αγορά της γης, τά σχέδια και τά ένδοια, μά τό χτίσιμο γίνεται από ιδιώτες εργολάβους.

φική στη Νέα Ζηλανδία είναι κάτι που γίνεται τις Κυριακές δέν είναι πραγματικό έπάγγελμα. Έπειδή τό ύλικο κέρδος είναι μικρό, και έπειδή σ' αυτή τη χώρα μόνο αυτό υπολογίζεται, οι ζωγράφοι πρέπει να καταφεύγουν στά μαθήματα ή στο έμποριο για να ζήσουν. Όπως ή «χωρνώδα» της δωρεάν παιδείας που παρέχει τό Κράτος είναι να πάη ένας φοιτητής στήν Όξφόρδη ή στο Κοϊμπριτζ, έτσι και οι καλύτεροι διανοούμενοι και οι καλύτεροι καλλιτέχνες ζητούν να μεταναστεύσουν στήν Άγγλία.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ
ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ

Τήν εποχή τών πρώτων άποικισμών, ό Ιθαγενής πληθυσμός τών Μαόρι, οι Πολυνήσιοι με τό σκούρο καφέ χρώμα που πάνω απ' όλα άγαπούν τις γιορτές, τό χορό και τό τραγούδι—έλαττώθηκε σέ 40.000 και σιγά-σιγά άφανίστηκε από τήν άρρώστεια και τη μελαγχολία. Από τότε όμως, ή Νέα Ζηλανδία φέρντισε να σταματήσει αυτό τό κακό δείχνοντας έτσι παραδειγματική αλήθελση και ευφυία που θαυμάστηκε από όλους τους ανθρώπολους του κόσμου. Σιγά-σιγά, έδωσε στους Μαόρι ισότητα πολιτικών δικαιωμάτων, ως τό σημείο να αντιπροσωπεύονται, από τά 1867, στο Κοινοβούλιο και ισότητα σχεδόν πλήρη, στήν εργασία, τήν εκπαίδευση, τήν κοινωνική ζωή, ακόμη και στο γάμο.

Σήμερα υπάρχουν στη Νέα Ζηλανδία 100.000 περίπου Μαόρι (1 Μαόρι σέ 16 λευκούς) και ό αριθμός τών γεννήσεων τους διαρκώς μεγαλώνει. Όλο και περισσότεροι Μαόρι εργάζονται πλάι στους λευκούς στις πόλεις και στις βιομηχανίες, έξω από τις κοινότητες της φυλής τους.

ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΖΩΗ

Στά τελευταία χρόνια πολλές έκτάσεις που άνήκαν στους Μαόρι ένώ-

θηκαν σέ μεγάλες περιοχές και αποτέλεσαν ένα είδος κολλεκτιβιστικών άγροκτημάτων, με κρατικά κεφάλαια και έπιτήρηση.

Τά άγροκτήματα αυτά βοηθούν πολλές οικογένειες Μαόρι να συνηθίσουν στήν άνεξαρτησία τους και τους δίνουν τήν ευκαιρία να ξαναφτιάξουν τη φυλετική τους ζωή, πράγμα που μεγαλώνει τό σεβασμό προς τόν ίδιο τόν έαυτό τους. Ένας από τους άρχηγούς αυτής της κίνησης ήταν ό σέρ Άπιράνα Νγκάτα, δικηγόρος και πολιτικός, καθαρός Μαόρι, που οι πράξεις του διαψεύδουν έπίσημα τό σκεπτικισμό όρισμένων Εύρωπαίων. Άνθρωποι σάν τόν Νγκάτα είναι που σώζουν τους Μαόρι από τόν κίνδυνο να χρακιριστούν «ξενυγενισμένοι άγριοι».

Και στους δύο πόλεμους οι Μαόρι δείχθηκαν πειθορμημένοι και φοβεροί πολεμιστές. Οι άπώλειες τών Μαόρι στο Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν σέ αναλογία οι μεγάλες μέσα στη Βρετανική Αυτοκρατορία (στο Άλσέιν και στο Κασίνο γενναιότερα απ' όλους πολέμους τό Νεοζηλανδικό πεζικό).

ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Είναι πραγματικά ειρωνεία ότι οι

Μαόρι, με τις 4 έδρες που κατέχουν στο Κοινοβούλιο ύστερα από τις έκλογές του 1946, έχουν αποκλειστικά στα χέρια τους τήν Κυβερνητική Ισορροπία. Γιατί ύστερα από 11 χρόνια διακυβερνήσεως ή Κυβέρνηση Φρέτζερ άρχίζει να κουράζεται κάπως. Οι όπαδοί τών μεγάλων συνδικάτων άνυπομονούν, και θα μπορούσαν να ρίξουν τήν Κυβέρνηση στις έκλογές που θα γίνουν ύστερα από δύο χρόνια.

Η πολιτική είναι εκείνο που ενδιαφέρει περισσότερο τους Νεοζηλανδούς μαζί με τους σεισμούς και τις διεθνείς συναντήσεις ράγκμπυ. Πολεμούν με άγριότητα για πράγματα που αφήνουν τελείως αδιάφορους τους ανθρώπους σέ άλλα μέρη, π.χ. για τις τράπεζες, για τό έμποριο, τους τόκους, τις τιμές τών κτημάτων, τις ένέργειες του Κράτους κλπ.

Όσο άφορά τη διεθνή πολιτική, ζηλεύουν τήν Αυστραλία που είναι πολύ κοντά τους και είναι πολύ μεγάλη, και έχουν κάποια δυσπιστία απέναντι στις Ηνωμένες Πολιτείες. Όλη τους ή πνευματική και έμπορική ζωή, όπως και ή αγάπη και ή έμπιστοσύνη συγκεντρώνονται στα Βρετανικά Νησιά.

ΜΠΟΡΕΙ κανείς να δει και να εξετάση τη γωνιά ενός σπιτιού, ποτέ όμως τις γωνιές της καρδιάς.

ΜΠΟΡΕΙΣ ν' αποφυγής τό χτύπημα ενός άκόντιου ποτέ όμως τό χτύπημα του θανάτου.

ΖΗΤΗΣΕ να βρεις τό θησαυρό της καρδιάς σου.
Κι αν σκύψης τό κεφάλι, ως είναι για ένα μεγάλο βουκό.

ΑΠΟ ΤΙΣ γυναίκες κι από τη γή καταστρέφονται οι άντρες.

ΤΑ ΑΣΤΡΑ, οι φιλοξενούμενοι του ούρανού, μένουν άκρη για πάντα, άματά βλητα.

Οι άντρωποι, οι φιλοξενούμενοι της γης περνούν και χάνονται στη λήθη.

ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΩΝ ΜΑΟΡΙ

ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ο Ισλαμισμός και ο ιδρυτής του

Του Α. S. ARBERRY

(Από ραδιοφωνική ομιλία του B.B.C.)

Αυτή είναι η πρώτη από μια σειρά ραδιοφωνικές ομιλίες που έγιναν με σκοπό να δώσουν μία σύντομη και αυθεντική περίληψη πέντε μεγάλων θρησκειών. Ομιλητής ήταν ο καθηγητής της Αραβικής στο Πανεπιστήμιο του Καίμπριτζ Α. Τ. Άρμπερρυ. Η «ΕΚΛΟΓΗ» ελπίζει να δημοσιεύσει από αυτή τη σειρά και άλλες ομιλίες, σχετικές με τον Κομφουκιανισμό, τον Ινδουισμό, το Βουδδισμό και τον Ιουδαϊσμό.

Καθώς οι πρώτες ακτίνες του φωτός γλυστίζουν στον ανατολικό ορίζοντα, εκτός από τους πρώτους θόρυβους της ημέρας ή μεγάλη πολιτεία κοιμάται σιωπηλή, ξαφνικά ή φωνή του μουεζίνης σπάει τη σιωπή με τα λόγια που αντηχούν δεκατρείς αιώνας τώρα και περισσότερο. «Άλλοχού 'Ακμάρ!» «Μέγας είναι ο Θεός! Όμολογώ ότι ένας είναι ο Θεός. Όμολογώ ότι ο Μωάμεθ είναι ο προφήτης του Θεού. Προσευχθήτε. Σωθήτε. Η προσευχή είναι καλύτερη από τον ύπνο».

Ο πιστός μαμεθανός σηκώνεται από το κρεβάτι του, πλένεται, στρέφει προς τη Μέκκα, σηκώνει τα χέρια του και απαντάει «Άλλοχού 'Ακμάρ». Η πρώτη σκέψη της ημέρας, όπως και η τελευταία σκέψη της ζωής είναι συγκεντρωμένη στο Θεό, τον Ένα, τον Αιώνιο τον Παντοδύναμο, τον Φιλεύσπλαχνο.

Τον Ισλαμισμό, το δρόμο της σωτηρίας που ακολουθήσε το 1/6 των ανθρώπων, τον έχουν περιγράψει σαν τη μόνη μεγάλη θρησκεία που γεννήθηκε στον κόσμο, «σε όλη τη λάμψη της Ιστορίας». Σύμφωνα με τη

Μουσουλμανική παράδοση ο Ιδρυτής της ο Μωάμεθ, γεννήθηκε στη Μέκκα, στην καρδιά της Αραβίας, στα 571 μ.Χ., από φτωχή αλλά καλή οικογένεια. Ο πατέρας του πέθανε προτού γεννηθεί αυτός, και η μητέρα του, όταν ήταν 6 χρονών. Δύο χρόνια αργότερα πέθανε και ο παππούς του και τον μεγάλωσε ο θείος του.

Η Αραβία, όταν ο Μωάμεθ ήταν παιδί, ήταν μία άγρια χώρα με μεγάλα φέουδα κατά φυλές, ώστόσο όμως με τα εμπορικά καραβάνια που διασχίζανε τη χερσόνησο κρατούσε επαφή με τους μεγάλους πολιτισμούς της Εγγύλης και της Ασίας. Για πολλά χρόνια και ο Μωάμεθ έκανε τον έμπορο. Συχνά αποτραβιόταν στη μοναξιά της έρημου και εκεί, όπως υποθέτουμε, σκεφτόταν την αντίθεση ανάμεσα στην ειρήνη που γνώριζε σε κείνο το ήσυχο μέρος την ώρα που επικοινωνούσε μόνο με την ψυχή του, και τη θύελλα και τους ξαφνικούς τρόμους της καθημερινής ζωής του λαού του. Σαραντα χρόνων, ενώ είχε αποτραβηχτεί στην αγαπημένη του σπηλιά, άκουσε μία φωνή που τον διέτασσε να κηρύξει. «Να κηρύξω; Τι να κηρύξω;» «Κήρυξε το όνομα του Θεού σου», απάντησε η φωνή. Αυτή ήταν η αρχή της αποστολής του και η αρχή ενός κινήματος που προοριζόταν να αλλάξει τη μορφή του κόσμου. Από τότε, από καιρό σε καιρό άκουγε τη φωνή απομνημόνευε αυτά που του έλεγε και ύστερα τα επαναλάμβανε. Έτσι αποκαλύφθηκε το Κοράνι, το μήνυμα που έστειλε ο Θεός στον προφήτη του τον Μωάμεθ.

Το νόημα του μηνύματος ήταν απλό. Πολλές φορές ο Θεός κάλεσε τους ανθρώπους να ακολουθήσουν την αληθινή πίστη, να μάθουν πώς ο Θεός είναι Ένας, να σπάσουν τα είδωλά τους, να αφήσουν τις ειδωλολατρικές τελετές, να μετανοήσουν για τις αμαρτίες τους. Ο Θεός μίλησε με πολλούς προφήτες, με το Μωυσή και με το Χριστό, πάντα το ίδιο μήνυμα. Οι άνθρωποι όμως αδιαφόρησαν ή κατέστρεψαν την αλήθεια του μηνύματος. Ωστό-πλή αλήθεια του μηνύματος. Έστω-σο ο Θεός που η υπομονή και η συγγνώμη του είναι άπειρη, έστειλε με τη φιλευσπλαχνία Του τον Μωάμεθ, Σφραγίδα των Προφητών, για να επιβεβαιώσει την αλήθεια που είχε αποκαλυφθεί και πριν και να καλέσει όλους τους ανθρώπους να πιστέψουν και να λατρεύουν μόνο το Θεό.

Οταν ο Μωάμεθ μίλησε για πρώτη φορά για την αποστολή του, ο περισσότερος κόσμος, εκτός από λίγους στενούς του φίλους, υποδέχτηκε τα λόγια του με περιφρόνηση και δυσπιστία. Οι οπαδοί του αυξήθηκαν πολύ όργα, ενώ η αντίθεση παράταξη γινόταν όλο και πιο επίμονη και πιο βίαιη. Στα 622 έφυγε στη Μεδίνα με την έλπιδα ίσως ότι σε μία πόλη, όπου δεν είχε ζήσει, το μήνυμα του προφήτη θα άρει, το μήνυμα του προφήτη θα γίνει καλύτερα. Έτσι και έγινε, και όταν, ύστερα από δέκα χρόνια, πέθανε, σχεδόν δολοκλήρη η Αραβία είχε δεχτεί την πίστη που κήρυξε από τις ακτές του Ατλαντικού ως τον Ινδικό Ωκεανό καλυπνόντας τον Ινδικό Ωκεανό καλυπνόντας τους πιστούς για την προσευχή τους.

Η πίστη του Ισλαμισμού είναι πολύ σύντομη και πολύ απλή. Έχει δύο άρθρα: ότι δεν υπάρχει άλλος θεός εκτός από το Θεό του Ισλάμ και ότι ο Προφήτης του είναι ο Μωάμεθ. Τα θρησκευτικά καθήκοντα του Μουσουλμάνου είναι τέσσερα.

Πρώτα: οφείλει να προσεύχεται ή προσευχή πρέπει να γίνεται πέντε φορές την ημέρα σε ορισμένες ώρες και με ορισμένα λόγια και πράξεις. Δεύτερο: πρέπει να νηστεύει ένα μήνα το χρόνο, το μήνα που γιορτάζουμε το Ραμαζάνι από την άνατολή ως τη δύση, δεν επιτρέπεται να φάει τίποτα. Τρίτο: πρέπει να προσπαθήσει τουλάχιστο μία φορά στη ζωή του, να πάει να προσκυνήσει στη Μέκκα και στη Μεδίνα. Και τέταρτο: αν έχει τα μέσα, να βοηθήσει και να υποστηρίξει τους φτωχούς πιστούς.

Ο Ισλαμισμός είναι ένα σύστημα νόμων και συγχρόνως σύστημα πίστεως και λατρείας. Ο θρησκευτικός κώδικας βασίζεται στις γενικές εντολές του Κορανίου, που συμπληρώθηκε από το Χαντίτ δηλ. από τη διδασκαλία και τη ζωή του Μωάμεθ όπως έσώθηκε στην παράδοση. Οι νόμοι αυτοί διέπουν την ατομική και την κοινωνική ζωή του πιστού, κανονίζουν την κληρονομία του, το γάμο του, τις ιδιωτικές και κοινωνικές του υποχρεώσεις και του εξασφαλίζουν ησυχία και ψυχραιμία απόλαυση των πραγμάτων που δίκαια κατέχει. Ένας Μουσουλμάνος απαγορεύεται να πίνει ναρκωτικά και να τρώει χοιρινό κρέας. Ο θείος νόμος του επιτρέπει να παντρεύεται το πολύ τέσσερις φορές. Ίσως αυτή η εκπληκτική εντολή να προέρχεται από ορισμένους όρους της αραβικής ζωής της εποχής του Μωάμεθ, όταν οι φυλετικοί πόλεμοι και οι συγκρούσεις με τους άπιστους ήταν φυσικό να δημιουργούν πολλές χήρες, ίσως να ήταν πράξη αμοιβής, όχι όμως και χωρίς να αποτελεί απειλή για τη γαλήνη ενός σπιτιού, αφού τις άτυχες αυτές γυναίκες θα τις είχε ένας άνθρωπος υπό την προστασία του. Σήμερα η μονογαμία είναι πιο πολύ κανόνας παρά εξαίρεση στον Ισλαμικό κόσμο.

Ο Μουσουλμάνος πιστεύει ότι υπάρχει μελλοντική ζωή και έχει οι άνθρωποι θα ζήσουν ανάλογα με τις

πράξεις τους στη γη. Ἡ μεγάλη προσδοκία του είναι ότι τότε θα συναντηθῇ μὲ τὸ Θεὸ πρόσωπο μὲ πρόσωπο. Ἡ προφορική ὁμολογία τῆς πίστεως δὲν εἶναι ἀρκετὴ γιὰ νὰ τὸν σώσῃ· ἡ πίστις πρέπει νὰ εἶναι ριζωμένη στὴν καρδιά καὶ καρπὸς τῆς νὰ εἶναι οἱ καλὲς πράξεις. Ὡστόσο ὁ Μωάμεθ κήρυξε ὅτι ἡ εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ εἶναι τόσο, ὥστε ὅλοι θὰ σωθοῦν, ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἔστω καὶ ἓνας κόκκος πίστεως στὴν καρδιά τους. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ παραστατικές περιγραφές τοῦ παραδείσου καὶ τῆς κολάσεως ποὺ ὑπάρχουν στὸ Κοράνι εἶναι πραγματικά παρμένες ἀπὸ παλιότερα κείμενα καὶ παρακίνησαν πολλοὺς νὰ μποῦν στὸν ἴσιο δρόμο καὶ νὰ πεθάνουν γεμάτοι ἐλπίδες ἢ φόβο. Οἱ ἅγιοι ὅμως καὶ οἱ μυστικοὶ ἔχουν ζήσει γιὰ ἓναν εὐγενέστερο σκοπὸ, γιὰ τὴν εὐδαιμονία τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν ἔνωση μὲ τὸ Θεό.

Ἄν καὶ ὁ Ἰσλαμισμὸς ἦταν καὶ εἰμνε ἀποστολικὴ θρησκεία ποὺ προσκαλεῖ στὸ διδαγμὰ τῆς ὅλο τὸν κόσμον, οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ Ἑβραῖοι ἦταν ἐλεύθεροι νὰ κρατοῦν τὴν πίστιν τους σὲ τόπους ποὺ ἐπικρατοῦσε ὁ Ἰσλαμισμὸς, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀραβία, τὴν Ἱερὴ γῆ τοῦ Προφήτη. Πολλοὶ Χριστιανοὶ καὶ Ἑβραῖοι ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στὴν πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῆς μουσουλμανικῆς κοινωνίας. Ἡ λατρεία ὅμως τῶν εἰδώλων καὶ τῶν πολλῶν θεῶν εἶναι ἐντελῶς ἀποτρόπαιη γιὰ τὸν Μωαμεθανό· τόσο, ὅσο καὶ ἡ ἀρνηση τοῦ Θεοῦ.

Λένε ὅτι ὁ Μωάμεθ εἶπε πῶς τὸ κυνήγημα τῆς γνώσης εἶναι ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα καθήκοντα τοῦ μωαμεθανοῦ καὶ πρέπει νὰ γίνεται μὲ κάθε θυσία. Ἔτσι ὁ Ἰσλαμισμὸς ἔγινε μορφωτικὴ δύναμις στὸν κόσμον. Ἀπὸ τὰ πρῶτα κιόλας χρόνια τὰ σχολεῖα συνδέθηκαν μὲ τὰ τζαμιά καὶ τὸ Ἀζάρ στὸ Κάιρο, ποὺ λεγόταν κάποτε τὸ παλαιότερο Πανεπι-

στήμιο τοῦ κόσμου, γιόρτασε τελευταία τὴ χιλιετηρίδα του. Τὸ καθήκον νὰ εἶναι ὁ πιστὸς φιλεύσπλαχνος ὁδηγὸς στὴν ἰδρυση νοσοκομείων, ὅπου οἱ ντόπιοι θεραπεύονταν δωρεάν καὶ ὅπου γίνονταν ἐπιστημονικὲς ἐρευνες. Τὰ ἔργα τοῦ Ἀβικέννα μεταφρασμένα στὰ Λατινικά τὸ Μεσαίωνα ἦταν ἡ βάση τῆς λατρικῆς στὴν Εὐρώπῃ ὥσπου νὰ ἀναπτύχθῃ ἡ σύγχρονη ἐπιστήμη. Ἡ προστασία τῶν ὀρφανῶν ἐπιβάλλεται, καὶ πῶς πολλοὶ σ' ἓνα θρησκευτικὸ σύστημα ποὺ ὁ ἰδρυτὴς του ἦταν ὁ ἴδιος ὀρφανός.

Στὰ κείμενα τοῦ Ἰσλάμ δίνεται μεγάλη σημασία στὴν ἰδέα τῆς ἀδελφωσύνης τῶν πιστῶν του. «Πραγματικά οἱ πιστοὶ εἶναι καὶ ἀδελφοί» λέει τὸ Κοράνι καὶ στὰ τζαμιά καὶ στοὺς ἱεροὺς τόπους, σπουδαῖοι καὶ ταπεινοί, πλούσιοι καὶ φτωχοὶ αἰσθάνονται πῶς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἴσοι. Αὐτὸ δὲν θὰ πῇ πῶς τὰ μυθώδη πλοῦτη δὲν ὑπάρχουν κοντὰ στὴ μιζέρια καὶ τὴ φτώχεια ἀπὸ τότε ποὺ θριάμβευσε ὁ Ἰσλαμισμὸς. Ὁ ἔσθνικός καὶ ὁλοκληρωτικὸς του θριάμβος πάνω στὰ ἐρείπια τῆς Περσικῆς αὐτοκρατορίας καὶ στὶς πλουσιώτατες ἐπαρχίες τοῦ Βυζαντίου, τὰ ἀτέλειωτα λάφυρα τῶν πρώτων ἐκείνων νικῶν, ἐξασφάλισαν τὴν κοσμικὴ δύναμις δεμένη μὲ τὸν κοσμικὸ πλοῦτο γιὰ τοὺς λίγους. Ὡστόσο ὁ Μωάμεθ καὶ οἱ ἄμειοι μαθητὲς του ἦταν φτωχοὶ καὶ ὁ προφήτης κήρυξε τὸ «al-Faqr fakhrī» (Καυχῆμά μου ἡ φτώχεια μου).

Ἰσχυρίστηκαν πολλὲς φορὲς ὅτι ὁ Ἰσλαμισμὸς ποὺ πραγματικὸ του νόημα εἶναι ἡ «ὑποταγή» καὶ ἡ «καρτερία» εἶναι μοιρολατρικὴ πίστις· ὅτι ὁ πιστὸς ὅταν λέει «ὁ Θεὸς εἶναι μεγάλος» σταυρώνει τὰ χέρια του καὶ ἀφήνεται στὴ μοίρα ποὺ γι' αὐτὸν εἶναι παντοδύναμη. Εἶναι ἀλήθεια πῶς ἡ τάση αὕτη ὑπῆρχε, καὶ ὅτι σὲ ἐποχὲς παρακμῆς κυρίαρχε. Ἔτσι ὁ Ἰσλαμικὸς κόσμος ποὺ στοὺς μέσους αἰῶνες κρατοῦσε ἀναμμένο τὸ δαυλὸ τῆς Ἑλληνικῆς μαθησεως

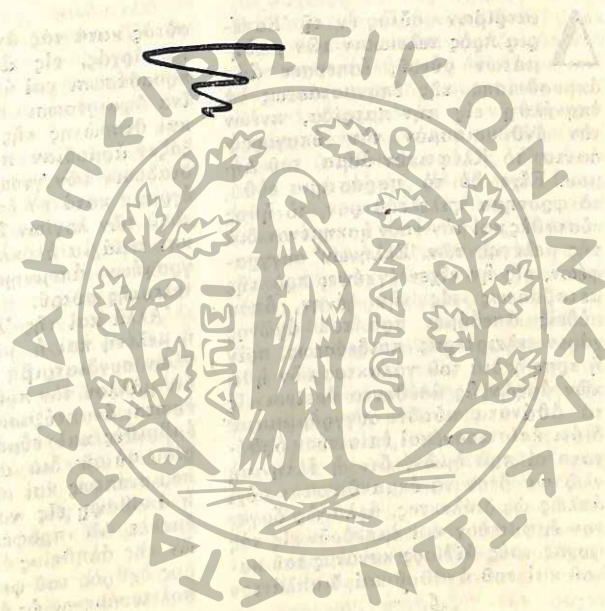
στὴν Εὐρώπῃ, ἔπασε ὕστερα σὲ ἓνα πνευματικὸ λήθαργο ἀπὸ τὸν ὁποῖο δὲν ἐξύπνησε παρὰ στὴ σύγχρονη ἐποχὴ. Ἡ πρόληψη καὶ ἡ ἀγυρτεία ὑπερέβησαν τὶς ἐπιθυμίες ἐνὸς λαοῦ ποὺ, μαζὶ μὲ τὸ πολιτικὸ μεγάλο του, εἶχε χάσει τὸ ψυχικὸ του σθένος καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ νοῦ του, αὐτὴν ποὺ ἔκαμε τοὺς προγόνους του νὰ κατευθύνουν τὸν κόσμον, σὲ ἐποχὲς ποὺ ἡ πίστις τους στὸ Θεὸ συνδυαζόταν μὲ τὴν πίστιν στὸν ἑαυτὸ τους καὶ στὸ πεπωμένο τους.

Πίσω ἀπὸ τὸ δόγμα τῆς «ὑποταγῆς» στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, βρισκεται ἡ θετικὴ ἀντίληψη πῶς ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ κανονίῃ τὴ ζωὴ του ἔτσι ὥστε μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, νὰ βρισκεται σὲ συμφωνία μὲ τὴ θεία θέληση. Ὅταν ὅλοι οἱ ἄνθρω-

ποι προσπαθοῦν εἰλικρινὰ νὰ ζοῦν μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἡ εἰρήνη, ποὺ ἐννοεῖται καὶ μέσα στὴ λέξη Ἰσλάμ, θὰ βασιλέψῃ σὲ ὅλο τὸν κόσμον.

Αὐτὰ εἶναι τὰ βασικὰ σημεῖα τοῦ Ἰσλαμισμού, ὅπως τὰ βλέπει κάποιος ποὺ δὲν εἶναι μουσουλμάνος, ποὺ προσπάθησε ὅμως νὰ ἐξετάσῃ χωρὶς προκατάληψη τὴν πίστιν ποὺ μὲ ὅλες τὶς δογματικὲς τῆς διαφορὲς ἐνώνει τόσοις ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀπὸ διάφορες φυλὲς καὶ μὲ διαφορετικὲς γλώσσες.

Ἄν οἱ ὁπαδοὶ αὐτῆς τῆς πίστεως δὲν ἐφάρμοσαν τὴν πράξη τῆς ὑψηλῆς τῆς ἐντολῆς, ἡ ἀπάντηση τοῦ μουσουλμανισμοῦ θὰ ἦταν ὅτι δὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ μόνοι ποὺ ἡ συμπεριφορὰ τους δὲ στάθῃκε στὸ ὕψος τῶν ἰδανικῶν τους.

Ιστορικά αναμνήσεις του Νικολάου Δραγούμη

Ο Νικόλαος Δραγούμης (1808-1879), από τους πιο σημαντικούς δημοσιογράφους και πολιτικούς της εποχής του, μας έχει αφήσει και πολύτιμα απομνημονεύματα με τον τίτλο «Ιστορικά αναμνήσεις». Γράφοντας σε εποχή έντονου αρχαϊσμού, μεταχειρίζεται ένα λεξιλόγιο που μας φαίνεται σήμερα επιτηδευμένο. Η επιμέλεια όμως που δίνει στην κατασκευή της φράσης του, το ύφος του, φωτεινό και ζωηρό, γεμάτο χάρη, νομφότητα και πρωτοτυπία, παρασύρουν τον αναγνώστη, που γοητευμένος παραβλέπει τους αρχαϊσμούς που συναντά. Έξ' άλλου, ο Δραγούμης έχει περισσότερο από κάθε άλλον Έλληνα την αίσθηση του ιδιαίτερου λογοτεχνικού είδους που αποτελούν τα απομνημονεύματα: ξεχωρίζει μορφές, κοινωνικές καταστάσεις, χαρακτηριστικά έπειστικά, εξαίροντας την ιδιοτυπία τους συνοπτικά και παραστατικά. Τα πορτρέτα που μας έχει δώσει για μερικά από τα πρόσωπα που έ γνώρισε στην μακρά του σταδιοδρομία, είναι άψογα πρότυπα του είδους. Έτσι μέσα σε λίγες γραμμές ζωντανεύει μπροστά μας τον Σπ. Τρικούνη:

Διατρίβων ούτος εν τη Έσπερίᾳ πρὸς τελείωσιν τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἐσπευσεν ἅμα ἀκουσθεῖσιν τῆς ἐπαναστάσεως νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα, πνέων τὸν ἐνθουσιασμόν τὸν ὑπαγορεύσαντα τὸ Κλέφτικον ἄσμα τοῦ Δήμου. Εἶχε δὲ τὸ παράσημα εὐθύ, τὸ φρόνημα φιλελευθέρων, τὸ ἦθος εὐσταθὲς καὶ τὸν νοῦν ἡσυχμένον διὰ τῆς μελέτης τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, εἰς ἣν εἶχεν ἐγκύψει πρὸ τῆς μεταβάσεως εἰς τὴν ξένην, ὅπου οὐδεὶς ἀπεδήμει πρὸ τοῦ ἀγῶνος χάριν τελειότερας παιδεύσεως, πρὶν ἢ τραφῇ διὰ τοῦ γάλακτος τῶν ἡθικῶν ἀρχῶν, ἃς ἀπέθνητο ἐκείνοι εἰς τὰ ἀθάνατα αὐτῶν συγγράμματα διότι ἐπίστευον, καὶ ἐπίστευον ὀρθότατα οἱ πρὸς ἡμῶν, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὸν νὰ ἐκμανθάνεται οὐχὶ ἀπλῶς ὡς διάλεκτος, ἀλλὰ ὡς ὄργανον ἐμφυτευθὸν καὶ ἐμπεδουμένον εἰς τὰς ψυχὰς τοὺς αἰτίους κανόνες τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ διαπλάττον

αὐτὰς κατὰ τὰς ἀναλλοιώτους ἐκείνας ἀρχάς, εἰς ἃς οὐδὲν εὗρον ἵνα προσθέσωσι καὶ ἀφ' ὧν οὐδὲν εὗρον ἵνα ἀφαιρέσωσι οἱ αἰῶνες. Εἰ δὲ καὶ θιασώτης τῆς χυδαίας, ἣν ἐδόξαζεν ὀρμωδῖαν πρὸς εὐχερεστέραν διὰδοσιν τῶν γνώσεων, ὠμίλει καὶ ἔγραφε κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν τότε μεταξὺ τῶν λογίων ἔθος, τὴν ἀρχαίαν, καὶ τεμάχια δολόκληρα ἐξόχων συγγραφέων ἀπεμνημόνευε μέχρι τῆς τελευτῆς αὐτοῦ.

Ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀγγλικῆς ἱστορίας ἡ μελέτη καὶ ἡ μετ' ἐπιφανῶν Ἀγγλων συνδιατριβὴ εἶχον ἀναφλέξει ἐκὶ μᾶλλον τὸν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἔρωτα, ἀναπτύσσας ἐν ταυτῇ καὶ τὸ ἐμβριθεὲς καὶ εὐμέθοδον τοῦ κριτηρίου αὐτοῦ διὸ οὐδὲν ἐπεχείρει ἀπερισκέπτως καὶ οὐδὲν ἔλεγεν πρὶν ἢ ἀποβάψῃ εἰς νοῦν τὴν λέξιν ἣν ἐμελλε νὰ προφέρῃ. Ἐνθερμος δὲ ὢν τῆς ἀληθείας ἐραστῆς καὶ ἀσπονδὸς ἐχθρὸς τοῦ ψεύδους, κατεκρίθη πολιτευόμενος ὡς ἀπότομον ἔχων τὴν

παρησίαν. Καὶ τὰς μὲν πολιτικὰς μερίδας ἀνωμολόγει χρησίμους, ἀναγκαῖα στοιχεῖα τῶν ἐλευθερῶν Κυβερνήσεων, τὰ κόμματα ὅμως ἢ τὰς φρατρίδας ἀπεστρέφετο ὡς ὀλέθρια καὶ τὰ βελτίῳ ἐπεδιώκεν οὐχὶ δι' ἀνατροπῶν καὶ στάσεων καὶ ἐμφυλίων σπαραγμῶν, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ δι' ἀταράχων μεταρρυθμίσεων ὡς οἱ Ἀγγλοὶ, ὧν ἐθαύμαζε τὸ πολίτευμα.

Οὕτω δὲ ἀρχαιοπρεπῶς συντεταγμένος ἀπεστάλη εἰς τὸ Βουλευτικὸν τῆς Β' περιόδου, καὶ ἐντεῦθεν χρονολογεῖται τὸ κυρίως πολιτικὸν αὐτοῦ σιάδιον. Ἀλλ' ὅτε εἶδεν ἐγγύτερον τὴν ἰδιοτέλειαν, τὴν σπουδαρχίαν, τὰς μικροπρεπεῖς ἀντιζηλίας, ἃς ἐλεεινολόγει καὶ πρὶν, ἐπέσθη ὅτι ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν ἐξετράπη εἰς ἀναρχίαν, ἥς οἱ ἀνήμεροι σπασμοὶ δὲν θὰ ἐβράδυνον νὰ κηρμνίσωσι εἰς βράθυρον τὸ ἀριγέννητον ἔθνος. «Κινδυνεύει ἡ πατρίς, ἀνέκραγεν ἐν Ναυπλίῳ ἐκ βάθους ἀκειμένης καρδίας, κινδυνεύει ἡ πατρίς, ὅλοι τὸ βλέπομεν, ὅλοι τὸ φωνάζομεν» καὶ δὲν κινδυνεύει βέβαια, διότι δὲν ἔχει στρατεύματα καὶ φιλοκίνδυνα καὶ ἐμπειροπόλεμα καὶ δὲν κινδυνεύει, διότι δὲν ἔχει χρηματικούς πόρους· κινδυνεύει ἡ δυστυχισμένη πατρίς διότι ὁ ζῆλος τοῦ λαοῦ ἐσβύσθη, καὶ ἐσβύσθη (φορῶτα ὅταν τὸ συλλογίζωμαι!) ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους· κινδυνεύει ἡ δυστυχισμένη πατρίς διότι τὰ φιλοκίνδυνα καὶ ἐμπειροπόλεμα στρατεύματα παρὰ ἡμᾶς ἐλεεινολόγησαν, ἀλλοίμονον! ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ἀπὸ ἡμᾶς οἱ ὅποιοι ἀποκατεσιγήσαμεν τὸ δυστυχισμένον ἔθνος παίγιον τῶν παθῶν μας, ἀπὸ ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἀντὶ νὰ κλείσωμεν τὰς δεινὰς τοῦ καὶ πεπαλαιωμένας πληγὰς, τοῦ ἀνοίξαμεν νέας καὶ βαρύτερας, ἀπὸ ἡμᾶς οἱ ὅποιοι ἀντὶ νὰ τὸ δδηγήσωμεν εἰς τὸν λιμένα τῆς σωτηρίας καὶ τῆς εὐδαιμονίας, τὸ ἐφέραμεν εἰς τὸ χεῖλος τῆς ὀρύσσου· κοὶ τοῦτο διὰ τί; διότι ἡ φιλορχία πολιορκεῖ τὸν νοῦν μας, ὁ φθόνος καὶ τὸ ἐμφύλιον μῖσος κα-

τατρώγει τὰ σπλάγγνα μας, ἡ ἰδιοτέλεια ὀδηγεῖ τὸ ἔργον μας, οἱ σκευωρίαὶ καὶ τὰ διουβούλια εἶναι ἡ πολιτικὴ μας».

Καὶ συνεκίνησαν μὲν τὰς ψυχὰς οἱ διακαεῖς οὗτοι λόγοι, ἀλλ' ὁ ἀναρριπιθεὶς σπινθήρ διήρκεσεν ὅσον καὶ ἡ ἡχώ τῆς γενναίας φωνῆς τοῦ ρήτορος...

Ἡ Ἐθνοσυνέλευση στὴν Τροιζήνα ἐμπνέει στὸν Δραγούμη μερικὲς ἀπὸ τὶς καλύτερες σελίδες του, γεμάτες θυμοσοφία καὶ παρατήρηση. Ἡ περιγραφή εἶναι μακρά· ἐδῶ ἀκολουθοῦν μόνο μερικὰ ἀποσπάσματα τῆς:

Εν Τροιζίνι, ὅπου τὸ στίφος τῶν διπλασίων καὶ τριπλασίων πληρεξουσίων ἀπετέλει δολόκληρον φάλαγγα, περιέχουσιν καὶ στρατηγούς καὶ συνταγματάρχας καὶ χιλιάρχους καὶ λοχαγούς μαχομένους οὐχὶ πρὸς τὸν μαχαίρα καὶ πυρὶ ἐρημονύκτα τὴν Πελοπόννησον Ἰμβροτὴν, ἡ πρὸς τὸν ἀπειλοῦντα τὴν κλεινὴν Ἀκρόπολιν Κιουταχὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους, τοῦ εἰθουςα χωρητικὴ τοσοῦτου ἀρεμινίου πλήθος; Διότι ἐν τῇ εὐρυχωροτάτῃ τῶν οἰκῶν τοῦ χωριδίου κατέλυεν ὁ Πρόεδρος τῆς Συνελεύσεως, καὶ αὐτὴν, δολόκληρον ἴσως, ἤρκει νὰ περιλάβῃ τὸ ἐλάχιστον τῶν δωματίων τοῦ ἐν Ἀθήναις Βουλευτηρίου. Ὅθεν ἀπαρασιθὴ νὰ μετασκευασθῇ εἰς χώρον συνεδριάσεων κῆπος τὶς παρακείμενος...

Ὅλγαι δοκοὶ μετακομισθεῖσαι ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἐχρησίμευσαν ἀντὶ ἐδρῶν εἰς τοὺς λογάδας τοῦ ἔθνους συνελεσθείσης ὡς ἐξῆς τῆς διατάξεως τῆς ἐκδόσεως.

Αἱ μὲν δοκοὶ, τεθεῖσαι τετραγώνως ὅπως ἐφάρτεται κατὰ τὰς ἀκρας ἡ μία τῆς ἀλλῆς, ἐσοχημάτιζον περιόχην, ἐν ἣ πρὸς τὸ κέντρον σχεδὸν ἀνυσὺ ὅτο εὐρύκλαδος καὶ χλοερὰ λειμωνία· ὁ δὲ πρόεδρος, καθήμενος ἐπὶ θρανίου ἀγροίκως κατασκευασμένου, ἐστήριζεν τὴν ράχιν

ἐπὶ τοῦ κορμοῦ αὐτῆς, ἥς οἱ εὐθαλείς κλώνες, ἐξαπλούμενοι ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ καθήμενου, ἐπεῖχον τόπον πλατείας καὶ εὐόδους σκιάδος, περικαλλεστέρως καὶ τῶν οὐρανῶν τῶν βασιλικῶν θρόνων. Μικρὰ δὲ τραπέζα, ἀγροίκως ἐπίσης, ἐξουρηγθεῖσα, ἔκειτο ἐνώπιον τοῦ προέδρου, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐλαμπεν ὁ κώδων τῆς εὐταξίας, ἣν ὁμως σπανίως πορεύσθην εἰς τὸ δυσήνιον ἔκεινο πλήθος. Καὶ ἐκ δεξιῶν μὲν τοῦ προέδρου ἐκάθητο κατὰ γῆς διπλοπόδης ὁ γραμματεὺς τῆς Συνελεύσεως ἀναδιδῶν καὶ μελάνων χαρτεία, ἄλλος δὲ γραμματεὺς ἱστάμενος ὀρθῶς ἐξ εὐωνύμων, ἀνεγίνωσκε τὰ πρακτικά, τὸς ἀναφορὰς καὶ τὰ λοιπὰ ἐγγραφα.

Διέχθη δὲ πάλιν, βήματ' αἰνὰ μακράν, ἔθαλλε καὶ ἐτέρω λειμωνέᾳ, δισχιδὴ ἔχουσα τὸν κορμόν, ἐφ' οὗ ἀναπεδῶν καὶ καθήμενος ὁ γέρον Κολοκοτρώνης, τὸ μέγαπον ἔχων ἐπιρμένον καὶ σύνοφρον, τὸ ἦθος ἄκακον, τὴν φωνὴν βροντώδη, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε ἀόρυγτον καὶ τοῖς πόδας πολυμπλάνεις, ἐπώπτευνεν ὡς ἄλλος Ξέρξης, οὐχὶ τὴν μάχην τῆς Σαλαμίνος, ἀλλὰ τὴν ματαιόσπουδον τῆς Τροιζίνος λογομαχίαν.

Περὶ δὲ τὰς τέσσαρας πλευράς, ἐντὸς δάσους λειμωνῶν, ὁμοιάζοντος πρὸς τὸ ἱερὸν ἄλσος, ὅπου ὁ νομιθέτης τῶν Ῥωμαίων συνδιηγετο τῇ Ἡγερίᾳ δαίμονι, ἐπάνω τῶν ἀξέστων δρυὶν ἐκάθητο οἱ πληρεξούσιοι, παικίλλων ἐνδυμα φέροντες, οἱ ν' φουστάνελλας, ῥάσα, φραγκικά, κἀνδύας ἀσιατικούς, βράχας καὶ ἀρνακίδας ἢ καπότας. Οἱ μὲν κατηφεῖς καὶ σιγηλοὶ, ἐμῆτρουν τὰ σφαιρία τῶν κομβολογιῶν αὐτῶν, ἀνομετροῦντες ἰσως κατὰ διάνοιαν τὰς συμφορὰς τῆς πατρίδος· οἱ δὲ, συναλεγομένοι ἐντόνως ἐπελαμβάνοντο καὶ νομοθετικῶν καὶ διοικητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ζητημάτων, ὡς εἰ ἔχων μεσῶν πολιτείας γαληνῶσης, ὡς εἰ μὴ κατέκλυζεν ὁ ἔχθρος τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄλλοι λίαν εὐάριθμοι σεῖοντες τὴν κεφαλὴν, ἐμαρτύρουν

ὅτι πρὸ παντὸς ἄλλου ἡσθάνοντο τὸν ἐπιχειρῶν κίνδυνον, καὶ ἔσπευδον τὸ τέλος τῶν ἀκαίρων καὶ ἐθνοβλαβῶν συζητήσεων.

Πέραν δὲ τοῦ βουλευτικοῦ περιβόλου, πρὸς τὸ στενὸν καὶ χθαμαλὸν θυρίδιον δι' οὗ καὶ οἱ βραχύτατοι εἰσὶν ἔρχοντο διχοτομήτες τὸ σῶμα, ἀκρουαὶ τινες ὀρθοὶ, ἐνέκρινον ἢ κατέκρινον ἐν σιωπῇ τὰ λεγόμενα· περὶ δὲ τὸ φράγμα τοῦ κήπου οἱ στρατιῶται τοῦ φρουράρχου τῆς Συνελεύσεως Νικητοῦ, πρὸς τὰς τῶν πατέρων τοῦ Ἑθνους· ἢ ἀποδοκιμασίᾳ ὁμως ἢ ἢ ἐγκρίσει αὐτῶν ἐγίνετο ἐμφαντικώτερον. Καίποτε ἀγορεύσαντος τοῦ διδασκάλου Γενναδίου κατὰ τῶν τίτλων, καὶ εἰπόντος εὐτραπέλως ὅτι οὐτε ὁ Μαυροκορδᾶτος, οὐτε ὁ Κουντουριώτης, οὐτε ὁ Κωλέττης, οὐτε ἄλλος τις τῶν προυχόντων ἦσαν πυγολαμπίδες (χαρὶν δὲ σεμνοῦτος δὲν ἐπιναλαμβανῶν τὸς λέξεις τοῦ ῥήτορος) ἵνα ὀνομαζῶνται ἐκλαμπροῦνται, οἱ στρατιῶται ἐπευφήμησαν καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς συνεδριάσεως διημιλλῶντο τίς νὰ προσφέρῃ καφὲν πρὸς τὸν ἀδυσώπητον ἔκρινον δημοκρατίαν.

Μία περίοδος τοῦ Καποδίστρια μᾶς δίνει ἀφορμὴ νὰ γνωρίσουμε τὴν διοικητικὴν κατάστασιν τῆς χώρας ἀλλὰ καὶ τὴν αὐστηρὴν θέλησιν τοῦ καλοῦ, ἢ ὅποια χαρακτηριστικὰ εἶναι, καὶ τίς παραμικρὰς, ἐνέργειαι τοῦ Κυβερνήτη. Δίπλα σ' αὐτὸν ὁ Κολοκοτρώνης, πῶς κοντάστῃν πραγματικότητα, φαντάζει θετικός, προσγειωμένος, γεμάτος ἀνθρώπινη πείρα καὶ σοφία.

Οἱ δὲ λαοὶ, ἀκούοντες ἀπροσδοκῶντως ὅτι ἤρχετο ὁ Κυβερνήτης, ἔτρεχον αὐτόθυμητοι εἰς πρυπάνθησιν αὐτοῦ, οὐχὶ κρόζοντες γωνυαίᾳ τῇ φωνῇ ζῆσι! ἀλλὰ κλαίοντες καὶ σφραγιζόμενοι διὰ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ καὶ βάλλοντες μετανοίας καὶ καίοντες λιβανῶν καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν, τὸν σῶ-

σαντα αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς δλεθριωτέρας ἀναρχίας.

Ἰδὼν δὲ ὁ Κολοκοτρώνης ὅτι ὁ λαὸς προσεκύνη τὸν ταχυδρόμον Κυρδαρᾶν, πλησιάσας εἶπεν.

— Το πᾶγμα, ὑπερεξοχώτατε, δὲν πάγει καλά, πρέπει ὁ κόσμος νὰ γνωρίσῃ τὸν Κυβερνήτην του.

— Καὶ τί θέλεις νὰ κάμω;

— Νὰ βάλῃ ἡ ὑπερεξοχότης σου τὴν στολὴν σου.

Καὶ περὶ αὐτὸς εἰς μικράν τινα σκιερὰν κοιλάδα, ἀνέλθοις τὴν στολὴν αὐτοῦ πενιχοτέραν καὶ τῆς τῶν δασονόμων τῆς ἀντιβασίλειος.

— Ὅτε δὲ ἐπλησιάσαμεν εἰς τὸν Ἄγιον Γεώργιον.

— Πῶ θὰ καταλύσωμεν ἀπόψε; ἡρώτησεν τὸν πᾶριππον στρατάρχην τῆς Πελοποννήσου.

— Εἰς τοῦ Δεσπότη.

— Πρέπει λοιπὸν νὰ φροντίσω, ἐπ' ἀνέλθοις μετὰ βραχείαν σιωπὴν, νὰ πληρωθῶσιν ὅλα τὰ ἔξοδα.

— Ποῖα ἔξοδα; ἡρώτησεν ὁ γέρον.

— Τῆς τροφῆς μας, τῆς τροφῆς τῶν ἀλόγων καὶ κοθετῆς.

— Καὶ ποῖος ὑπερεξοχώτατε, πληρώνει τοιαῦτα ἔξοδα; Ὁ Δεσπότης μάλιστα εἶναι ἀνθρώπος ἀγαθῶν τὴν κολὴν βούκαν καὶ θὰ ἔχῃ πολλὰ καὶ καλά φινιγὰ νὰ μᾶς δώσῃ.

Καὶ ἀληθῶς ὁ μακαριτὴς ἀρχιεπίσκοπος Κυρίνθου Κύριλλος, πρὸς γάστορος καὶ παλῦσαρκος ὑπὲρ τὸ μέτρον ἦτο τρυφήλος ὡς ἄλλος καρδινάλιος, ἀμὰ δὲ καὶ ἀδηνάργος ὡς ὁ Ρίξης ἔκρινος, περὶ οὗ ἐγραψέν ποτε τὸ χαριέστατον τοῦτο ἐπιτύμβιον ὁ Ρίξος.

«Ρίξος ὁ πηγαδόστομος τῶν τραπεζῶν ὁ γάρος

«Ἀφοῦ τὸν κόσμον ἔφαγε τὸν ἔφαγε ὁ Χάρος»

— Δὲν τὰ πληρώνετε σεις, ἀνέφω- νησεν ὀγγίως ὁ Κυβερνήτης, καὶ διὰ τοῦτο παραπονείται ἐς αἰτίας

— Καὶ τί ἔχει νὰ κάμῃ, ὑπερεξο- χώτατε, ὁ λαὸς μὲ τὸ φαγνὸν τοῦ Δεσπότη;

— Τί ἔχει νὰ κάμῃ! ἀνέκραξεν ἐν-

τόνως ὁ Κυβερνήτης, προσβλέψας βλοσυρῶς τὸν ἐρωτήσαντα. Μολὶς αὐριοι θ' ἀναχωρήσωμεν καὶ θὰ ρίψουν ἔρανον εἰς τοὺς χωρικοὺς διὰ τὰ ἔξοδα σου; ἔλεγε γὰρ ὁ Κολοκοτρώνης, καὶ τὸ χειρότερον θὰ τὰ συναξουν διπλά. Οὐκ ἔστιν εἰσθε συνειθισμένοι σεις.

— Ἡξεύρεις πῶς τὸ πάγει ἡ ὑπερεξοχότης σου; εἶπε γὰρ ὁ Κολοκοτρώνης. Μίαν φορὰν ἔπασσεν ἕνας ποντικός εἰς ἕνα πιθάρι λάδι καὶ ἐπνίγηκεν. Ὁ οἰκοκύριος τὸν ἤρε μετὰ δύο ἡμέρας καὶ, ἐνὸς τὸν ἀνέστυρεν, ἐφώνησεν ἡ οἰκοκυρά. «Πρόσεξε μὴ στάξῃ ἡ οὐρά του καὶ βρωμίῃ τὸ λάδι».

— Δὲν ἐννοῶ ποῖαν σχέσιν ἔχει ὁ μῦθος σου μὲ τὰ ἔξοδα τοῦ Δεσπότη, εἶπεν ἀδμονῶν ὁ Κυβερνήτης.

— Μεγάλην, ὑπερεξοχώτατε! διότι, εἴτε πληρώσωμεν εἴτε μὴ, ὁ Δεσπότης θὰ συνάξῃ τὰ γρόσια. Τὰ ἐδικὰ μας τὰ ἔξοδα εἶναι τὸ λάδι τῆς οὐρᾶς τοῦ ποντικοῦ.

Καὶ ἐσιώπησεν μὲν ὁ Κυβερνήτης, τὴν δὲ ἐπιούσαν ἀπέτινες μέχρι λεπτοῦ τὰ δαπανηθέντα.

Δὲν εἶναι λιγώτερο ἐπιτυχημένες οἱ περιγραφὲς τῆς πρωτόγονης τότε κοινωνικῆς ζωῆς στὴν πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος, τὴν Αἴγινα. Ἐνα ἐλαφρὸ χαμόγελο διαπύζει τὸ ἀπόσπασμά του, μακρὰ καὶ ἀπὸ τὸν ἀκριτο θάνατον καὶ ἀπὸ τὴν στεγνὴν εἰρησμία.

Μετὰ δὲ ἐν ἔτος ἐπανεκτάτο τὸ Μεσολόγγιον, καὶ σκιρτῶσα ἤκουσεν ἡ Ἑλλὰς τὴν χρηρόσυνον εἰδησιν· δὲν ἐχαίρομεν δὲ ἀτίλως διὰ τὸν θρίαμβον, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι ἡ ἀνάκτησις πόλεως κατὰ τὴν στερεάν Ἑλλάδα, ὅπου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καροῖσάκη ἐπανῆλθε βαρὺς ὁ ζυγός, θὰ ἐξεβίαζε τὰς Δυνάμεις νὰ ἐπεκτείνωσι τὰ ὅρια. Ἀπαγ- ταχοῦ λοιπὸν φαιδρότης καὶ χαρὰ καὶ ἀγῆλλιστος καὶ ἐν τῇ πτωχείᾳ ἡμῶν ἀπανεστὶς ἐπιλοτιμῆθημεν νὰ

πανηγυρίζωμεν τὴν νίκην τοῦ Σταυροῦ.

Καὶ ὁ μὲν Κυβερνήτης διέταξεν δοξολογίαν· ὁ δὲ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν γραμματέὺς ἀπήγγειλεν ἐπ' ἐκκλησίας λόγον ἀποσπάσαντα δάκρυα καὶ εὐφημίας καὶ τὸ ἐσπέρας ἐφωτίσθη ἡ πόλις. Ὁ Τρικοῦπης μάλισα ἐορτάζων τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς γῆς τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, καὶ εἰς εὐθυμίαν ἐκάλεσεν ἡμᾶς, ἐν ᾗ παρῆσαν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους, οἱ πρέσβεις, καὶ ὅσοι ἄλλοι γνωστοὶ ξένοι ἔτυχον τότε διατρίβοντες ἐν Αἰγίνῃ. Σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἐκ τῶν τριῶν ἡ δεσάρων μεγαλοπρεπεστέρων οἰκιῶν τῆς μητροπόλεως τῆς Ἑλλάδος τὴν μίαν κατείχεν ὁ τελὼν τὴν ἐορτήν· ἡμεῖς δὲ οἱ λοιποὶ ἐνεφωλευόμεν ὡς ἀληθεῖς διάδοχοι τῶν Μυρμηδόνων, εἰς ἰσόγεια, κλίνην ἔχοντες τὸ χῶμα καὶ ἐπιπλά τὰ δερμάτινα δισάκκια, τοὺς πιστοτάτους τούτους συντρόφους τῶν συμφορῶν ἡμῶν καὶ περιπλανήσεων, κρεμάμενα ἀπὸ μακρῶν ξυλίνων ἤλων ἐπὶ μαυροπῶν τοίχων, καὶ σκευὴ τραπέζης πινάκια βανασουργῇ, ἐστερημένα χειλέων καὶ ὀδοντωτά, εἰς ᾧ μετέχουμεν ἀνυπόμονοι ἀπὸ κοχλαζούσης διώτου χύτρας φακάς ἢ φασηλους.

Καὶ ὅμως ἡμεῖς πανευδαίμονες καὶ ἐμακαρίζομεν ἐαυτοὺς διότι τότε πρῶτον μετὰ τοσαῦτα ἔτη ἐτρώγομεν ἀκαταδίωκτοι καὶ ἀδάκρυτοι τὸν ἄρτον ἡμῶν. Συνήλθομεν δὲ εἰς τὸν εὐρυχωρότατον τῶν δύο θαλάμων τοῦ ὑπουργικοῦ μεγάρου, οὗ πρὸς τὸ μέτωπον, ὑπὸ τὰ παράθυρα ἔκειτο μακρὸν ἀνάκλιτρον ἢ σοφᾶς, κατὰ τὸ τουρκικὸν ἔθος, ἐφ' οὗ ἐκάθητον ἀθρόοι αἱ δέσποιnai, φοροῦσαι φέσια, φαιόλια, μπόλιας, ἐνὶ λόγῳ ἐκπροσωπεύουσαι διὰ τοῦ ἐνδύματος πάσας τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος. Τὸς δύο πλευρὰς περιέζων νουν θρανία μελιταῖα καὶ ἐν τῷ μέσῳ πρὸς τὴν εἰσοδὸν, ἴσαντο ὄρθιοι ὁ Κυβερνήτης, οἱ ξένοι καὶ πολλοὶ ἄλλοι· μετὰ τῶν ἄλλων δὲ

τούτων παρίστατο καὶ τις πρίγκηψ· τὸ γένος Ἑλλήν, γεωστὶ ἐλθὼν ἐκ Παρισίων μετὰ τῆς σκιατραφοῦς αὐτοῦ συζύγου φερούσης ἐσθήτα,

«Καλὴν πορφυρὴν
καὶ τερμίδεντα χιτῶνα»

καί, ὡς πύργον, Κυβέλης ἀναπεπταμένην καὶ ὑψηλὴν ἐχούσης τὴν κόμην· Στρέφουσα δὲ ἀδιακόπως τὸ βλέμμα περὶ τὴν αἰθούσαν ἢ λιπαρὰ αὐτὴ πριγκίπισσα ἐφαίνεται οἰκτείρουσα τὸ ἔνδυμα καὶ τοὺς τρόπους τῶν παρακαθημένων καὶ ἐχλεύαζε καὶ ἐκάγχαζε καὶ ὡς καρακάξα, κατὰ τὸν μακαρίτην Κλονάρην, ἐκτετόβριζε γαλλιστί...

Ἐν τοσούτῳ τοὺς κιτταβισμοὺς τῆς πριγκίπισσας διακόπτονται τὰ λιγυρὰ προανακρούσματα τῆς ὀρχήστρας, ἥτις συγκειμένη ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου βιολίου, θέλγει τὰς ἀκοὰς καὶ κνίζει τοὺς πόδας τῶν χορευτῶν. Ἰδοὺ ὁ τράχηλος τοῦ λυριστοῦ κυρτοῦται, ἡ ἀριστερὰ σιαγὼν αὐτοῦ στηρίζει τὸ ὄργανον καὶ τὸ πληκτρον κινεῖται εὐμολπον καὶ μεγαλοπρεπές· τὰ ὦτα πάντων τανύονται καὶ προκύπτουσιν οἱ διεῖτοι πόδες. Ἀλλά, βοβοὶ τῆς συμφορᾶς! μόλις ἤχησαντος τοῦ πρώτου τόνου, μία τῶν χορδῶν, ἐκραγεῖσα μετὰ πατάγου παρ' ὀλίγον καθίστα ἐτερόφθαλμον τὸν λυριστὴν Ὅποια ἀπελπισία! διότι ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἰγίνα οὐδὲ μία χορδὴ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς ἀποκοπείσης εὐρίσκετο! Ὅθεν ἀπεχώρησεν περίλυπος ὁ ἀγαθὸς λιρίστης, ὃς τις, μὴ ὢν ἐξ ἐπογγέλματος μουσικῆς, συγκατέβη νὰ ὤραιοι τὴν ἐορτὴν διὰ τῆς ἀρμονικῆς αὐτοῦ δεξιότητος. Διανέμει δὲ μετὰ ταῦτα δικαιοσύνην ὡς πρόεδρος δικαστηρίου, ἀνεπὸλεῖ πολλάκις τὸ ἀφιλότιμον τῆς χορδῆς, οὗ ἔνεκα δὲν κατέρωθωσεν νὰ διανείμῃ καὶ τέρψιν εἰς τὰς ἀνυπομόνους ἀκοὰς τῶν πανηγυρίζοντων τὴν ἀνάκτησιν τοῦ Μεσολογγίου.

Διεδεχθὴ δὲ τὸν ἀτυχῆ λυριστὴν Ν. Φλογαίτην, κιθαρωδὸς ὁ Σπ.

Σκοῦφος, κομψευόμενος ὁλος καὶ προθυμούμενος νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἐμπειρίαν αὐτοῦ, ὃς τις,

«Κλάγξας ἐξ ὑπάτης χέλους
βαρυγχεά φωνή»

ἀνεκρούσατο τὸ ἀγοραῖον:

«Ἡ ὥρα ἦλθεν

Ἐγὼ ὑγίαν,

Μὲ θρηνηφθίαν

ἀναχωρῶ

Ἐγὼ ὑγίαν

Φάγγω πηγαῖαν

Τὸ πεπρωμένον

Ἀκολουθῶ» κλπ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ μὲν ἄσμα ἦν ἀμουσόν, ὁ δὲ ἦχος βαρὺς καὶ ἄχαρις ἢ φωνή, περιῆλθεν ἡ κιθάρα εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Κοκκινάκη.

Τὰ ἐρανίσματα τοῦ τεύχους κλείνουν μὲ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Διονυσίου Ταγιαπέρα, ποῦ ἐστάθηκε σημαντικὸ πρόσωπο τοῦ καιροῦ του, φίλος τοῦ Βηλαρά, φίλος τοῦ Σολωμοῦ, φίλος τῶν Σούτσων καὶ τῶν Ραγκαβῆ, οἰκίτης τοῦ Καποδίστρια. Οἱ ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὴν Γαλλικὴ Ἐπανάστασιν δείχνουν μέσα σὲ ποιοὺ κλίμα ἀναπτύχθηκε ὁ δυτικὸς φιλελλητισμός.

Γεννηθεὶς ἐν Ζακύνθῳ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἐκατονταετηρίδος, μετέβη εἰς Παρίσιον ἐπὶ τῆς πρώτης γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ὅτε οἱ Γάλλοι ἤρχον τῆς Ἑταγῆσου, καὶ διατρίψας ἐκεῖ 14 ἔτη ἐξέμαθε τὴν λατρικὴν, ἐπιδοθεὶς δὲ καὶ εἰς ἄλλας μελέτας, ὧν ἕνεκα κατέστη πανδαήμων διὰ τὴν τεραστίαν πρὸ πάντων μνήμην αὐτοῦ. Παρευρεθεὶς

δὲ καὶ εἰς τὸ αἵματηρόν δράμα τῆς ἐπαναστάσεως ἐξιστορεῖ μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ζωηρῶν χρωμάτων καὶ τὰς ἐλαχίστας περιπετείας. Καὶ ὅτε ὁμῶς περὶ τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ κατὰ τυράννων δημογοριῶν τῶν γενομένων ἐν κοινεῖσις ἡγάλλετο ἀναμνησκόμενος τῶν ἀγορεύσεων ὁμογενοῦς τοῦνομα Μικέλη Νάξου ἐκ Μυκῶνου, λαλοῦντος ἀριστα τὴν γαλλικὴν. Ὁ ὁμογενὴς οὗτος, συνανῶν τὴν περὶ τὸ λέγειν εὐχέρειαν τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῆς εὐπειρίας τῶν Γάλλων, ἔχων δὲ καὶ τὸ ἥθος ἀρρενωπὸν καὶ ἐπιδεικτικόν, ἐπευφημεῖτο ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν καὶ πρὶν ἢ ἀνορθῇ εἰς τὸ βῆμα. Ἐνῶ δὲ ἀνέβαινε πάντες ἀνέκραζον:

«Chut! voilà le descendant des Aristide et des Themistocle qui va parler.»

Καὶ ἐδημηγόρει ὁ ἀπόγονος τοῦ Ἀριστείδου καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ δημηγορῶν ἐχειροκροτεῖτο ἐνθουσιωδῶς.

Ὅσάκις δὲ ἐπανελάμβανε τὸ μικρὸν τοῦτο ἐπεισόδιον ὁ Ταγιαπέρας, ἐσπινθηροβόλει ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ, διότι ἦν ἐτεροφθαλμὸς, καὶ οἰήσις πατριωτικὴ ἐξωγραφεῖτο ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ φιλοπάτριδος λατοῦ.

Ὅτε δὲ ἐπανελθὼν εἰς Ζακύνθον ἐξήσκει τὸ λατρικὸν ἐπάγγελμα, τοσοῦτον ηὐδοκίμησεν, ὥστε ἡ κοινὴ εὐνοία εἴη καὶ σήμερον ἐπιποθεῖ αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Φάλαρις τῆς Ἡπείρου Ἀλὴ πασῶς, ἀκούσας τὴν φήμην αὐτοῦ, μετεπέμψατο εἰς Ἰωάννιναν. Καὶ ὑπήκουσε μὲν ἄλλ' ὡς φίλων ἐξαιρέτως τὴν διανοητικὴν τροφήν, πολὺ δὲν θὰ διέμενεν ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ αἰμοβόρου ἐκείνου, εἰ μὴ ἀπῆλθεν ἔτερον σοφὸν τὸν λατρὸν Ἰωάννην Βηλαράν.

Πώς ζει:

1. "Ένα γκαρσόνι τής 'Αργεντινής

Του PETER GRIEVE

(Από το «News Chronicle», Λονδίνο)

Ο Χουάν Λοπέξ ξύπνησε στις έξη παρά τέταρτο, το δυνατό άνοι-
ξιάτικο φώς έπεφτε στο πρόσωπό του. Για μιá στιγμή τὰ μά-
τια του πλανήθηκαν στους βρώμικους τοίχους τής κάμαρας που
άποτελούσε όλο του το σπίτι. Ύστερα έσπρωξε τή γυναίκα του και
φώναξε δυνατά: «Γιόργκε, Μαρία!», για νά ξυπνήσουν τὰ παι-
διά του.

Στις έξη και τέταρτο έτρωγε το πρωινό του: Ψωμί με βούτυρο
και ένα φλυτζάνι καφέ με γάλα. Στις 8½, ύστερα από ένα ταξίδι
6 μιλ. με τραίνο και λεωφορείο, έφτασε στη δουλειά του και σέρβιρε
τους πελάτες ενός μοντέρνου καφεναείου τής Λεωφόρου Κορριέν-
τος του Μπουένος Άϊρες το πρωινό τους: καφέ με φραντζολάκια.

Τό μεσημέρι, την ώρα που έτρωγε το γιαχτιστό φαί που του
έδινε η διεύθυνση, άρχιζε η αλάνια συζήτηση για τὰ φιλοδοχή-
ματα. «Γιά άκούστε», ειπε ο Χουάν: «Τα χρήματα που έπαιρνα
κάθε βδομάδα ήταν 1 λίρ. και 6 σελ., κι από φιλοδοχήματα έβγαζα
5 λίρ. και 10 σελ. τή βδομάδα. Τώρα ο μισθός μου είναι 2 λίρ.
και 1 σελ. τή βδομάδα, και από τότε που η Κυβέρνηση δεν έπι-
τρέπει τὰ φιλοδοχήματα παίρνω περίπου 6 λίρ. και 17 σελ. τή
βδομάδα ως μερίδιο του ποσοστού των 15%. Αυτό με συμφέρει.»
«Όλη όμως αυτή η συζήτηση είχε ταραξει το Χουάν. Στο γυρισμό,
ύστερα από το κανονικό του δικάτωρο, έβγαλε μολύβι και χαρτί
και έγραψε τον προϋπολογισμό τής έβδομάδας:

	λίρ.	σελ.	πέν.		λίρ.	σελ.	πέν.
Νοίκι	1	2	6	Κρασί και μύρα .	1	5	0
Τρόφιμα	2	4	0	Καπνός	—	12	6
Ρούχα	1	5	0	Κρατήσεις συντάξ.	—	17	6
				Τραίνο και λεωφ.	—	3	10

Από τις 8 λίρ. και 18 σελ. που έπαιρνε, ξόδευε 7 λίρ. 10
σελ. και 14 πέν. και του έμεναν 1 λίρ. 7 σελ. και 8 πέν. Η είσ-
φορά στο σωματίδιό του, το «Syndicato Gastronomico», δεν κόστιζε
πολύ — 1 σελ. και 3 πέν. το μήνα. Δεν είχε άσφαλεία άνεργίας
μόνο άσθενείας ή άτυχημάτων είχε, για την όποια πλήρωνε ο
έργοδοτός του και στή σημερινή εποχή δεν ήταν εύκολο πράγμα
νά βρεής δουλειά. Και σε λίγο καιρό ή γυναίκα του θα άποκτιούσε
και τρίτο παιδί.

Ο Χουάν έβυσσε το κεφάλι του με το μολύβι. Αυτός ο Άγγλος
δημοσιογράφος με ρώτησε ποιά είναι η φιλοδοξία μου, ειπε μέσα
του. «Λοιπόν, του είπα ότι η φιλοδοξία μου είναι νά μπορέσω νά
τά βγάλω πάντα πέρα».

ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΝ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΟΥ ΑΤΟΜΟΥ

Του RT. HON. J. CHUTER EDE, P.C., M.P.

(Αποσπάσματα από διάλεξιν γενομένην εις
την «Hansard Society», Λονδίνον)

Ο Έντιμότατος Τζ. Τσούτερ "Ηντ, Υπουργός των Έσωτερικών τής Βρεταν-
νίας από του 1945, έχει την ειδικήν ευθύνην τής διατηρήσεως τής έλευθερίας
του άτόμου εις εποχήν κατά την όποίαν αι οικονομikai δυσχερείαι επιβάλλουν
εις πολλά ζητήματα την συνέχισιν ή επανεφαρμογήν του έλέγχου τής εποχής του
πολέμου. Σαράντα έτών πείρα του Κοινοβουλίου και τής διοικητικής μηχανής,
του έδωσε την ευκαιρίαν νά κατανοήση ποία είναι τὰ δυνατά νά προστατεύσουν
την έλευθερίαν μέτρα, χωρίς όμως ή πείρα αυτή νά ελαττώση την συμπάθειάν
του προς το άτομον. Τὰ συμπεράσματα τής πείρας του εκτίθενται εις μιάν διά-
λεξιν του προς την μη πολιτικήν «Έταιρίαν Χάνσαρντ» ή όποία ιδρύθη διά νά
ενισχύση το ενδιαφέρον διά το κοινοβουλευτικόν σύστημα, εις την Βρεταννίαν
και το έξωτερικόν, πράγμα το όποιον επιδιώκει διά συζητήσεων, διαλέξεων και
διά του τριμηνιαίου περιοδικού της «Parliamentary Affairs» (Κοινοβου-
λευτικά Ζητήματα). Την διάλεξιν αυτήν δημοσιεύομεν κατωτέρω.

Το δυσκολώτερον πρόβλημα
εις την τέχνην του κυβερ-
νάν είναι η εύρεσις και η
διατήρησις τής ορθής ισορροπίας
μεταξύ έλευθερίας και τάξεως.
Εις τας περισσοτέρας περιόδους
τής ιστορίας δεν έγένετο καμμία
προσπάθεια προς διατήρησιν
μιας τοιαύτης ισορροπίας ή πλά-
στιγς έκλινε πάντοτε πολύ προς
το μέρος τής τάξεως, και τοϋτο
έθεωρείτο ορθόν. Πολλάκις δεν
δυνάμεθα νά έννοήσωμεν πόσον
άβεβαία είναι η πίστις εις την
πολιτικήν έλευθερίαν, και πόσον
πρόσφατος ή εξέλιξις των άστι-
κών έλευθεριών τας όποιάς έ-
χομεν.

Λητμονοϋμεν ότι η κλασσική
εποχή εκ τής όποιάς προέρχονται
τόσον πολλαί από τας συγχρό-

νους φιλελευθέρας ιδέας, ήτο μία
ώραιότητ ήμπενσις, όχι όμως
το φυσικόν προΐδν τής άνθρω-
πίνης κοινωνίας. Ίσως η ιστο-
ρία τής Γερμανίας κατά τὰ εί-
κοσι τελευταία έτη νά μās έβοή-
θει νά το ένθυμηθώμεν. Δεν
πρέπει όμως νά μās παρασύ-
ρη το γεγονός αυτό και νά
σκεφθώμεν ότι η επιθυμία τής
Γερμανίας διά την έξουσίαν ο-
φείλεται εις έν εκ των ιδιαιζόν-
των χαρακτηριστικών της. Η
σκέψις αυτή δείχνει τελείαν ά-
γνοιαν των μακρών έτών τής
ιστορίας όλων των χωρών, κατά
τα όποια επεκράτησεν η ιδέα τής
έξουσίας και αι στερεότυποι άρ-
χαί της και έγέγοντο δεκταί άνευ
συζητήσεως.

Εις καμμίαν χώραν η έλευθερία

του ατόμου δεν μπορεί να κριθῇ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρὸς χάριν τῆς τάξεως καὶ τῆς κοινωνικῆς ὑγείας ἐπιβαλλομένων περιορισμῶν. Τὸ κριτήριον τῆς ἐλευθερίας εὐρίσκεται εἰς τὸ ἐὰν ὁ λαὸς δύναται νὰ ἐπικρίνῃ τοὺς νόμους τούτους, νὰ κινῆται διὰ τὴν κατάργησιν ἢ τροποποίησιν τῶν καὶ νὰ ἐπιτυχάνῃ τὸν σκοπὸν του, ἀφοῦ βεβαίως πείσῃ τὴν πλειονότητα νὰ συμφωνήσῃ με αὐτόν.

Ἡ ἀπόλαυσις τῆς ἐλευθερίας ὑπ' αὐτὴν τὴν ἐννοίαν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου, τοῦ συνεταίριζεσθαι καὶ τοῦ συνέρχεσθαι, καὶ τὸ βασικώτερον, ἐκ τοῦ ἀδυνάτου τῆς συλλήψεως καὶ φυλακίσεως ἐνὸς ατόμου ἀνευ προηγουμένης δικαίας δικαστικῆς κρίσεως. Ἡ ἐπίτευξις αὐτῶν τῶν ἐλευθεριῶν, (μὲ ἐξαιρέσιν πιθανῶς τῆς τελευταίας), δὲν εἶναι μόνον ζήτημα μεταξὺ τοῦ πολίτου καὶ τῆς Κυβερνήσεως του. Εἶναι περισσότερον ζήτημα μεταξὺ τοῦ πολίτου καὶ τῶν συμπολιτῶν του. Ἡ κοινὴ γνώμη μπορεί νὰ εἶναι ἐξ ἴσου τυραννικὸς καὶ περιορισμένης ἀντιλήψεως λογοκριτής, ὅσον καὶ κάθε κυβέρνησις.

Ἐὰν ἡ ἀστική ἐλευθερία πρόκειται νὰ ὑπάρχῃ ὅχι μόνον κατ' ὄνομα, πρέπει νὰ βασίζεται ἐπὶ τῆς ἀνοχῆς ὅχι ἐπὶ τῆς ἀνοχῆς ἢ ὅποια ἀποτελεῖ εὐφημισμὸν τῆς λέξεως ἀδιαφορία, ἀλλὰ ἐπὶ μιᾶς ἐμπράκτου ἀνοχῆς ἢ ὅποια, ὅχι μόνον ἐπιτρέπει, ἀλλὰ καὶ ἐνθαρρύνει τὴν ἔκφρασιν

ἀντιθέτων γνώμων, μετὰ τὴν πεποιθήσιν ὅτι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μπορεί νὰ κατανοηθῇ ἡ ἀλήθεια καὶ νὰ διατηρηθῇ.

Καλὸν εἶναι νὰ ἐνθυμούμεθα τὴν συμβουλὴν τοῦ Τοκεβίλ, ὅτι ἡ δημοκρατία εἶναι ἱκανὴ νὰ «ἐξοντώσῃ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος τὴν ὅποیان εὐνοοῦν αἱ δημοκρατικαὶ κοινωνικαὶ συνθῆκαι» τόσον ὥστε, ἀφοῦ θρασυῇ ὅλα τὰ δεσμὰ τὰ ἐπιβληθέντα κάποτε ἐπ' αὐτοῦ ὑπὸ κοινωνικῶν τάξεων ἢ ἀνθρώπων, τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, θὰ γίνῃ δέσμιος τῆς γενικῆς θελήσεως τῆς πλειοψηφίας».

Ὁ καλὸς ὅμως πολίτης πρέπει νὰ ἐξασφαλίσῃ ὥστε τὰ ἄτομα τὰ ὅποια ἐκλέγει διὰ νὰ κυβερνήσουν τὴν χώραν νὰ σέβωνται τὰς ἐλευθερίας του καὶ νὰ ζητοῦν τὸ αὐτὸ σέβας ἀπὸ τοὺς ὁπαδούς των. Ἡ λεπτὴ αὐτὴ ἰσορροπία μεταξὺ ἐλευθερίας καὶ τάξεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συνεργασίας — καὶ συχνὰ ἐκ τῆς συγκρούσεως — διαφόρων παραγόντων, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ σπουδαιότερος εἰς τὴν Μεγ. Βρετανίαν εἶναι τὰ δικαστήρια, τὸ Ὑπουργεῖον Ἑσωτερικῶν, ἡ Ἀστυνομία καὶ τὸ Κοινοβούλιον.

Τὰ δικαστήρια ἔχουν διπλοῦν ἔργον. Πρῶτον νὰ ἐξασφαλίσουν ὅτι αἱ ἐκτελεστικαὶ ἀρχαὶ δὲν κάνουν κατάχρησιν τῆς δυνάμεως τὴν ὅποیان τοὺς ἐνεπιστεύθησαν καὶ δεύτερον, νὰ παρὰ-

σχουν εἰς τὸ ἄτομον ἓνα φάρμακον ἐναντίον παντὸς ὁποῖος τὸ ἀδικεῖ, εἴτε εἶναι ἀπλοῦς πολίτης, ὑπάλληλος, ἢ ὁ ἴδιος ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν. Ὁ βρεταννικὸς νόμος δὲν συγχωρεῖ ἐκεῖνον ὁ ὅποιος θὰ πῇ ὅτι ἐνήργησε κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἀνωτέρου ὑπαλλήλου ἢ τοῦ ἰδίου τοῦ Ὑπουργοῦ, οὔτε τὰ δικαστήρια συγχωροῦν μίαν παράνομον πράξιν μετὰ τὴν δικαιολογίαν ὅτι ἐγένετο μετὰ καλὴν πρόθεσιν.

Εἰς τὰ 1935, ἐνὼ ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Ε' ἐπεθιῶρει τὸ σῶμα τῆς Βασιλικῆς Ἀεροπορίας, μία γυναίκα ἢ ὅποια ἐμοίραζε προκηρύξεις προσεπάθησε νὰ ρίξῃ μίαν εἰς τὴν βασιλικὴν ἄμαξαν. Ἡ ἀστυνομία φοβηθεῖσα μήπως τὸ πλῆθος θελήσῃ νὰ τὴν ἐκδικηθῇ καὶ διαταραχθῇ ἡ τάξις, τῆς ἐπῆρε τὰς προκηρύξεις. Ἐκεῖνη ἐμήνυσσε τὸν ἀστυνόμενον καὶ τὸν ὑπαστυνόμενον καὶ τὸ δικαστήριον ἀπεφάνθη ὅτι, ὅσον καλοπροαίρετος καὶ ἐὰν ἦτο ἡ ἐνέργεια τῆς ἀστυνομίας, κατὰ τὸν νόμον ἦτο ἀδικαιολόγητος, καὶ ὥρισε πρόστιμον 1 λίρ. εἰς βάρος τῆς ἀστυνομίας. Αὐτὸ εἶναι μικρὸν παράδειγμα τῶν ἀρχῶν τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἔχουν κατὰ νοῦν καὶ ἡ ἀστυνομία καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν, τοῦ ὁποίου καθήκον εἶναι ἡ τήρησις τῆς τάξεως εἰς τὴν χώραν, πρέπει ἐπίσης νὰ προστατεύῃ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνων οἱ ὅποιοι κατακρίνουν τὸ ὄλον Κυ-

βερνητικὸν σύστημα, μετὰ τὴν προϋπόθεσιν βεβαίως, ὅτι αἱ ἐνέργειαι τῶν δὲν θέτουν σοβαρῶς εἰς κίνδυνον τὰ θεμέλια τοῦ Κράτους. Εἰς τὴν πράξιν, αὐτὸ εἶναι ζήτημα τηρήσεως μιᾶς δικαίας καὶ συχνὰ προσκαίρου ἰσορροπίας μεταξὺ τοῦ κινδύνου ὑπερβολικῶν ἐνεργειῶν διὰ νὰ παρεμποδίζωνται αἱ ταραχαὶ πρὸς ἐπιβολὴν ριζικῶν μεταβολῶν καὶ τοῦ κινδύνου αἱ ἐνέργειαι νὰ περιορίζωνται εἰς τὸ ἐλάχιστον. Ἐκτελῶν τὸ ἔργον του μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν παγίδων, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν δὲν βοηθεῖται καὶ πολὺ ὑπὸ τῶν κειμένων νόμων. Τὸ Κοινοβούλιον δὲν κατάρθωσε ποτὲ νὰ χαράξῃ μίαν σταθερὰν γραμμὴν πέραν τῆς ὁποίας νὰ μὴ δύναται νὰ προχωρήσῃ ἡ ἀναταραχὴ.

Τὸ πρόβλημα ἐντούτοις ἐξητάσθη ὑπὸ τῶν δικαστηρίων καὶ ἐκ τῶν ἀποφάσεών των ἐσηματίσθη ἓνας Κοινὸς Νόμος σχετικῶς πρὸς τὴν συνωμοσίαν καὶ τὰς ἐπαναστατικὰς προκηρύξεις. Ἐν τῇ εὐρύτερᾳ δηλ. ἐννοίᾳ, ὁ Κοινὸς Νόμος ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐξῆς: κανεὶς δὲν μπορεί νὰ χρησιμοποιήσῃ βίαν διὰ νὰ μεταβάλῃ τοὺς νόμους ἢ τὸ Σύνταγμα τῆς Μεγάλης Βρετανίας, διότι τοῦτο θὰ κατέστρεφε τὴν εἰρήνην ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξαρτῶνται ὅλαι μας αἱ ἐλευθερίαι ἐν τούτοις ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ μέσου, οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ καταφύγουν σχεδὸν εἰς κάθε ἄλλην μέθοδον ἀναταραχῆς ἢ ὅποια τοὺς ἀρέσει, διὰ νὰ μεταβάλουν τοὺς νόμους, τὰ

συστήματα ή τους θεσμούς. Εὐτυχῶς εἶναι πολὺ ὀλίγοι ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι θέλουν πραγματικῶς νὰ ἀνατρέψουν τὸ σύστημα διὰ τοῦ ὁποῖου ἐγίναν οἱ νόμοι-μας καὶ κυβερνᾶται τὸ Κράτος μας* ἐν τούτοις εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ὑπαρξὶς τῆς ἀρχῆς συμφῶνως πρὸς τὴν ὁποῖαν «κάθε τί τὸ ὁποῖον δὲν φθάνει μέχρι τῆς βίας εἶναι δυνατόν», ἀφήνει εὐρὺ πεδὶον πολιτικῆς διαμάχης, καὶ εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Ἐσωτερικῶν ἐναπόκειται νὰ φροντίσῃ ὥστε τὴν μεγάλην ἐλευθερίαν τὴν ὁποῖαν παρέχει ὁ νόμος νὰ τὴν ἀπολαμβάνουν ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν φρονήματα τῶν ἁκρῶν. Πρέπει νὰ φροντίσῃ ὥστε ἐκείνοι εἰς τοὺς ὁποίους ἀρέσει νὰ γυρίζουν εἰς τοὺς δρόμους καὶ νὰ φωνάζουν «Ζήτω ὁ Κομμουνισμός» νὰ τὸ κάνουν χωρὶς νὰ ἐνοχλοῦνται ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι φωνάζουν «Κάτω ὁ Κομμουνισμός». Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου τὸ καθήκον του ἦτο νὰ φροντίσῃ ὥστε αἱ συνεδριάσεις τῶν ἀντιμιλιταριστῶν οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ πολεμήσωμεν, νὰ μὴ διακόπτονται ἀπὸ ἀνδρας ἀγωνιζομένους διὰ τὸ δικαίωμα νὰ τὸ λέγουν.

Ἐὰν οἱ ἄνθρωποι ἀπλῶς δὲν ἐλάμβανον μέρος εἰς συνεδριάσεις τὰς ὁποίας δὲν ἐγκρίνουν καὶ ἐξήτουν ὁπαδοὺς ἐκεῖ ὅπου θὰ ἦτο πιθανώτερον νὰ τοὺς εἴρουν, τοῦτο θὰ ἦτο ἓνα σχετικῶς ἀπλοῦν ζήτημα. Ὁ φλογερὸς ἐν τούτοις προπαγανδιστὴς δὲν ἰκανοποιεῖται μὲ τίποτε τόσον ἥμε-

ρον. Ἐνθουσιάζεται νὰ πηγαίνει εἰς τὰς συνεδριάσεις τοῦ ἀντιπάλου του καὶ νὰ ὀργανῶνῃ τὰς ἰδικὰς του εἰς περιοχὰς ὅπου θὰ εὖρη τὴν μικροτέραν ὑποστήριξιν καὶ θὰ δημιουργήσῃ τὴν μεγαλύτεραν ἀναταραχὴν.

Ἐνῷ ἡ τελικὴ εὐθύνη διὰ τὴν διατήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς ἐλευθερίας εἶναι ἔργον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἡ πραγματικὴ ἐργασία καὶ ἡ ἄμεσος ἐπαφὴ μὲ τὸν ταραξιαν καὶ τὸν ἀνυπότακτον εἶναι ἔργον τῆς ἀστυνομίας, ἡ ὁποία εἶναι συγχρόνως φρουρὸς τῆς εἰρήνης καὶ φύλαξ τῆς ἐλευθερίας. Ὁ τελευταῖος ρόλος δὲν εἶναι ρόλος κοινὸς δι' ὅλους τοὺς ἀστυφύλακας τοῦ κόσμου. Πράγματι ἡ δημιουργία μιᾶς ὀργανωμένης ἀστυνομικῆς δυνάμεως εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν ἦτο κάτι τὸ ὁποῖον ἐπολεμήθη μὲ σθένος, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ὅτι θὰ ἀπειτέλει κίνδυνον διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Τὰ ἀπαισιόδοξα ὅμως προηγήθησαν τοῦτο δὲ ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὰ φυσικὰ χαρακτηριστικά τοῦ ἔθνους καὶ ἐν μέρει εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, τὸ ὁποῖον ἐλέγχει τὴν ἐξουσίαν τῆς ἀστυνομίας.

Εἰς τὴν Βρεταννίαν ὁ ἀστυνομικὸς εἶναι ὁ πολίτης τὸν ὁποῖον ὑπέδειξαν οἱ συμπολίται του διὰ νὰ ἐκτελῇ διάφορα πράγματα τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν μόνοι των. Ἐκτὸς τῆς Μη-

τροπολιτικῆς Ἀστυνομίας (ἡ ὁποία εὐρίσκεται ὑπὸ τὸν ἄμεσον ἔλεγχον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν), αἱ ἀστυνομικαὶ δυνάμεις διοικοῦνται ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν. Δὲν εἶναι πράκτορες τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως ἄμεσως ἐλεγχόμενοι ὅπως εἶναι ἡ Γαλλικὴ Ἀστυνομία καὶ ὅπως οἱ ἀστυνομικοὶ τῆς προναζιστικῆς Γερμανίας, ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Αὕτη δὲ ἡ ἀνεξαρτησία ἀπὸ τὸν κεντρικὸν ἔλεγχον δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ θεωροῦνται ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς των οὔτε ἀπὸ τοὺς γείτονάς των ὥς χωριστὸν σῶμα μὲ ἐνδιαφέροντα διαφορετικὰ ἀπὸ τῆς κοινότητος τὴν ὁποῖαν ὑπηρετοῦν.

Οἱ ἄνθρωποι συχνὰ πιστεύουν ὅτι ἀναγκαστικῶς εἶναι δύσκολον ἡ ἀστυνομία νὰ μένῃ ἀμερόληπτος* εἰς τὴν πράξιν ὅμως ἓνας ἀστυνομικὸς μὲ ὀλίγων μηνῶν πείραν πολιτικῶν συνεδριάσεων καὶ συλλαλητηρίων βαρύνεται τόσον μὲ τὰς πολιτικὰς ὁητορίας, ὥστε, ὅσος καὶ ἂν ἦτο ὁ ἐνθουσιασμὸς του κατὰ τὸ παρελθόν, σβύνει πολὺ γρήγορα. Σοβαρώτερος εἶναι ὁ κίνδυνος μήπως ἐκείνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐντολὴν νὰ ἐπιβάλουν τὸν νόμον, εἰσέλθουν εἰς τὸν πειρασμὸν καὶ κάμουν κατὰ τὸν ἑαυτοῦ παρὰ τὸν νόμον ἢ ἐξ ὑπερβολικοῦ ζήλου πρὸς τὸ γενικὸν καλόν. Ἡ λανθασμένη ἀντίληψις κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ δημόσιος ὑπάλληλος μπορεῖ νὰ παρᾷ τὸν νόμον χάριν τοῦ κοινοῦ καλοῦ, γενικῶς δὲν συμβιβά-

ζεται μὲ τὴν συνταγματικὴν Κυβέρνησιν. Μολονότι τοῦτο εἶναι σπάνιον, πρέπει νὰ ἀντιμετωπισθῇ μὲ πολλὴν ἀποφασιστικότητα.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἔχει καὶ ἄλλον ἔργον, καὶ μάλιστα σημαντικόν διὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν πολιτῶν: εἶναι τὸ μέσον ἐπικοινωνίας τοῦ Βασιλέως μετὰ τῶν ὑψηλῶν του. Ἰδικό του ἔργον εἶναι νὰ δέχεται καὶ νὰ ἐξετάσῃ τὰς αἰτήσεις, τὰ ὑπομνήματα καὶ τὰ παράπονα τῶν ὑψηλῶν τῆς Α. Μεγαλειότητος ἐπὶ ὅλων τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα προκαλοῦν τὴν δυσἀρεσκειάν των. Διὰ πολλὰς διαμαρτυρίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ τίποτε* ἐν τούτοις εἶναι καθήκον τῆς ὑπηρεσίας νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν παραπονούμενον μὲ τρόπον ὁ ὁποῖος θὰ τὸν πείσῃ ὅτι ἡ περίπτωσις του ἐξητάσθη σοβαρῶς. Ἐὰν ὁ παραπονούμενος παρουσιάσῃ προσωπικῶς, πρέπει νὰ τὸν κάνουν νὰ αἰσθανθῇ ὅτι ὑπάρχει κάποιος ὁ ὁποῖος ἔχει ὅλην τὴν προθυμίαν νὰ τὸν βοηθήσῃ, διότι ὀλίγα πράγματα συμβάλλουν περισσότερον εἰς τὴν δημιουργίαν δυσἀρεσκείας ἀπὸ τὸ αἰσθημα τοῦ κοινοῦ ὅτι τὸ Κράτος ἀδιαφορεῖ διὰ τὰ παράπονά του.

Ἐπίσης τὸ Κοινοβούλιον μπορεῖ νὰ διαφυλάξῃ τὸς ἐλευθερίας συγκεντρῶνον τὴν προσοχὴν του εἰς ἓνα ζήτημα τὸ ὁποῖον πιθανόν νὰ δημιουργῇ δυσκολίας εἰς

ένα άτομον ή εις ένα τομέα της κοινωνίας. Μία επερώτησις εις την Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ὑποχρῶναι τὸν ἀρμόδιον Ὑπουργὸν νὰ ἐρευνήσῃ τοὺς λόγους τῆς ὑποτιθεμένης δυσανεσκειᾶς καὶ πρέπει εἴτε νὰ τὴν ἐπανορθώσῃ, εἴτε νὰ δικαιολογήσῃ δημοσίᾳ τὸ γεγονός. «Ἡ ὥρα τῶν ἐρωτήσεων» εἶναι ἀνεκτίμητος μέθοδος, καθ' ὅσον ἐξασφαλίζει ὅτι κάθε πολίτης μπορεῖ νὰ κάμῃ γνωστὰ τὰ παράπονά του καὶ συγχρόνως ὑπενθυμίζει εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὅτι αἱ πράξεις τῶν μπορεῖ, οἱ ἀνδράποτε στιγμὴν, νὰ ὑποβληθῶν εἰς δημοσίαν ἐξουχιστικὴν ἐξέτασιν. Χρησιμεύει ἐπίσης καὶ ὡς μέσον διαλύσεως ἢ ἀποδείξεως ὡς ἀβασίμων, παραπόνων τὰ ὁποῖα πιθανὸν ἄλλως νὰ ἐδημιουργοῦν σοβαρὰν δυσανεσκειαν.

Δὲν ὑπάρχει τίποτε διὰ τὸ ὁποῖον νὰ ἐξεγείρεται τόσον γρήγορα τὸ Κοινοβούλιον ὅσον ἡ ἀπειλὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου. Ἐὰν μία ἐρώτησις δὲν λάβῃ ἱκανοποιητικὴν ἀπάντησιν, τὸ ζήτημα τίθεται εἰς συζήτησιν καὶ τὸ μέλος τὸ ὁποῖον προεκάλεσε τὴν ἐρώτησιν ὑποστηρίζεται πολὺ (καὶ ὄχι μόνον ὑπὸ τοῦ Κόμματός του) εἰς τὴν πίεσιν τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ διὰ νὰ ἐρευνηθῇ λεπτομερῶς ἡ ὑπόθεσις.

Αλλο κοινὸν ἔργον τοῦ Ὑπουργείου Ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ Κοινοβουλίου εἶναι ἡ προσεκτι-

κὴ ἐξέτασις τῶν νέων νόμων καὶ τῶν κανονισμῶν οἱ ὁποῖοι προτείνονται ὑπὸ Ὑπουργῶν εἰς τοὺς ὁποίους οἱ κείμενοι θεσμοὶ παρέχουν τὸ δικαίωμα. Οἱ ἄνωτεροι λειτουργοὶ προτιμοῦν τὰ σχέδιά των νὰ ἔχουν μὲν μίαν λογικὴν συμμετρίαν, δὲν ὑπολογίζον ὅμως πάντοτε τὸν ἐνθουσιώδη παραλογισμόν τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τῶν προτιμήσεων τῶν ἀνθρώπων. Ἔργον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ Κοινοβουλίου εἶναι νὰ τοὺς ὑπενθυμίσῃ νὰ ἐρωτήσουν «εἶναι πράγματι ἀναγκαῖος ὁ κανονισμός σας αὐτός; Θὰ συντελέσῃ ἄραγε εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου ἢ θὰ συμβάλῃ εἰς τὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἀπλῶς τὰς προτάσεις σας»;

Διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τῆς διατηρήσεως δηλ. τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ ἐλευθερίας καὶ τάξεως, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν ἐλέγχει καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἀπορρίπτει νομοσχέδια προτεινόμενα ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἀρχῶν. Καὶ εἰς αὐτὸ ἐπικρατεῖ ἐπίσης ἡ ἀρχὴ ὅτι οἱ ψηφίζόμενοι νόμοι ψηφίζονται διὰ νὰ αὐξήσουν καὶ ὄχι διὰ νὰ περιορίσουν τὴν ἐλευθερίαν. Δὲν εἶναι ὅμως πάντοτε εὐκόλον νὰ ἀποφασίσῃ κανεὶς ἐὰν εἶναι ὀρθὸν νὰ περιορίσῃ τὴν ἐλευθερίαν μιᾶς μερίδος τοῦ λαοῦ διὰ νὰ αὐξήσῃ τὴν ἐλευθερίαν μιᾶς ἄλλης.

Ὅταν ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἦτο Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κάποια τοπικὴ ἀρχὴ προέτεινε τὴν ψήφισιν νομοσχεδίου τὸ ὁποῖον

ἀπηγόρευε τὴν κυκλοφορίαν μὲ τροχοπέδιλα εἰς τὰ πεζοδρόμια τοῦ Λονδίνου πρὸς προστασίαν τῆς ἡσυχίας τῶν ἡλικιωμένων τοὺς ὁποίους τὰ παιδιὰ ἔσπρωχναν. Ὁ κ. Τσῶρτσιλ ἀπεφάσισεν ὅτι ἦτο σημαντικώτερον νὰ προστατεῦσῃ τὸ παιδί τοῦ Λονδίνου εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἐδίδοντο πολλὰ εὐκαιρίαι διὰ νὰ διασκεδάσῃ καὶ ἡρνήθη νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ νομοσχέδιον.

Προκειμένου περὶ σπουδαιότερων ζητημάτων, εἰς τὸ Κοινοβούλιον ἐναπόκειται νὰ ἐξασφαλίσῃ, κατόπιν ἐρεύνης καὶ συζήτησεως ὅτι ἡ ἐκτελεστικὴ ἀρχὴ δὲν δρᾷ κατὰ τρόπον αὐθαίρετον.

Ὅσονδήποτε καλὰς προθέ-

σεις καὶ ἂν ἔχῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, ὅσον εὐσυνείδητος καὶ ἐὰν εἶναι ἡ ἀστυνομία, ὅσον δῆποτε καὶ ἐὰν ἀγρυπνοῦν τὰ δικαστήρια, τὸ Κοινοβούλιον εἶναι ἐκείνο τὸ ὁποῖον παρέχει τὴν μεγαλύτεραν ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου. Ἐπιτρέψατέ μου ὅμως νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ ἐλευθερία ἐξαρτᾶται πρῶτον καὶ κύριον ἀπὸ αὐτὸν τὸν λαὸν τῆς χώρας. Ἐὰν οἱ πολῖται δὲν κατανοοῦν ὅτι ἡ ἀπόλαυσις τῆς ἐλευθερίας ἀπαιτεῖ ἐνέργον καὶ φωτισμένην ἀνάμixin εἰς τὰ δημόσια πράγματα καθὼς καὶ ἀποφασιν νὰ σέβωνται καὶ νὰ ὑπερασπίζον τὰ δικαιώματα τῶν ἀντιπάλων των ἐξίσου μὲ τὰ ἰδικά των, ἡ ἐλευθερία δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιζήσῃ.

«Malo periculosam libertatem quam quietum servitium.»
(Προτιμῶ τὴν ἀπικίνδυνον ἐλευθερίαν ἀπὸ τὴν ἡσυχὴν δουλείας.)

ΤΑΚΙΤΟΣ

Τῆς LUCIA MOHOLY
(Ἀπὸ τὸ «Future», Λονδίνο)

Στόν πόλεμο φωτογρά-
φούσαν σέ φιλμ πού είχε
30 μ. μάκρος γράμματα
ἀπό τή Βρεταννία. Κάθε
φίλμ έπαιρνε χιλιάδες
γράμματα. Κάθε γράμ-
μα έπιανε ένα μικρό τε-
τραγώνάκι πού είχε μέ-

Σκίτσος του Στάινμπεργκ
από το «All in Line»

τωπο πού γίνονταν επι-
χειρήσεις απαιτούσε με-
γάλη οικονομία βάρους
και χώρου.

καὶ χώρου.
Ἡ μικροφωτογραφία,
πεὺ δημιουργήθηκε ἀπὸ
τις ἀνάγκες τοῦ πολέμου,
ἐπεξετάθη σὲ ὅλη τὴ βιο-
μηχανία καὶ σὲ κάθε ἐπι-
χείρηση. Τὰ ἴδια μηχανή-
ματα περὶ φωτογράφι-
ζαν τὰ ὑπηρεσιακὰ γράμ-
ματα χρησιμοποιοῦνται
καὶ σήμερα γιὰ τὸ ἀν-
τιγράφονται διάφορα καί-
μενα.

μενα.
 Ἡ διαδίκασία αὐτῇ τό-
 ρα ἔχει πολλὴ μηχανοποι-
 ῖα· εἰ μόνες κινήσεις πού
 γίνονται μετὰ τῆς εἰς
 τὴν τοποθέτηση τῶν ἑγγρα-
 φῶν στὴ μηχανή καὶ ἡ
 πίεση ἐνός ἡ δύο κομ-
 πιδῶν. Τὰ ἄλλα ὅλα γί-
 νονται αὐτόματα· μέσα σ' ἓ
 μιὰ ὥρα μποροῦν ν' ἀν-
 τιστοιχίσουν δύο χιλιάδες
 ἑγγραφα. Ἐνὰ φιλμ τῶν
 16 χλστ. εἶναι, δτι πραγ-

Dear Chum,
Many thanks
parcel. I had just seen
the post arrived and
to hear from you. Of course
to learn that Nobly has
Medal. He is just the sort

· Η μικρογραφία έγινε γνωστή στο κοινό της Βερτανίας στον πόλεμο όταν η "Αεροπορική" Υπηρεσία (που διη λειτουργεί πιά) μετέφερε γράμματα σε πολλά μέλη του κόσμου. Στη οπία αὐτή δημοσιεύουνε εἰκόνα ἀπόσπασμα ἀπὸ ἕνα γράμμα στο πρωτότυπο (18 X 11,5 εκ.). Τὸ μικρὸ οὐθωγώνιο ἀριστερά δείχνει τὸ μέγεθος τῆς μικρογραφίας στο ἀρνητικό καὶ κάτω φαίνεται ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸ ἴδιο γράμμα, ὅπως τὸ ἔλαβε σὲ σχετική μεγέθυνση, ὁ παραλήπτης.

Write
address in large
BLOCK letters
wholly within
the panel.

The widow
can NOT
be appointed

TO:- MR SAM BROWNE,
22 ERRIDGE ROAD,
MERTON PARK,
LONDON S W 15
ENGLAND

Write the answers very clearly below the line

Sender's Address 18345 Pte S. Smith
2nd Coy. Black Regt
Middle East Force

Dear Chum, Many thanks for the letter and parcel. I had just come out of the line when the post arrived and naturally I was very glad to hear from you. Of course I was not surprised to learn that Hobbs had won the Military Medal. He is just the sort to get the V.C. with

ματικά χρειάζεται σε ένα γραφείο. Ένα φιλμ 35 χλστ. και φωτογραφικές μηχανές χρησιμοποιούνται για να αντιγράφονται βιβλία, περιοδικά, χάρτες, σχέδια κλπ. Άλλες ειδικές εργασίες χρειάζονται φιλμ των 70 χλστ.

Η επιστημονική έρευνα βλέπει ακόμα μακρύτερα. Έχει γίνει η πρόταση να σμικρυνθούν σε μέγεθος δελτίων ερευνηρίου δλόκληρες βιβλιοθήκες ή τμήματά τους και να τυπωθούν στο πίσω μέρος κάθε δελτίου ένα μικροφωτογραφημένο αντίτυπο του ίδιου του βιβλίου. Το ζήτημα της σμικρύνσεως δὲν είναι πρόβλημα αφού η αναλογία της εργασίας που χρειάζεται σήμερα είναι μόλις μεγαλύτερη από εκείνη που χρειαζόταν στον πόλεμο για την αεροπορική ταχυδρομική υπηρεσία και αφού τώρα μπορούν να τοποθετηθούν σε ένα δελτίο 5X3 διακόσιες ή περισσότερες σελίδες. Εκείνο που παρουσιάζει δυσκολίες είναι το τύπωμα αυτών των μικρογραφημένων δελτίων και το σχέδιόμα ενός καταλληλού μηχανήματος προβολής για την ανάγνωσή τους.

Έχουν γίνει επίσης πειράματα μεγάλων σμικρύνσεων. Σήμερα έχουν ήδη επιτευχθεί ορισμένα αποτελέσματα, παρ' όλο που η εφαρμογή τους έχει περιορισθεί σε ειδικά πεδία. Οι Γερμανοί χρησιμοποίησαν αυτές τις μεγάλες σμικρύνσεις για την κατασκοπεία στον πόλεμο: σμικρυναν μία δακτυλογραφή μένη σελίδα τετάρτου σχήματος στο μέγεθος μίας τελείας - μίας «μικροτελείας» και χρησιμοποίησαν αυτές τις τελείες για σημεία στίβους σε ότι φαίνονταν πως ήταν αθώα προσωπικά γράμματα. Οι τελείες αυτές είναι πολύ σμικρυνμένες (200·300 φορές) και μπορούν να διαδοθούν μόνο με μικροσκόπιο.

Είναι φανερό ότι τόσο μεγάλη σμικρυνση δὲν χρειάζεται στην καθημερινή μικροφωτογράφιση για βιομηχανικούς σκοπούς, όπου η σμικρυνση σπάνια είναι μεγαλύτερη από 20·25 φορές. Συνήθως είναι κάτω από 20.

Από τεχνική άποψη η μικροφωτογράφιση στη βιομηχανία μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις κατηγορίες: 1) αντιγραφή διαφόρων υλικού. Αυτή μπορεί να γίνει επί τόπου από αναδίκαιους εργάτες με τη χρησιμοποίηση μιας νοίκιασμένης φωτογραφικής μηχανής ή να ανατεθεί σε μία εμπορική εταιρεία. 2) Μικροφωτογράφιση βιβλίων, περιοδικών, εφημερίδων, χαρτών, τεχνικών σχεδίων, εικόνων κλπ. Στην περίπτωση αυτή χρειάζονται ειδικευμένοι χειριστές και μηχανήματα κατάλληλα για κάθε είδους βιβλίων. 3) Μικροφωτογράφιση διαφόρων στοιχείων που έχουν διαλεχθεί από διαφόρους τομείς και με διαφορετικό σκοπό: για εξάσκηση, για έρευνες, για δημοσιεύσεις κλπ. Αυτή απαιτεί ειδικευμένους χειριστές και κατάλληλα εφόδια.

Με τη μικροφωτογραφία πρώτα-πρώτα μπορεί να εξοικονομηθεί πολύτιμος χώρος: ο χώρος που πιάνει το αρχείο αλληλογραφίας, επιταγές, εκθέσεις, τιμολόγια, αποδείξεις, εντάλματα πληρωμών, φακέλλοι ασφαλίσεως, πίνακες περιεχομένων, κλπ. Αν συγκεντρώσουμε τον χώρο που χρειάζονται για να τοποθετηθούν τα μικροφωτογραφημένα αντίγραφα, ή αναλόγως θα είναι 100 πρὸς 5 και μπορεί για ακόμη να φτάσει στα 100 πρὸς 2 ή ακόμη περισσότερο. Πριν από λίγα χρόνια χρειάζονταν χίλια διακόσια τετραγωνικά ντουλάπια για να τοποθετηθούν οι 31.000.000 καρτέλλες του Γραφείου Απογραφής Πληθυσμού των Ηνωμένων Πολιτειών. Τα ντουλάπια αυτά έπαιναν χώρο 2.000 τετρ. μ. περίπου: οι 13 ες καρτέλλες φωτογραφημένες σε φιλμ 16 χλστ. πιάνουν μόνο 20 τετρ. μ.!

Δὲν μικροφωτογραφείται μόνον το περιεχόμενο φακέλλων παρασπόμενης χρήσεως αλλά και σπουδαίων εγγράφων, όπως εκθέσεων για την πρόοδο της εργασίας, εμπιστευτικών επιστολών, συμβολαίων και συμφωνιών, ειδικών εφευρέσεων, στατιστικών, πράγματα που χρησιμοποιούνται κάθε μέρα.

Τα μικροφωτογραφημένα αντίγραφα εγγράφων είναι και πιο ασφαλή σε περίπτωση καταστροφής τους από φωτιά, νερό, κλοπή και άλλους κινδύνους. Από το αρνητικό φιλμ μπορούν να γίνουν αντίγραφα σε χαρτί σε πολύ λίγη ώρα.

Είναι λοιπόν πολύ σημαντικό η αντιγραφή των εγγράφων να γίνεται σε φιλμ ασφαλείας, δηλαδή σε φιλμ με βάση της κατασκευής του όξεία, που δὲν καίγεται εύκολα.

Έγγραφα σχετικά με την ιστορία μιας βιομηχανίας, την πρωτοποριακή της εργασία και τη δράση της, τις εφευρέσεις και δημοσιεύσεις της κλπ. συνήθως μικροφωτογραφούνται για να προφυλαχθούν από την καταστροφή που παθαίνουν από τα χρόνια και τη συνεχή μεταχείριση. Όποτεδήποτε χρειάζεται να συμβουλευτή κανείς αυτά τα έγγραφα υπάρχει το φιλμ αντίγραφο που λύνει κάθε άπορία, ενώ συγχρόνως τα πρωτότυπα όπως και τα αρνητικά—καθένα χωριστά—φυλάγονται σε ασφαλή μέρη, για το μέλλον.

Η έλλειψη επαρκούς προσωπικού μπορεί να υπενθυμιστεί γιατί επιλογικές διαταγές, γράμματα και πληροφορίες αντιγράφονται μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα προτού τα πρωτότυπα πάνε στην αρμόδια υπηρεσία. Οι μεγάλες τράπεζες στην Αγγλία μικροφωτογραφούν κάθε επιταγή που περνάει για λογαριασμό τους και πολλές φορές εκθέτουν. Το ίδιο γίνεται και σε μερικά μεγάλα καταστήματα όπου οι λογαριασμοί των πωλητών μικροφωτογραφούνται κανονικά. Μπορεί να γίνει μεγάλη οικονομία σε χρόνο, δαπάνη μεταφορών, εργατών κλπ. αν τα μικροφιλμ χρησιμοποιηθούν για να αντικαταστήσουν τα διαγράμματα και τα σχέδια των μηχανικών ή ακόμη και σε άλλα τεχνικά ζητήματα. Η φωτογράφιση είναι γρήγορη και εύκολη: έλεγχος δὲν χρειάζεται: η μικροφωτογράφιση έχει το πλεονέκτημα ότι είναι φτηνή

και οικονομική στο χαρτί, γιατί τα βλέπει κανείς σε προβολή. Τα μικροφιλμ μας παρέχουν την ευκαιρία να έχουμε κάθε έγγραφο γρήγορα και φτηνά, και έτσι τα πλεονεκτήματα της χρησιμοποίησής τους στο εργοστάσιο και στα δημόσια πολύ σύντομα μπορεί να υπερβούν κάθε προσδοκία.

Ότι μπορεί να γίνει στο εργοστάσιο μπορεί να εφαρμοστεί και στα εργαστήρια όλου του κόσμου. Αντί να στέλνουμε τόνους από σχέδια που χρειάζονται πολλά φορτηγά για να τα μεταφέρουν, μπορούμε να στείλουμε τα φιλμ αεροπορικώς. Ολόκληρα δέματα, ως ποσός 20.000 σχεδίων, αν αντιγραφούν σε φιλμ 35 χλστ. μπορεί να σμικρυνθούν και να αποτελέσουν 15 ως 16 ρολά με διάμετρο 10 εκ. που θα θά πιάσουν περισσότερο χώρο από όσο χρειάζονται τέσσερα πάντα βιβλία μετρίου μεγέθους.

Τό σύστημα να εφοδιάζονται τα συνεργεία επισκευών με τέτοια φιλμ αντί με σχέδια σε χαρτί, εφαρμοσμένη σε μεγάλη έκταση στον πόλεμο όπως μπορούσαν να επιδιωκούν καλά όπου και αν επήγγαιναν τα διάφορα σκάφη, τα αεροπλάνα και τα οχήματα.

Η φωτογράφιση χρειάζεται είτε για να μοιράζονται οι πληροφορίες σε διάφορες υπηρεσίες ή για να συγκεντρώνονται σε ένα κεντρικό φακέλλο έγγραφα, αλληλογραφία ή άλλα χαρτιά που έχουν σκορπιστεί την ώρα της δουλειάς.

Η τεχνική δαπάνη της παραγωγής ενός μικροφιλμ είναι σχετικά μικρή. Στοιχίζει κάπου 2 πέν. ή πλάκα, που συνήθως είναι για 2 σελίδες, και το ίδιο ή λιγότερο κοστίζουν τα θετικά αντίγραφα που μπορεί να γίνουν και χωριστά.

Όσο εξελίσσεται η μέθοδος θα φανερώνονται και νέες δυνατότητες.

Δὲν υπάρχει αμφιβολία, ότι η μικροφωτογραφία έχει να προσφέρει πολλά στη βιομηχανία και ότι κάποτε θα γίνει απαραίτητη.

Συνάντηση με τὸν Μαρσέλ Προύστ

Τοῦ MAURICE ROSTAND.*

(Ἀπὸ τὸ

«La Revue de Paris», Παρίσι)

Ηταν στὰ 1912 όταν γιὰ πρώτη φορά συνάντησα τὸν Μαρσέλ Προύστ. Ὁ Κοκτώ εἶχε ἔρθει νὰ περάσῃ τὸ καλοκαίρι στὸ Καμπό, καὶ ὄχι στὸ Ἀρναγκά¹, γιὰτὶ ὁ πατέρας μου, πάντα ἀποροφημένος ἀπὸ τὴ δουλειά του, δεχόταν μόνο πολὺ στενοὺς φίλους· ἔμεινε λοιπὸν σ' ἓνα μικρὸ ξενοδοχεῖο τοῦ Καμπό, στὸ «Κολμπέρ», πού τὸ ἔλεγαν ἔτσι ὄχι σὲ μνήμη τοῦ περιφημοῦ Ὑπουργοῦ Κολμπέρ, ἀλλὰ γιὰτὶ αὐτὸ ἦταν τὸ ὄνομα τοῦ ἰδιοκτητῆ του!

Μὲ τὸν Κοκτώ βλεπόμασταν κάθε μέρα, κάναμε χίλια σχέδια γιὰ τὸ μέλλον καὶ διαβάσαμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον τὰ ποιήματά μας· ἀνάμεσα στὰ γράμματά του πού τ' ἄφηνε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀκαταστασία πού τὴ θεωρούσαμε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ χαρακτηριστικὸ τῶν ποιητῶν, εἶδα μιά μέρα σ' ἓνα γράμμα πού τοῦ εἶχε στείλει ὁ Μαρσέλ Προύστ,

* Ὁ Μωρίς Ροστάν, γιὸς τοῦ Ἐντμόν Ροστάν συγγραφέα τοῦ «Συρανο ντὲ Μπερεράκ», εἶναι ποιητὴς καὶ μυθιστοριογράφος. Στὸ ἄρθρο πού δημοσιεύουμε γράφει τὶς ἐντυπώσεις του ἀπὸ τὴν πρώτη συνάντησή μὲ τὸν περίφημο Γάλλο Μ. Προύστ πού ἔγραψε σὲ 7 βιβλία ἓνα μενάλω ἔργο μὲ τὸν νεκρὸ τίτλο «A la recherche du temps perdu» (Κυνηγώντας τὸν χαμένο καιρὸ).

1. Ἰδιοκτητὴς τοῦ Ἐντμόν Ροστάν.

ὅτι μᾶς εἶχε δῆ, τὸν ἀδελφὸ μου καὶ ἐμένα, ἓνα βράδυ στὴν Ὀπερα καὶ ὅτι ἤθελε νὰ μὲ γνωρίσῃ... Ὁ Προύστ τότε ἦταν ἐντελῶς ἄγνωστος· τὸν θεωροῦσαν σὰν ἐροσιμένη πού σύχναζε στὰ σαλόνια καὶ ἡ κ. Μαντελὲν Λεμαίρ τὸν εἰκονογραφοῦσε τὰ δοκίμιά του!

Ἐπειδὴ ὁ Κοκτώ δὲν μὲ εἶχε παρουσιάσει στὸν Προύστ, ἤθελα νὰ τὸν γνωρίσω ἀμέσως. Καὶ τὸ χεῖμά να πὺν περάσαμε στὸ Παρίσι ἔγινε ἡ συνάντησή μας. Ἀρχισε μὲ μιά ἀπὸ κείνες τὶς ἀλληλογραφίες τὶς τόσο πολὺπλοκες, ὅπου ὁ Μαρσέλ μπέρενε καὶ τὰ παραμικρότερα πράγματα. Ὑστερα ἀπὸ χίλια ραντεβού πού δώσαμε, τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο, ἐμπρὸς σὲ τὴν Παναγία τῶν Παρισίων σὲ τὴν ἐξῆς τὸ πρῶτ' (σὲ ὥρα πού ἀκόμη δὲν εἶχε πλαγιασει) καὶ τὸ δεύτερο σὲ τὴν ἐξῆς τὸ πρῶτ' στὸ «Ρίτς» (τὴν ὥρα πού ξυπνοῦσε), συμ-
«Ὁπερα καὶ νὰ πᾶμε νὰ δειπνήσου-
με στοῦ Λαρού, τὰ μεσάνυχτα, σὲ μιά ὥρα βέβαια παράξενη, ἀλλὰ ὥστόσο τὴν μόνη πού μᾶς βόλευε!

Θυμᾶμαι τὴ συνάντησή αὐτὴ σὰν νὰ ἦταν χθὲς! Εἶχα πᾶει στὸ Ρωσικὸ Μπαλλέτο πού τότε ἀρχισε νὰ εἶναι τῆς μόδας καὶ εὗρισκε κανεὶς ἓνα εἶδος καινούργιας ὁμορφιάς πού θὰ ἐληγάεζε τὰ πάντα ὑστερα τὸν γὰ στὸ ἐστιάτοριο καὶ εἶδα τὸν

Προύστ καθισμένο κιόλας σ' ἓνα τραπέζι νὰ μὲ περιμένῃ μαζί μὲ μιά ἀπὸ τὶς θαυμάστριές του ἐκείνης τῆς ἑβδομάδας τῆς Μαρία Σέικεβιτς!

Πολλὲς φορὲς τὸν περιγράψανε πόσες φορὲς ὅμως ἡ περιγραφή του ἦταν πραγματικὰ ἀκριβής; Κρυωνίσης, ἔτρεμε ἀκόμα καὶ στὴν πρὶ ζεστὴ ἀτμόσφαιρα καὶ εἶχε ἐκεῖνο τὸ ἀσθενικὸ ὕψος πού μεγάλωνε ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς. Δὲν μπορούσε κανεὶς νὰ καταλάβῃ τί φοροῦσε. Ὅλα πετοῦσαν γύρω ἀπὸ τὸ ἀδύνατο κορμί του καὶ τὸ ἐπανωφόρι, ἡ γραβάτα, τὰ παντελόνια, τὸ ἄσπρο γιλέκο, ὅλα φαίνονταν σὰν νὰ τοῦ τὰ εἶχε ἐτοιμάσει ἓνας τρελλὸς καμαριέρας πού ἀντὶ νὰ τὰ σιδερώσῃ τὰ εἶχε τσαλακώσει πάνω σὲ ἓνα ὀρισμένο σχέδιο. Τὶ σημασία ὅμως εἶχε αὐτό, καὶ οἱ τὰ γυαλισμένα του παπούτσια ἔμοιαζαν μὲ παντόφλες πού σὲ τὴν ἀνάγκη θὰ μπορούσε νὰ τὶς βγάλῃ κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι, ἀπὸ τὴ στιγμή πού σοῦ ἔρχιγε ἐκεῖνο τὸ παράξενο βλέμμα πού ἔφτανε ὡς τὴν ψυχὴ σου—τὸ βλέμμα ἐνδὸς Πέροση πρίγκιπα καὶ μιάς γαλλικῆς μεγαλοφυΐας;

Γιὰτὶ ἦταν μεγαλοφυΐα! Καὶ τὸ κατάλαβα, ἐκεῖνο τὸ ἴδιο βράδυ, πρὶν ἀκόμα μιλήσῃ ὁ Προύστ. Ἦταν ἀπὸ τὰ ἀσύλληπτα ἐκεῖνα αλσθήματα πού διαπερνοῦνε τὰ πάντα, ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὁποῖα ἔχει μιλήσει ὁ Ντοστογιέβσκι... Τὸ δειπνο πέρασε εὐχάριστα! Ὁ Προύστ πού μᾶς εἶχε καλεσει—τὴ Μαρία Σέικεβιτς καὶ ἐμένα—παράγγειλε τὰ πρὶν ἀκριβὰ πράγματα καὶ θὰ καταστρεφόταν ἀνδρὸν τὸν ἐμποδίζαμε. Παρ' ὅλο πού ἐκεῖνος δὲν ἔτρωγε σχεδὸν τίποτα, τουλάχιστον τὸ ἐστιατόριο, ἀκολουθώντας διαφορὲς διαίτες συγχρόνως γιὰ τὴν ἀναφυλαξία, τὸ στομάχι καὶ τὴν κυκλοφορία του, ἤθελε ὅλα τὰ γκαρσόνια, πού τὰ φώναζε μὲ τὸ μικρὸ τους ὄνομα μὲ μεγαλύτερη οἰκειότητα παρὰ ἂν δούλευαν στὴν οἰκογένειά του ἀπὸ τριάντα χρόνια, νὰ βρίσκουν τὶς πρὶν μεγάλες φράσεις, τὰ πρὶν μυρωδάτα ἀχλάδια καὶ

τὶς πρὶν δυνατὲς σαμπάνιες! Μὲ τὶς ὑπερβολές του, ὁ λογαριασμὸς ἀνέβηκε σὲ μεγάλᾳ ὕψη καὶ όταν τοῦ τὸν ἔδωσαν, ἐπειδὴ βέβαια δὲν εἶχε λεπτὰ ἐπάνω του, ἀφοῦ δὲν εἶχε οὐτὲ τσέπη, οὔτε πορτοφόλι, τὸν ἐξόφλησε μὲ ἓνα αὐτόγραφο—πού θὰ ἦταν μὲ τὸ σραπάνω ἀρκετό, ἂν ὁ ξενοδόχος μπορούσε νὰ προβλέψῃ τὴν ἀξία του—καὶ ὑστερα δανείστηκε ἀπὸ τὸν καίτηρ—ντὶ—στὴν ὁρμή, πολλὰ χαρτονομίσματα τῶν 500 φράγκων, καὶ τοῦ ἔδωσε ἓνα γιὰ πουρμπουάρ!

Ἡ γιορτὴ φαινόταν ὅτι εἶχε τελειώσει! Ὡστόσο μόλις εἶχε ἀρχίσει. Ὁ Προύστ εἶχε μιλήσει πολὺ στὸ τραπέζι, μ' ἐκείνη τὴν ἀταξία καὶ τὸ ἐπίσημο ὕψος, πού τὸν χαρακτήριζαν· περιπλέκοντας τὰ πάντα μὲ τὸ γράμμα τοῦ Κοκτώ, μὲ τὴ συνάντησή μας πού ἐκεῖνος τὴν εἶχε ἀποφύγει, εἶχε κάνει ἓνα εἶδος ἀσυννοητοῦ δράματος ὅπου κανεὶς χα νόταν· εἶχε ἀναφέρει πολλὰς φορὲς διαφορὸς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸν δούκα ντὲ Γκὺς ὡς τὴν κόμισσα ντὲ Σεβινιέ, γιὰ τοὺς ὁποίους μιλοῦσε ὄχι σὰν νὰ ἦταν πρόσωπα πραγματικά, ἀλλὰ ἥρωες τοῦ Μπαλζάκ πού ἐπρόκειτο νὰ γίνουν δικοὶ του. Εἶχε σκοπὸ νὰ μοῦ διαβάσῃ κάτι ἀπὸ τὸ βιβλίο πού τελείωνε καὶ ἤθελε νὰ τὸ διαβάσῃ μόνο σὲ μένα. Ὁ θυρωρὸς τοῦ Λαρού φώναξε ἓνα ταξὶ καὶ ὁ Προύστ εἶπε νὰ μᾶς πᾶν σπὶτι μας. Ἀφῆσαμε τὴ Μαρία Σέικεβιτς μισοκοιμισμένη στὸ κατώφλι ἐνὸς σπιτιοῦ στὴν ὁδὸ Φουρ-κρούα καὶ μὲ πῆρε μαζί του στὴ λεωφόρο Χάουμαν, λέγοντας πτὸν ὁδηγὸ τοῦ ταξὶ πού τὸν πλήρωσε γε-
ναιόδωρα μὲ τὰ δανεικὰ χρήματα, νὰ περιμένῃ γιὰ νὰ μὲ πᾶν στὸ σπὶτι μου. Ἀνεβαίνοντας στὸ σπὶτι τοῦ ἦσαν σάνα ἔξερεινοῦσάμε ἓνα κό-
σμο ἀγνωστο· χτύπησε τὴν πόρτα καὶ ὑστερα ἀπὸ πολλὴ ὥρα μᾶς ἀ-
νοίξε μιά θυρωρὸς πού πίστευε βέ-
βαια πὼς ἡ νύχτα ἦταν ἡ κατὼλη-
λότερη ὥρα γιὰ νὰ κοιμᾶται κανεὶς·
βρεθῆκαμε στὸ σκοτεινὸ μιάς εἰσό-

δου που ο Προύστ δεν κατόρθωνε να φωτίση.

Υστερα από έρευνες και μάταιες προσπάθειες που κάναμε πατώντας διάφορα κουμπιά χωρίς να γίνεται τίποτα άλλο παρά να ξαναοίγη η πόρτα της εισόδου, κατορθώσαμε να ανακαλύψουμε το κουμπί του ηλεκτρικού και να μπορούμε σε ένα παμπάλαιο άσανσέρ που με τα πολλά το πείσαμε να ξεκινήσει! Τότε ο Προύστ γεμάτος τρόμο κατάλαβε ότι φορούσε άρωμα και έκρυψε με ένα μαντήλι το πρόσωπό του, από φόβο μήπως το άρωμα, μ' όλο που πραγματικά ήταν πολύ διακριτικό του φέρει μια κρίση φρενίσματος, γιατί κι αυτό ήταν μέρος σ' τη μεγαλοφυΐα του, όπως οι κρίσεις επιληψίας στον Ντοστογιέβσκι!

Αφού γύρισε μία φορά το κλειδί στην κλειδαρότρυπα (γιατί παρ' όλα αυτά, είχε κλειδί) μπήκαμε σ' αυτό το περιφημο διαμέρισμα, το τόσο απομονωμένο από τον έξωτερικό κόσμο, όπου η Σελέστ, μία ύποδυεμη-τική καμαριέρα, ωραία και καλοχτενισμένη, φαινόταν σαν την θυρωρό ενός «άταγορεμένου παραδείσου». Μ' όλο που ήταν πολύ περασμένη ή ώρα είχε ακούσει το θόρυβο του κλειδιού και είχε σηκωθεί να μās υποδεχτεί. Ήταν σαν ένας φύλακας άγγελος ντυμένος με ρούχα μιάς γκουβερνάντας που η αποστολή της ήταν να φρονιζει τον Μαροέλ.

Όλα μέσα σ' αυτό το διαμέρισμα φαίνονταν σά σκεπασμένα με κάτι

και η σκόνη ήταν στοιβαγμένη πάνω στους πίνακες, τις πολυθρόνες, τα έπιπλα. Μια στιγμή ο Προύστ ζήτησε να τον περιμένω στο μικρό σαλόνάκι, ενώ εκείνος μπήκε στην κρεβατοκάμαρα του, την κάμαρα που ήταν ντυμένη με κισσό, όπου δεν έμπαινε τίποτα από τον έξω κόσμο και όπου εκείνος σκεπτόταν τον κόσμο και δημιουργούσε έναν δικό του πόντο θα μπορούσε να συναγωνιστεί με τον άλλο. Εκεί, στην ήσυχία της νύχτας, το πορτραίτο του φτιαγμένο από την Μιτάνς, μ' έβλεπε σαν τα χαμένα του νεανία, και τα μάτια του με κοιτούσαν τα ίδια πάνω από το λουλούδι που φορούσε, πεταμένο τώρα από καιρό.

Η Σελέστ, πάντα προβλεπτική και έπισημη, μου φώναξε να πάω στο δωμάτιο του Μαροέλ. Εκείνος με το σμόκιν του ακόμη, είχε ρίξει στην πλάτη του μια παράξενη πλεκτή ρόμπα του σπιτιού και είχε ξαπλώσει στο κρεβάτι μέσα σε μια άκαταστασία που σπάνια μου έβγαζε να δω.

Όλα ήταν πεταμένα εδώ και εκεί, κουτάκια άσπρινες και παπούτσια: τα βιβλία σχημάτιζαν πυρσίδες γραβάτες δίπλα σε καταλόγους προσκλήσεις της Αγγλικής Πρεσβείας κοντά σε λατρινές συνταγές και ο Προύστ άρχισε να μου διαβάζει, με την παρξενή σπασμένη φωνή του, τις πρώτες σελίδες από το πρώτο βιβλίο του μεγάλου έργου του «Κυνηγώντας τον χαμένο καιρό».

Στα τελωνεία ξέρουν όλα τα τεχνάσματα

Του Ε. MICHAEL SALZER

(Από το «Die Weltwoche», Ζυρίχη)

Τα διαμαντένια σφραγίσματα των δοντιών, τα χρυσά ρολόγια μέσα σε πατάτες, τα κοσμήματα κονιάκ μέσα σε λάστιχα αυτοκινήτων είναι παλιά και ξεπερασμένα κόλπα, μάς είπε ο επιθεωρητής του τελωνείου του Άλγερου κουνώντας αποδοκιμαστικά τους ώμους. «Αν θέλεις να περάσεις κρυφά τίποτα πράγματα αξίας, θα έπρεπε να βρή κανένα καινούργιο και έξυπνο τρόπο» αν θέλεις να ακούσεις κάτι πραγματικά πρωτότυπο, πρέπει να πάς στο Μουσείο Λαθρεμπορίου και στη Σχολή Εκπαιδύσεως Τελωνειακών Υπαλλήλων στο Λονδίνο...

Το Μουσείο αυτό του Λονδίνου θα ήταν μεγάλη απογοήτευση για κάθε επαγγελματία λαθρέμπορο, αν επιχειρούσε να περάσει τον προθάλαμό του και να μπει στο «έδωτο» όπου οι Βρεταννοί αστυνομικοί των τελωνείων φυλάττουν τα «ένθυμα» των πιο έξυπνων κόλπων για να τα δείχνουν στους νεοσύλλεκτους του σώματός τους.

Η μουσική αίθουσα φρουρείται από μεγάλη δύναμη αστυνομικών όπως ακριβώς και η Εγκληματολογική Βιβλιοθήκη της Σκότλαντ Γκάρντς ή τα Κοσμήματα του Στέμματος στον Πύργο του Λονδίνου. Γιατί οι Βρεταννοί πιστεύουν πάντα πως κάτι μπορεί να σκαφτεί απ' αυτά δριμένοι τεχνίτες επαγγελματίες λαθρέμποροι, όπως π.χ. πόσο άνοητο είναι να χρησιμοποιούν κανά τακούνια στα παπούτσια τους ή διπλούς χρυσά νομίσματα στα ρούχα τους.

στα Βρεταννικά Νησιά. Μόνο τα πρόστιμα πέρασαν τις 115.000 λίρ. και η αξία των εμπορευμάτων που κατασχέθηκαν ήταν τοδλάχιστον διπλή. Μέσα σ' αυτά συμπεριλαμβάνονταν όλα τα είδη που θα μπορούσαν να βρσκωνται σ' ένα μεγάλο κατάστημα και αρκετά άλλα για να σχηματίσουν ένα δλοκλήρο μουσείο με πολύτιμα αντίκείμενα. Δέρματα τίγρης, κάλτσες νάυλον, αυτόματες μηχανές για γλυκίσματα, τσιγάρα και άλλα είδη, ξυριστικές μηχανές, μεταξωτά νυχτικά, περσικά χαλιά, διαμάντια, ταρτρουμένα πουλιά, ποδρά της Αέδνας και έλβετικά ρολόγια. Κυρίως έλβετικά ρολόγια.

Υπολογίστηκε ότι τον περασμένο χρόνο μπήκαν στην Αγγλία, λαθραία, τουλάχιστον 1.000.000 έλβετικά ρολόγια. Ένα μεγάλο μέρος απ' αυτά κατασχέθηκε. Κάθε ταξιδιώτης υποχρεωνόταν να δείξει το ρολόι του. Μπορεί να διαμαρτυρόταν ότι το είχε χρόνια δείχνοντας το βρώμικο λουράκι του για να το αποδείξει. Αν και πάλι αρνιόταν να πληρώσει τελωνείο και φόρο, τότε το έλαγαν αυθεντικά και παράση να πάρη το ρολόι του την άλλη μέρα από το τελωνείο.

Εν τώ μεταξύ εξέταζαν το ρολόι προσεχτικά. Αν αδριόταν πως δούλευε από χρόνια το το έδιναν πίσω. Αν αδριόταν πως ήταν καινούργιο, το κρατούσαν αν ο ιδιοκτήτης του τολμοδός να το ζητήσει τον κατηγορημοσύνα για απόπειρα λαθρεμπορίου και το έδιναν μεγάλο πρόστιμο.

Ένας νεκρός αξιωματικός που προσπάθησε να κρύψει το καινούργιο του ρολόι με ένα παλιό λουράκι, έπρεπε στην παγίδα. Διαμαρτυρήθηκε και υποστήριξε την αθωότητά του με τέτοια πειστικότητα, ώστε ο επιθεωρητής του

Τον περασμένο χρόνο συνελήφθησαν 25.000 μεγάλοι και μικροί λαθρέμποροι που προσπαθούσαν να μπου

τελωνίου του ζήτησε επίσημως συγγνώμη, τὸν παρεκάλεσε ὅμως νὰ πᾶν στὸ γραφεῖο του. Ἐκεῖ ἔκαναν ἔρυνα στὴ βαλίτσα του καὶ βρήκαν διάφορα φορολογούμενα ἀντικείμενα, πού ὁ φόρος τους θὰ ἔσπερνοσε τὶς 1000 λίρ. Ἦταν σύνδεσμος μιάς μεγάλης οπεύρας λαθρεμπορίων.

Ἀν ρωτούσαμε τὸν ἐπιθεωρητὴ τὸν ἔκανε νὰ υποπτευθῇ ἕνα φαινομενικὰ τόσο καθῶς πρέπει καὶ ἄθωο ταξιδιώτη, θὰ μᾶς εἶπε: «Ἐξάσκηση, φαντασία καὶ πείρα—μ' ἄλλα λόγια αὐτὸ πού λέμε παράδοση».

Ἡ παράδοση αὐτὴ εἶναι τὰ χίλια χρόνια τῆς ἱστορίας τῶν Βρετανικῶν τελωνείων, πού ὑπῆρχαν πρὶν ἀκόμα ὑπάρξῃ Βασιλεία τῆς Ἀγγλίας καὶ μποροῦν ἐκεῖ νὰ λοχυριοθεῖν ὅτι εἶναι τὰ παλαιότερα τοῦ κόσμου.

Ὡστόσο δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ κατηγορήσουμε τοὺς Βρεταννοὺς ὅτι ἐφεύραν τὴ σκληρὴ δουλειὰ τοῦ ἐλέγχου τῶν τελωνείων. Αὐτὸ ὑπῆρχε καὶ σὲ ἄλλες χώρες τοῦ κόσμου ἀκόμη καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας. Οἱ Βρεταννοὶ ὥστόσο τὸ ἔκαναν πραγματικὴ ἐπιστήμη καὶ σχημάτισαν μιά ὁργάνωση πού θεωρεῖται ὑπόδειγμα σὲ ὅλες τῆς ἄλλες Εὐρωπαϊκὲς χώρες καὶ στὴν Ἀμερικὴ.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἐπιστημονικῆς τους ἐξασκήσεως οἱ νεοσύλλεκτοι τῆς Σχολῆς Τελωνειακῶν Ὑπαλλήλων ἐξοικεῖνονται μὲ τὰ τεχνάσματα τῶν λαθρεμπορίων μὲ διάφορες πρακτικὲς ἀσκήσεις. Οἱ ἔλεγχται κάνουν τοὺς λαθρεμπόρους καὶ οἱ μαθητὴ φάχουν τοὺς «ἐπιβάτες» σὲ ἕνα τελωνεῖο, πού εἶναι ἡ μικρογραφία τοῦ πραγματικοῦ τοὺς φέρνοντας ἀκριβῶς ὅπως θὰ ἔκαναν στὸ Ντέβερ ἢ στὸ Φόλστοουν. Οἱ ἐλεγκτὲς στίς περιπτώσεις αὐτὲς μεταχειρίζονται ὅλα τὰ δυνατὰ τεχνάσματα.

Τὸ σπουδαιότερο προσόν γιὰ ἕνα ὑπάλληλο τῶν τελωνείων εἶναι ἡ γνῶση τῆς ψυχολογίας καὶ ἡ μεγάλη παρατηρητικότητα. Παρακολουθεῖται τελωνειακοὺς ὑπαλλήλους στὴ δουλειά

τους σὲ ὅλα τὰ σύνορα τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀφρικής· ὅλοι ἔχουν μιά κοινὴ συνήθεια. Προτοῦ ἀρχίσουν νὰ φάχουν τὶς ἀποσκευὲς βλέπουν τὸν ταξιδιώτη στὰ μάτια. Τὸν κοιτάζουν συνεχῶς τὴν ὥρα πού ἐρυνούν τὶς κάλτσες καὶ τὶς πυτζάμες του γιὰ νὰ δεῖν ἂν ἔχῃ κρυμμένους μурωδιὲς καὶ ποῦρα. Πολλοὶ μοῦ εἶπαν ὅτι ἕνας νευρικός ταξιδιώτης πού ἔτρεμαν τὰ πόδια του καὶ ἐσφιγγε τὶς γροθιὲς του, θεωρήθηκε ἀμέσως ὑποπτος. Πολλὲς φορές ἔ τρῶπος πού εἶναι διορθωμένη ἢ βαλίτσα, ἢ τὸ φαινομενικὰ ἀχρηστὸ τῆς περιεχόμενο, μαρτύρησαν τὸν λαθρέμπορο.

Πρὶν ἀπὸ λίγο καιρὸ σταμάτησαν μιά νεαρὴ Ἰταλίδα στὰ σύνορα παρ' ὅλο πού ἡ βαλίτσα τῆς δὲν εἶχε μέσα τίποτε ἄλλο ἀπὸ κρομμύδια. Ὁ τελωνειακὸς ὑπάλληλος, ἀτάραχος, πήρε τὸ σουγιά του καὶ ἐσχισεν τὸν πάτο τῆς βαλίτσας. Κάτω ἀπὸ τὸν ψεύτικο πάτο βρήκε κάπου 110.000 λίρες σὲ χρυσὸ καὶ χαρτονομίσματα. Τὶ τὸν ὀδήγησε σ' αὐτὴ του τὴν ἐνέργεια; Ἀπλῶς ἀναρωτήθηκε γιὰ νὰ θέλῃ νὰ περάσῃ κρομμύδια στὴν Ἑλβετία;

Περισσότερο ἀνδιαιφρόν ἔχουν τὰ κόλπα πού χρησιμοποίησαν ὁ μετανάστες γιὰ νὰ περάσουν ἀπὸ τὰ σύνορα τὴν περιουσία τους. Πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια μιά κοπέλλα ἀπὸ τὸ Βερολίνο, πέρασε ἀπ' ὅλους τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Γκεστάπο, τὴν ἀστυνομία τῆς ἀεροπορίας καὶ τοὺς Ναζὶ τελωνειακοὺς ὑπαλλήλους, ἔχοντας κρυμμένη ἐπάνω τῆς μιά μικρὴ περιουσία σὲ χρυσὸ καὶ κοσμήματα. Τὴν ὑπέδειξαν σὲ μιά ἐξέταση πού οἱ Ναζὶ τὴν εἶχαν τότε σὲ μεγάλῃ ὑπόληψῃ καὶ τὴν δνόμαζαν «Καρδιά καὶ Νεφρὰ». Ἐρευνήσαν τὴ βαλίτσα τῆς πολλὰς φορές. Ἐκεῖνη ἂν τῇ μεταξὺ καθόταν καὶ παρακολουθοῦσε τὸν ἐπόπτη τρῶγοντας κεράσια. Πρόσφερε κεράσια καὶ σ' ἕνα ἀπὸ τοὺς λιγότερο ἐχθρικούς ἀστυνομικούς πού στακόταν καὶ παρακολουθοῦσε καὶ ἔφαγε καὶ αὐτὸς ἕνα δυὸ πρὶν ἡ κοπέλλα νὰ μπῇ στὸ ἀεροπλάνο. Τὸ κορίτσι δὲν ἔφαγε ἄλλα κεράσια, ὅσπου ἔφτασε στὸ Λον-

δίνο. Τότε ἀνοίξε τὴν τσάντα τῆς καὶ ἀνάμεσα στὰ κεράσια, πού δὲν τὰ εἶχε ἀφήσει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς ἦταν κοσμήματα ἀξίας τουλάχιστον 5.000 λίρ.

Τὴν ὥρα τελευταία στὴ Μ. Ἀσία οἱ Ἀραβες ἀνακάλυψαν ἕνα νέο τρόπο γιὰ τὸ λαθρεμπόριο τῶν ναρκωτικῶν. Κατῶρθωσαν νὰ κάνουν λαθρεμπόριο κρύβοντας τὰ ναρκωτικὰ μέσα σὲ μεταλλινὲς καψοῦλες πού τὶς ἔδιναν στίς καμῆλες μαζὶ μὲ τὸ φαί τους. Ἡ ἀστυνομία ὑποψιάστηκε καί, γι' αὐτὸ πέρασε τὰ ζῶα ἀπὸ ἀκτίνες X. Ἀνύποπτοι οἱ λαθρέμποροι ἔδωκαν τὴν ἡρωίνη μέσα σὲ ἀφανεῖς λαοτιχιένες καψοῦλες. Μιά μέρα ὅμως δυὸ ἕνα τελωνειακὸ σταθμὸ καὶ ὁ συνοδικὸς φρουρὸς ὑποψιάστηκαν καὶ διέταξε νὰ κάνουν νεκροψία στὰ ζῶα. Βρήκαν ὅτι εἶχαν φορῆσει γιὰ τὸ λάστιχο ἀπὸ τὸ ὅποιο ἦταν φτιαγμένες οἱ καψοῦλες εἶχε λυθῶσι καὶ τὰ ναρκωτικὰ τὰ εἶχαν δηλητηριάσει.

Ἐνα κόλπο πού μιά φορά ἐγέλασε τὶς τελωνειακὲς ἀρχὲς τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γερμανίας χρηστάθηκε πολὺ καιρὸ γιὰ νὰ εἰσπρατῇ. Ἐνας πλούσιος ἔμπορος πέρασε μὴνες δολοκλήσιος ὥσπου νὰ εἰσπρατῇ γιὰ ἕνα ταξίδι πού θὰ ἔκανε μὲ τὸ αὐτοκίνητο. Οἱ ἀρχὲς τοῦ τελωνείου εἶχαν εἰδοποιηθῇ πρὶν φτάσῃ στὰ σύνορα. Ἐκεῖ οὐχὶ δὲν διαλύσαν τὸ αὐτοκίνητο σχεδὸν τὸν κρυμμένο θησαυρό. Ὡστερ' ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὸ αὐτοκίνητο, σχεδὸν διαλυμένο, πέρασε τὰ σύνορα. Ὡταν ἔφτασε στὸ Παρίσι ὁ ὁδηγός

ἔβγαλε τοὺς ἀρμούς, τὰ φῶτα τοῦ αὐτοκινήτου καὶ τοὺς προφυλακτικὰς καὶ τοὺς πήγε στὴν Τράπεζα. Ἦταν ἀπὸ ἀτόφιο χρυσάφι καὶ πλατῖνα.

Μιά φορά οἱ Βρεταννοὶ ὑπάλληλοι τοῦ τελωνείου ἐξέτασαν ἕνα Ἀμερικανὸ πού εἶχε ἔρθει μὲ τὸ ἀεροπλάνο του καὶ τὸν εἶδαν νὰ τρυπῶν κατὰ βιαστικὰ στὸ πέτινο σακάκι του. Βρήκαν ἕνα μᾶλλον τσαλακωμένο μπομπὲ καπέλλο πού ἡ γυναίκα του τὸν εἶχε συμβουλέψει νὰ τὸ φορέσῃ ἀμέσως μόλις θὰ ἔφτανε στὸν Παλαιὸ Κόμο γιὰτὶ ἦταν ὅτι χρειαζόταν γιὰ κατ. Ὡταν ἀποβιβάστηκε καὶ δὲν εἶδε ἄλλους νὰ φοροῦν τέτοιο καπέλλο, θέλησε νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀρχαιολογία γιὰ νὰ μὴν προκαλέσῃ ὁποῖς.

Πολλοὶ ἄνθρωποι νομίζουν ὅτι οἱ ὑπάλληλοι τῶν τελωνείων ὠφελοῦνται ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα πού κατὰσχονται καὶ «γι' αὐτὸ εἶναι καὶ τόσο ἀδύνατοι» ὅπως μοῦ εἶπε μιά πολὺ θυμωμένη κυρία. Ὡστόσο στὴν πραγματικότητα παίρνουν πολὺ μικρὸ ὄφελος γιὰ τὴν εὐφρα καὶ τὴν παρατηρητικότητα πού δέχονται ἀνακαλύπτοντας τὰ λαθραῖα. Στίς περιστάσεις ὅπως δὲν παίρνουν μερίδιο ἀπὸ τὰ τέλη ἢ ἀπὸ τὰ ἐμπορεύματα αὐτὰ. Τὰ λαθραῖα βγαίνουν στὴ δημοπρασία καὶ τὰ χρήματα πηγαίνουν στὸ θησαυροφυλάκιο. Ὁ Βρεταννικὸς προϋπολογισμὸς δείχνει ὅτι τὰ ποσὰ πού συγκεντρώνονται μ' αὐτὸ τὸν τρόπο εἶναι πολὺ σημαντικὰ, καὶ φτάνουν στὰ 11.500.000 λίρ. τὸ χρόνο.

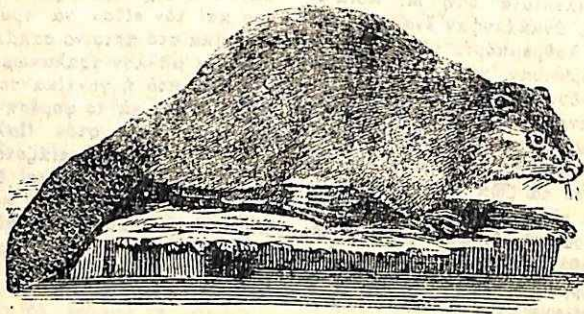
ΥΣΤΕΡΑ ἀπὸ δεκατέσσερα χρόνια μελέτης, οἱ Βρεταννοὶ ἐπὶ οὐδὲν ἔλαβαν τὸ συμπέρασμα πὸς ὅσα λένε γιὰ τοὺς ἐλέφαντας ὅτι ζοῦσε ἕνα καὶ ἕνα εἶναι παραμύθια. Δὲν ὑπάρχει καμιά ἐξαιρετικὴ περίπτωση ἐλέφαντος πού νὰ ἔχῃ φτάσῃ τὰ ἑβδομήντα.

«DAILY EXPRESS», Λονδίνο

'Ο δραστήριος κάστορας

Του FRANK SMYTHE

(Από το «The Geographical Magazine», Λονδίνο)

'Ο κάστορας

(Συλλογραφία του Thomas Bewick)

Οι κάστορες μπορούν να ποτίσουν πολύ μεγαλύτερη περιοχή (αν υπολογίσουμε εργάτες και δαπάνες) από τα σύγχρονα μηχανήματα. Μπορούν να κόψουν ένα μικρό δέντρο μέσα σε δέκα λεπτά. Συναγωνίζονται τον ξυλοκόπο, τον κτίστη, το μηχανικό. 'Ο Φράνκ Σμάιθ, Άγγλος όρειβάτης και φυσιοδίφης που επισκέφθηκε το πρώτο Καναδικό αγρόκτημα στο οποίο ανατρέφονται κάστορες, περιγράφει πως ζούν τα παράξενα αυτά ζώα με φυσικές ή τεχνητές συνθήκες.

Εκτός από τον άνθρωπο, ο κάστορας είναι το μόνο θηλαστικό που κάνει μεγάλες αλλαγές στο περιβάλλον του. Πολλά τέτοια καταπληκτικά παραδείγματα είδαμε στη Βόρεια Αμερική όπου τα φράγματα που έφτιαξαν οι κάστορες στα ποτάμια έγιναν αλεία να αποκοπή ή να πάθω βλάβη το ηλεκτρικό και υδρευτικό δίκτυο πολλών πόλεων και να αλλάξει εντελώς ο χαρακτήρας πολλών ιχθυοτροφείων για πέστρφες και σολομούς. 'Ο κάστορας που

είναι ιδιότροπος στο φαί του, κόβει πολύ περισσότερα δέντρα από όσα χρειάζεται.

Όσο πιο γενικά είναι πολύ πιο χρήσιμος παρά καταστρεπτικός και η σημασία της ιδιότητάς του να σταματά το νερό σε μικρές λιμνοθάλασσες και να ποτίζει τη γη, τώρα μόνο αρχίζει να υπολογίζεται.

Τον περασμένο αιώνα έστηναν παγίδες και έπιαναν τον κάστορα για το δέρμα του, κυρίως στη δυτική Αλμπέρτα και στις ανατολικές υπώρειες των Βραχωδών Ορέων του Καναδά. Το αποτέλεσμα ήταν να χάνονται κάθε χρόνο χιλιάδες φράγματα που έφτιαχναν οι κάστορες και τα οποία συγκρατούσαν στα λιβάδια τα νερά που κατέβαιναν από τα βουνά και έτσι ξεραίνονταν περιοχές κατάλληλες για καλλιέργεια.

Για να αναζωογονήσει αυτές τις χυμένες για τη γεωργία περιοχές και να προσθέσει καινούριες, η Κυβέρνηση της Αλμπέρτα αποφάσισε να αυξήσει τους κάστορες που υπήρχαν εκεί, μεγαλώνοντας τέτοια ζώα σε

ειδικά αγροκτήματα. Παλαιότερα υπήρχε ένα μόνο τέτοιο αγρόκτημα, στο Χίλλ Σίτυ της Μιννεσώτας των Ηνωμένων Πολιτειών. Είχε μεγάλη επιτυχία από όλες τις απόψεις, και έλειπε μόνο όταν ο ιδιοκτήτης του δεν είχε πια άλλες λεύκες, που είναι η κυριώτερη τροφή των καστόρων. Το δεύτερο αγρόκτημα ιδρύθηκε στα 1946 κοντά στην Έντρανς της Αλμπέρτα.

Επειδή ο κάστορας δουλεύει τη νύχτα και ζει κρυφά χωρίς να τον βλέπει ο άνθρωπος, δεν ξέρουμε πολλά πράγματα για αυτόν όταν όμως τον έχει κανείς περιορισμένο σε ειδικό μέρος, μπορεί να παρακολουθήσει την κοινωνική του ζωή.

Τοπογραφικά, ο κάστορας ζει από τα βόρεια του Καναδά ως τα νότια της Καλιφόρνιας. Γεννά μία φορά το χρόνο, στις βόρειες όμως περιοχές σπάνια περισσότερα από ένα κουτάβι κάθε φορά. Δένε πως οι κάστορες ζουν 25-30 χρόνια.

Υπάρχουν κάστορες διαφόρων ειδών, μεγάλοι και μικροί. Της Καλιφόρνιας έχουν χρώμα χρυσό και είναι λίγο μεγαλύτεροι από τους κάστορες του Καναδά που είναι καστανοί. Ένα πράγμα είναι απαραίτητο για όλους τους: δεν μπορούν να ζήσουν συνεχώς στο νερό σε θερμοκρασία μεγαλύτερη από 40° Φ.

Το μήκος του σώματός του φθάνει περίπου τους 65 πόντους και έχει έσοδο παχύ τρίχωμα. Κυλιμπά με τα πίσω πόδια που έχουν μεμβράνες και κρατά ακίνητη τη μεγάλη του πλατιά ουρά. 'Η ουρά του όμως αυτή είναι τόσο δυνατή, που μπορεί να βουλιάξει μεγάλα ξύλα και να τα κατεβάσει στο βυθό μιας λίμνης ή ενός ποταμού.

Ας φανταστούμε ένα ζευγάρι κάστορες να τριγυρνούν μέσα στους θάμνους για να βρουν ένα κατάλληλο σπίτι. Προχωρούν μυρίζοντας και ανοίγουν το δρόμο τους ανάμεσα στις πυκνές σκληθρές, σε άγκά-

θια, πάνω από ένα σωρό πεσμένα δέντρα. Φιάνουν στις όχθες ενός ποταμού, που κυλά ελεύθερο μέσα στο δάσος. Σε όρισμένα σημεία είναι στενό, και το νερό δρομά με τόση δύναμη, έχει τόσο βάθος και κάνει τόσο θόρυβο, που ακόμα και οι κάστορες δεν μπορούν να ύψωσουν φράγμα για να το σταματήσουν. Σε άλλα μέρη ωστόσο το ποτάμι είναι πιο πλατύ και πιο ρηχό, και κει υπάρχουν μικροί κόλποι και παραποταμιά που σχηματίζονται από χαμηλά βαλτώδη νησάκια. Και το καλύτερο απ' όλα, ανόμισα στα έλατα και στα πεύκα, λίγο πιο πέρα από το ποτάμι, είναι μικρές σπηλιές και σωροί φύλλα από τις λεύκες που λάμπουν στο φως του ήλιου. Αυτό ζει άνε ο κάστορας: αυτό είναι το προσωρινό βασίλειό κοντά στο ποτάμι, στο βάλτο και στο δάσος.

Διαλέγουν τη θέση που θα χτίσουν το καινούριο τους σπίτι στο γύρισμα ενός παραπόταμου. Οι θάμνοι που βρίσκονται στην όχθη και τα ψηλά άγρια χόρτα, θα τους προσφυλάξουν τον καιρό που θα φτιάχνουν τη φωλιά και το φράγμα τους, ενώ διάφορες μικρές σήραγγες είναι εξαιρετικοί προσωρινοί κρυψώνες.

Μόλις σκοτεινιάσει αρχίζουν τη δουλειά τους. Σηκώνονται στα μπροστινά τους πόδια, σηκώνονται στη βάση ενός δέντρου, και με τα δόντια και τις μασσέλες τους ξύνουν το φλοιό του κάνοντας ένα θόρυβο σαν να δουλεύει πριόνι. Πρώτο απ' όλα τρώει το φλοιό του δέντρου που περιέχει διάφορες θρεπτικές ουσίες: βιταμίνες Β και υδατάνθρακες. 'Αν μπορέσουν να μετοφέρουν ως το νερό και να φυλάξουν εκεί ολοκληρωτή κομμάτια του δέντρου, ο φλοιός του θα διατηρηθεί φρέσκος και μ' αυτόν θα τραφούν για πολλούς μήνες. (Ίσως μιά μέρα και ο άνθρωπος θα τραφεί με προϊόντα από ξύλο. Οι Γερμανοί στον πόλεμο

έτρεφαν τμήματα του στρατού τους με τέτοια προϊόντα).

Η σχισμή που ανοίγει στο δέντρο είναι αρκετά πλατιά ώστε να βάλει μέσα το κεφάλι του και συνηθώς μ' αυτό τον τρόπο κόβει γύρω-γύρω το δέντρο, όπου πέφτει. Δουλεύει με καταπληκτική ταχύτητα. Δέντρα που ο κορμός τους έχει πάχος 10 εκατ. τὰ ρίχνει σε 10 λεπτά με τον ίδιο τρόπο πριονίζει και ρίχνει και παχύτερα δένδρα.

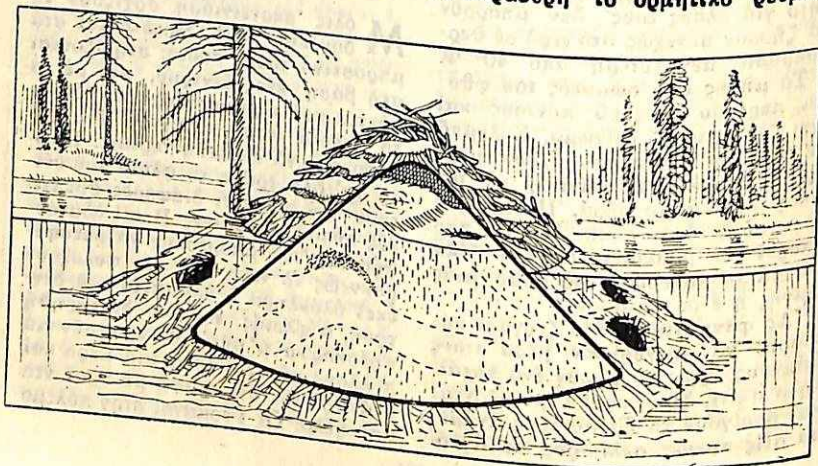
Επειδή δεν μπορεί να μεταφέρει μεγάλα δέντρα, τὰ κόβει σε κομμάτια. Διαλέγει δέντρα που φυτρώνουν στις πλαγιές και εκεί κάνει ένα διάδρομο και σέρνει τὰ ξύλα και τὰ κλαδιά τὸ ένα ύστερα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Κόβει επίσης και κομματιάζει δέντρα που βρίσκονται σε κάποια απόσταση ἀπὸ τὴ φωλιά του, στις όχθες τοῦ ποταμοῦ και τὰ σέρνει μέσα ἀπὸ τὸ νερό στο σπίτι του.

Η φωλιά του είναι ένα πολύπλοκο οικόδομημα, στρογγυλό, με 5 μ. περιπὸν μήκος και 3,5 πλάτος. Τὴ χτίζει μέσα στο ποτάμι, συνηθώς λίγο μέτρα ἀπὸ τὴν όχθη, ἀπὸ κλαδιά που τὰ στερεώνει με πηλό. Οι άκρες τῶν κλαδιῶν είναι κομμένες στο μέσο μέρος και σχηματίζουν διαδρόμους και ένα δωμάτιο. Οι διάδρομοι βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴν

ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ και σχηματίζουν ένα θαυμάσιο κρυψώνα. Ένας διάδρομος που ἡ εἰσοδός του βρίσκεται κι αὐτὴ κάτω ἀπὸ τὸ νερό, ἀνεβαίνει σε ένα δεύτερο πάτωμα με ένα δωμάτιο πάνω ἀπὸ τὸ νερό. Αὐτὸ τὸ δωμάτιο είναι στεγνὸ και ὁ κάστορας φτιάχνει ἐκεῖ μιά ζεστή φωλιά με κλαδάκια ἀπὸ λεύκες.

Τὴν πιὸ πολλὴ ὅμως δουλειὰ τὴν ἔχει τὸ φράγμα. Πολλές φορές πρέπει νὰ τὸ φτιάξει μέσα νερό που τρέχει με ὀρμή τὸ ἀρκετὸ βάθος και ἡ κατασκευή του είναι πραγματικὸ θαῦμα. Τὸ φράγμα συχνά ἔχει ένα ἢ δύο μ. ὕψος στο χαμηλότερό του μέρος, και συγκρατεῖ χιλιάδες τόννους νερό γιὰ νὰ σχηματίσει μιά λίμνη με ἔκταση πολλές ἑκατοντάδες μέτρα.

Με τὴ δυνατὴ του οὐρὰ και τὰ μεμβρανώδη πόδια του, ὁ κάστορας μπορεί νὰ σύρει ένα κορμὸ δέντρου κάτω ἀπὸ τὸ νερό και νὰ τὸν κρατήσει ἐκεῖ. Είναι ὅμως μυστήριο που δὲν ἔχει λυθῇ ἀκόμα, πῶς συγχρόνως στερεώνει τὰ κλαδιά και τὰ ξύλα με τὰ ὁποῖα φτιάχνει τὸ φράγμα στο βυθὸ τοῦ ποταμοῦ, χωρίς νὰ τὰ παρασύρει τὸ ὀρμητικὸ ρεῦμα.

Γιὰ συγκολλητικὴ οὐσία χρησιμοποιεῖ πηλό, που τὸν μεταφέρει με τὰ πόδια και τὸ ρύγχος του και οι εἰδικοί υποθέτουν ὅτι κάπως θὰ τὸν δουλεύει γιὰ νὰ τὸν κάνει πιὸ παχύ και πιὸ στερεό.

Ὁ κάστορας είναι λογικὸς και εὐσυνείδητος μηχανικὸς και δὲν φτιάχνει μόνο ένα φράγμα, ἀλλὰ περισσότερα, και ἀννομίζει ὅτι ἔτσι θὰ κρατήσει καλύτερα τὸ νερό, χτίζει συνέχεια πολλὰ φράγματα. Τὰ φράγματα δὲν τὰ φτιάχνει κατ'εὐθείαν ἀπὸ τὴ μιά ὡς τὴν ἄλλη όχθη τοῦ ποταμοῦ. Τὰ χτίζει δύο δύο ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴς όχθες, και σταματᾷ όταν φτάσει στὴ μέση. Έτσι σχηματίζονται μικρές λιμνοῦλες και σ' αὐτὲς συγκρατεῖται τὸ νερό.

Χρησιμοποιεῖ ἀκόμη πέτρες που δίνουν στα φράγματα μεγαλύτερη ἀντοχή. Έτσι δουλεύει ὁ κάστορας ἡμέρες και ἑβδομάδες ὅπου τὰ φράγματα φτάνουν ὡς τὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ. Ὡστόσο οὔτε αὐτὰ, οὔτε τὸ σπίτι του τελειώνουν ποτέ, γιατί ὁ κάστορας κάνει συνεχῶς ἐπιδιορθώσεις και ἀνακαινίσεις και σ' αὐτὰ είναι ἀκούραστος.

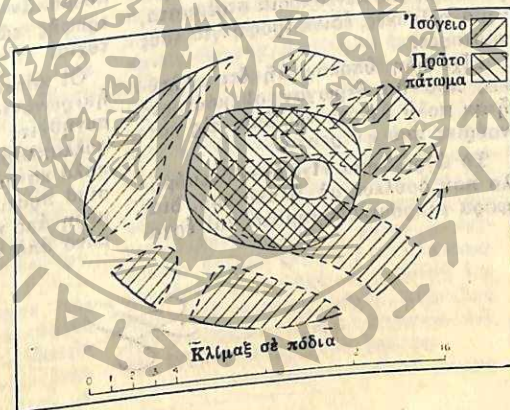
Όταν ἔρθη ὁ καιρὸς, ὁ κύριος και ἡ κυρία βγαίνουν ἀπὸ τὴ φωλιά με τὴν οἰκογένειά τους γιὰ νὰ τοὺς δῇς πρέπει νὰ παραφυλάξω

σε καμιά ἀπὸ τὴς λιμνοῦλες που ἔχουν φτιάξει, κατὰ τὴς τέσσερις τὸ ἀπόγευμα, τὴν ὥρα που παίζουν στο νερό. Τὰ μικρὰ χοροπηδᾷ σὰν κουταβάκια και μαλώνουν, ἐνῶ οι γονεῖς βγαίνουν στὴν ἑστῶ γιὰ νὰ βροῦν τροφή. Καθὼς κολυμποῦν και παίζουν, οι κάστορες βγάζουν τοὺς πιὸ παράξενους ἤχους, πολλές φορές κλαίει σὰν κουτάβια. Ἄλλοτε πάλι φωνάζουν κάπως σφυριχτὰ ὅταν θέλουν νὰ προειδοποιήσουν ὁ ένας τὸν ἄλλον, και ὅταν θέλουν νὰ παραπονεθοῦν κάνουν σὰν νὰ κλαίνει.

Στὸ τέλος τοῦ δευτέρου χρόνου, τὸ σπίτι ἔχει συνηθῶς δύο μεγάλους κάστορες, τρεῖς μικροὺς και δύο ὡς τέσσερα κουταβάκια. Ὅπως μεγαλώνουν τὰ μικρὰ, τὰ δέντρα που κόβουν και τῶν αὐξάνονται, οι λιμνοῦλες και τὰ φράγματα πληθαίνουν και πολλές φορές βοηθητικὰ κανάλια και λίμνες γιὰ νὰ μπορούν νὰ φέρουν ξύλα ἀπὸ μεγαλύτερες ἀποστάσεις, ποτὲ ὅμως παραπάνω ἀπὸ 125 μ. πολύ συχνὰ ἔγκασα λέει πὺν τὸ σπίτι τους ἀν τὰ φρέσκα ξύλα βρίσκονται πιὸ μακριὰ ἀπὸ 75 μ.

Επειτα ἀπὸ καιρὸ ἡ τροφὴ τελειώνει και ἡ οἰκογένεια που ἔχει μεγαλώσει πρέπει νὰ ἀλλάξῃ σπίτι

Ὁ κάστορας μπαίνει στο δωμάτιό του ἀπὸ μιά τρύπα στο πάτωμα. Ἐκείνος ἔρχεται βρομμένος, ἀλλὰ ἡ γυναίκα του και τὰ παιδιὰ του είναι στεγνὰ στὴ φωλιά τους που βρίσκεται σε ψηλὸ ἐπίπεδο. Τὸ σχεδίο δείχνει τὸ δίκτυο τῶν ἄλλων διαδρόμων που διασχίζουν τὸ σπίτι του.

και να επαναλάβει τον ήρακλειο αθλο της. Δεν είναι βεβαιο αν ενώνονται με κάστορες από άλλες φωλιές ή αν χωρίζονται σε ζευγάρια και πηγαινεί το καθένα προς άλλη κατεύθυνση τις περισσότερες φορές είναι πιθανό ότι γίνεται το τελευταίο.

Αν αποφασίσουν να φτιάξουν άλλο σπίτι κατά μήκος του ποταμού, πριν ξεκινήσουν καταστρέφουν τα παλιά τους φράγματα· κι αυτό ίσως γιατί δεν θέλουν ή νέα τους φωλιά να μολυνθώ από σάσιμα νερά των παλιών λιμνών· ίσως όμως και γιατί δεν τους άρεσει η αφήνουν πίσω τους σάσιμα νερά. Ο κάστορας είναι εξαιρετικά καθαρό ζώο και ζει με όλους τους κανόνες της υγιεινής.

Ηταν μια μέρα στο τέλος του Σεπτεμβρίου που πήγα για πρώτη φορά στο αγρόκτημα με τους κάστορες· σήμερα το λένε «Αγρόκτημα των εργατικών καστόρων». Οι λευκές ατλάνες στρώμα τα άσημένα τους φύλλα ανάμεσα σε άπερμένα δάση από έλατα και πεύκα. Δυτικά το μεγάλο τεύχος των Βραχωδών Όρεων υψωνόταν σε λευκός άφροστεφανωμένος βράχος πάνω από τη δυσσφυτεμένη άκρη του κόσμου. Τα βουνά υψώνονται κάπου 1.000 μ. πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας κοντά σε μια σειρά λιμένες. Μία έκταση μεγαλύτερη από πεντακόσια στρέμματα, γεμάτη λευκές, έδινε τροφή για τους κάστορες.

Είχε ήδη ύπολογιστή ότι οι λευκές που θα έτρωγαν οι κάστορες ήταν πολύ λιγότερες από τις καινούριες που φύτρωναν.

Το αγρόκτημα είχε έναν ανεμόμυλο που δούλευε με ήλεκτρισμό, διάφορα μικροοικοδομήματα και εργα-

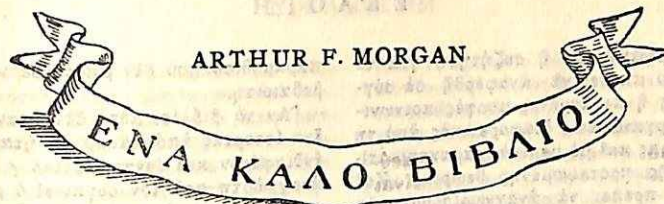
στήρια. Άνάμεσα σ' αυτά βρισκόταν το πρώτο από τα σπίτια για τους κάστορες, ένα χαμηλό μακρύ, ευρύχωρο κτίριο, με καλό άερισμό, χωρίς όμως παράθυρα και ήλεκτρικό φωτισμό. Άνάμεσα στα διαμερίσματα έρχεσαν ρυάκια με κρύο νερό που το είχαν διοχετεύσει εκεί από ένα κοντινό ποτάμι. Κάθε χώρισμα είχε δυο διαμερίσματα. Στο έξωτερο κικό ο κάστορας μπορούσε, είχε να παίξει μέσα στο νερό, που είχε άρκετο βάθος, είτε να βγαίνει από το νερό στο τοιμενένιο πάτωμα. Κάτω από το ρυάκι ήταν μια τρύπα που οδηγούσε σε ένα έσωτερο κικό χώρισμα. Βουτώντας μέσα από την τρύπα ο κάστορας έμπαινε στο διαμέρισμά του και αν σκαρφάλωνε λίγα σκαλοπάτια έξω από το νερό βρισκόταν σε ένα στεγνό καμαράκι. Έτσι έφτιαχνε τη φωλιά του από κλαδιά λεύκας, όπου το θηλυκό γεννούσε τα μικρά του.

Οι κάστορες φαίνονταν κίολας ήμερωμένοι και δεν φοβούνταν τους επισκέπτες που τους παρατηρούσαν μέσα στο σπίτι τους. Θα είναι ενδιαφέρον να δούμε αν οι κάστορες που ανατρέφονται έτσι φυλακισμένοι θα στρεφούν από ένστικτο στην κατασκευή του σπιτιού τους όταν τους αφήσουν ελεύθερους.

Είναι ακόμα πολύ νωρίς για να πούμε αν αυτή η μέθοδος της ανατροφής των καστόρων θα έχει επιτυχία.

Οι κάστορες όταν είναι ένας-ένας ήμειρώνονται εύκολα. Ωστόσο στίς συνθήκες της ζωής τους και του πολλαπλασιασμού τους είναι ντροπαλά και μουσικά πλάσματα που φυσικά προτιμούν τα άγρια, μοναχικά μέρη από κάθε τεχνητό σπίτι φτιαγμένο από το χέρι του ανθρώπου.

ARTHUR F. MORGAN

Ουτοπία και σοσιαλισμός

(«Nowhere Was Somewhere»)

Η Ουτοπία του Σαρ Τόμας Μορ έδωσε το όνομά της σε μια δόκλωση σειρά βιβλίων που περιγράφουν φανταστικές χώρες όπου κυριαρχούν οι θεσμοί μιας ιδανικής κοινωνίας.

Ο Μάρξ έπεφτε στον δρο σαν ένα περιφρονητικό έπιθετο για να χαρακτηρίσει τους θεωρητικούς του Σοσιαλισμού της εποχής του και του παρελθόντος, που έφτιαχναν ιδανικές κοινωνίες πάνω στο χαρτί, χωρίς να σκέπτονται στα σοβαρά πως θα γενιόταν ή περιπέθητη νέα διάταξη της κοινωνίας με τις συνθήκες και τα καθιερωμένα συμπεριφέροντα που βήρχαν στέν καπιταλισμό.

Αυτοί οι «Ουτοπιστές Σοσιαλιστές» ήταν συχνά άστοχα ακριβολόγοι στην όργάνωση της μελλοντικής κοινωνίας. Ο Φουριέ έδρισε ότι κάθε μία από τις 1620 κοινωνικές του ομάδες θα είχε 1620 άτομα ακριβώς. Δεν είχαν όμως ιδέα για το πως θα γινόταν ή μετάδοση από την πραγματικότητα σε ιδανικό. Όταν έφθαναν σ' αυτό το σημείο έπαναπαύονταν στη μεταστροφή της κοινής γνώμης, στη δημιουργία μικρών έθελοντικών συνδέσμων που έφάρμοζαν μια έμαδική κοινή ζωή ή στην γενναιοδορία των πλουσίων φιλανθρωπών.

Ο Μάρξ πάλι συγκέντρωνε την προσοχή του στα μέσα με τα οποία θα μπορούσε να εξαφανιστή ή ιδιωτική καπιταλισμός· αλλά σχεδόν άνα- πόφευκτα αυτός θα εξαφανιζόταν με

τη δράση των κοινωνικών δυνάμεων που έκλεινε μέσα του. Αυτό ήταν το μυστικό της επιτυχίας του Μαρξισμού· έδειξε πως το βιομηχανικό προλεταριάτο που δημιούργησε ή καπιταλισμός μπορούσε να γίνει ή δύναμη που θα πραγματοποιούσε το σοσιαλισμό και προοριζόταν να γίνει δυνατότερη με την τεχνική πρόοδο της παραγωγής. Έτσι για πρώτη φορά μια συνεπής κοινωνική και ιστορική θεωρία συνδέθηκε με την ανερχόμενη ταξική συνείδηση των εργατών της βιομηχανίας.

Η αντίρρηση στον ουτοπιστικό αυτό τρόπο του σκέπτασθαι είναι ότι έχουμε θεωρητικό κατωκεύασμα που δεν μπορούμε να το επαληθεύσουμε εμπειρικά. Η κοινωνιολογική επιστήμη δεν αποτελεί μόνη της μία έπιστήμη ή τιλόχιστον το θέμα της είναι πάρα πολύ δύσκολο να το υποτάξει να σχεδιάσουμε ένα έντελως νέο είδος κοινωνίας χωρίς να χρησιμοποιήσουμε καμία πειραματική ή έσφαλμένη μέθοδο ή πάλι να επαναπαυτούμε σε ένα αλάθητο άρχηγό ή στην έμαδική διαίθεση του λαού προκειμένου να λύσουμε όλα τα προβλήματα που θα δημιουργηθούν. Ακόμη ή φαντασία δριμύτων ατόμων δεν μπορεί ν' άποσπασή από τη ζωντανή προσωπική της πείρα για να πάρη μέρος στη ζωή των ανθρώπων, σε μία κοινωνία που δεν έχει ποτέ ως τώρα υπάρξει.

Η περίπτωση ωστόσο είναι κάπως

διαφορετική, αν η συζήτηση για το μέλλον μπορεί να αναφερθεί σε σύγχρονες ή περασμένες μορφές κοινωνικής οργάνωσης διαφορετικές από τη δική μας και με μερικά χαρακτηριστικά της προτεινόμενης θεωρίας. Και τώρα πρέπει να αναγνωρίσουμε μία σπουδαία και ενδιαφέρουσα ανακάλυψη της φιλολογικής επιστήμης. Ότι η πρωτοπόρος της σύγχρονης Ουτοπίας — η Ουτοπία του Σέρ Τόμας Μορ — δεν ήταν όπως θα μπορούσε να υποθέσει κανείς από όσα είπαμε, ή εικόνα μιας φανταστικής απλής κοινωνίας, αλλά το αντίγραφο μιας περιγραφής του πολιτισμού των Ινκα του Περου, πριν από την Ισπανική κατάκτηση.

Είπαμε πώς η Ουτοπία του Μορ έμοιαζε πολύ με το άρχατο Περου. Η δυνατότητα όμως να έχει χρησιμοποιήσει ο Μορ κάποια περιγραφή του Περου στη λογοτεχνική του δημιουργία, έχει από καιρό αποκλειστεί, γιατί ο πολιτισμός του Περου ανακαλύφθηκε μερικά χρόνια ύστερα από την εποχή που ο Μορ έγραψε το έργο του.

Ο συγγραφέας όμως του «Nowhere Was Somewhere» φέρνει πειστικά επιχειρήματα για να δείξει ότι η αυτοκρατορία των Ινκα είχε πραγματικές σχέσεις με τις άκτες της Νοτίου Βραζιλίας και τουλάχιστον τρεις Εύρωπαίους αποστολές είχαν φθάσει εκεί πριν ακόμη φθάσει εκεί ο Πιζάρρο καταβαίνοντας προς τον Ειρηνικό από τον Παναμά. Ακόμη ότι δεν υπάρχει λόγος να αμφισβητούμε ότι ο Μορ πήρε τις πληροφορίες του για τη χώρα που ονόμαζε Ουτοπία — ακριβώς όπως λέει ο Ίλιος — από ένα τυχοδιώκτη θηλαστικό που είχε πάει εκεί. Το ότι ο Μορ παρουσίασε τις πληροφορίες του σε τύπο μυθιστορηματικού, με ψεύτικα ονόματα, το έκανε γιατί ήταν φιλόλογος, άνθρωπος του πνεύματος, με ενδιαφέρον για τις κοινωνιολογικές θεωρίες πιο πολύ παρά για τη γεωγραφική ανακάλυψη. Συχνά δεν ήθελε να διακινδυνεύει τις ειρήνικες των κριτικών αναλαβάνοντας την εθνή για την αλήθεια ενός

παραμυθίου που δεν μπορούσε να επιβεβαιώσει.

Αν το βιβλίο αυτό δεν ήταν παρά ένα ιστορικό απόσπασμα θα ήταν πολύ ενδιαφέρον και συναρπαστικό για κάθε αναγνώστη που τον συγκινεί ο ρωμαντισμός των πρώτων ταξιδευτών και η εξερεύνηση άγνωστων τόπων, το γεωγραφικό μυστήριο των πρώτων χωρών της Αμερικής και η ανακάλυψη της Ελλάδας. Έχει όμως και άμεση σχέση με την σύγχρονη εποχή.

Ο συγγραφέας του «Nowhere Was Somewhere» δίνει παρά ο πρώην πρόεδρος των Αρχών της Κοιλάδας του Τενασοχί, ένας από τους Ικανώτερους έκτελεστές του Νιού Ντρίλ και πρόεδρος σήμερα της υπηρεσίας που έπικρίνεται τα σχέδια της κοινωνικής προνοίας στις αγροτικές περιοχές.

Ο Άρθουρ Μόργκαν κατέστρωσε και διηύθυνε 75 σχέδια εκμεταλλεύσεως των υδάτων και έμμελτης σχέδια άποχευσεως σε διάφορες Πολιτείες της Ενωσης. Αντιπροσωπεύει ένα τύπο κοινό στην Αμερική και συγχρόνως ενδιαφέροντα τον τύπο του τεχνικού που έχει συναίσθηση των κοινωνικών αναγκών και πάθος για την κοινωνική δικαιοσύνη.

Πολλοί απ' αυτούς τους ιδεαλιστές — μηχανικούς μπορούν, από την Μαρξιστική άποψη να καταταχθούν ανάμεσα στους Ουτοπιστές του Σοσιαλισμού, άρχεται αν οι πρακτικές και οι πειραματικές τους ενέργειες είναι πολύ διαφορετικές από των θεωρητικών για τους όποιους χρησιμοποίηθηκε ο όρος στην αρχή. Είναι Ουτοπιστές στο ότι επηρεάστηκαν περισσότερο από τη θελκτικότητα μιας ανιδιοτελούς κοινωνίας, παρά από οποιαδήποτε θεωρία ταξικού ανταγωνισμού ή από την αναπόφευκτη καταστροφή του καπιταλισμού. Όπωςδήποτε ο Μόργκαν ξέρει πολύ καλά την πηγή της έμπνευσής του.

Για έναν Αμερικανό, το είδος αυτό της έμπνευσης είναι από καινά που γίνονται δεκτά ευκολότερα απ' όλα, γιατί οι Ουτοπίες, έχουν, πραγματικά, παίξει τόσο μεγάλο ρόλο στη Συντα-

γματική Ιστορία της Αμερικής. Και το Όμοιοπονδιακό Σύνταγμα και παλιότερα τα Συντάγματα των διαφόρων Πολιτειών της Ενωσης οφείλονται κατά πολύ στην Ουτοπία του 18ου αιώνα, στην «Oceana» του Χάρρινγκτον.

Ο Μόργκαν έχει ένα προκλητικό υπότιτλο στο βιβλίο του: «Πώς η Ιστορία κάνει τις Ουτοπίες και οι Ουτοπίες την Ιστορία». Ίσχυρίζεται ότι όλες οι μορφές μιας ιδεαλιστικής κοινωνίας που κράτησαν κάποια φήμη, δεν ήταν απλώς φανταστικά κατασκευάσματα, αλλά βασίζονταν στην πραγματικότητα. Η Πολιτεία του Πλάτωνα ήταν μία εξιδανικευμένη παρουσίαση της Σπαρτιατικής κοινωνίας και όπως ο' αυτήν την κοινωνία, η κοινωνική ζωή που παρουσιάζει είναι έφάρμοστη στην ιθύνουσα τάξη μόνο και όχι στις οικονομικές σχέσεις της παραγωγής.

Από την άλλη μεριά πάλι, στα ουτοπιστικά βιβλία από τον Μορ και ύστερα, η κοινοκτημοσύνη των μέσων της παραγωγής είναι ένα στοιχείο, που έρχεται και φεύγει κατά ελαττώματα και αυξάνει κατά Μόργκαν ποχές και η πεποίθηση του Μόργκαν είναι ότι την κύρια αρχή αυτής της παραδόσεως μπορείς να τη βρούμε στον πολιτισμό των Ινκα.

Η κοινωνία του Περου, πριν από την Ισπανική κατάκτηση, είναι το σπουδαιότερο και μοναδικό παράδειγμα πολιτικής και κοινωνικής οργάνωσης χωρίς να χρησιμοποιείται το χρήμα και να ισχύει κανένα σύστημα ατομικής ιδιοκτησίας. Η Αυτοκρατορία των Ινκα είχε έκταση λιγότερη από ότι τα Βρετανικά νησιά, με πολύ πυκνό πληθυσμό, ο οποίος ζούσε απ' τη γεωργία που είχε προσδώσει τόσο στις πεδιάδες όσο και στα όρη και για τη λειτουργία της χρειαζόταν ένα περίπλοκο σύστημα κοινωνικού ελέγχου. Όλη η γη και οι πρώτες δυνάμεις στο έδαφος της Βασιλείας, τον Ινκα, είτε στο έδαφος ή στο Βασίλειο, οπάλληλοι στην πρωτεύουσα κρατούσαν προσεκτικές

στατιστικές των δολικών της χώρας και των διαθεσίμων έργων τα καθήκοντα των καλλιεργητών και των τεχνικών σε όλη την αυτοκρατορία καθορίζονταν σύμφωνα με ένα παραγωγικό σχέδιο και η εργασία καταέμεναν όπου χρειαζόταν. Από την παραγωγή ένα μέρος κρατούσαν οι παραγωγοί και το υπόλοιπο συγκεντρωνόταν σε κρατικές αποθήκες. Από το μερίδιό του ο Ινκα συντηρούσε την αλή του, το στρατό του και τους ανώτερους λειτουργούς του κράτους του και μοίραζε ένα μέρος και στο λαό του σύμφωνα με έρσιμους νόμους που διηγήταν για την πληρωμή των μισθών και των συντάξεων, ενώ το μερίδιό του Θεού. «Ηλιος από απ' αυτό έπαιρναν όσα χρειαζόνταν οι ναοί και οι ιερείς, έμενε αν παρχαταθήκη για να χρησιμοποιηθεί σε ώρα ανάγκης.

Ο Πρέσκοτ στο βιβλίο του «Η κατάκτηση του Περου» (Conquest of Peru) λέει ότι «Τα πολλαπλά μέτρα που έπαιρναν εναντίον της φτώχειας ήταν τόσο τέλεια, ώστε μέσα στην τεράστια έκταση της αυτοκρατορίας τους — μ' όλο που ένα μεγάλο μέρος της ήταν γυμνό — δεν δηήχε κανένας πεινασμένος ή κακοθυμμένος. Οι πτώχευμένοι από τους Ισπανούς που πρωτοεισέβησαν το Περου, σπασισμένοι με την γενική αφθονία και με την ευημερία που παρουσίαζε, και με την καταπληκτική τάξη που ήταν ρυθμισμένο το κάθε τι στην χώρα, έκφραζαν άπεριόριστα ένθουσιασμα».

Όσο το νόμισμα είχε και την άλλη του όψη. Δεν υπήρχε ίχνος πολιτικής και προσωπικής ελευθερίας, λέει ο Πρέσκοτ. «Δεν μπορούσαν να ακολουθήσουν μία τέχνη, δεν μπορούσαν να πιάσουν καμιά δουλειά, δεν μπορούσαν να διασκεδάσουν παρά μόνο μέσα στα όρια που τους έθεσε ο Νόμος.

Δεν μπορούσαν να πάνε να ζήσουν σε άλλο μέρος χωρίς ειδική άδεια από την Κυβέρνηση. Δεν μπορούσαν ακόμη να ασκήσουν την ελευθερία που σε άλλες χώρες θεωρείται η πιο άσημαντη, να διαλέξουν τη γυναίκα τους».

Τόσσοις αιώνας πριν από τη Ρωσική επανάσταση ή Περουβιανή αυτή Κρίση έδειξε ότι μπορούμε να φτάσουμε σε ένα ανώτερο επίπεδο βολικής παραγωγής χωρίς το χρέμα και την προσωπική ιδιοκτησία όπως γίνεται στην Ευρώπη. Έδειξε ακόμη ότι ένα τέτοιο σύστημα κοινοκτημοσύνης και χρησιμοποίησης των μέσων της παραγωγής δεν είναι άσυμμετλο με το δεσποτισμό, τα προνόμια των ανωτέρων λειτουργών και τη γενική δουλεία.

Στα τελευταία 30 χρόνια το παράδειγμα επαναλήφθηκε μέσα στις συνθήκες που δημιούργησαν τα σύγχρονα τεχνικά μέσα. Αποδείχθηκε, από τη μία μεριά, ότι μπορεί να δημιουργηθεί ένα δυνατό βιομηχανικό και στρατιωτικό κράτος με βάση την κοινοκτημοσύνη των μέσων της παραγωγής και από την άλλη ότι αυτό το οικονομικό σύστημα δεν συνεπάγεται αναγκαστικά και πολιτική δημοκρατία περισσότερο από ότι γίνεται στην Αύ-

τοκρατορία των Ίνκα, αν και η εξωτερική μορφή της λαϊκής κυριαρχίας διατηρείται από σεβασμό για την φιλελεύθερη ανάπτυξη της σύγχρονης Ειρώπης.

Οι Δυτικοί Σοσιαλιστές καταλαβαίνουν τώρα πως οι σοσιαλιστική οικονομική και πολιτική δημοκρατία, χωρίς να είναι δυο πράγματα αχώριστα, όπως δεχόταν ο Μάρξ, είναι δύο ιδανικά συγκρουόμενα και μόνο με μεγάλη προσπάθεια και αληθινά καλή πρόθεση μπορούν να συνδυασθούν. Ακολουθεί λοιπόν ότι, αφού δεν είναι αποφασισμένη να απορρίψουν τη δυτική δημοκρατική κληρονομία, (που οι Ρώσοι ποτέ δεν γνώρισαν πραγματικά) πρέπει να συγκεντρώσουν τη σκέψη τους όχι μόνο στην οργάνωση του αντι-καπιταλιστικού αγώνα, αλλά και στην καθιέρωση διατύπωση των θετικών τους σκοπών. Όπως λέει ο Μάργκαν: «Μία Ούτοπία έχει τόσο σημασία για την ανθρώπινη κοινωνία, όσο και το σχέδιο για να χτιστεί μια γέφυρα.»

Jonathan Grant
από το «Tribune», Λονδίνο.

Τα άρθρα που δημοσιεύονται στην «Εκλογή» με την άδεια των δικαιούχων εκφράζουν τις υπεύθυνες απόψεις των συγγραφέων. Απαγορεύεται η άναδημοσίευση κάθε άρθρου ή εικόνας χωρίς την άδεια των συγγραφέων και των εκδοτών.

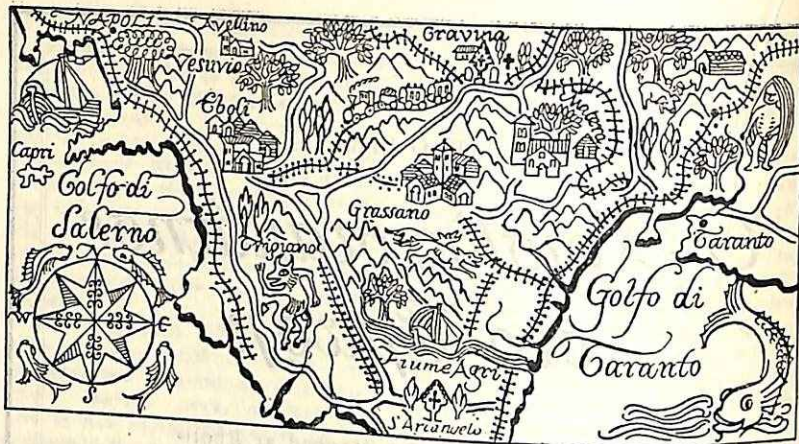
Η «Εκλογή» πωλείται σε όλα τα βιβλιοπωλεία και τα περίπτερα. Κυκλοφορεί κάθε μήνα με 132 εικονογραφημένες σελίδες. Αγοράζεται την «Εκλογή» σας από τον Βιβλιοπώλη σας ή από το «Πρακτορείον Έφημερίδων Αθηναϊκού Τύπου», Σωκράτους 43, και στις επαρχίες από τα γραφεία του ίδιου Πρακτορείου.

CARLO LEVI

Ο Χριστός σταμάτησε στο Έμπολι

(Από το βιβλίο «Christ Stopped at Eboli»
εκδ. Cassell and Co., Λονδίνο)

«Ο Κάρλο Λέβι γεννήθηκε στο Τουρίνο, στα 1902. Τελείωσε τις σπουδές του και πήρε το δίπλωμα του γιατρού. Δεν εξάσκησε όμως το ιατρικό επάγγελμα αλλά αποσιώθησε στη ζωγραφική. Εκτός από ζωγράφος είναι και συγγραφέας και δημοσιογράφος. Μισούσε το φασισμό και δεν το έκρυβε, γι' αυτό η φασιστική κυβέρνηση τον συνέλαβε και τον εξώρισε πολλές φορές· αυτό έγινε αφορμή να γνωρίσει τη Λουκανία. Στα αποσπάσματα που δημοσιεύονται που εκτείνονται προς τη Λουκανία, αυτή την όρεινη περιοχή που εκτείνεται προς τα νότια της Νεαπόλεως. Σκοτεινά βουνά, δρόμοι που δύσκολα μπορεί κανείς να περάσει, κάτοικοι που δεν ξέρουν τίποτα, ή κάτι πολύ λίγο για τον κόσμο που τους περιβάλλει, άνθρωποι, με απλό πνεύμα που η παράδοση του μεσαιώνα έχει αφήσει πάνω τους τα χνάριά της, ψυχές που μαντεύει κανείς ότι υπάρχουν, αλλά πνίγονται μέσα σε ειδωλολατρικά έθιμα· ότι υπάρχει η Λουκανία του Κάρλο Λέβι. Από το βιβλίο αυτό: «Ο Χριστός σταμάτησε στο Έμπολι», (Christo si è fermato a Eboli, εκδ. Einaudi, Τουρίνο, 1945), έχουν πουληθεί κιόλας στην Ιταλία 40.000 αντίτυπα. Τώρα τελευταία τυπώθηκε και στην Αγγλία και ύστερ' από λίγο θα κυκλοφορήσει και στη Γαλλία (εκδ. Gallimard).

‘Ο Χριστός σταμάτησε στο ‘Εμπολι

Πολλά χρόνια έχουν περάσει, χρόνια πολέμου και χρόνια εκείνου που οι άνθρωποι λένε ‘Ιστορία. Τριγυρνώντας εδώ κι εκεί στην τύχη, δεν μπόρεσα να γυρίσω στους χωρικούς μου όπως τους υποσχέθηκα όταν τους άφησα, και δεν ξέρω αν ποτέ θα μπορέσω να κρατήσω την υπόσχεσή μου. Κλεισμένος ωστόσο σ’ ένα δωμάτιο σ’ ένα χωριστό κόσμο, ευχαριστιέμαι να ταξιδεύω με τις αναμνήσεις μου σε κείνο τον άλλο κόσμο, που τον προστάτευε ή συνήθεια και ή θλίψη, τον απομονωμένο από την ‘Ιστορία και τὸ Κράτος, τον αιώνα ύπομονετικό, σε κείνο τον τόπο που δεν έχει άνεση και παρηγοριά, στον κόσμο που ζει ὁ χωρικός τον ακίνητο πολιτισμό του, πάνω στο άγονο έδαφος με τη μεγάλη φτώχεια και με την παρουσία του θανάτου.

‘Εμείς δεν είμαστε Χριστιανοί! λένε. ‘Ο Χριστός σταμάτησε λίγο πιο πέρα από δω, στο ‘Εμπολι.

‘Χριστιανός» στη γλώσσα τους

σημαίνει «άνθρωπινο ὄν» και ἡ σχεδόν παροιμιακή αὐτή φράση που τους άκουσα τόσο συχνά να επαναλαμβάνουν, μπορεί να μην είναι τίποτα άλλο παρά ἡ εκφραση ἑνός απελπισμένου αίσθηματος κατωτερότητας. ‘Εμείς δεν είμαστε Χριστιανοί! εμείς δεν είμαστε άνθρωποι! δεν μᾶς θεωρούν άνθρωπους αλλά ζῶα, υποζύγια, ἡ ακόμη κατωτέρους από ζῶα, άγρίμια. Αὐτοί ζοῦνε τουλάχιστον και στην ευτυχία και στη δυστυχία, σάν άγγελοι ἡ σά δαίμονες, σ’ ένα κόσμο δικό τους, ἐνῶ εμείς πρέπει να υποτασσόμαστε στον κόσμο των Χριστιανῶν, πέρα από τον ὀρίζοντα, να σηκώνουμε τὸ βίρος του και να υποφέρουμε τὴ σύγκριση μ’ αὐτόν. Ωστόσο ἡ φράση ἔχει μιὰ βιχύτερη σημασία, και ὅπως γίνεται σὰ σύμβολα, αὐτὴ εἶναι ἡ κυριολεκτικὴ της σημασία. ‘Ο Χριστὸς πραγματικά σταμάτησε στο ‘Εμπολι, ἐκεῖ που ὁ δρόμος και ὁ σιδηρόδρομος αφήνουν τὴν ἀκτὴ τοῦ Σαλέρνο και στρέφουν πρὸς τις ἔρημες ἐκτάσεις τῆς Λουκανίας.

‘Ο Χριστὸς ποτέ δὲν ἔφθασε ὡς ἐκεῖ, οὔτε ὁ χρόνος, οὔτε ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ, οὔτε ἡ ἐλπίδα, οὔτε ὁ νόμος τῆς αἰτιότητας, οὔτε ἡ λογικὴ, οὔτε ἡ ἱστορία. ‘Ο Χριστὸς δὲν ἦρθε ποτέ! ὅπως ποτέ δὲν ἦρθαν και οἱ Ρωμαῖοι που ἀρκέστηκαν νὰ φρουροῦν τοὺς δημόσιους δρόμους χωρίς νὰ μπαίνουν σὰ βουνά και σὰ δάση! οὔτε οἱ ‘Ελληνες ἦρθαν ποτέ, που ζοῦσαν εὐτυχισμένοι στον κόλπο τοῦ Γάραντα. Κανένας ἀπὸ τοὺς πρωτοπόρους τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἔφερε ἐδῶ τὸ αἶσθημα τοῦ χρόνου που περνάει, τὴ θεοποίηση τοῦ Κράτους ἡ τὴν ἀδιάκοπη δραστηριότητα που τρέφεται ἀπὸ τὸν αὐτὸ της. Κανένας δὲν ἦρθε σ’ αὐτόν τον τόπο ἐκτός σάν ἐχθρός, σάν κατακτητὴς ἡ σάν ἐπισκέπτης που τοῦ λείπει ἡ κατανόηση. Οἱ ἐποχές περνῶν και σήμερα πάνω ἀπὸ τὸ μῶχο των χωρικῶν, ἀκριβῶς ὅπως και 3.000 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸ Χριστὸ! κανένα μῦγμα, θεῖο ἡ ἀνθρώπινο δὲν ἔφτασε ποτέ σ’ αὐτὴ τὴν ἀλύγιστη φτώχεια. ‘Εμείς μιλάμε μιὰ διαφορετικὴ γλῶσσα και ἐδῶ δὲν τὴν καταλαβαίνουν. Οἱ μεγαλύτεροι ταξιδευτὲς δὲν προχώρησαν μακρύτερα ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ δικού τους κόσμου, πάτησαν τὰ μονοπάτια των δικῶν τους ψυχῶν, τοῦ καλοῦ και τοῦ κακοῦ, τῆς ἠθικῆς και τῆς λύτρωσης. ‘Ο Χριστὸς κατέβηκε σὴ σκοτεινὴ κόλαση τῆς ἠθικῆς των ‘Εβραίων, γιὰ νὰ σπάσει, ὅσο ἦταν καιρός, τὴς πόρτες της και νὰ τις σπᾶ τὴν ἰσὴν γιὰ πάντα. ‘Αλλὰ σ’ αὐτὸν ἀσάφητο τόπο, που δὲν ἔρει οὔτε τὴν ἀμαρτία οὔτε τὴν λύτρωση, ὅπου τὸ κακὸ δὲν εἶναι ζήτημα ἠθικῆς, ἀλλὰ μόνο ὁ πόνος που ὑπάρχει πάντα σὰ γῆινα πράγματα, ὁ Χριστὸς δὲν ἦρθε. ‘Ο Χριστὸς σταμάτησε στο ‘Εμπολι.

Μοῦ ἔκανε κατάπληξη ἡ σοβαρότητα των κατοίκων και ἡ μνησικακία, ἡ καταφρόνηση και ἡ δυσπιστία που εἶχαν τὰ λόγια τους. ‘Επειδὴ ἐκφράζανε ἐλεύθερα τὰ πρωτόγονα μίση τους χωρίς τὴν ἐπιφυλακτικὴτητα που θὰ περίμενε κανεὶς νὰ κρατήσουν μπροστὰ σ’ ἕνα ξένο, ἔμαθα ἀμέσως τὰ ἐλαττώματα και τὴς ἀδυναμίες των συντρόφων τους. Μ’ ὅλο που δὲν μπορούσα ἀκόμα νὰ εἶμαι βέβαιος, μοῦ φάνηκε ὅτι τὸ μίσος που ἐνοιῶταν ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλον τοὺς χώριζε σὲ δύο φατρίες. Καὶ ὅπως παντοῦ στὴ Λουκανία, ὅπου οἱ ἀνώτερες τάξεις δὲν μπόρεσαν νὰ μεταναστεύσουν σὸν παράδεισο τῆς Νεάπολης ἡ τῆς Ρώμης, ἄλλοι ἀπὸ κουκανία ἡ ἀπὸ φτώχεια, ἄλλοι γιὰ παντρεύτηκαν πολὺ νωρίς, ἄλλοι ἀπὸ οἰκονομικὰ συμφέροντα ἡ κάποια μοιραία ἀνάγκη, ὅλοι ἀφηναν νὰ ξεχυθῇ ἡ ἀπογοήτευση και ἡ θανάσιμη ἀνία τους σὲ μιὰ φυλετικὴ λύσσα, σὲ ἕνα ἀκατάπαυστο μίσος.

‘Η ζωὴ τους ἦταν μιὰ ἀδιάκοπη ἀνανέωση ἀπὸ παλιές ἔθρες και ἕνας ἀγῶνας γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴ δύναμή τους πάνω σὲ ὄλους ἐκείνους που μοιράζονταν μαζί τους τὸ κομμάτι τῆς γῆς ὅπου ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ μείνουν. Τὸ Γκαλιάνο ἦταν ἕνα μικροσκοπικὸ χωριὸ, πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν κίνηση των ἀνθρώπων! τὰ πάθη που βασίλευαν ἐκεῖ ἦταν πιὸ ἀπλά και πιὸ πρωτόγονα, ὅχι ὅμως και λιγότερο ἔντονα ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ ἑξῆς κόσμου.

Τὸ ἀλληλοφάγωμα ἀνάμεσα στοὺς πλούσιους κατοίκους ἦταν τὸ ἴδιο ὅπως σὲ ὅλα τὰ χωριά τῆς Λουκανίας. Οἱ ἀνώτερες τάξεις δὲν ἔχουν τὰ μέσα νὰ ζητήσουν με εὐπρέπεια και σεβασμὸ σὸν αὐτοῦ τους. Οἱ νέοι που ὑπόσχονται πολλὰ γιὰ τὸ μέλλον, ἀκόμη και κείνοι που

έχουν μιὰ μικρή Ικανότητα, φεύγουν από τὸ χωριό. Οἱ πιδὸς τοῦ μνηροῦ πηγαίνουν στὴν Ἀμερική, ὅπως κάνουν οἱ χωρικοί, οἱ ἄλλοι στὴ Νεάπολη ἢ στὴ Ρώμη· κανένας δὲ γυρίζει. Ἐκεῖνοι ποὺ μένουν στὰ χωριά εἶναι τ' ἀποδιαιλέματα, ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἔχουν Ικανότητες, οἱ ἀνάπηροι, οἱ κουτοὶ καὶ οἱ τεμπέληδες. Ἡ πλεονεξία καὶ ἡ ἀνία συνδυάζονται γιὰ νὰ τοὺς σπρώξουν στὸ κακό. Τὰ μικρὰ χωράφια δὲν τοὺς ἐξασφαλίζουν τὴ ζωὴ καὶ ἔτσι γιὰ νὰ ζήσουν πρέπει νὰ ἐπιβληθοῦν στοὺς χωρικοὺς καὶ νὰ ἐξασφαλίσουν γιὰ τὸν ἑαυτοὺς θέσεις μὲ καλὸ μισθό, νὰ γίνουν φαρμακοποιοί, παπάδες, ἀρχηγοὶ τῶν καραμπινιέρων κ.ά. Εἶναι λοιπὸν ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου νὰ πάρουν στὰ χέρια τοὺς τὴν ἀρχή, νὰ πάρουν οἱ ἴδιοι ἢ νὰ δώσουν στοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους τοὺς μεγάλες θέσεις. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τοῦ ἀτέλειωτου ἀγώνα, νὰ πάρουν τὴν ἀρχή καὶ νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ τοὺς τὴν πάρουν ἄλλοι, ἀγώνα ποὺ ἡ στενότητα τοῦ περιβάλλοντός τοὺς, ἡ ἀναγκαστικὴ ἀργία, καὶ ἕνα μίγμα ἀπὸ προσωπικοὺς καὶ πολιτικοὺς λόγους, τὸν κάνουν συνεχὴ καὶ ἀγριο.

Η καλὴ τάξη ἀνῆκε ὅλη στὸ κόμμα, ἀκόμα καὶ οἱ λίγοι ποὺ διαφωνοῦσαν. Τὸ Κόμμα ἀντιπροσώπευε τὴν Ἐξουσία, τὴν Ἐπίσημη Ἐξουσία τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Κράτους καὶ αἰσθάνονταν ὅτι εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ τὴ μοιρασθοῦν. Ἀκριβῶς γιὰ τὸν ἀντίθετο λόγο κανένας ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς δὲν ἦταν μέλος τοῦ κόμματος. Δὲν ἦταν βέβαια πιθανὸ νὰ ἀνήκαν σὲ κόμμα, ἔστω κι' ἂν κατὰ τύχη ὑπῆρχε κι' ἄλλο ἐκτὸς ἀπ' αὐτό. Δὲν ἦταν φασίστες, ὅπως δὲν θὰ μπορούσαν ποτὲ νὰ εἶναι συντηρητικοὶ ἢ σοσιαλιστὲς ἢ ὁτιδήποτε

ἄλλο. Αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν εἶχαν καμιὰ οὐχέση μ' αὐτοὺς ἀνῆκαν σὲ ἄλλο κόσμον καὶ δὲν ἐνδιαφέρονταν γι' αὐτά. Τὴ σχέση εἶχαν ὁ χωρικοὶ μὲ τὴν Ἐξουσία, τὴν Κυβέρνηση, τὸ Κράτος; Τὸ Κράτος, ὁποιαδήποτε μορφή καὶ νὰ ἔπαιρνε, σήμαινε «οἱ κύριοι τῆς Ρώμης». «Ὅλοι ξέρουν, ἔλεγαν, ὅτι οἱ κύριοι τῆς Ρώμης δὲν θέλουν νὰ ζήσουμε σὰν ἄνθρωποι. Ἐχομε τίς χαλαζοθῦλες, τίς καθιζήσεις τῆς γῆς, τίς ξηρασιές, τὴν ἔλנוσση καὶ τὸ Κράτος. Εἶναι πράγματα ποὺ δὲν μπορούμε νὰ τὰ ξεφύγουμε» ἔτσι ἦταν πάντα καὶ ἔτσι θὰ μένουν. Μὰς κάνουν νὰ σφάζουμε τὰ γίδια μας, μὰς παίρνουν τὰ ἐπιπλά μας, καὶ τώρα θέλουν νὰ μὰς στείλουν στὸν πόλεμο. Αὐτὰ ἔχει ἡ ζωὴ!»

Γιὰ τοὺς χωρικοὺς τὸ Κράτος βρίσκεται πιδὸς μακριὰ κι' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ εἶναι μεγάλη πληγὴ γιὰ εἶναι πάντα ἐναντίον τοὺς. Τὰ πολιτικὰ συστήματα καὶ οἱ λόγοι τῶν πολιτικῶν τοὺς δὲν τοὺς ἐνδιαφέρουν. Οἱ χωρικοὶ δὲν τὰ καταλαβαίνουν αὐτὰ γιὰ τὴν ἐνδιαφέρον μὲ μιὰ διαφορετικὴ δική τους γλῶσσα καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ δώσουν προσοχή γιὰ νὰ τὰ καταλάβουν. Ἡ μόνη τους ἄμυνα ἐναντίον τοῦ κράτους καὶ τῆς προπαγάνδας τοῦ Κράτους εἶναι μιὰ ὑποταγὴ χωρὶς διαμαρτυρίες, ἡ ἴδια μελαγχολικὴ ὑποταγὴ, ποὺ δὲν τὴν ἐλαφρώνει καμιὰ ἐλπίδα πὼς θὰ βροῦν κάποιο παράδεισο, ποὺ τοὺς κάνει νὰ σκύβουν κάτω ἀπὸ τὰ χτυπήματα τῆς φύσης.

Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, πολὺ φυσικά, δὲν ξέρουν τί θὰ πῇ πολιτικός ἀγώνας· τὸν φαντάζονται σὰν μιὰ προσωπικὴ φιλονεικία ἀνάμεσα στοὺς «κυρίους τῆς Ρώμης». Δὲν ἐνδιαφέρθηκαν γιὰ τὰ φρονήματα τῶν πολιτικῶν ποὺ εἶχαν ἐξοριστῇ στὸν τόπο τοὺς, οὔτε γιὰ τίς ἀφορμὲς ποὺ τοὺς

εἶχαν ἀναγκάσει νὰ πᾶνε νὰ ζήσουν ἐκεῖ. Τοὺς κοίταζαν μὲ καλωσύνη καὶ τοὺς φέρονταν σὰν σὲ ἀδέλφια γιὰ κι' αὐτοί, ἀνεξήγητο γιὰ ποῖο λόγο, ἦταν θύματα τῆς μοίρας. Τὶς πρώτες μέρες τῆς διαμονῆς μου ὅποτε τύχαινε νὰ συναντήσω ἔξω ἀπὸ τὸ χωριὸ κανένα γέρο χωρικό ποὺ δὲν μὲ γνώριζε, σταματοῦσε τὸ γαῖδαρό του καὶ μὲ ρωτοῦσε στὴ διάλεκτό του:

— Ποιὸς εἶσαι; Ποῦ πᾶς;

— Κάνω ἕνα περίπατο, εἰμαι κρατούμενος, ἀπαντοῦσα.

— Ἐξόριστος, (πάντα λέγανε ἐξόριστος ἀντὶ γιὰ κρατούμενος).

— Μεγάλον κακό!... Κανένας ἀπὸ τὴ Ρώμη θὰ σὰ κατάφερε! Δὲν ἔλεγε περισσότερα μόνο μοῦ χαμογελοῦσε μὲ καλωσύνη, κέντριζε τὸ ζῶο καὶ συνέχιζε τὸ δρόμο του.

Αὐτὴ ἡ παθητικὴ ἀδελφωσύνη, αὐτὴ ἡ συμπάθεια, ἡ συμπόνια, αὐτὴ ἡ μοιρολατρικὴ, φιλικὴ καὶ αἰώνια ὑπομονὴ εἶναι τὸ βαθύτερο αἶσθημα ποὺ ἔχουν κοινὸ ὅλοι οἱ χωρικοί, εἶναι ἕνας δεσμὸς δημιουργημένος μὲ τὴν ἀπὸ τὴ φύση παρὰ ἀπὸ τὴ θρησκεία. Δὲν ἔχουν, οὔτε μποροῦν νὰ ἔχουν ἐκεῖνο ποὺ λέμε πολιτικὴ συνείδηση, γιὰ εἶναι «ἐτραγανί», στὴν κυριολεξία, «δωλολάτρες», ἢ ἐπαρχιωτές, δὲν τοὺς ξεχωρίζουν ἀπὸ τοὺς πῶς τοὺς ξεχωρίζουν ἀπὸ τὸ Κράτος. Οἱ θεότητες τοῦ Κράτους καὶ ἡ πόλη δὲν μποροῦν νὰ βροῦν λάτρες ἐδῶ στὴν ὑπαίθρο, ὅπου βασιλεύουν παντοδύναμοι ὁ λύκος καὶ ὁ ἀρχαῖος μαῦρος κάπρος, ὅπου κανένα τεῖχος δὲν χωρίζει τὸν κόσμον τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ζώων καὶ τῶν πνευμάτων, τὰ φύλλα τῶν δέντρων ποὺ βρίσκονται ψηλὰ καὶ τίς ρίζες ποὺ βρίσκονται μέσα στὴ γῆ. Δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν ἀκόμα οὔτε συνείδηση τοῦ ἑαυτοῦ τοὺς σὰν

ἄτομα, ἐδῶ ποὺ ὅλα τὰ πράγματα συγκρατοῦνται ἐπιδρώντας τὸ ἕνα στὸ ἄλλο καὶ καθένα εἶναι μόνο του, μιὰ δύναμη ποὺ δουλεῖ ἀνεπαίσθητα, ἐδῶ δὲν μὴν ὑπάρχει φράγμα ποὺ νὰ μὴν μπορῇ νὰ τὸ σπᾶση ἡ μαγεία. Ὡστόσο ἔχουν ἕνα δυνατό ἀνθρώπινο αἶσθημα γιὰ τὴν κοινὴ μοῖρα τῆς ἀνθρωπότητας καὶ πίστη σ' αὐτήν. Αὐτὸ εἶναι ἕνα αἶσθημα μόνο καὶ ὄχι κάτι συνειδητό· δὲν τὸ ἐκφράζουν μὲ λόγια ἀλλὰ τὸ ἔχουν μέσα τοὺς σὲ κάθε στιγμή καὶ σὲ κάθε κίνηση τῆς ζωῆς τοὺς, ὅλες τίς ἀτελείωτες ἡμέρες ποὺ περνοῦν πάνω ἀπ' αὐτὲς τίς ἔρημες ἐκτάσεις.

«Πολὺ κακό! Κάποιος στὴν κατάφερε». Εἶσαι καὶ σὺ θύμα τῆς τύχης. Κι' ἐσύ, εἶσαι ἀντρας; Κ' ἐσύ εἶσαι ἕνας ἀπὸ μὰς. Δὲν ἔχουν σημασία οἱ λόγοι ποὺ σὲ ἀνάγκασαν, ἡ πολιτικὴ, λόγοι νόμιμοι ἢ ὁ παραλογισμός. Πράγματα ὅπως ἡ λογικὴ ἢ ἡ αἰτία καὶ τὸ ἀποτέλεσμα, δὲν ὑπάρχουν· ὑπάρχει μόνο μιὰ ἐναντία μοῖρα, μιὰ θέληση γιὰ τὸ κακό, ποὺ εἶναι ἡ μαγικὴ δύναμη αὐτῶν τῶν πραγμάτων. Τὸ Κράτος εἶναι ἡ μορφή αὐτῆς τῆς μοίρας, ὅπως ὁ ἀέρας ποὺ ἀρπάζει τὴν συγκομιδὴ καὶ ὁ πυρετὸς ποὺ τρέφεται μὲ τὸ αἷμα μας. Δὲν μπορεῖ νὰ δειξὴ κανεὶς ἄλλη στάση ἀπέναντι στὴ μοῖρα, παρὰ ὑπομονὴ καὶ σιωπὴ. Τί χρειάζονται τὰ λόγια; Καὶ τί μπορεῖ νὰ κάνῃ ἕνας ἄνθρωπος; Τίποτα.

Ὁπλισμένοι λοιπὸν μὲ σιωπὴ καὶ ὑπομονὴ καὶ ἀπρόσβλητοι οἱ λίγοι χωρικοὶ ποὺ δὲν εἶχαν φύγει κρυφὰ στὰ χωράφια, παραστέκονταν στὴ συγκέντρωση ποὺ συνέβαινε νὰ συγκαλῇ ὁ δήμαρχος στὴν πλατεία. Φαίνονταν νὰ μὴν ἀκούγαν τὴν ἐδῶ μυστικὴ τοῦ ραδιοφώνου ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ πολὺ μακριὰ, ἀπὸ ἕνα

τόπο εὐπορο καὶ πολιτισμένο, πού εἶχε ξεχάσει πὼς ὑπῆρχε θάνατος καὶ τώρα μιλοῦσε γι' αὐτὸν σὰν νὰ ἦταν ἀστεῖο, μὲ τὴν ἐπιπολαιότητα τοῦ ἀνθρώπου πού δὲν πιστεύει.

Τὸ σπῖτι μου ἦταν συγυρισμένο καὶ τὰ πράγματά μου στὴ θέσῃ τους. Ἐπρεπε τώρα νὰ καταπιασθῶ μὲ τὴ λύση ἐνὸς ἀλλοῦ προβλήματος· νὰ βρῶ μιὰ γυναίκα νὰ μοῦ καθαρίσῃ, νὰ μοῦ φέρνῃ νερὸ ἀπὸ τὴν πηγὴ καὶ νὰ μοῦ μαγειρεύῃ.

Τὸ πρόβλημα ἦταν δυσκολώτερο ἀπ' ὅτι εἶχα φαντασθῇ. Ὅχι γιατί δὲν ὑπῆρχαν ἀρκετὲς γυναῖκες στὸ Γκαλιάνο, καὶ πολλές πρόθυμες νὰ κάμουν αὐτὴ τὴν ἐλαφριά δουλειά καὶ νὰ πληρώνωνται καλά. Ἀλλὰ κατοικοῦσα μόνος μου, χωρὶς γυναίκα, μητέρα ἢ ἀδελφή, καὶ δὲν ταίριαζε νὰ ἔρχεται στὸ σπῖτι μου μιὰ γυναίκα μόνη, χωρὶς νὰ τὴ συνοδεύῃ κανεὶς. Τὸ ἀπαγόρευε ἕνα πολὺ παλῶν καὶ αὐστηρὸ ἔθιμο, πού ἀποτελοῦσε τὴ βάση τῆς σχέσης ἀνάμεσα στὰ δύο φύλα.

Καμιά γυναίκα δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσῃ σὲ ἄντρα παρὰ μόνον ὅταν εἶναι κι ἄλλοι μπροστά, καὶ μάλιστα ἂν ὁ ἄντρας εἶναι ἀνύπαντρος. Ἡ ἀπαγόρευση αὐτὴ εἶναι ἐξαιρετικὰ αὐστηρὴ καὶ ἡ ἀθώοτερη παράβασή της ἱσοδυναμεῖ μὲ ἀμάρτημα.

Ἡ μητριαρχικὴ σύνθεση τῆς κοινωνίας, ὥστόσο, ἢ πρωτόγονη καὶ αὐθόρμητη ἀντίληψη τοῦ ἔρωτα, καὶ ἢ ἔλλειψη ἱσορροπίας ἀνάμεσα στὰ φύλα πού εἶχε φέρει ἢ μετανάστευση, εἶχαν νὰ καταπολεμήσουν ἕνα ἀπομεινάρι τοῦ αἰσθηματος τῆς οἰκογένειας, τὴν ἰσχυρὴ συνείδηση τῆς συγγένειας τοῦ αἵματος, καὶ τὰ προαιώνια ἔθιμα πού ἔτειναν νὰ χωρίσουν τὸν ἄνδρα ἀπὸ τὴν γυναίκα. Οἱ μόνες γυναῖκες πού

μποροῦσαν νὰ ἔρθουν νὰ μοῦ παραδουλέψουν ἦταν ἐκεῖνες πού δὲν τὶς ἔδεναν οἰκογενειακὲς ὑποχρεώσεις, πού ἔδειχναν τὴν τάση νὰ εἶναι ἐλεύθερες καὶ ἐυκόλες, πού ἀσχολοῦνταν μὲ ὅ,τι σχετιζόταν μὲ τὸν ἔρωτα, καὶ πού δὲν εἶχαν τὰ μέσα νὰ τὸν ἀποκτήσουν. Μὲ λίγα λόγια, οἱ μάγισσες.

Στὸ Γκαλιάνο ὑπῆρχαν τουλάχιστον 20 τέτοιες γυναῖκες, ἀλλὰ μοῦ εἶπαν πὼς ἦταν βρώμικες καὶ ἀκατάστατες, ἢ πὼς δὲν μπορούσαν νὰ κρατήσουν ἕνα σπιτικό ὅπως ἔπρεπε, ἢ ὅτι εἶχαν χωράφια νὰ καλλιεργήσουν, ἢ ὅτι ὑπηρετοῦσαν ἤδη σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἀρχοντικὲς οἰκογένειες...

— Εἶναι μιὰ πού θὰ σᾶς κάνῃ εἶναι καθαρὴ καὶ τίμια καὶ ξέρει νὰ μαγειρεύῃ· ἄλλωστε τὸ σπῖτι πού μένετε εἶναι σὰν δικό της· ἔζησε ἐκεῖ πολλὰ χρόνια μὲ τὸν παπὰ, ὅπου πέθανε, ὁ Θεὸς νὰ τὸν συγχωρήσῃ!

Ἀποφάσισα νὰ πάω νὰ τὴ δώ· δέχτηκε καὶ τὴν πήρα γιὰ ὑπηρέτρια. Τὴν ἔλεγαν Τζούλια Βένερ, ἀλλὰ τὴ φώναζαν Τζούλια ἀπὸ τὸν Ἅγιο Ἀρχάγγελο, γιατί εἶχε γεννηθῇ σ' ἐκεῖνο τὸ ἄσπρο χωριουδάκι πέρα ἀπὸ τὸν ποταμὸ Ἀγκρι. Ἦταν σαράντα χρονῶν, ψηλὴ καὶ καλοφτιαγμένη μὲ ἔντονες καμπύλες καὶ λεπτὴ μέση. Στὰ νειάτα της θὰ ἦταν μιὰ αὐστηρὴ καὶ βάρβαρα ὁμορφιά. Τὸ πρόσωπό της ἦταν ρυτιδωμένο ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ κιτρινωμένο ἀπὸ τὴν ἐλονοσία, ἀλλὰ στὶς ἔντονες γραμμὲς τοῦ ὑπῆρχαν ἀκόμη τὰ ἴχνη τῆς παληᾶς της γοητείας. Ἡ ἔκφρασή της εἶχε πολὺ ἀρχαῖκό χαράκτιρα, ὅχι κλασσικὸ μὲ τὴν ἑλληνικὴ ἢ ρωμαϊκὴ ἔννοια, ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ ἀρχαιότητα πιὸ μυστηριώδη καὶ πιὸ σκληρὴ, πού εἶχε ξεπηδήσει πάντα ἀπὸ τὴν ἴδια γῆ καὶ πού δὲ συγγένευε μὲ τὸν

ἄνθρωπο, ἀλλὰ συνδεόταν μὲ τὸ χῶμα καὶ τὶς αἰώνιες ζωδεις θεότητες. Στὸ πρόσωπό της ἔβλεπες ἕνα μίγμα ἀπὸ ψυχρὸ αἰσθησιασμό, κρυμμένη εἰρωνεία, φυσικὴ σκληρότητα, ἀδιαπέραστη κακὴ διάθεση καὶ μιὰ συγκαταμένη δύναμη, ὅλα αὐτὰ συνδυασμένα μὲ μιὰ αὐστηρὴ, ἔξυπνη καὶ ποιηρὴ ἔκφραση. Μέσα σὲ ἕνα κύμα ἀπὸ πέπλα καὶ μιὰ φαρδεῖα, κοντὴ φούστα, στηριγμένο πάνω σὲ μακρὰ καὶ χοντὰ πόδια πού ἔμοιαζαν σὰν κορμοὶ δέντρων, τὸ μεγάλο της σῶμα κινιόταν ἀργὰ καὶ μὲ ἕνα ἀρμονικὸ λίκνισμα, κρατώντας περήφανα καὶ ἴσια στὴ μνημιακὴ καὶ μητρικὴ του βάση τὸ μικρὸ, μαῦρο κεφάλι ἐνὸς φειδιοῦ.

Τὰ σπῖτια τῶν χωρικῶν ἦταν ὅλα τὰ ἴδια· εἶχαν μόνον ἕνα δωμάτιο καὶ τὸ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ κουζίνα, κρεβατοκάμαρα καὶ συνήθως καὶ γιὰ ἀχούρι, ἐκτὸς ἂν τύχαινε νὰ ὑπάρχῃ καὶ κανένα παράσπιτο πού τὸ ἔλεγαν μὲ μιὰ λέξη ἑλληνικῆς προελεύσεως «catocio». Στὴ μιὰ μεριά τοῦ δωματίου ἦταν τὸ τζάκι· κλαδιὰ πού ἔφερναν κάθε μέρα ἀπὸ τὰ χωράφια τοὺς χρησιμοῦσαν γιὰ καύσιμη ὕλη καὶ τὸ ταβάνι καὶ οἱ τοῖχοι ἦταν μαυρισμένοι ἀπὸ τὴν καπνιά. Δὲν φωτιζόταν ἀπὸ πουθενά ἄλλο πὰρὰ μόνον ἀπὸ τὴν πόρτα. Ὅλο σχεδὸν τὸ δωμάτιο τὸ ἔπιανε ἕνα τεράστιο κρεβάτι, πολὺ μὲν γαλύτερο ἀπὸ ἕνα συνηθισμένο διπλὸ κρεβάτι· σ' αὐτὸ κοιμόταν ὅλη ἡ οἰκογένεια, ὁ πατέρας ἢ ἡ μητέρα καὶ τὰ παιδιὰ. Τὰ μικρότερα παιδιὰ, προτοῦ ἀποκόψουν, ὡς τὰ 3-4 τοὺς χρόνια, κοιμοῦνται σὲ καλτμένιες κούβες ἢ πανέρια, πού τὰ κρεμᾶνε ἀπὸ τὰ ταβάνι ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Ὅταν ἡ μητέρα ἤθελε νὰ τὰ ταῖση δὲ χρειάζονταν νὰ σηκωθῇ· ἀπλῶν τὰ χέ-

ρια της, τραβοῦσε τὸ μαρὸ καὶ τὸ θήλαζε· ὕστερα τὸ ξανάβαζε στὴν κούνια του καὶ μὲ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ ἔσπρωχνε τὴν κούνια πού ἀρχίζει νὰ κουνιέται σὰν ἕνα ἐκκρεμές, ὅπου τὸ μαρὸ ἔπαυε νὰ κλαίῃ καὶ κοιμόταν.

Κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι κοιμόνταν τὰ ζῶα, κι ἔτσι τὸ δωμάτιο χωριζόταν σὲ τρία στρώματα: τὰ ζῶα πού κοιμόνταν στὸ πάτωμα, τοὺς ἀνθρώπους στὸ κρεβάτι καὶ τὰ μαρὰ στὸν ἀέρα. Ὅταν ἔσκυβα σ' ἕνα κρεβάτι γιὰ ν' ἀκούσω τὴν καρδιὰ ἐνὸς ἀρρώστου ἢ γιὰ νὰ κάνω ἔνεση σὲ μιὰ γυναίκα πού τὰ δόντια της χτυποῦσαν ἀπὸ τὸν πυρετὸ ἢ τὴν ἔψηνε ἡ ἐλονοσία, τὸ κεφάλι μου χτυποῦσε στὶς αἰωρούμενες κούνιες, ἐνῶ μέσα ἀπὸ τὰ πόδια μου ἔσπετιόνταν φοβισμένα γουρούνια καὶ κότες.

Ἐκεῖνο ὅμως πού πάντα μοῦ ἔκανε μεγάλῃ ἐντύπωση — καὶ ἔχω πάει σχεδὸν σὲ ὅλα τὰ σπῖτια — ἦταν τὰ μάτια τῶν δύο ἀπαρτιτῶν φρουρῶν ἀγγέλων πού μὲ κοίταζαν ἀπὸ τὸν τοῖχο πάνω ἀπὸ τὸ κρεβάτι· ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ἦταν τὸ μαῦρο, συνοφρυωμένο πρόσωπο μὲ τὰ μεγάλα ἀπόκοσμα μάτια τῆς Παρθένας τοῦ Βιτζιάνο· ἀπὸ τὴν ἄλλη μιὰ χρωματιστὴ φωτογραφία μὲ τὰ λαμπερά μάτια τὰ γυαλιστερά γυαλιά καὶ τὸ καλόκαρδο μείδισμα τοῦ προέδρου Ροῦζβελτ. Πουθενὰ δὲν εἶδα ἄλλες φωτογραφίες ἢ εἰκόνες ἐκτὸς ἀπ' αὐτές· οὔτε τοῦ Βασιλεῖ, οὔτε τοῦ Ντοῦτσε, οὔτε ἀκόμα καὶ τοῦ Γαριβάλδι, οὔτε κανενὸς μεγάλου Ἰταλοῦ, οὔτε ἄλλου Ἀγίου· μονάχα οἱ εἰκόνες τοῦ Ροῦζβελτ καὶ τῆς Παρθένας τοῦ Βιτζιάνο δὲν ἔλειπαν ποτέ.

Καθὼς τὶς ἔβλεπες κρεμασμένες ἐκεῖ αὐτές τὶς δύο φτηνὲς φωτογραφίες, τὴ μιὰ ἀπέναντι στὴν ἄλλη, ἔλεγες πὼς ἦταν οἱ δύο ὄψεις τῆς δύναμης πού εἶχε

μοιράσει τὸ σύμπαν ἀνάμεσά τους. Ἐδῶ ὅμως ὁ ρόλος ποὺ ἐπαιζαν ἦταν ἐντελῶς ἀντίθετος. Ἡ Παρθένα ἔμοιαζε νὰ εἶναι μία ἄγρια, ἀνελέητη, μυστηριώδης, ἀρχαία γήινη θεότητα, ἡ Κρονία Δέσποινα αὐτοῦ τοῦ Κόσμου· ὁ Πρόεδρος ἕνας παντοδύναμος Δίας, ὁ φιλάνθρωπος καὶ γελαστός δεσπότης μιᾶς ὑψηλότερης σφαίρας. Πολλές φορές μία τρίτη εἰκόνα σχηματίζει μαζί μ' αὐτὲς τὴς δυο, μιὰ τριάδα: ἕνα χάρτινο δολλάρι—οὗτο τελευταῖο ποὺ εἶχε μείνει ἀπὸ κείνα ποὺ εἶχαν φέρει ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ ἢ ποὺ εἶχε στείλει μέσα σὲ γράμμα ὁ ἄντρας ἢ κανένας συγγενής—ἦταν βαλμένο κάτω ἀπὸ τὴν Παρθένα ἢ τὸν Πρόεδρο, ἢ κάπου ἀνάμεσά τους σάν ἕνα Ἅγιο Πνεῦμα, ἢ ἕνα οὐράνιο μήνυμα σταλμένο σ' αὐτὸ τὸν κόσμο τῶν νεκρῶν.

Γιὰ τοὺς χωρικοὺς τῆς Λουκαίας ἡ Ρώμη δὲν σημαίνει σχεδὸν τίποτα· εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῶν εὐγενῶν, τὸ κέντρο ἑνὸς ξένου καὶ ἐχθρικοῦ κόσμου. Ἡ Νεάπολη ἔχει περισσότερα δικαιώματα νὰ εἶναι πρωτεύουσα τους καὶ κατὰ ἕνα τρόπο εἶναι εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς φτώχειας. Ἐκεῖνοι ποὺ ζοῦν ἐκεῖ ἔχουν χλωμὰ πρόσωπα καὶ μάτια ποὺ λάμπουν ἀπὸ τὸν πυρετό· τὶς φλογερὲς ἡμέρες τοῦ καλοκαιριοῦ βλέπει μισόγυμνες γυναῖκες νὰ κοιμοῦνται στὰ τραπεζία, μέσα ἀπὸ τὶς ἀνοιχτὲς πόρτες τῶν φτωχόσπιτων στὰ ἀνηφορικὰ δρομάκια τοῦ Τολέδο. Ὡστόσο στὴ Νεάπολη, ἀπὸ πολὺ καιρὸ τώρα, δὲν ὑπάρχει βασιλεῦς, καὶ οἱ χωρικοὶ πηγαίνουν ἐκεῖ μόνο γιὰ νὰ μαρκάρουν γιὰ ἄλλους τόπους. Τὸ Βασίλειο τῆς Νεαπόλεως χάθηκε καὶ τὸ βασίλειο τῶν ἀτελειστικῶν φτωχῶν «οὐκ ἔστιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ». Ὁ κόσμος τους εἶναι ἡ Ἀμερικὴ· ἀκόμα καὶ γιὰ

τοὺς χωρικοὺς ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μία διπλὴ φύση. Εἶναι μιὰ χώρα ὅπου ἕνας ἀνθρώπος πᾶει νὰ δουλέψῃ, ὅπου μοχθεῖ καὶ ἰδρώνει γιὰ νὰ κερδίσῃ τὸ καθημερινὸ του ψωμί, ὅπου βάζει στὴν ἄκρη λίγα χρήματα μόνο μὲ τὴ σκληρὴ δουλειὰ καὶ τὴ στέρηση, ὅπου μπορεῖ νὰ πεθάνῃ καὶ κανένας δὲν θὰ τὸν θυμηθῇ. Συγχρόνως ὅμως, καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀντίρρηση, εἶναι ἕνας γήινος παράδεισος καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας.

Πολλοὶ λαοὶ πέρασαν ἀπ' αὐτὸ τὸν τόπο καὶ τὸ ἀλέτρι ξέθαβε συνεχῶς τὰ ἴχνη τους. Κλασσικὰ ἀγγεῖα καὶ νομίσματα ἀπὸ κανένα ἀρχαῖο τάφο ἔρχονταν στὸ φῶς ὅπως ἀνάδευες τὸ χῶμα μὲ τὸ φυάρι. Ὁ Ντὸν Λουίτζι εἶχε μαζέψῃ μερικὰ ἀπὸ ἕνα χωράφι του στὸ Σάουρο. Ἦταν παλιὰ νομίσματα, δὲν μπορῶ νὰ πῶ ἂν ἦταν Ἑλληνικὰ ἢ Ρωμαϊκὰ, καὶ ἀπλὰ μαῦρα ἀγγεῖα μὲ πολὺ ὠραῖες γραμμές. Ἐπίσης εἶδα μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια τὸν κρυμμένο θῆσαυρό ἑνὸς ληστή· μοῦ τὸν ἔδειξε ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸν εἶχε βρῇ, ὁ Λασάλα ὁ ξυλουργός. Ἐνα βράδυ ποὺ εἶχε βάλει στὸ τζάκι του ἕνα μεγάλο κούτσουρο εἶδε κάτι νὰ λάμπῃ στὶς φλόγες. Ἦταν μιὰ φούχτα ἀσημένια γαλλικὰ νομίσματα, κρυμμένα μέσα στὸν κορμὸ ἑνὸς δένδρου.

Γιὰ τοὺς χωρικοὺς αὐτὰ τὰ πράγματα ἦταν μόνο ψίχουλα ἀπὸ τὸν ἀπέραντο θησαυρὸ ποὺ ἦταν κλεισμένος στὰ σπλάχνα τῆς γῆς. Πιστεύουν πῶς οἱ βουνοπλαγιές, οἱ πλαγιές, οἱ σπηλιές καὶ τὰ πυκνὰ δάση εἶναι γεμάτα ἀπὸ χρυσάφι ποὺ περιμένει νὰ τ' ἀνακαλύψουν. Ὡστόσο τὸ κυνήγι τοῦ λαμπεροῦ χρυσαφιοῦ εἶναι γεμάτο κινδύνους, εἶναι ἔργο τοῦ διαβόλου καὶ ὁποῖος τὸ ἀναλάβει πρέπει νὰ ἐ-

πικοινωνήσῃ μὲ τὶς δυνάμεις τοῦ σκότους. Δὲν ὠφελεῖ νὰ σκάψῃ κανεὶς στὴν τύχῃ· οἱ θησαυροὶ παρουσιάζονται μονάχα σὲ κείνον ποὺ ἡ μοῖρα ἔχει ὀρίσει νὰ τοὺς βρῇ. Μόνο δύο τρόποι ὑπάρχουν γιὰ τὸ κυνήγι τῶν θησαυρῶν: εἴτε ἡ ἔμπνευση ποὺ σοῦ ἔρχεται στὸ ὄνειρο ἢ, κάτι ἀκόμα πρὶν εὐνοϊκῶς, νὰ πετύχῃς τὴν καθοδήγηση ἑνὸς πνεύματος ἢ νάνου ἀπὸ κείνους ποὺ τοὺς φυλάνε.

Οἰδυσκολίες καὶ οἱ ἀπογοητεύσεις ποὺ ἔχεις διὰ κυνηγᾶς ἕνα ὄνειρο παραμερίζονται διὰ σοῦ ποῦν τὸν κρυψῶνα τοῦ θησαυροῦ καὶ σὲ ὁδηγήσῃ ἐκεῖ ἕνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μικροὺς νάνους ποὺ ἔχουν ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς γῆς. Αὐτοὶ οἱ νάνοι εἶναι μικρὰ νεραϊδένια πλάσματα ποὺ γυρίζουσιν ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἡ μεγαλύτερή τους διασκέδαση εἶναι νὰ πειράζουσιν τὶς ψυχὰς τῶν καλῶν χριστιανῶν. Γαργαλᾶνε τὰ πόδια ἐκείνων ποὺ κοιμοῦνται, τραβᾶνε τὰ σεντόνια ἀπὸ τὰ κρεβάτια, ρίχνουν ἄμμο στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων, ἀναποδογυρίζουν τὰ ποτήρια τοῦ κρασιοῦ, κρύβουν τὰ μέσα στὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρα καὶ σκορπίζουν τὰ χαρτιά, ρίχνουν τὰ πλυμένα ροῦ ὅπῃ τὸ σκοινὶ στὴ λάσπη, τραβᾶνε τὶς καρέκλες ἀπὸ τὶς γυναῖκες καὶ δρᾶν πᾶνε νὰ καθήσουν πέφτουν κάτω, κρύβουν πράγματα σὲ μέρη ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ φανταστῇς, κόβουν τὸ γάλα, τσιμπᾶνε, τραβᾶνε τὰ μαλλιά, βουτίζουν καὶ τσιμπᾶνε σὰν κουνοῦπια. Ὡστόσο εἶναι ἀγαθὰ δὲν εἶναι σοβαρὴ καὶ πάντα ἔχει τὴ μορφή τοῦ ἀστείου ὅσο ἐνοχλητικὰ κι' ἂν εἶναι δὲν προξενοῦν ποτὲ κακὰ. Ὁ χαρακτήρας τους εἶναι ἰδιότροπος καὶ εὐθυμὸς καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὰ πιάσῃς. Στὸ κεφάλι τους φοροῦν μιὰ κόκκινη σκούφια μεγαλύτε-

ρη ἀπὸ τὸ μπόι τους καὶ γίνονται δυστυχισμένα διὰ τὴ χάσουν, κλαῖνε καὶ εἶναι ἀπαρηγόρητα ὥσπου νὰ τὴν ξαναβροῦν. Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ φυλαχτῇς ἀπὸ τὰ πειράγματά τους εἶναι νὰ τὰ πιάσῃς ἀπὸ τὴ σκούφια καὶ, ἂν μπορέσῃς, καὶ τοὺς τὴν πάρῃς. Πέφτουν τότε στὰ πόδια σου κλαίγοντας καὶ σὲ ἱκετεύουσιν νὰ τοὺς τὴ δώσῃς.

Κάτω ἀπὸ τὴν παραξενιὰ καὶ τὴν παιδιαστική εὐθυμία τους οἱ νάνοι κρύβουν μεγάλη σοφία. Ξέρουν κάθε τί ποὺ βρίσκεται κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καὶ βέβαια τὰ μέρη ὅπου εἶναι θαμμένοι οἱ θησαυροὶ. Γιὰ νὰ ξαναπάρῃ τὴ σκούφια του ποὺ χωρὶς αὐτὴν δὲν μπορεῖ νὰ ζήσει, σοῦ δίνει τὴν ὑπόσχεση νὰ σοῦ πῇ ποῦ εἶναι κρυμμένος ἕνας θησαυρός. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ τοῦ τὴ δώσῃς πρὶν νὰ σὲ ὁδηγήσῃ στὸ μέρος ὅσο θὰ ἔχεις ἐστὶ τὴ σκούφια ὁ νάνος θὰ σὲ ὑπηρετῇ· ἂν μπορέσῃ ὅμως νὰ τὴν πιάσῃ στὰ χέρια του, φεύγει κοροιδεύοντας καὶ πηδώντας ἀπὸ χαρὰ, χωρὶς νὰ κρατήσῃ τὴν ὑπόσχεσή του.

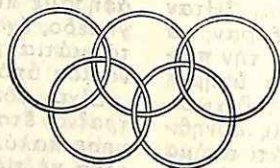
Αὐτὰ τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ νάνοι παρουσιάζονται συχνά, εἶναι ὅμως πραγματικὰ δύσκολο νὰ τὰ πιάσῃς. Ἡ Τζούλια τὰ εἶχε δῇ, καὶ ἡ φίλη τῆς ἡ Λα Παρρόκκολα καὶ πολλοὶ ἄλλοι χωρικοὶ τοῦ Γκαλιάνο· κανένας τους ὅμως δὲν κατόρθωσε νὰ πάρῃ τὴ σκούφια ἑνὸς νάνου καὶ νὰ τὸν ὑποχρεώσῃ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ σ' ἕνα θαμμένο θησαυρὸ.

Ὁ ἀέρας σ' αὐτὸν τὸν ἔρημο τόπο καὶ στὶς καλύβες τῶν χωρικῶν εἶναι γεμάτος πνεύματα. Δὲν εἶναι ὅλα κακοὶ καὶ ἰδιότροποι νάνοι ἢ κακὰ δαιμόνια· εἶναι καὶ πολλὰ καλὰ πνεύματα ποὺ παίρνουν τὴ μορφή φρουρῶν ἀγγέλων.

Μιὰ μέρα, στὸ τέλος Ὀκτώ-

— «ΕΔΩ ΛΟΝΔΙΝΟΝ!» —

ΟΙ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

Τὴν Πέμπτη, 29 Ἰουλίου, ἀρχίζει στὸ Λονδίνο ἡ 14ῃ Ὀλυμπιάδα. Ἐκατοντάδες δημοσιογράφοι, φωτογράφοι καὶ σχολιαστὲς ραδιοφωνικῶν σταθμῶν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἦρθαν στὴ βρεταννικὴ πρωτεύουσα γιὰ νὰ περιγράψουν τοὺς ἀγῶνες. στοὺς συμπατριῶτες τους, κάθε μέρα, κάθε ὥρα. Φυσικὰ ὁ Βρεταννικὸς Ραδιοφωνικὸς Σταθμὸς θὰ παίξῃ σημαντικὸ ρόλο διαβιβάζοντας τὶς περιγραφὰς αὐτές. Ὅχι μόνον αὐξάνει τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐκπομπῶν του, ἀλλὰ παρέχει εὐκολίες καὶ στοὺς ξένους δημοσιογράφους καὶ σχολιαστὲς. Χρειάστηκε προετοιμασία πολλῶν μηνῶν γιὰ νὰ ἐξασφαλιστῇ τὸ καλύτερο καὶ πληρέστερο ρεπορτάζ γιὰ ὅσους δὲν θὰ μπορέσουν νὰ παρακολουθήσουν ἀπὸ κοντὰ τοὺς ἀγῶνες.

Ἡ Ἑλληνικὴ Ὑπηρεσία τοῦ BBC ἐτοίμασε τοὺς σχολιαστὲς τῆς καὶ κατέστρωσε σχέδια ἔτσι πού οἱ ἀκροατὲς τῆς θὰ ἔχουν τὴν εὐκαιρία νὰ παρακολουθήσουν τὶς προσπάθειες τῆς ἑλληνικῆς ομάδας πού θὰ πάρῃ μέρος στοὺς Ὀλυμπιακοὺς. Τὰ κανονικὰ τῆς προγράμματα θὰ ἀλλάξουν λίγο καὶ ἀρκετὸ μέρος ἀπὸ τὶς τρεῖς ἐκπομπὲς τῆς ἡμέρας θὰ διατεθῇ γιὰ τὴν περιγραφή καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀγώνων. Ἐπὶ πλέον ἐγκαινιάζεται μιὰ ἑκτακτὴ βραδυνὴ ἑλληνικὴ ἐκπομπὴ ἀπὸ τὸ Λονδίνο, στὴν ὁποία θὰ μεταδίδεται μιὰ πλήρης ἀνασκόπηση τῶν γεγονότων κάθε ἡμέρας. Περισσότερες λεπτομέρειες γιὰ ὅλα αὐτὰ θὰ μάθουν οἱ ἀκροατὲς μας ἐγκαίρως ἀπὸ τὶς ἑλληνικὲς ἐκπομπὲς τοῦ BBC.

Σ Υ Ν Δ Ρ Ο Μ Η

Ἑκλογῆς

Ὄνομα

Ἑσώννυμον

Πόλις

Διεύθυνσις

ΕΞΑΜΗΝΟΣ

ΔΡΧ.

10.000

ΕΤΗΣΙΑ

ΔΡΧ.

20.000

Συμπληρώσατε μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ καθαρά τὸ ὄνομα-τεπωννυμὸν σας καὶ τὴν διεύθυνσίν σας καὶ διαγράψατε τὸ τετράγωνον τὸ ὁποῖον δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει.
Ἀποστείλατε, παρακαλοῦμεν, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς τὸ ποσὸν τῆς συνδρομῆς σας, ἑξαμήνου ἢ ἐτησίως, εἰς τὸ Πρακτορεῖον Ἐφημερίδων Ἀθηναϊκοῦ Τύπου, Σωκράτους 43, Ἀθῆναι, μετὰ τοῦ παρόντος δελτίου καὶ θὰ λαμβάνετε ταχτικὰ τὴν ΕΚΛΟΓΗ εἰς τὸ σπῆτι σας. Τὸ καλύτερον δῶρον διὰ τοὺς φίλους σας εἶναι μιὰ συνδρομὴ τῆς ΕΚΛΟΓΗΣ, τοῦ περιοδικοῦ πού σᾶς κατατοπίζει εἰς τὰ διεθνῆ ζητήματα.

Τὰ γράμματα τῶν ἀναγνωστῶν μας

Κύριοι,
Έχουμε την τιμή να γνωρίσωμεν ὑμῖν δι' εἰς τὸ τεῦχος τῆς «Ἐκλογῆς» τοῦ Μαρτίου, μὲ μεγάλην ἱκανοποίησιν ἀνεγνώσαντες τὸ ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέροντος διὰ τὸν κλάδον μας ἄρθρον «Τὸ πλῆθος ἐπικινδυνὸν ἐπάγγελμα ἐστὶν τὸ τοῦ τηλεγραφητοῦ».

Ὅμοι μὲ τὰς εὐχαριστίας μας ὡς καὶ τὰ συγχαρητήριά μας διὰ τὴν ἀρίστην ἐμφάνισιν τοῦ Περιδικίου, τὸ ὁποῖον πάντοτε παρακολουθοῦμεν, θὰ σὰς παρακαλέσωμεν ἰδιαίτερως, ἔάν καὶ ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ παρασχητῇ τὰς κάτωθι πληροφορίες, ἐρωτῶντες σχετικῶς τὸ Λονδίνον ἢ ἄλλην πηγὴν.

α) Τὴν προστατευτικὴν νομοθεσίαν καὶ τὰ ληφθέντα μέτρα τῶν κυριωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, διὰ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ραδιοτηλεγραφητοῦ.

β) Ὅρασι καὶ συνθήκας ἐνασσίας, ὑγείας, ἀσφαλείας καὶ περιθαλψῆς, ἀρωγῇ καὶ συντάξεις τῶν ἀπομακρυνομένων τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν ραδιοτηλεγραφητῶν κατόπιν ἀσθενείας ἢ ἀναπηρίας ἐν τῇ ἐξασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος, γήρατος, θανάτου.

γ) Ἀν ἀπὸ τοῦ Διεθνὲς Γραφεῖον Ἑργασίας (Τμῆμα Ὑγείας) ἔχουσιν ληφθῇ προστατευτικὰ διεθνή μέτρα καὶ ποῖα εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ραδιοτηλεγραφητοῦ. Ὡς ραδιόηλεκτρονικὴ ἐξυπηρετοῦντες τὸν Ἑλληνικόν Τύπον διὰ τῶν ἐκ ἐκ τοῦ Ἐξωτερικοῦ λαμβανόμενων ἐλθόντων, καὶ ἐξαγοράζοντων νυχθημερόν, ἐνδιαφερόμεθα τὰ μέγιστα διὰ τὸς ἀνωτέρω αἰτουμένους πληροφορίες.

Ἐννοεῖς Προσωπικὸν Ἀθηναϊκοῦ Πρακτορείου Εἰδήσεων

Εἰς τὴν τιμὴν νὰ παρακαλέσω Ὑμᾶς ὡς πως θελήσῃτε καὶ μοι χορηγήσῃτε ἀντίγραφον τῆς Ἐκδόσεως τοῦ Συλλόγου Ἀγγλῶν Ἀρχιτεκτόνων ἐπὶ τῆς πλαστῆς ὕλης «Πυρὸς» περὶ ἧς δημοσιεύετε εἰς τὸ ἐνκρινον περιοδικόν σας τοῦ μηνὸς Μαΐου.

Α. Μάνος, Ἀθήναι

Τὰ δύο αὐτὰ γράμματα θὰ στείλωμεν στὸ Λονδίνον καὶ ἐλπίζουμε δι' ἐγρήγορα θὰ ἐρθῇ ἡ σχετικὴ ἀπάντησις.

Βασικά ἡ γνώμη μου γιὰ τὴν ἔκδοσίν σου εἶναι πῶς στάθηκε ἡ καλύτερη, ἀπὸ κάθε ἀποψη, ἀπὸ κάθε ἄλλο περιοδικὸν ποὺ βγῆκε στὸν τόπο μας.

Γιὰ τὴν ὕλην σου θὰ εἶχα νὰ πῶ τοῦτα, ποὺ νομίζω πῶς ἐκφράζουν καὶ τὴ γνώμην πολλῶν ἄλλων μὲ τοὺς ὁποίους κουβέντιασα γιὰ σένα.

Θάπρεπε νὰ λάβῃς ὅπ' ὅσην σου πῶς

χορτάσαμε πιά ἀπὸ κείμενα καὶ ἄρθρα ποὺ ἀναφέρονται στὴ διεθνή πολιτικὴν, στὴν οἰκονομικὴν τῶν διαφόρων χωρῶν, στὸς πολέμους καὶ στίς συνδιασκέψεις μικρῶν καὶ μεγάλων.

Τέτοια ἄρθρα μόνον πληροφοριακὰ μπορεῖ νὰ μᾶς ἐνδιαφέρουν. Ἐχουμε ἀνάγκη ἀπὸ περισσότερη ἀνσυχὴ, ζητᾶμε κέφι καὶ λίγη ξενοιασιά, λίγη χορὰ. Ὡστερὰ ἀπ' τὴ γενικὴ τάσιν ποὺ παρατηρήθηκε τὰ τελευταῖα χρόνια, τοῦ νὰ λαβούμε μέρους ὅλοι στὴ ρύθμισιν ὅλων τῶν ζητημάτων ποὺ ἀφορῶν τὸν κόσμον, ἦρθε μὴ κούραση· νοιώθουμε ἔναν ἐκνευρισμὸν καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ ξεχάσουμε γιὰ λίγο τὸν ἀνεμοστρόβιλον ποὺ μᾶς τριγυρίζει.

Πρόσθεσε στὴν ὕλην σου λίγο χιοῦμορ, κανένα διήγημα ἀκόμα, πῶς πολλὰ γιὰ τὸν ἥλιο, τὸ φεγγάρι, τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην καὶ μόνον περὶληπτικὰ γιὰ τὸ πῶς θ' ἀντιμετωπιστοῦμε ὅλα τὰ μπλεξίματα τῆς οἰκουμένης.

Ἀνθ' ὧς Γ. Α., Κόνιτσα

Ἡ πρότασις αὕτη εἶναι βέβαια πολὺ δικαιολογημένη, διὸ μποροῦντες ὡς νὰ τὴν υἱοθετήσωμεν ἀπολύτως γιὰ πολλοὺς ἀναγνώστες μᾶς ἐνδιαφέρονται γιὰ τὰ οἰκονομικὰ καὶ πολιτικὰ ἄρθρα. Πάντως ἐπειδὴ ὅλα σχεδὸν τὰ γράμματα ποὺ παίρνουμε ἐμφράσσονται ἢ ἐπιθυμία νὰ δημοσιεύσωμεν περισσότερα φιλολογικὰ, καλλιτεχνικὰ κλπ. ἄρθρα, φροντίζουμε νὰ ἐπαρτιώσωμεν τοὺς φίλους μας.

Ἀς ὑποθέσωμε δι' εἰς διαιρούμεν τὸ χρόνον σὲ περιόδους μᾶς ἐξδομάδας, πολλὰν ἐβδομάδων ἢ πολλὰν ἡμερῶν καὶ πῶς δίνουμε σὲ κάθε ἑβδομάδα μίαν ἀπ' αὐτὰς τὴς περιόδους, μίαν μεγαλύτην στίς σπουδαιότερες χώρας, μίαν πῶς μικρὰν στίς πῶς ἀσήμενες. Στὸ διάστημα καθεμιάς ἀπ' αὐτὰς τὴς περιόδους, θὰ ἐπιβάλλουμε σὲ ὅλες τὴς ἄλλες χώρας τοῦ κόσμου νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ ἀγαπήσουν τὴν χώραν τὴν ὅποια ἡ περίοδος αὕτη εἶναι ἀφιερωμένη· μὲ τὰ περιοδικὰ, τὴς διαλέξεις, τὰ σχολεῖα, τὰ κινεμάτ, τὸν κινηματογράφον καὶ κυρίως μὲ τὸ ραδιόφωνον.

Ἔτσι θὰ ἀναπτυσσόταν καὶ μὴ παγκόσμιον συμπάθεια ἀπὸ ὅλες τὴς γωνίας τοῦ κόσμου, γιὰ τὴν χώραν αὕτη. Θὰ μπορούσαμε ἀκόμη νὰ βοηθήσωμε τὴς χώρας ποὺ ἔχουν καταστραφῇ μὲ παγκόσμιους ἐράνους.

Δὲν νομίζετε δι' αὐτὸ θὰ συνέβαλλεν στὴν κατανοήσιν τῶν λαῶν μετοξὺ τους καὶ θὰ μετρίαζε τὴν πλεονεξία μερικῶν.

Γ. Κ. (μηχανικὸς ὁρυκτῶν), Βέλγιο

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος πάνω ἀπ' ὅλα ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ θεμελίωσιν μιᾶς καινούριας ζωῆς, μὲ πῶς λίγους πολέμους καὶ πιότερη χαρὰ, μὲ πιότερη ἀγάπην καὶ λιγότερον φόβον.

Γι' αὐτὸ ἡ δημοσίευσιν στὴν «Ἐκλογὴ» ἄρθρων γραμμένων πάνω στὸν τύπον π.χ. τοῦ ἄρθρου «Ἐπιστήμη καὶ Κοινωνία» (Μάρτιος 1946) ἢ «Τί εἶναι δημοκρατία» (Νοέμβριος 1945), ἡ δημοσίευσιν ἄρθρων ὅπου θ' ἀκούγονται οἱ γνώμες πολλῶν γιὰ ἕνα ζήτημα σπουδαῖον γιὰ τὸ σύγχρονον ἄνθρωπον, ἀποτελεῖ μὴ θετικὴ συμβολὴ γιὰ τὸ σχηματισμὸν μιᾶς σωστῆς γνώμης, μίαν συμβολὴν γιὰ τὸ κτίσιμον ἐνὸς καινούργιου πολιτισμοῦ πάνω στὰ εἰρήνια τοῦ πελοῦ.

Π. Σ. Σ., Χίος

Εἰς τὴν γνώμην δι' πολλοὺς ἀναγνώστες σου θὰ ἐπιθυμοῦσαν πολὺ νὰ γνωρίσουν καὶ νὰ μελετήσουν τοὺς λαοὺς τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ εἰδικότερον τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου, τοῦ προμαχῶνος τῆς ἐλευθερίας. Ἡ βρετανικὴ αὐτοκρατορία διέρχεται σήμερον τὰς κρισιμώτερας στιγμὰς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς Ἰδρύσεώς της καὶ τὰ βλήματα ὅλου τοῦ κόσμου εἶναι ἐστραμμένα πρὸς αὐτήν. Θὰ ἐπιθυμοῦσαμε νὰ δημοσιεύσῃς τακτικὰ ἄρθρα ἀφορῶντα τὴν Βρετανικὴν Αὐτοκρατορίαν.

Γ. Φ., Πάτρα

Οἱ ἀναγνώστες μας ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τοὺς λαοὺς τῆς Βρετανικῆς Αὐτοκρατορίας θὰ διαβάσουν ἀσφαλῶς μὲ εὐχαρίστησιν τὸ διαβάζοντες τὸ ἄρθρον «Σοσιαλιστικὸ καὶ μετὰ αὐτὸ τὸν Μετ. Βρετανίαν», «Τὸ Κοινοβούλιον καὶ ἡ ἐλευθερία τοῦ αἵματος», καὶ «Στὴ χώρα ποὺ ἡ ἀγάπη εἶναι συνήθεια» καθὼς καὶ ἄλλα σχετικὰ ἄρθρα ποὺ δημοσιεύσωμεν.

Διαπιστώνω γύρω μου ἕνα πνεῦμα κακόν. Ὁποῦδήποτε καὶ ἂν βρεθῶ ἀκούω νὰ μιλοῦν γιὰ τὸν πόλεμον σάν γιὰ κάτι βέβαιον καὶ ἀναπότρεπτον. Γιὰ τοὺς περισσότερους ἀνθρώπους ἡ σύγκρουσις ἀνάμεσα στοὺς δύο συνασπισμοὺς εἶναι ἀναπόφευκτη. Στέκονται ἐμπρὸς στὴν ἰδέαν τοῦ πολέμου μὲ τέτοια ἡρεμία ποὺ τρομάζει καὶ φανερώνει μίαν τοσαυτὴν ἀσυνειδησίαν. Καλεῖς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς δὲν δοκιμάζω γιὰ ὅλο τὸ θέσμιον ποὺ θὰ πορευοῖσθαι γιὰ τοὺς τὸν κόσμο καὶ γι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους μίαν νέα παγκόσμιον σύγκρουσιν μὲ τὰ καινούρια ἀτομικὰ δπλα...

Δὲν καταλαβαίνω πῶς σφαίρας μας, σπουδαῖα πνεύματα τῆς σκέψεως, δὲν κανένας ἀπὸ κείνους ποὺ σκέπονται, δὲν ἐξεσηκώνονται ἐναντὶν τῆς ὁμαδικῆς αὐτῆς αὐτοκτονίας, καὶ δὲν προσπαθοῦν νὰ ἀνοίξουν τὰ μάτια αὐτῶν τῶν ἐκατομμυρίων θυμάτων τοῦ μέλλοντος γιὰ νὰ τὰ σώσουν θομάτων τοῦ μέλλοντος γιὰ νὰ συμβουλευθῶν ὥστε νὰ σταματήσουν τὴν ἀνθρωπότητος ὅσο εἶναι καιρὸς.

Τὰ ἄρθρα «Πῶς θὰ πληρωθῇ ἡ νέα προετοιμασία γιὰ πόλεμον» καὶ «Ὁ πολιτισμὸς μας δοκιμάζεται» («Ἐκλογὴ», 2 καὶ 3, 1948) μιλοῦν γιὰ τὴν καταστροφὴν ποὺ θὰ προκαλέσῃ μὴ νέα σύγκρουσις· οἱ συγγραφεῖς τοὺς διώκουν μιλῶν μὲ μίαν ἡρεμίαν ποὺ μὴ παγώνει, σάν ἐπιστήμονες ποὺ παρατηροῦν μίαν νιφάδα ἀπὸ χιόνι ἢ ἕνα κυκλῶνα...

Γιὰ τὸ περιοδικόν σας ποὺ εἶναι ἀμερόληπτον καὶ ἀποβλέπει στὴ συνεννόησιν τῶν ἀνθρώπων ἀσχετὰ μὲ προκαταλήψεις καὶ παρατάξεις, δὲν ἀναλαμβάνει τὸν ἀγῶνα ἐναντὶν αὐτῆς τῆς ὁτοκτονίας καὶ τῆς κολάσεως πρὸς τὴν ὁποία βαδίζει ἡ ἀνθρωπότης;

Σ. Α. Ἀνιέρ, Γαλλία

Διαβάζω τὸ περιοδικὸν αὐτὸ ἀπὸ τότε ποὺ εἰσήλθα στὸ Σανατόριο καὶ εὐχαριστήθηκα καὶ εὐχαριστιέμαι ὅποτε τὸ διαβάζω γιὰτὶ ἐδῶ εἰς τὸ πόντον τοῦ κρεβάτι μου κάνει καλύτερες τὴς ὥρας μου. Εἶναι ἕνα περιοδικὸν ποὺ φέρνει ἐπ' ἐπαφῇ μετὰ τοὺς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐστὶ ὁ καθένας ἀναβίνει τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων λαῶν τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμά τους. Ἐδῶ στὸ σανατόριον κάθε μὴνα μᾶς μοιράζει τὸ περιοδικὸν ἢ ἐπιτροπὴ ἀπασχολήσεως ἀσθενῶν. Σὰς εὐχαριστοῦμε ἐγὼ καὶ ὅλοι οἱ συνάδελφοί μου.

Π. Σιωτάνης, Ἐσωντρία, Ἀθήναι

Ἡ «Ἐκλογὴ» πρέπει νὰ νοιώσῃ τὴν ὁποχρέωσιν νὰ δημοσιεύῃ ἕνα καλὸ ἄρθρον, ὅπου ὁ πόλεμος τῶν Ἑβραίων θὰ κρίνεται μὲ ἀγάπην καὶ κατανόησιν. Ἡ δημοσίευσιν ἐνὸς τέτοιου ἄρθρου θάναί μὴ ἥθικη ἐνίσχυσι γιὰ τοὺς πολεμιστὰς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ συνάμα ἐλάχιστον εἶγμα τῆς φιλίας ποὺ μᾶς συνδέει μὲ αὐτοὺς.

Ν. Χ., Θεσσαλονίκη

Παρακολουθῶ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον τὴν ἐργασίαν σας γιὰ τὴν δημοτικὴν ὁργάνωσιν ὅλου τοῦ κόσμου καὶ γιὰ τὴν ἰδέαν μιᾶς καταστρώσεως τοῦ Χάρτης τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πόσο ἐλπίζωμε δι' αὐτὴν πραγματικοῦσαν ἐπιτέλουν ἡ ἰδέα τοῦ μεγάλου προέδρου Ρούζβελτ! Ὡστερὰ ἀπὸ τὸν πόλεμον ἂν καὶ αὕτη ἰδέα κρατήθηκε ζωντανὴ ἀπὸ πολλοὺς συγγραφεῖς, στὴν πραγματικότητα τὴν ἀφῆσαν νὰ σβῇ. Καὶ τὰ διάφορα κράτη δὲν προσπάθησαν νὰ τὴν ἐνθαρρύνουν. Ἄν εἶναι δυνατόν μὲ τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν νὰ φτιάξωμε ἕνα παγκόσμιον σύστημα γιὰτὶ δὲν προσπαθοῦμε; Αὐτὸ θὰ ἔσωζε ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

Ὁ σκοπὸς εἶναι ἰερός· καὶ μ' ὅλο ποὺ τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου Ἠνωμένων Ἐθνῶν θὰ μπορούσαν, ἂν ἤθελαν, νὰ τὸν κατορθώσουν αὐτὸ γιὰ τὸ καλὸ ὅλων,

ἐγώ μ' ἔδωκε μου τὴν καρδιά θά ἤθελα ἢ «Echo» νὰ κάνῃ ὅτι τῆς εἶναι δυνατό γιὰ νὰ διαδοθῇ αὐτὴ ἡ ἰδέα.

M. P. Βογκέρα, Ἰταλία

Καταβαλῶν φυσικά τὸ πόσο δύσκολο εἶναι γιὰ μιὰ ἐπιθεώρηση σάν τὴν «Εκλογὴ» νὰ ἱκανοποιήσῃ ὅλους αὐτοὺς πού τὴ διαβάζουν. Ἀλλὰ εἰμαι σίγουρος πὼς θὰ μπορούσε νὰ διπλασιάσῃ τοῦλάχιστο, τίς σελίδες πού ἔχει ἀφιερῶσει στὴ λογοτεχνία, στὴ φιλοσοφία καὶ στὴν τέχνη γενικά χωρὶς κίνδυνο νὰ δυσαρεστήσῃ τοὺς ἀναγνώστες τῆς. Ἡ ἀδύναμη τῶν ἀρθρῶν αὐτῶν εἶναι μιὰ ζωτικὴ ἀνάγκη γιὰ τὴν «Εκλογὴ», γιατί εἶναι ἱσως τὸ μόνο σημεῖο πού ὁστερεῖ. Καὶ κατὰ ἀκόμα· ἂς ξαναγυρίσῃ στὴν δημοτικὴ. Ἄς στραφῇ στὴν ζωτικὴν μιὰς γλώσσας. Ἄς σταματήσῃ τίς ἀρχαιολογικὰς ἀνσκαφὰς στοὺς τάφους τῆς καθαρῆς οὐσίας κι ἂς γράψῃ δημοτικὰ σάν πρῶτα. Περιμένουμε τόσα πολλὰ ἀπ' τὴν «Εκλογὴ» πού πρέπει νὰ εἰμαστε αὐστηροὶ στὶς ἐλλείψεις τῆς.

M. K., Ἀθήνα

Ὅπως λέμε καὶ πῶς πάντα φροντίζουμε νὰ ἀνέξουμε τὰ λογοτεχνικά μας ἄρθρα ὅσο μπορούμε, ὑπολογίζοντας πάντα τίς προτιμήσεις τῶν ἀναγνωστῶν μας.

Εἶναι περιττὸ νὰ πῶ, ἀγαπητὴ «Εκλογὴ», ὅτι ὑπηρετεῖς ἀπὸ τίς στήλες σου τὸ σκοπὸ τῆς παγκοσμίου συναδελφώσεως τῶν λαῶν, προϋπόθεση τῆς ὁποίας εἶναι ἡ πνευματικὴ προσέγγιση τῶν ἔθνων· ἡ ἐλληνικὴ κοινὴ γνώμη, τὴν ὁποία τροφοδοτεῖς μὲ τίς πῶς ἀμερόληπτες ἐκδόσεις τῶν φλεγόντων ζητημάτων, δὲν μπορεῖ παρά νὰ σοὺ χρωστῇ γι' αὐτὸ εὐγνωμοσύνη.

Ἐνα κενὸ παρουσιάζεται στὴν ὅλη σου. Ἐκτός ἀπὸ μιὰ φορά δὲν ἔτυχε ν' ἀσχοληθῇ ποτὲ ἄλλοτε μὲ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση τῶν γειτονικῶν μας χωρῶν καὶ ἐννοῶ τὴν Τουρκία καὶ τὰ Ἀραβικά κράτη. Μ. Ἀνατολὴς τὰ ὁποία τώρα, πού συνθῆκες ἔξενες πρὸς τὴ θέληση τῆς «Ελλάδος» ἐκλείσαν τὰς πρὸς βορρᾶν ὁδοὺς, ἔγιναν κέντρα ἐλληνικοῦ ἐνδιαφέροντος, πολιτικοῦ, οἰκονομικοῦ καὶ πνευματικοῦ. Ἦδη δὲ ὅταν ἀντίξοι περιστάσεις ἐφῆραν τὰ κράτη αὐτὰ στὸ διεθνὲς προσκήνιον, ἡ μελέτη τῶν ἀποκτὰ καὶ ἰδιαίτερη χρησιμότητά.

I. Σ., Φοιτητὴς, Χανιά Κρήτης

Ἡ παρατήρηση τοῦ ἀναγνώστη μας ἀπὸ τὰ Χανιά, εἶναι ἀρετὰ σωστή. Θὰ θέλαμε μόνο

νὰ σημειώσουμε ὅτι ἔχουμε δημοσιεύσει μερικά ἄρθρα γιὰ τίς χώρες αὐτές, π.χ. «Μέση Ἀνατολή» (2/1947), «Ἡ Σαχάρα θὰ γίνῃ εὐφορῶν» (6/1948), «Ζωὴ στὴ Σαχάρα» (6/1948) καὶ ἔχουμε ἐπ' ὅψῃ μας νὰ δημοσιεύσουμε κι ἄλλα.

Τὸ ζήτημα τῆς γλώσσας ἀπασχόλησε καὶ ἐσένα καὶ τοὺς τόσοις ἀναγνώστες σου. Πάντως ἡ γνώμη μου στὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι ὅτι ἡ γλώσσα μὲ τὴν ὁποία γράφεις εἶναι πολὺ καλὴ, θὰ ἱκανοποιῇ ἱσως τοὺς περισσότερους καὶ μπορεῖ τὸ κοθετὶ νὰ γίνῃ, ἀπὸ κάθε ἀναγνώστη, ἀντιληπτό. Ὁ καθαρῶς οὐσιανὸς καὶ ὁ δημοτικιστὴς κάνουντας μιὰ μικρὴ ἀβαρία στὴ γνώμη τους γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ, θὰ μπορούν σχεδὸν ἀπόλυτα νὰ ἱκανοποιούνην μὲ τὴν καθομιλουμένη γλώσσα πού χρησιμοποιεῖς...

Θάθελα ἀκόμη—καὶ αὐτὴ δὲν εἶναι μόνο δική μου ἐπιθυμία ἀλλὰ καὶ ἄλλων ἐπὶ τὰ συμφοιτητῶν μου—νὰ γράφῃς περισσότερα γιὰ τὰ ζητήματα τῆς θρησκείας τῶν διαφόρων λαῶν. Ἐλπίζω πὼς κατὰ θὰ βρῇς.

ΔΔΔΗΦΥΣ, Ἀθήνα

Τὰ θρησκευτικὰ προβλήματα καὶ οἱ θρησκείες τῶν διαφόρων λαῶν ἐνδιαφέρουν πολλοὺς ἀναγνώστες μας ὅπως συμπεραίνουμε ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις τους γι' αὐτὸ θὰ προσπαθήσουμε νὰ ἱκανοποιήσουμε τὴν ἐπιθυμίαν σου. Στὸ σημερινὸ μας τεύχος ἔχουμε τὸ ἄρθρο «Ὁ Ἰσλαμισμὸς καὶ ὁ ἰδρυτὴς του» καὶ στὸ προσεχές σκοπεύουμε νὰ δημοσιεύσουμε ἕνα ἄρθρο γιὰ τὸν Ἰνδουισμό.

Ψυχικά καὶ πνευματικὰ πεινασμένοι εἰμὲν οἱ Γερμανοὶ, περιμένουμε μὲ ἀνυπομονησία τὸ νέο κοινοῦριο τεύχος τοῦ «Neue Auslese». Δυστυχῶς ἡ πνευματικὴ μας στέρηση μᾶς ἔχει ἐξαντλήσει, τοῦλάχιστον ὅσο μπορῶ νὰ κρίνω ἐγώ, ἕνας ἐργαζόμενος ἀνθρώπος· ὁ μόνος γιὰ τίς στοιχειώδεις ἀνάγκας τῆς ζωῆς, γιὰ τὸ ψῶμι καὶ τὰ ρούχα μας, μᾶς κατεβάζει πολὺ κάτω.

Ἡ δύναμη νὰ καταλάβῃ κανεὶς πνευματικὰ ζητήματα καταστρέφεται ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ θρέψῃ τὸ γήινο σῶμα του. Σὰς χαιρετίζω ὡς μὲ τὴν ἀληθινὴ φιλία ἐνὸς ἐξηγταπεντάρη μαραγκοῦ, ἐνὸς ἀνθρώπου πού γεννήθηκε στὴ Βαυαρία καὶ θὰ ἤθελε ἂν μπορούσε νὰ ἐξαχσῇ πὼς εἶναι ἀπὸ τὸν τόπο πού ἔβρεψε τὸν Χίτλερ.

A. M., Βορμὴ - Ὁστερχολτς, Γερμανία

Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὸν τύπον προσφιλεῖ καὶ τὸν εἰσάγει εἰς τὴν καλὴν καὶ εἰς τὸ ἀνάκτορον, εἶναι τὸ δι' ἐνημερώσει τοὺς κοινὸν ἐπὶ τῶν καθημερινῶν γεγονότων καὶ ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν πάσης φύσεως ἰδεῶν. Αὕτη εἶναι ἄλλωστε καὶ ἡ κυρία ἀποστολὴ τοῦ τύπου.

Παραλλήλως ὁμοῦ πρὸς αὐτὴν ὁ τύπος ἔχει καὶ μιὰν ἄλλην ἀποστολήν, εὐγενεστέραν καὶ μεγαλυτέραν ἱσως σημασίας: νὰ ἐξυπνώη, νὰ βελτιώη τὸ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ κοινοῦ. Πράγματι, διὰ τῆς ἐπιλογῆς τῶν δημοσιευμάτων, διὰ τῆς διαφωτίσεως ἐπὶ θεμάτων τὰ ὁποῖα ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀπλουστεύσεως τῶν πολυπλόκων προβλημάτων, ὁ τύπος πρέπει νὰ ἐπιχερᾷ εὐμενῶς τὴν πορείαν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως.

Ἡ εὐγενεστέρα αὕτη ἀποστολὴ τοῦ τύπου ἔχει ἀκόμη μεγαλυτέραν σημασίαν εἰς χώρας ὅπως ἡ ἰδικὴ μας ὅπου τὸ σχετικῶς πρόσφατον τοῦ ἐλευθέρου βίου μας καὶ ἡ πενία τοῦ Κράτους καὶ τῆς μεγάλης μάζης τῶν κατοίκων, ἀφ' ἐνὸς περιορίσαν τὴν διάδοσιν τῆς μορφώσεως καὶ ἀφ' ἑτέρου καθιστοῦν πολυτέλειαν διὰ τοὺς πολλοὺς τὴν ἀγορὰν βιβλίων.

Εἰς τὴν ἀποστολήν αὐτὴν ἡ «ΕΚΛΟΓΗ» ἀνταποκρίνεται κατὰ τὸν ἐπιτυχέστερον τρόπον. Ὁ «Ἕλληνας» ὁ ὁποῖος τὴν διαβάσει τακτικὰ δύναται νὰ εἴπῃ ὅτι ἐνημερώνεται ἐπὶ τῶν πάσης φύσεως διεθνῶν προβλημάτων, ἀλλὰ δύναται νὰ προσθέσῃ καὶ ὅτι μορφώνεται πράγματι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διαβάσει τακτικὰ τοὺς ἀρσιτεῖς τοῦ διεθνούς πνεύματος, τῶν ὁποίων τὰ γλαφυρὰ ἄρθρα δημοσιεύει ἡ «ΕΚΛΟΓΗ».

Ἀλλὰ ὀφείλω νὰ προσθέσω καὶ κατὰ ἄλλο: ἡ «ΕΚΛΟΓΗ» κατέχει τὴν μεγάλην τέχνην τῆς συνθέσεως τῶν σελίδων της κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε τὰ τεύχη της νὰ εἶναι ὅλα προσφιλεῖ εἰς ὅλους. Κανένα δὲν εἶναι «βαρὺ». Κανένα δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐγκυκλοπαιδικόν. Κανένα δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐπὶκαιρόν. Κανένα δὲν εἶναι ἀπλῶς τερπνόν. Τὰ περιεχόμενα κάθε τεύχους εἶναι πολυσύνθετα: διεθνὴς πολιτικὴ, παλαιὰ καὶ νέα ἱστορία, κριτικὴ πολεμικῶν γεγονότων, συζητήσεις ὑγειονομικῶν θεμάτων, πολλὰ ἄλλα ζητήματα. Καί, ὅταν ὁ ἀναγνώστης δὲν κουράζεται, διαβάσει μὲ μεγαλυτέραν εὐχαρίστησιν καὶ ἀφομιώνει περισσότερον.

Ἰδού εἰς τί νομίζω ὅτι ὀφείλεται ἡ ἐπιτυχία τῆς «ΕΚΛΟΓΗΣ», ἰδού διὰ τί πιστεύω ὅτι ὀφείλομεν ἕναν θερμὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπιτελεῖ.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Δημοκρατία και 'Ελεύθερος Τύπος

ΤΟΥ ERNEST DAVIES, M. P.

(Άρχηγος τῆς Βρεταννικῆς ἀντιπροσωπείας στὴ Συνδιάσκεψη τῶν
Ἑνωμένων Ἐθνῶν γιὰ τὴν Ἐλευθερία τῶν Εἰδήσεων.)

«Οἱ δημοκρατίες πιστεύουν ὅτι ἡ ἐλευθερία στὴν ἀναζήτηση καὶ τὴν διάδοση τῆς ἀλήθειας εἶναι ἡ ἀσφαλέστερη ἐγγύηση ὅτι οἱ ἰδέες θὰ διαδίδωνται ἀνεμπόδιστα καὶ ὅτι θὰ ἐπικρατῇ ἡ γνώμη τῶν πολλῶν. Οἱ πονηρὲς σκέψεις, οἱ κακὲς ἰδεολογίες, οἱ φασιστικὲς καὶ ναζιστικὲς πεποιθήσεις, οἱ προκλήσεις γιὰ πόλεμο, οἱ παραποιημένες, ψεύτικες καὶ ἀπατηλὲς ἀνακοινώσεις καταπολεμοῦνται θαυμάσια μὲ ἕναν ἐλεύθερο τύπο.

«Ἡ δημοκρατία πρέπει ν' ἀποφασίξῃ τί εἶναι ἀλήθεια, καὶ οἱ κυβερνήσεις νὰ λένε στὸ λαὸ τί πιστεύουν πῶς εἶναι ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι μονοπώλιο καμιάς ἰδεολογίας. Ἡ ἀλήθεια πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερη. Δὲν πρέπει νὰ εἶναι μὲ δελτίο ἢ νὰ πουλιέται στὴ μαύρη ἀγορά.

«Οἱ δημοκρατίες ζητοῦν ἕνα ἐλεύθερο τύπο· καὶ προτιμοῦν νὰ διατρέξουν τὸν κίνδυνο νὰ παραπλανηθοῦν ἢ νὰ πάρουν λανθασμένες πληροφορίες ἀπ' αὐτὸν τὸν τύπο. Καὶ ρισκινδυνεύουν γιὰτὶ ἕνα τμήμα θὰ δώσῃ παραπλανητικὲς καὶ λανθασμένες πληροφορίες, ἕνα ἄλλο θὰ ἀντιδράσῃ γιὰ κάθε κακὸ πού ἔχει γίνεῖ.

«Οἱ δημοκρατίες πιστεύουν ὅτι ὁ τύπος πρέπει νὰ εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐκφράξῃ ὅ,τι θέλει, καὶ ἔτσι ἡ ἀλήθεια θὰ ἐπικρατῇ καθὼς θὰ περ- νὰ μέσα ἀπὸ τὸ κοσκίνισμα πού κάνει τὸ δημοκρατικὸ καθεστῶς.

«Ἐνας ἐλεύθερος τύπος θὰ εἶναι ἡ καλύτερη ἐγγύηση ὅτι ἡ ἀλήθεια θὰ θριαμβεύσῃ. Δὲν ὑπάρχει καλύτερος κριτὴς γιὰ τὸ τί εἶναι ἀλήθεια καὶ τί δὲν εἶναι, ἀπὸ τὸ λαὸ, καὶ κανεὶς ἄλλος κριτὴς δὲν μπορεῖ νὰ νὰ κρίνῃ, ὅμως, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἐλεύθερη ἐκφραση τῆς δημόσιας γνώμης.

«Δὲν μπορούμε νὰ ὀρίσουμε ἄλλο δικαστὴ γιὰ νὰ ἀποφασίσῃ τί εἶναι ἀλήθεια καὶ τί δὲν εἶναι, τί θὰ διαβάσῃ, θὰ δῇ ἢ θὰ ἀκούσῃ ὁ λαὸς καὶ τί δὲν θὰ διαβάσῃ, τί δὲν θὰ δῇ ἢ τί δὲν θ' ἀκούσῃ. Ἀρνού- διδη ὀρισμένες ἀπόψεις, πολιτικὲς ἢ ἰδιολογικὲς.

«Στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ λαὸς πρέπει νὰ ἐλέγχῃ τὸν τύπο — καὶ λέγοντας «ὁ λαὸς» ἐννοοῦν τὰς κυβερνήσεις, πού γι' αὐ- τοὺς εἶναι τὸ ἴδιο. Ὁ τύπος, γι' αὐτοὺς, ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ λαὸ καὶ ἐκ- φράζει τὴν γνώμη τοῦ λαοῦ.

«Σ' αὐτὸ, ὥστόσο, ὑπάρχει μιὰ μεγάλη ἀπάτη. Ὑποτίθεται ὅτι ἡ γνώμη τοῦ λαοῦ εἶναι ὁμόφωνη. Δὲν εἶναι ὅμως. Ποτὲ δὲν ὁπῆρξε καὶ σὲ καμιά πραγματικὴ δημοκρατία δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξῃ. Καμιά κυβέρνηση δὲν μπορεῖ νὰ ἀποφασίσῃ πᾶς εἶναι ἡ γνώμη τοῦ λαοῦ· ἐκεῖνο μόνον πού μπορεῖ νὰ κἀμῃ εἶναι νὰ διαλέξῃ μέσα ἀπὸ πολλὰς γνώμες, καὶ αὐτὴ πού θὰ διαλέξῃ νὰ εἶναι ἐκεῖνη μὲ τὴν ὁποία θὰ θέλῃ νὰ ἐκφρα- στῇ ὁ λαὸς.

«Ὁ λαὸς δὲν ἀντιπροσωπεύεται μὲ μιὰ ἀλλὰ μὲ πολλὰς γνώμες, καὶ γιὰ νὰ μπορέσουν αὐτὲς οἱ διάφορες γνώμες νὰ ἐκφραστοῦν καὶ ἀκουστοῦν εἶναι ἀπαραίτητος ὁ ἐλεύθερος τύπος. Χωρὶς αὐτὸν δὲν στὴν ἐξουσία νομίζουμε ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ.

«Ἀν γίνῃ ἔτσι, τότε δὲ θὰ ἀκούγεται ἡ γνήσια φωνὴ τοῦ λαοῦ ἀλλὰ μιὰ τεχνηνὴ φωνή. Ἀποτέλεσμα εἶναι πῶς ἕνας ἐλεγχόμενος τύπος δίνει ἰδέες στὸ λαὸ καὶ δὲν παίρνει καμιά. Ὁδῆγε καὶ κατευθύνει, ἴσως μὲ θὰ εἶναι ὅμως πολὺ καλύτερα ἢ ὅτι ἐστὶ ἐνεργεῖ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ· χονταν ἀπὸ τὸ λαὸ.»